ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

"ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ ΑΔΡΑΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ"

ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ ΜΑΡΙΑΝΘΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΟΤΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
1999
ΠΑΠ

ΒΟΛΟΣ 1999

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

"ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ ΑΔΡΑΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ"

ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ ΜΑΡΙΑΝΘΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΟΤΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΒΟΛΟΣ 1999

αρ. εισ. 138 Π.Α.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
004000043102

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 1931/1
Ημερ. Εισ.: 24-05-1999
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
1999
ΠΑΠ

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 11

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ 15

1.1 Εισαγωγή 15
1.2 Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη 18
1.3 Περιβαλλοντικά ζητήματα και οικονομική ανάπτυξη 23
1.4 Περιβαλλοντική πολιτική 26
1.5 Αποτίμηση περιβαλλοντικών προβλημάτων 27

2. ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ 35

2.1 Εισαγωγή 35
2.2 Οικονομική διάσταση 35
2.2.1 Γενικά 35
2.2.2 Η σημασία του υποκλάδου έτοιμου σκυροδέματος 35
2.2.3 Τεχνικές για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πόρων 49
2.3 Πολεοδομική διάσταση 53
2.3.1 Γενικά 53
2.3.2 Προβλήματα συγκρούσεων χρήσεων γης 54
2.3.3 Οι λατομικές περιοχές 55
2.4 Περιβαλλοντική διάσταση 57
2.4.1 Εισαγωγή 57
2.4.2 Οπτικές επιπτώσεις 57
2.4.3 Οικολογικές επιπτώσεις 58
2.4.4 Περιβαλλοντικές ευαισθησίες 59
2.4.5 Προληπτική και κατασταλτική περιβαλλοντική προστασία 59

3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ 62

3.1 Εισαγωγή 62
3.2 Νομοθεσία περί αδρανών υλικών 63
3.3 Κριτική του Ν.2115/93 66
3.4 Νομοθεσία για το περιβάλλον 70
3.5 Νομοθεσία για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος 71

4. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΑΤΤΙΚΗΣ 73

4.1 Εισαγωγή 73

4.2 Οι λατομικοί χώροι του Νομού Αττικής 73

4.3 Το πρόβλημα των λατομείων της Ανατολικής Αττικής 79

4.4 Αττική S.O.S. 82

4.5 Η εξέλιξη των αποκαταστάσεων - αναπλάσεων των ανενεργών λατομείων μέχρι σήμερα.83

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ 90

5.1 Εισαγωγή 90

5.1.1 Πλεονεκτήματα από την αποκατάσταση 92

5.2 Μελέτη μορφολογικής και βλαστητικής αποκατάστασης των ανενεργών λατομείων "Μερέντα" στο Μαρκόπουλο Αττικής 93

5.2.1 Γενικά 93

5.2.2 Περιγραφή των έργων αποκατάστασης 98

5.3 Μελέτη για την απόθεση προϊόντων εκσκαφών και την περιβαλλοντική αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου "Π.Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι Αττικής 100

5.3.1 Γενικά 100

5.3.2 Περιγραφή των έργων αποκατάστασης 104

5.4 Αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου "Πολύδωρα" στη θέση Κακόρεμα, στον Καρέα Αττικής 105

5.4.1 Γενικά 105

5.4.2 Επιπτώσεις στο περιβάλλον από το εγκαταλελειμμένο λατομείο αδρανών υλικών 108

5.4.3 Εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τη διαδικασία αποκατάστασης 110

5.4.4 Συμπεράσματα 111

5.5 Αποκατάσταση λατομείου στο Δήμο Βύρωνα 112

6. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ 115

6.1 Εισαγωγή 115

6.2 OHIO Dept. of Natural Resources - Division of Mines and Reclamation (DMR) 115

6.2.1 Πρόγραμμα αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων μεταλλευτικών/λατομικών περιοχών (AML)116

6.2.2 Ρυθμιστικό/κανονιστικό πρόγραμμα για τα βιομηχανικά μεταλλεύματα (IM) 117

6.3 Ontario 118

6.4 Καναδάς 119

6.5 Αποκατάσταση ενός λατομείου αρδανών υλικών στο Colorado 122

6.6 Αποκατάσταση των λατομείων αδρανών υλικών στην περιοχή Yvelines 123

7. ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ 129

7.1 Εισαγωγή 129
7.2 Θεσμικό πλαίσιο 129
7.3 Χωροθέτηση 132
7.4 Αποκατάσταση 134

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 137

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 140

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 146

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1:Αλλαγές που σηματοδοτεί η Αειφόρος Ανάπτυξη 23

Πίνακας 2: Περιβαλλοντικά μέτρα στις χώρες του ΟΟΣΑ (1992) 31

Πίνακας 3: Εγχώρια παραγωγή τσιμέντου (σε εκατ. τόννους) 36

Πίνακας 4: Πρώτες ύλες τσιμεντοβιομηχανίας 38

Πίνακας 5: Παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος 40

Πίνακας 6: Εξέλιξη της ιδιωτικής νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας 42

Πίνακας 7: Εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων στον κατασκευαστικό τομέα κατά την περίοδο 1981 - 1995 44

Πίνακας 8: Σύνθεση κόστους παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος 45

Πίνακας 9: Στοιχεία αδρανών υλικών (κλάδος 1421 ΕΣΥΕ) 46

Πίνακας 10: Αριθμός επιχειρήσεων, μέση ετήσια απασχόληση (Μ.Ε.Α.) και τζίρος για το 1994 σε εκατομμύρια δραχμές κατά νομό και για τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας 14 (λοιπά ορυχεία και λατομεία). 47

Πίνακας 11: Διαφορές μεταξύ οικονομικής και χρηματικής ανάλυσης 50

Πίνακας 12: Συνοπτικό περιεχόμενο Ν. 1428/ 1984 (ΦΕΚ 43Α') "Εκμετάλλευση αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις". 69

Πίνακας 13: Αποκαταστάσεις λατομείων αδρανών υλικών 87

Πίνακας 14: Προϋπολογισμός εργασιών αποκατάστασης 100

Πίνακας 15: Προϋπολογισμός εργασιών αποκατάστασης 104

Πίνακας 16: Κόστη εκμετάλλευσης λατομείων αδρανών υλικών 120

Πίνακας 17: Χαρακτηριστικά λατομείων στην περιοχή Yvelines 125

Πίνακας 18: Χαρακτηριστικά των προς αποκατάσταση λατομείων στην περιοχή Yvelines 127

Κατάλογος φωτογραφιών

Φωτογραφία 1: Παράδειγμα αισθητικής υποβάθμισης και γενικότερα της καταστροφής του περιβάλλοντος από την εξορυκτική δραστηριότητα. 16

Φωτογραφία 2: Άποψη των λατομείων Κυριακού, Τριάς, Άμμος και Ζωίτσα. 88

Φωτογραφία 3: Άποψη των λατομείων Διονύσου, Παρθενών, Περάκης – Τζιώνας και Μπαρώνης – Περάκης – Σιδερης – Παπόγλου – Χρυσίνας. 89

Φωτογραφία 4: Άποψη του ίδιου λατομικού χώρου πριν (1986) και εννέα χρόνια μετά την αποκατάσταση (1995). 92

Φωτογραφία 5: Άποψη του λατομείου "Μερέντα" στο Μαρκόπουλο Αττικής. 96

Φωτογραφία 6: Άποψη του ανενεργού λατομείου "Αφοί Σταύρου ΟΕ". 99

Φωτογραφία 7: Άποψη του λατομικού χώρου "Π. Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι Αττικής. 103

Φωτογραφία 8: Άποψη του λατομικού χώρου στη θέση Κακόρεμα στον Καρέα Αττικής. 108

Φωτογραφία 9: Τα γήπεδα στον αποκατεστημένο χώρο στο Δήμο Βύρωνα. 113

Φωτογραφία 10: Άποψη του θεάτρου "Άννα Συνοδινού". 114

Κατάλογος σχημάτων

Σχήμα 1: Αλληλεξάρτηση των διαφορετικών πολιτικών, των πόρων και των τομέων 21

Σχήμα 2: Το οικονομικό σύστημα και το περιβάλλον 24

Σχήμα 3: Κριτήρια χωροθέτησης λατομείων 134

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Βέλτιστη ρύπανση 28

Διάγραμμα 2: Χωροταξική κατανομή, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, των επιχειρήσεων παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος, με τη μορφή Α.Ε. και Ε.Π.Ε. 40

Διάγραμμα 3: Εξέλιξη μέσης εγχώριας παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος ανά μονάδα κατά την περίοδο 1993 – 1996 41

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη του όγκου της ιδιωτικής νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 1985 - 1997 43

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων στον κατασκευαστικό τομέα κατά την περίοδο 1981 – 1995 45

Κατάλογος χαρτών

Χάρτης 1: Θέση του λατομείου "Μερέντα" στο Μαρκόπουλο Αττικής 95

Χάρτης 2: Θέση λατομείου "Π. Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι Αττικής. 102

Χάρτης 3: Θέση λατομείου "Πολύδωρα" στον Καρέα Αττικής. 107

Αρκτικόλεξο

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΒΔΤ	Βέλτιστη Διαθέσιμη Τεχνολογία
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΜΠ	Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες
ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΕΠΕπ	Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΕΠΕ	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
ΕΤΕΡΠΣ	Ειδικό Ταμείο Εγκεκριμένων Ρυμοτομικών και Πολεοδομικών Σχεδίων
ΙΓΜΕ	Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών
ΙΟΒΕ	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΜΕΑ	Μέση Ετήσια Απασχόληση
ΜΠΕ	Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ν.π.δ.δ.	νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου
ΟΕΠ	Πλήρης Οικολογιστικός Έλεγχος
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΡΣΑ	Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΕΠ	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΥΔΚ	Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων
ΥΒΕΤ	Υπουργείο Βιομηχανίας Έρευνας και Τεχνολογίας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε κατά τη διάρκεια του 10ου εξαμήνου του έτους 1998, στο τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, με θέμα "Προβλήματα και μέθοδοι αντιμετώπισης των λατομείων αδρανών υλικών στον αστικό χώρο: Η περίπτωση της Αττικής".

Ο στόχος

Ειδικότερα, το θέμα αναφέρεται στα προβλήματα που προκαλεί η εξορυκτική δραστηριότητα στην Ελλάδα και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί να αξιοποιηθεί ένας φυσικός πόρος, όπως είναι τα αδρανή υλικά, χωρίς να επιβαρύνεται το περιβάλλον, το οποίο αποτελεί ένα σύνθετο περιουσιακό στοιχείο και ως τέτοιο επιβάλλεται να προστατευθεί.

Κίνητρο για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε ο πολύπλευρος χαρακτήρας του και η συνεπαγόμενη ανάγκη για διεξοδική και πολυδιάστατη διερεύνηση. Επίσης, το γεγονός ότι πρόκειται για ένα θέμα που απασχολεί έντονα την πρακτική τοπική πολιτική πολλών πόλεων αποτελεί ένα επιπλέον κίνητρο.

Αποτέλεσμα της ιδιαιτερότητας αυτής ήταν η δημιουργία πολλών κεφαλαίων μέσα από τα οποία το θέμα προσεγγίστηκε κατά κύριο λόγο οριζόντια, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό μια συνολική εικόνα των θετικών ή αρνητικών επιπτώσεων που παρουσιάζει η εξορυκτική δραστηριότητα.

Στην εργασία αυτή, το αναλυτικό ενδιαφέρον εστιάζεται στα λατομεία αδρανών υλικών. Η επιλογή των συγκεκριμένων αυτών λατομείων οφείλεται στην εγγύτητά τους στον αστικό χώρο, στο μεγάλο αριθμό τους, στην ένταση των προβλημάτων που προκαλούν και κυρίως στη δυνατότητα μεταφοράς τους (προοπτική που δεν υφίσταται για παράδειγμα στην περίπτωση των λατομείων μαρμάρων λόγω της φύσης του κοιτάσματος) και η οποία μπορεί να ρυθμίσει πολλά από τα προβλήματα που δημιουργούνται.

Η δομή

Η παρούσα εργασία αποτελείται από οκτώ κεφάλαια τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια:

1. Θεωρητικές προσεγγίσεις

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί κατά κάποιο τρόπο το θεωρητικό πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αρχικά μια σύντομη αναφορά στα σημαντικότερα προβλήματα που προκύπτουν από τη λειτουργία των λατομείων αδρανών υλικών.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένες θεμελιώδεις έννοιες, όπως είναι το περιβάλλον, η έννοια της ανάπτυξης και η μεταξύ τους σχέση στο πλαίσιο της αειφορίας.

Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με την αποτίμηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων, που αποτελεί την πιο ενδιαφέρουσα ενότητα του κεφαλαίου, με την αναγκαιότητα εσωτερίκευσης του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους και με τους τρόπους με τους οποίους είναι δυνατόν να εκφραστούν, μέσω του συστήματος τιμών, οι εξωτερικές επιδράσεις (externalities).

2. Οι διαστάσεις του προβλήματος

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται αδρομερώς οι βασικότερες διαστάσεις της εξορυκτικής δραστηριότητας και ο τρόπος με τον οποίο επενεργεί η λειτουργία των λατομείων αδρανών υλικών σε κάθε μία από αυτές.

Αρχικά αναλύεται η οικονομική διάσταση, όπου παρατίθενται ορισμένα στοιχεία προκειμένου να εκτιμηθεί η οικονομική σημασία των αδρανών υλικών, καθώς επίσης και ορισμένες τεχνικές αξιολόγησης των φυσικών πόρων, όπως η ανάλυση κόστους οφέλους (cost – benefit analysis), ώστε η εκμετάλλευσή τους να είναι οικονομικά αποδοτική και κοινωνικά ωφέλιμη.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα προβλήματα που δημιουργούνται λόγω της εγγύτητας των λατομείων με τον αστικό χώρο, η οποία είναι προϊόν τόσο της επέκτασης του οικιστικού ιστού όσο και της μικρής απόστασης που πρέπει να έχουν τα λατομεία από τα κέντρα κατανάλωσης, προκειμένου οι μονάδες εκμετάλλευσης να είναι οικονομικά αποδοτικές (πολεοδομική διάσταση).

Τέλος, η τελευταία ενότητα ασχολείται με την περιβαλλοντική διάσταση και συγκεκριμένα με την υποβάθμιση του τοπίου που προκαλεί η εξορυκτική δραστηριότητα, με τις οπτικές και τις οικολογικές επιπτώσεις, καθώς επίσης και με τους πιθανούς τρόπους άμβλυνσης των επιπτώσεων αυτών. Επίσης, γίνεται αναφορά και στη σημασία των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

3. Θεσμικό πλαίσιο

Το τρίτο κεφάλαιο ασχολείται με τη νομοθεσία που ισχύει για τα αδρανή υλικά και τις αδυναμίες της, καθώς επίσης και με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος και την αποκατάστασή του.

4. Υφιστάμενη κατάσταση στον νομό Αττικής

Η υφιστάμενη κατάσταση του νομού Αττικής αποτελεί το αντικείμενο του κεφαλαίου αυτού, με έμφαση στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής, όπου αντιμετωπίζονται και τα περισσότερα προβλήματα από τη λειτουργία των λατομείων. Επιπλέον, γίνεται ειδικότερη αναφορά στο πρόγραμμα "Αττική S.O.S." και στην εξέλιξη των αποκαταστάσεων των ανενεργών λατομείων μέχρι σήμερα.

5. Παραδείγματα αξιοποίησης – αποκατάστασης

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται συνοπτικά η έννοια της αποκατάστασης, η σπουδαιότητά της και τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την αποκατάσταση των εγκαταλελειμμένων λατομικών χώρων.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τρεις σχετικά πρόσφατες μελέτες αποκατάστασης ανενεργών λατομείων και συγκεκριμένα των λατομείων "Μερέντα" στο Μαρκόπουλο, "Π. Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι και ενός λατομείου στη θέση Κακόρεμα στον Καρέα. Ακόμη, γίνεται αναφορά και στην αποκατάσταση του λατομείου του Δήμου Βύρωνα, όπου βρίσκεται και το γνωστό θέατρο Βράχου.

6. Διεθνής εμπειρία

Το έκτο αυτό κεφάλαιο περιλαμβάνει παραδείγματα από την Ευρώπη και την Αμερική πάνω σε αντίστοιχα θέματα αποκαταστάσεων. Η αναφορά στη διεθνή εμπειρία έχει ως στόχο την αξιολόγηση και βελτίωση της ελληνικής πρακτικής και πολιτικής σχετικά με θέματα που αφορούν τα λατομεία.

7. Για μια καλύτερη πολιτική έναντι των λατομείων

Το κεφάλαιο αυτό συνοψίζονται τα προβλήματα που εντοπίστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, τα οποία κατατάσσονται σε τρεις βασικές κατηγορίες, το θεσμικό πλαίσιο, τη χωροθέτηση και την αποκατάσταση, ενώ ταυτόχρονα προτείνονται και ορισμένες δυνατότητες βελτίωσης της ασκούμενης πολιτικής και πρακτικής.

8. Συμπεράσματα

Στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο γίνεται συνοπτική αναφορά σε ορισμένα συμπεράσματα που προέκυψαν από την εργασία, βάσει των οποίων καθίσταται αναγκαία η υιοθέτηση ενός ορθολογικού σχεδιασμού και μιας σωστής αναπτυξιακής πολιτικής.

Μεθοδολογία

Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσεται το θεωρητικό μέρος που αφορά την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, ενώ στη συνέχεια εξετάζεται αναλυτικά το πρόβλημα των λατομείων σε όλες του τις εκφάνσεις και συγκεκριμένα στην οικονομική, πολεοδομική και περιβαλλοντική διάσταση με αναφορά και στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο.

Τέλος, ως παράδειγμα επιλέχθηκε η περίπτωση της Αττικής, όπου αφ' ενός τα προβλήματα από την εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών είναι ιδιαίτερα έντονα και χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης, αφ' ετέρου το υλικό που θα μπορούσε να συλλεχθεί ήταν πολύ πιο πλούσιο από οποιαδήποτε άλλη περίπτωση.

1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

1.1 Εισαγωγή

Ο ορυκτός πλούτος της χώρας μας περιλαμβάνει τα μεταλλευτικά ορυκτά, τα ενεργειακά ορυκτά και τα λατομικά ορυκτά. **Λατομικά** ονομάζονται τα ορυκτά εκείνα τα οποία δεν είναι μεταλλεύματα ή μεταλλευτικά σύμφωνα με τις διατάξεις του Μεταλλευτικού Κώδικα. Τα λατομικά ορυκτά διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: τα βιομηχανικά, τα μάρμαρα και τα αδρανή υλικά.

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία στα **βιομηχανικά ορυκτά** υπάγονται όλα τα λατομικά ορυκτά εκτός των μαρμάρων και των αδρανών υλικών. Τέτοια είναι ο καολίνης, ο μπετονίτης, η κιμωλία, ο γύψος, ο περλίτης, η κίσσηρη, η θηραϊκή γη, ο χαλαζίας, η χαλαζιακή άμμος, τα διάφορα αργιλικά και μαργαϊκά πετρώματα που χρησιμοποιούνται στη τσιμεντοβιομηχανία.

Στην κατηγορία των **μαρμάρων** υπάγονται διάφορα πετρώματα, ποικίλων χρωμάτων, τα οποία εξορύσσονται σε όγκους και επιδέχονται κοπή, λείανση και στίλβωση καθώς επίσης και ο πορόλιθος, το αλάβαστρον και ο όνυξ.

Τέλος, στην κατηγορία των **αδρανών υλικών**, με τα οποία ασχολείται και η παρούσα εργασία, υπάγονται τα υλικά διαφόρων διαστάσεων που προέρχονται από εξόρυξη κατάλληλων πετρωμάτων ή από την απόληψη φυσικών αποθέσεων θραυσμάτων τους. Τα υλικά αυτά χρησιμοποιούνται ως έχουν ή μετά από θραύση ή λειοτρίβηση ή ταξινόμηση για τη παρασκευή σκυροδεμάτων ή κονιαμάτων ή με μορφή σκύρων ή μεγαλύτερων κομματιών, στην οδοποιία ή σε άλλα τεχνικά έργα καθώς επίσης και σε οικοδομές. Στη κατηγορία αυτή ανήκουν επίσης τα ασβεστολιθικά πετρώματα που χρησιμοποιούνται για τη παραγωγή ασβέστη ή υδραυλικών κονιών ή συλλιπασμάτων μεταλλουργίας και οι δομικοί λίθοι λαξευτοί ή όχι.

Τα λατομεία αδρανών υλικών θα μπορούσε να πει κανείς πως αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα των αρνητικών επιπτώσεων που έχουν οι ανθρώπινες δραστηριότητες στο περιβάλλον, καθώς επίσης και παράδειγμα όπου η οικονομική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος φαίνεται εκ πρώτης όψεως να αποτελούν δύο αντικρουόμενες έννοιες.

Φωτογραφία 1: Παράδειγμα αισθητικής υποβάθμισης και γενικότερα της καταστροφής του περιβάλλοντος από την εξορυκτική δραστηριότητα.

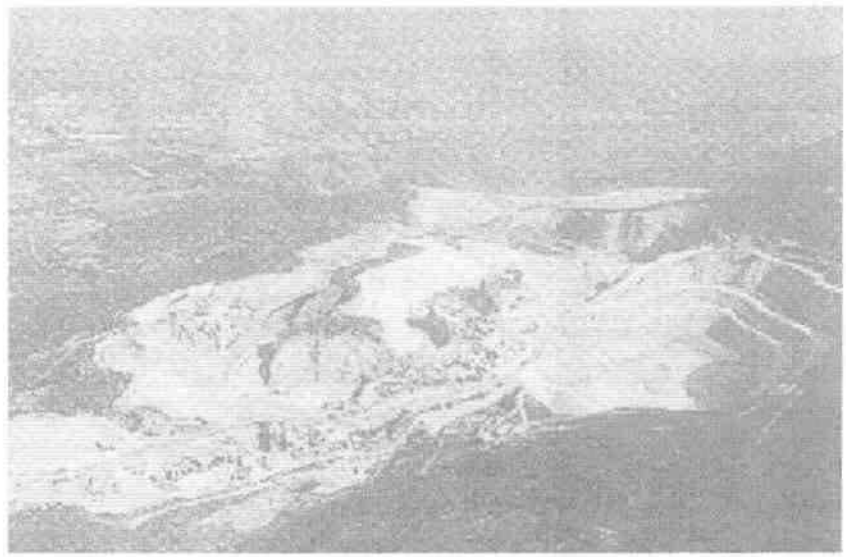

Πράγματι, η λειτουργία των λατομείων αδρανών υλικών, αλλά και γενικότερα των λατομείων, είναι ιδιαίτερα επιζήμια για το περιβάλλον, όχι μόνο γιατί προκαλεί σε μεγάλο βαθμό την οπτική αλλοίωση και την αισθητική υποβάθμιση του τοπίου[1], αλλά και για τα σοβαρά οικολογικά προβλήματα που είναι δυνατό να επιφέρει.

Τέτοια προβλήματα είναι κυρίως η καταστροφή του φυσικού χώματος και της βλάστησης με αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας του οικοσυστήματος, τόσο όσον αφορά την πανίδα όσο και τη χλωρίδα.

Στην πράξη, τα λατομεία λειτουργούν κάτω από καθεστώς παρεκκλίσεων ή παραβάσεων τήρησης της ισχύουσας νομοθεσίας που αφορά, κυρίως, την προστασία των δασών, των αρχαιολογικών χώρων και της περιουσίας του Δημοσίου, όπως αποδεικνύεται και στη συνέχεια.

---

[1] Σύμφωνα με την μέχρι τώρα εμπειρία, οι αρμόδιες Αρχές σπάνια έχουν προβεί σε αναστολή αδειών λειτουργίας λατομείων λαμβάνοντας υπόψη την οικολογική αξία κάποιας περιοχής. Εξαίρεση αποτελεί η σχετικά πρόσφατη αναστολή της άδειας λειτουργίας λατομείου αδρανών υλικών στη θέση Καρίκα των Υστερνίων Τήνου, η οποία εκδόθηκε από το ΣτΕ. Η αναστολή της άδειας βασίστηκε στην καταστροφή του φυσικού αναγλύφου και της μορφολογίας του εδάφους της περιοχής από την χρήση εκρηκτικών υλών κατά τη διάρκεια των εξορυκτικών εργασιών, γεγονός που θα συνέβαλε στην αλλοίωση του τοπίου γενικότερα.

Επιπλέον, η έλλειψη αποτελεσματικών μέτρων για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος δημιουργεί για ευνόητους λόγους πολύ μεγάλες "πληγές" στο τοπίο, καθώς συνήθως, αν όχι πάντα, λήγει η άδεια λειτουργίας των λατομείων χωρίς, όμως, αυτά να έχουν προηγουμένως αποκατασταθεί.

Ακόμη, η αποκατάσταση του τοπίου δεν υλοποιείται κατά τη διάρκεια εκμετάλλευσης των λατομείων, όπως κανονικά θα έπρεπε, αλλά αντίθετα σε περίπτωση που υλοποιηθεί, λαμβάνει χώρα στο τέλος, με τη λήξη δηλαδή της σχετικής άδειας, με αποτέλεσμα σε περιπτώσεις αιφνίδιας διακοπής της λειτουργίας τους, το τοπίο να μην είναι αποκατεστημένο.

Αναμφισβήτητα, πέρα από την εξόρυξη προβλήματα προκαλεί και η μεταφορά των αδρανών υλικών, η οποία είναι δυνατό να οδηγήσει σε αύξηση του φόρτου κυκλοφορίας, σε αύξηση της κατανάλωσης καυσίμων και κατ' επέκταση σε σπατάλη δημόσιου χρήματος, καθώς επίσης και σε αύξηση των ρύπων από την κίνηση των φορτηγών.

Λόγω του γεγονότος ότι όσο αυξάνει η απόσταση από τα κέντρα κατανάλωσης τόσο αυξάνουν και το μεταφορικό κόστος, εξαιτίας του μεγάλου όγκου των αδρανών υλικών, και συνακόλουθα και το κόστος που επιβαρύνει την οικοδομική δραστηριότητα (εφόσον το μεγαλύτερο μέρος της κατανάλωσης αδρανών υλικών γίνεται για την παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος), τα λατομεία βρίσκονται συνήθως σε μέρη προσπελάσιμα και κοντά στα καταναλωτικά κέντρα.

Το γεγονός αυτό δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα στις κατοικημένες περιοχές με τις οποίες συνήθως γειτνιάζουν, καθώς πέρα από τις οπτικές οχλήσεις που προκαλεί η παρουσία τους, έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων – λόγω σκόνης και θορύβου – αλλά και στις κατοικίες, όπου προκαλούν ρωγμές από τις μεθόδους εξόρυξης που χρησιμοποιούνται (π.χ. χρήση εκρηκτικών).

Στην παρούσα εργασία γίνεται συχνά λόγος για το περιβάλλον και τη σημασία του στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, για την υποβάθμιση που υφίσταται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες και συγκεκριμένα από την εξορυκτική δραστηριότητα, για την αναγκαιότητα αποκατάστασής του και τέλος για την ανάγκη δημιουργίας κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα μεριμνά για την ορθολογική διαχείρισή του.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένες θεμελιώδεις έννοιες που θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση των όσων προαναφέρθηκαν, καθώς επίσης και στην αποσαφήνιση ζητημάτων όπως η σχέση μεταξύ περιβάλλοντος και ανάπτυξης. Οι έννοιες του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης έχουν αποτελέσει αντικείμενο

προβληματισμού ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, καθώς από ορισμένους εκλαμβάνονται ως έννοιες αντιτιθέμενες, ενώ από άλλους ως έννοιες αλληλένδετες.

1.2 Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη

Η έννοια του περιβάλλοντος αποτελεί μια έννοια ιδιαίτερα αμφιλεγόμενη και ασαφή. Μέχρι σήμερα δεν υφίσταται ακριβής προσδιορισμός της, καθώς το περιεχόμενό της αλλάζει ανάλογα με την οπτική γωνία που εξετάζεται. Γεγονός είναι πάντως πως η σημερινή αντίληψη για το περιβάλλον είναι πολύ πιο ευρεία από ότι παλαιότερα και περιλαμβάνει όχι μόνο το δομημένο, αλλά και το φυσικό περιβάλλον. Υπάρχει, επομένως, η τάση να διευρύνεται το περιεχόμενο της έννοιας, ώστε να συμπεριλάβει όσο το δυνατό περισσότερες από τις όψεις του υλικού κόσμου και των ανθρώπινων δράσεων.

Με άλλα λόγια το περιβάλλον τείνει να οριστεί ως οτιδήποτε επηρεάζει τις ανθρώπινες δράστηριότητες, αλλά και οτιδήποτε επηρεάζουν οι δραστηριότητες αυτές. Η ικανότητα ελέγχου αυτής της αλληλεξάρτησης επηρεάζει τη διαχρονική συνέχεια διαφόρων μορφών δραστηριότητας και τις δυνατότητες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Βάσει του ορισμού αυτού γίνεται αντιληπτή η άμεση συσχέτιση (της διαχείρισης) του περιβάλλοντος με την ποιότητα ζωής και την αναπτυξιακή διαδικασία στην οποία το περιβάλλον αποτελεί ουσιαστική παράμετρο και όχι ένα πρόσθετο χαρακτηριστικό. Κατά την έννοια αυτή δε μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη χωρίς τη περιβαλλοντική συνιστώσα. Το περιβάλλον δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως μεμονωμένος τομέας, αλλά ως βασική διάσταση της ανάπτυξης, ως ειδικό πεδίο οικονομικής πρωτοβουλίας και ως ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Κατά τη διάρκεια κυρίως της προηγούμενης δεκαετίας κυριαρχούσαν δύο αντίθετα ιδεολογικά ρεύματα σχετικά με την ανάπτυξη του πλανήτη και τη διαχείριση του περιβάλλοντος. Από τη μια η "τεχνοκρατική" αντίληψη η οποία υποστήριζε πως η τεχνολογία και η επιστήμη, ανεξάρτητα από το βαθμό συμμετοχής τους στην περιβαλλοντική υποβάθμιση, κατέχουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση και την επαναφορά του περιβάλλοντος, υπό οικονομικούς όρους και προϋποθέσεις (Μυλόπουλος Γ. , 1998).

Από την άλλη το "οικολογικό" ή "πράσινο" κίνημα έθετε υπό αμφισβήτηση τις έννοιες της τεχνολογικής προόδου και της οικονομικής ανάπτυξης. Η επιστήμη και η τεχνολογία θεωρούνται υπεύθυνες για την καταστροφή του περιβάλλοντος και συνεπώς αποτελούν

ένα μέρος του προβλήματος που είναι ανάγκη να επιλυθεί. Ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Η αντίληψη του πράσινου ρεύματος για το περιβάλλον και την ανάπτυξη συμπυκνώνεται ως εξής: Αν η επίτευξη του οράματος της ευημερίας διέρχεται υποχρεωτικά από την καταστροφή της γης, τότε οπωσδήποτε το όραμα αυτό θα πρέπει να εγκαταληφθεί, καθώς στερείται νομιμοποίησης[2].

Στο δίλημμα αυτό της επιλογής μεταξύ της ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος εμφανίζεται ως λύση η **Βιώσιμη ή Αειφόρος Ανάπτυξη**, η οποία αναφέρεται για πρώτη φορά στην έκθεση που συνέταξε το 1987 η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη με τίτλο "Το Κοινό μας Μέλλον" (Our Common Future)[3].

Ως Αειφόρος ή Βιώσιμη (ή Διατηρήσιμη) Ανάπτυξη ορίζεται η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες της σημερινής γενεάς χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες[4]. Με την έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης επαναπροσδιορίζεται κατά κάποιο τρόπο η σχέση του ατόμου με το περιβάλλον. Επιπλέον, η Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί προϋπόθεση για την διαδικασία της ανάπτυξης, όπως αυτή έχει τροποποιηθεί.

Ο όρος "αειφόρος" υποδηλώνει, επομένως, μια στρατηγική για μια συνεχή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη που δεν οδηγεί στην καταστροφή των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος γενικότερα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Η επίτευξη της επιθυμητής ισορροπίας ανάμεσα στις ανθρώπινες δραστηριότητες, την ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος, προϋποθέτει την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής συνιστώσας στη διατύπωση και εφαρμογή των διαφόρων επιμέρους τομεακών- κλαδικών πολιτικών[5], στην εφαρμογή και ανάπτυξη των παραγωγικών

---

[2] Μυλόπουλος Γιάννης "Βιώσιμη Ανάπτυξη και Περιβάλλον: Η κρίση του τρίτου δρόμου για την επιβίωση του πλανήτη", περιοδικό "Δίαυλος", τεύχος 1ο, Χειμώνας 1998.

[3] Στην έκθεση αυτή αναφέρεται ότι οι ανεπτυγμένες χώρες, που αντιπροσωπεύουν μόνο το 26% των κατοίκων του παγκόσμιου πληθυσμού, είναι υπεύθυνες περίπου για το 80% της παγκόσμιας κατανάλωσης ενέργειας, χάλυβα και άλλων μετάλλων και χαρτιού και για το 40% της παγκόσμιας κατανάλωσης τροφίμων.

[4] Ο ορισμός αυτός σίγουρα δεν είναι ο μόνος δυνατός. Ήδη μέχρι τώρα έχουν συγκεντρωθεί 61 ορισμοί της Βιώσιμης Ανάπτυξης παρόλο που πολλοί από αυτούς είναι ουσιαστικά όμοιοι. Βλ. Pezzey (1992). Η ασάφεια αυτή της έννοιας της προσδίδει "ευελιξία" όσον αφορά την ερμηνεία της και συνακόλουθα εξασφαλίζεται η αποδοχή της, ταυτόχρονα όμως είναι δυνατό να αποτελέσει και το αδύνατο σημείο της όσον αφορά όχι μόνο το περιεχόμενο, αλλά και την εφαρμογή της.

[5] Η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα κάθε πολιτικής, εξάλλου, είτε εξετάζεται μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με άλλες πολιτικές, εξαρτάται από τη φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος.

διεργασιών, καθώς επίσης και στην προσωπική συμπεριφορά και στις ατομικές επιλογές. Η περιβαλλοντική προστασία - διαχείριση[6] αποτελεί πλέον πρωταρχικό στόχο, μεσοπρόθεσμα, της οικονομικής ανάπτυξης.

Συνεπώς, καθίσταται σαφές πως η οριοθέτηση, η προσέγγιση και η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων επιβάλλει την υιοθέτηση ενός νέου τρόπου σκέψης και θεώρησης των πραγμάτων και απαιτεί ουσιαστικά να αλλάξουν οι καταναλωτικές συνήθειες και τα πρότυπα συμπεριφοράς. Απαιτείται, επιπλέον, συντονισμένη δράση μεταξύ των φορέων με αντικρουόμενες βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες (βλ. σχήμα 1). Ως εκ τούτου η αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί στόχο ο οποίος δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Συνιστά μια δυναμική διαδικασία, μια συνεχή επιδίωξη.

[6] Είναι προτιμότερο να μιλάμε για διαχείριση και όχι προστασία του περιβάλλοντος μια και η έννοια αυτή (της προστασίας) συνήθως έχει αρνητική χροιά. Προστατεύουμε το περιβάλλον από αρνητικούς εξωγενείς παράγοντες όπως οι ανθρώπινες δραστηριότητες και συνακόλουθα η αναπτυξιακή διαδικασία. Εφόσον όμως οι έννοιες περιβάλλον - ανάπτυξη είναι αλληλένδετες και αποτελούν βασική συνιστώσα η μία της άλλης, είναι ορθότερο να μιλάμε για περιβαλλοντική διαχείριση.

Σχήμα 1: Αλληλεξάρτηση των διαφορετικών πολιτικών, των πόρων και των τομέων.

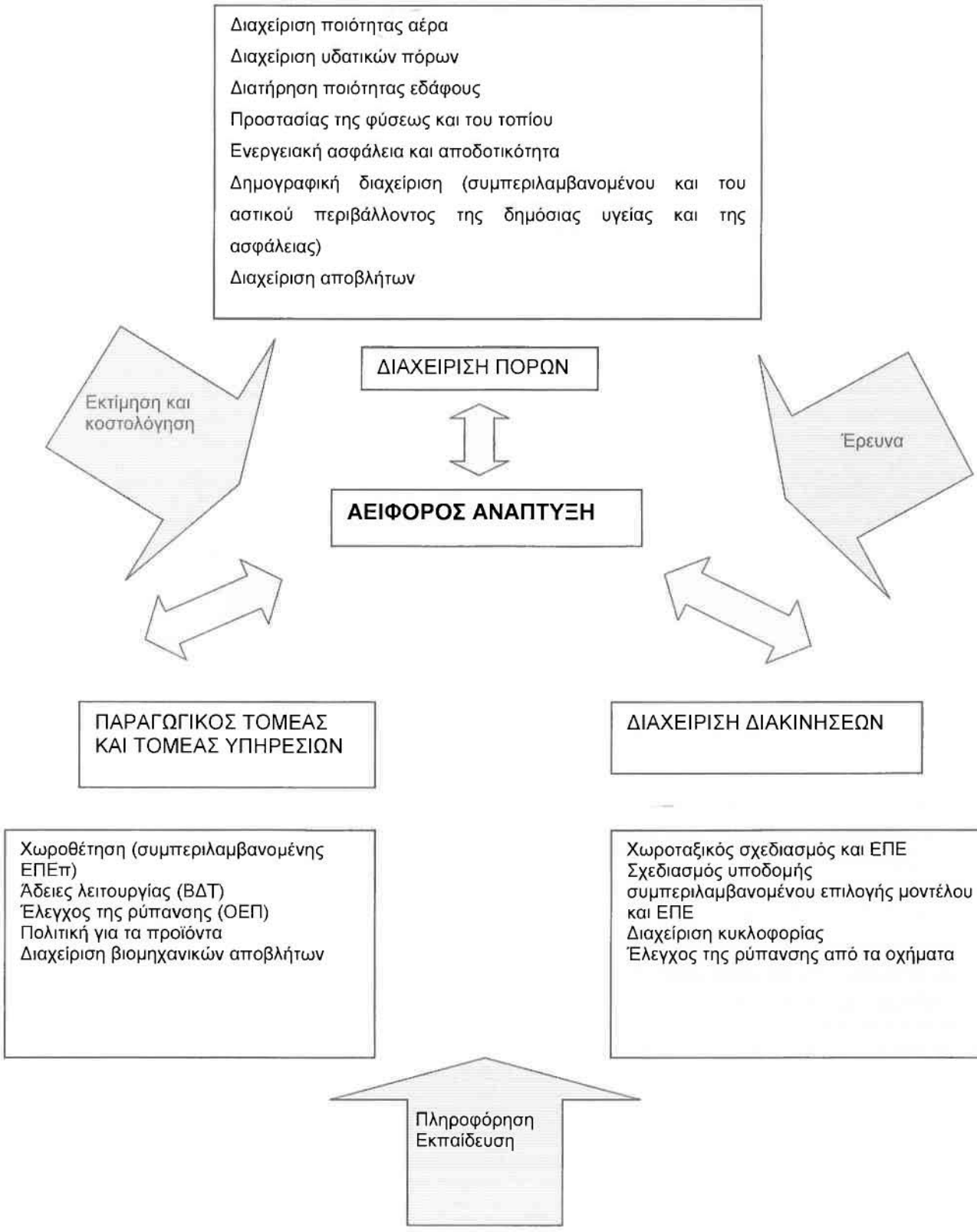

Πηγή: COM (92) "Towards Sustainability", Brussels

Όλα τα παραπάνω συνοψίζονται και στο **Πέμπτο Πρόγραμμα Δράσης** της Ε.Ε. το οποίο αναφέρεται σε μια νέα στρατηγική σχετικά με το περιβάλλον και την αειφορία. Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει ουσιαστικά στην αλλαγή των αναπτυξιακών σχημάτων της Κοινότητας με σκοπό την αειφορία γεγονός που συνεπάγεται τα ακόλουθα:

- είναι ανάγκη να αναγνωρισθεί και να γίνει αντιληπτό ότι η συνέχιση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη είναι άμεσα συνυφασμένα με την ποιότητα του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, καθώς επίσης και με την προστασία τους.
- εφόσον το απόθεμα των πρώτων υλών είναι πεπερασμένο, η διαχείριση της ροής των διαφόρων υλικών στα διάφορα στάδια κατεργασίας, κατανάλωσης και χρήσης πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να διευκολύνει ή να ενθαρρύνει την επαναχρησιμοποίηση ή την ανακύκλωση. Έτσι, αποφεύγεται η παραγωγή αποβλήτων και η εξάντληση των αποθεμάτων των φυσικών πόρων.
- το γεγονός ότι οι φυσικοί πόροι είναι πεπερασμένοι πρέπει να επηρεάζει τα αντίστοιχα πρότυπα συμπεριφοράς και κατανάλωσης, ώστε η χρήση των πόρων από ένα άτομο ή μια γενεά να μην είναι εις βάρος κάποιου άλλου ατόμου ή της επόμενης γενεάς.

Η στρατηγική του Προγράμματος φιλοδοξεί, πέρα από την επίλυση μείζονων περιβαλλοντικών προβλημάτων που σχετίζονται με την αλλαγή του κλίματος, τη βιοποικιλότητα, την απερήμωση και άλλα, να επαναπροσδιορίσει τις σχέσεις μεταξύ των κυριότερων κατηγοριών φορέων και οικονομικών τομέων με την χρήση ενός διευρυμένου και ολοκληρωμένου φάσματος μέσων.

Για την υλοποίηση των επιθυμητών στόχων θα πρέπει να επιμεριστούν οι ευθύνες σε όλα τα επίπεδα, γεγονός που απαιτεί έναν ευρύτερο συνδυασμό μέσων. Τα μέσα που προτείνονται είναι, πέρα από τις γνωστές νομοθετικές ρυθμίσεις και τους Κοινοτικούς κανονισμούς, μέσα που βασίζονται στους μηχανισμούς της αγοράς (εσωτερίκευση του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους), οριζόντια – βοηθητικά μέσα (τεχνολογική ανάπτυξη με στόχο τις νέες αντιρρυπαντικές τεχνολογίες) και διάφοροι μηχανισμοί χρηματοδοτικής στήριξης.

Πίνακας 1:Αλλαγές που σηματοδοτεί η Αειφόρος Ανάπτυξη.

Παραδοσιακό μοντέλο ανάπτυξης	→	**Αειφόρος Ανάπτυξη**
Διαχείριση αποβλήτων	→	Ελαχιστοποίηση αποβλήτων (επαναχρησιμοποίηση, περιορισμός, ανακύκλωση)
Έλεγχος ρύπανσης (στην άκρη του αγωγού)	→	Πρόληψη ρύπανσης (έλεγχος στην πηγή, τροποποίηση διαδικασιών, επιλογή προϊό-ντων)
Διάχυση, διασπορά και αραίωση ρυπαντών	→	Μηδενική διάθεση ρυπαντών
Έλεγχος σημειακών πηγών ρύπανσης	→	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Οικοσυστημάτων
Διαχείριση παροχής ενέργειας	→	Διαχείριση ενεργειακής ζήτησης
Ενημέρωση των πολιτών	→	Ενίσχυση του ρόλου των πολιτών, συμμετοχή στη διαμόρφωση πολιτικών και αποφάσεων
Διμερείς διαπραγματεύσεις και συμφωνίες	→	Λήψη αποφάσεων με συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων
Εθνικά πρότυπα και οδηγίες	→	Διεθνείς συμφωνίες
Περιβάλλον - Οικονομία → διαχωρισμός	→	Περιβάλλον - Οικονομία → ολοκλήρωση (χρήση οικονομικών εργαλείων, αποτίμηση περιβαλλοντικών παραμέτρων)
Περιβαλλοντική Προστασία	→	Αειφόρος Ανάπτυξη

Πηγή: Ogilire K., 1995

1.3 Περιβαλλοντικά ζητήματα και οικονομική ανάπτυξη

Στην οικονομική επιστήμη το περιβάλλον θεωρείται ως ένα σύνθετο περιουσιακό στοιχείο με διάφορες χρησιμότητες και ως τέτοιο φροντίζουμε να εμποδίσουμε την ενδεχόμενη απαξίωσή του, έτσι ώστε να συνεχίζει να ικανοποιεί τις όποιες ανάγκες μας.

Το περιβάλλον εφοδιάζει την οικονομία με πρώτες ύλες, οι οποίες μετασχηματίζονται σε καταναλωτικά προϊόντα μέσω της παραγωγικής διαδικασίας, και με ενέργεια που τροφοδοτεί το μετασχηματισμό αυτό. Στο τέλος, αυτές οι πρώτες ύλες και η ενέργεια επιστρέφουν στο περιβάλλον ως απόβλητα (βλ. σχήμα 2). Όταν οι ποσότητες των αποβλήτων είναι μεγάλες, ώστε να υπερβαίνουν την απορροφητική ικανότητα του τοπίου, τότε μειώνονται οι υπηρεσίες που μας παρέχει το περιβάλλον και συνακόλουθα μειώνεται η αξία του ως περιουσιακό στοιχείο.

Σχήμα 2: Το οικονομικό σύστημα και το περιβάλλον.

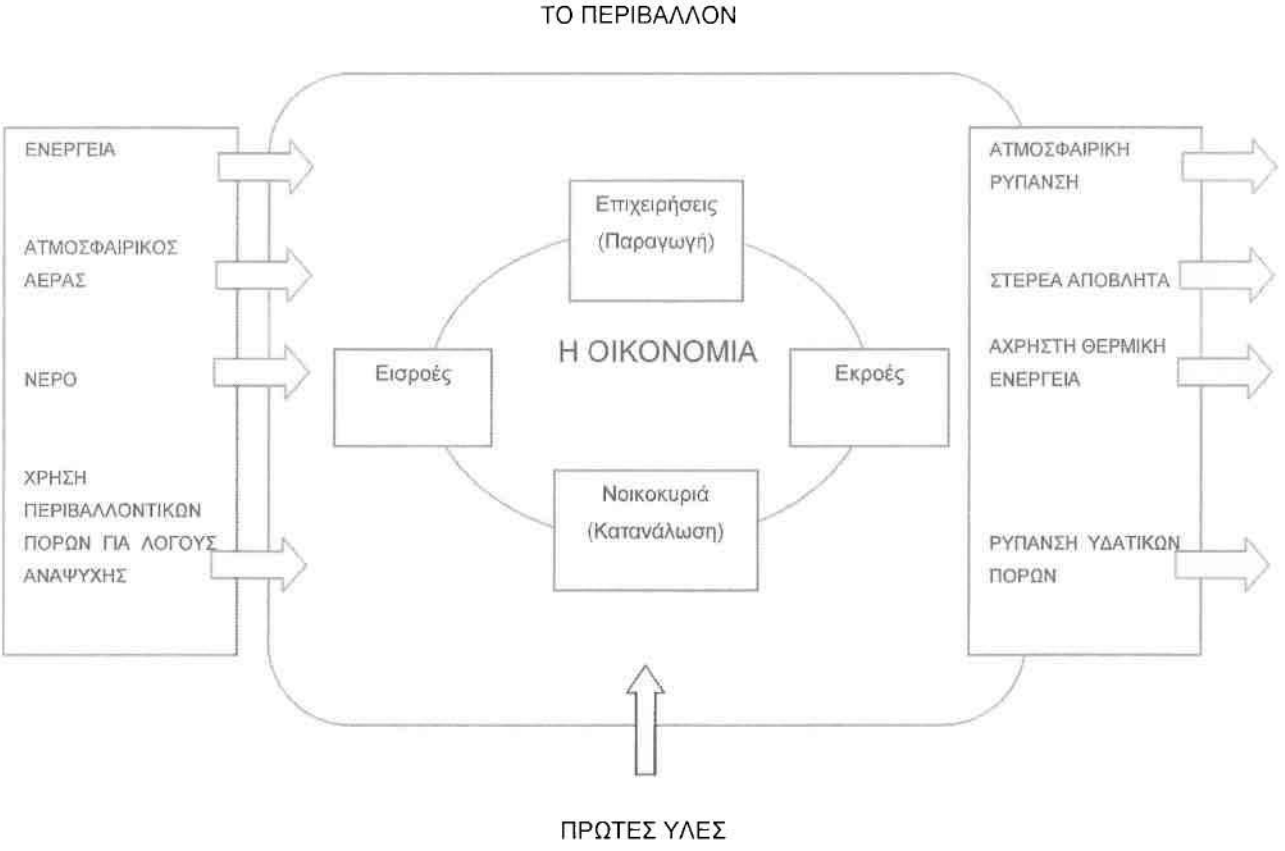

Πηγή: Πηγή: Tietenberg, Tom (1998) Οικονομική του Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων, Τόμος Α', σελ. 46, Αθήνα.

Μέχρι πρόσφατα η προστασία του περιβάλλοντος εθεωρείτο ως εμπόδιο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς αποτελούσε, κατά κάποιο τρόπο, ένα είδος πολυτέλειας μια και η οικονομική ευημερία είχε προτεραιότητα. Η άποψη αυτή αναθεωρήθηκε πρόσφατα στο πλαίσιο μιας μακροχρόνιας προοπτικής στα θέματα της ανάπτυξης, όπου συνυπολογίζονται η οικονομική αποτελεσματικότητα, η κοινωνική δικαιοσύνη και η προστασία του περιβάλλοντος με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η κύρια κατεύθυνση της αναπτυξιακής πολιτικής των κρατών είναι πλέον η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε κάθε οικονομική και παραγωγική

δραστηριότητα σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση (integration) των τομεακών πολιτικών, τις τεχνολογικές καινοτομίες και τις νέες μορφές κοινωνικής οργάνωσης.

Τα περιβαλλοντικά ζητήματα, τα οποία γίνεται προσπάθεια να διευθετηθούν μέσω της περιβαλλοντικής πολιτικής, διακρίνονται για τον πολυτομεακό χαρακτήρα τους, λόγω της ευρύτητας της ίδιας της έννοιας και του περιεχομένου της, και για τη σχετικότητα που παρουσιάζουν όσον αφορά την έννοια της τοπικότητας, δεδομένου ότι ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα μπορεί να εμφανίζεται αρχικά σε τοπικό επίπεδο οι επιπτώσεις τους όμως να είναι ευρύτερες, όπως εξάλλου εκφράζει και το γνωστό οικολογικό σύνθημα Think globally - Act locally.

Το γεγονός αυτό δυσκολεύει τον εντοπισμό κατάλληλου επιπέδου για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Παράλληλα, το οικονομικό όφελος και το περιβαλλοντικό κόστος αποτελούν δυο μεγέθη που δεν είναι εύκολο να συγκριθούν μια και το πρώτο είναι άμεσα ορατό, ποσοτικοποιήσιμο και κατά κανόνα "ιδιωτικοποιήσιμο", ενώ το δεύτερο είναι συχνά βραχυπρόθεσμα μη ορατό, δύσκολα ποσοτικοποιήσιμο και "κοινωνικοποιήσιμο".

Επιπλέον, οι ομάδες των θιγόμενων και των οφελούμενων από την εφαρμογή της όποιας περιβαλλοντικής πολιτικής συνήθως συγκρούονται μεταξύ τους δημιουργώντας μια τριγωνική σχέση με τις δημόσιες αρχές. Οι τελευταίες προσπαθούν να εξισορροπήσουν τις εκάστοτε πιέσεις στο πλαίσιο της νέας θεώρησης για τη σχέση ανθρώπου - φύσης, όπως αυτή διαμορφώνεται και μέσα από τις επιταγές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα που χρήζουν αντιμετώπισης είναι συνήθως δύο τύπων. Ο πρώτος αφορά την κατανομή των πόρων μεταξύ ανταγωνιστικών χρήσεων, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση μιας δασικής έκτασης, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως πάρκο ή να επιτραπεί η υλοτόμηση. Τέτοια ζητήματα απαιτούν τη στάθμιση των ωφελειών από τη διατήρηση των πόρων έναντι των ωφελειών και του κόστους από την εκμετάλλευσή τους.

Ο δεύτερος αφορά τις επιβλαβείς ή ωφέλιμες επιπτώσεις από τη χρήση των πόρων, που "επιβαρύνουν" αυτούς που δεν πληρώνουν ή που έχουν χρηματικά οφέλη από τη χρήση αυτή. Οι οικονομολόγοι ονομάζουν τον δεύτερο αυτό τύπο περιβαλλοντικών προβλημάτων **"εξωτερική επίδραση" (externality)** η οποία σπάνια λαμβάνεται υπόψη. Οι εξωτερικές αυτές επιδράσεις ποικίλουν και μπορούν να χαρακτηριστούν από φυσικές έως πνευματικές και πολιτισμικές. Επίσης μπορεί να είναι θετικές ή και αρνητικές.

1.4 Περιβαλλοντική πολιτική

Λόγω του ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως προαναφέρθηκε, δε γνωρίζουν σύνορα, αλλά είναι δυνατό να επηρεάσουν ακόμη και ολόκληρο τον πλανήτη, συνάπτονται κάθε τόσο συμφωνίες και συμβάσεις σε διεθνές επίπεδο οι οποίες αποτελούν οδηγό και για τις εθνικές πολιτικές περιβάλλοντος ή αναπληρώνουν το κενό σε περίπτωση που αυτές απουσιάζουν.

Βέβαια, η εφαρμογή - τήρηση των διεθνών αυτών συμβάσεων - συμφωνιών εναπόκειται στην αυτοδέσμευση των κρατών για τη προστασία του περιβάλλοντος σε αντίθεση με τις εθνικές πολιτικές. Από την άλλη, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η Περιβαλλοντική Πολιτική της Ε.Ε. αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πολιτικές της, η οποία διαμορφώνει και το πλαίσιο στο οποίο κινούνται οι αντίστοιχες εθνικές πολιτικές (Σπανού, 1998).

Χαρακτηριστικό στοιχείο της σύγχρονης περιβαλλοντικής πολιτικής είναι η αλλαγή τόσο στην έμφαση όσο και στο καθεαυτό αντικείμενο της προστασίας που είναι το περιβάλλον. Σκοπός και πάλι είναι η ευημερία αυτή τη φορά όμως όχι από οικονομική ή ποσοτική άποψη, αλλά με την έννοια της ποιότητας ζωής η οποία υπόκειται συνήθως σε αξιολογικές κρίσεις και υποκειμενικές αντιλήψεις.

Η περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε. θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά στη συνθήκη με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και ενισχύθηκε με τη Συνθήκη για την Ε.Ε. (άρθρα 130Ρ έως 130Τ). Έχει κυρίως ρυθμιστικό χαρακτήρα, ενώ η ύπαρξη μηχανισμών επίλυσης των διαφορών, όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, αλλά και διαφόρων μεθόδων πίεσης καθιστούν την Ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική περισσότερο εφαρμόσιμη και μειώνουν τις αδυναμίες της αυτοδέσμευσης, πράγμα που δεν είναι εφικτό στη περίπτωση των διεθνών συμβάσεων/ συμφωνιών.

Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του Περιβάλλοντος επιδιώκει τους εξής στόχους:

- διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος
- προστασία της υγείας
- συνετή και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων
- προώθηση μέτρων σε διεθνές επίπεδο για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων

και στηρίζει τις ακόλουθες αρχές:

- προληπτική δράση
- αποκατάσταση της καταστροφής του περιβάλλοντος στην πηγή
- "ο ρυπαίνων πληρώνει"

1.5 Αποτίμηση περιβαλλοντικών προβλημάτων

Με το νέο μοντέλο της βιώσιμης ανάπτυξης ουσιαστικά αναθεωρούνται οι απόψεις για την οικονομική αξία των φυσικών πόρων οι οποίοι εκλαμβάνονταν ως ελεύθερα αγαθά με αποτέλεσμα τη σταδιακή εσωτερίκευση του εξωτερικού κόστους, καθώς μέχρι τώρα δεν εκφράζονταν μέσω του συστήματος τιμών οι εξωτερικές επιδράσεις **(externalities)**, δηλαδή οι θετικές ή οι αρνητικές παρενέργειες.

Παρόλο που η αξία πολλών αγαθών είναι δύσκολο να υπολογιστεί σε χρηματικούς όρους, η αποτίμηση **(valuation)**, ο καθορισμός της τιμής **(pricing)** και οι μηχανισμοί εκτίμησης **(accounting mechanisms)** έχουν ένα κεντρικό ρόλο στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Η οικονομική αποτίμηση συντελεί στο να λαμβάνονται υπόψη οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις όταν πρόκειται να ληφθεί κάποια απόφαση για επένδυση ή για κατανάλωση. Μολονότι στην περίπτωση ορισμένων ιδιαίτερα σημαντικών ή σπάνιων στοιχείων δεν είναι σκόπιμο να γίνεται χρηματική αποτίμηση, οι τιμές των διαφόρων αγαθών θα πρέπει να αντανακλούν όχι μόνο τα κόστη παραγωγής και κατανάλωσης αλλά και τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κόστη.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την πολιτική και τη δράση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη (5^{ο} Πρόγραμμα Δράσης), μετάξύ των μέτρων που πρέπει να ληφθούν με στόχο τον καθορισμό του περιβαλλοντικού κόστους είναι:

- ο προσδιορισμός της οικονομικής αξίας των φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων των κρατών μελών,
- η ανάπτυξη δεικτών ανανεώσιμων πηγών για τα κράτη μέλη, ώστε να γίνουν εμφανείς οι ρυθμοί με τους οποίους χρησιμοποιούνται και ανανεώνονται οι φυσικοί πόροι,
- η επέκταση και προσαρμογή των παραδοσιακών μεθόδων της οικονομικής στατιστικής με βάση τις έρευνες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και η τροποποίηση των κυριότερων οικονομικών δεικτών, όπως το ΑΕΠ,
- η ανάπτυξη μεθόδων ανάλυσης κόστους - οφέλους καθώς και κατευθυντήριων γραμμών όσον αφορά τα μέτρα και τις ενέργειες που επηρεάζουν το περιβάλλον και τα αποθέματα των φυσικών πόρων,
- ο ανακαθορισμός των λογιστικών εννοιών, κανόνων, συμβάσεων και μεθόδων ώστε να συνυπολογισθεί η κατανάλωση και η χρήση των περιβαλλοντικών πόρων στο συνολικό κόστος παραγωγής και στις τιμές πώλησης.

Αναμφισβήτητα η πλήρης αποφυγή ζημιογόνων περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι σχεδόν αδύνατο να επιτευχθεί. Είναι δυνατόν όμως να υλοποιηθεί μια ισορροπία μεταξύ

παραγωγής και περιβαλλοντικής επιβάρυνσης η οποία να οδηγήσει σε μια οιωνεί **"βέλτιστη" ρύπανση**. Σε αυτό το οριακό βέλτιστο σημείο τα μέρη που συμμετέχουν, δηλαδή ο ρυπαίνων και ο ρυπαινόμενος, συνήθως συμφωνούν για αυτό και είναι τέτοιο, ώστε στην περίπτωση μιας σοβαρής αρνητικής παρενόχλησης και τα δύο μέρη να μοιράζονται τη ζημιά.

Το σημείο αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο ρύπανσης που μεγιστοποιεί την ευημερία, την ωφέλεια δηλαδή του κοινωνικού συνόλου. Στο σημείο αυτό, επομένως, τέμνονται οι καμπύλες του οριακού κόστους και της οριακής ωφέλειας, όπως φαίνεται και στο ακόλουθο διάγραμμα.

Διάγραμμα 1: Βέλτιστη ρύπανση.

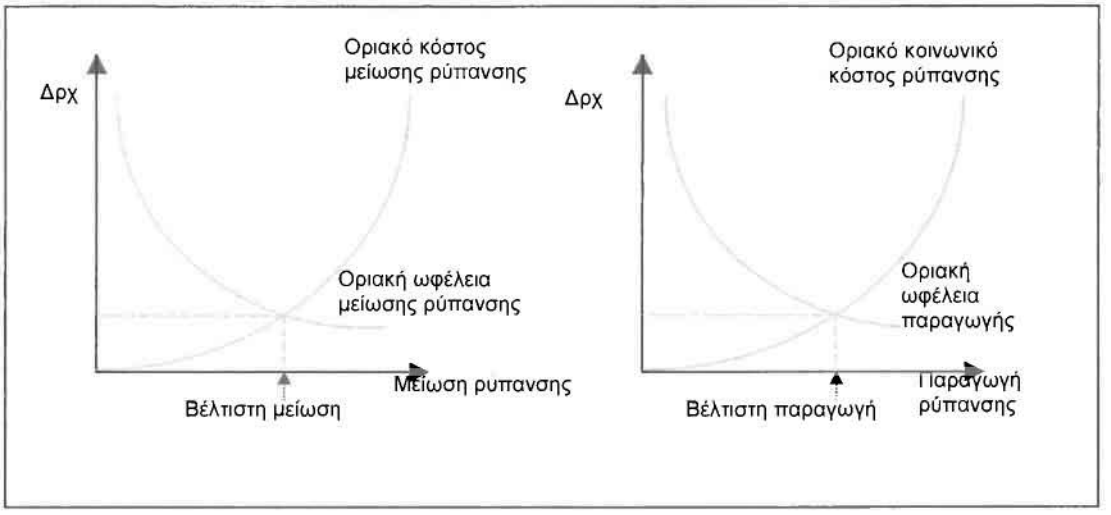

Πηγή: Επιλεγμένα θέματα διαχείρισης περιβάλλοντος, 1995

Πέρα από το σημείο αυτό, το οριακό κόστος για την παραιτέρω μείωση της ρύπανσης είναι υψηλότερο από τις οριακές ωφέλειες εξαιτίας της μείωσης αυτής. Ένας άλλος τρόπος καθορισμού του βέλτιστου επιπέδου ρύπανσης προκύπτει από τις καμπύλες της οριακής ωφέλειας της παραγωγής – η οποία μειώνεται όσο η παραγωγή αυξάνεται – και του οριακού κοινωνικού κόστους ρύπανσης. Και σε αυτή την περίπτωση κάθε μείωση της ρύπανσης πέρα από το επίπεδο αυτό θα κόστιζε περισσότερο από τα οφέλη που θα έδινε[7] (Μπιζόπουλος Αναστ. , 1995).

[7] Τα παραδείγματα αυτά είναι κυρίως θεωρητικά, καθώς στην πράξη είναι ιδιαίτερα δύσκολη η κατασκευή τέτοιων καμπυλών.

Η ορθότερη αυτή ισορροπία που θα οδηγήσει σε ένα αποδεκτό επίπεδο ρύπανσης, μπορεί να επιτευχθεί με διάφορες κρατικές κατά κύριο λόγο παρεμβάσεις οι οποίες στοχεύουν στον έλεγχο των παρενεργειών της οικονομικής δραστηριότητες, όπως οι ακόλουθες (Πεσμαζόγλου Β. , 1998).

Διοικητικά μέτρα

Πρόκειται για άμεσες κρατικές ρυθμίσεις, προληπτικού χαρακτήρα, για τον περιορισμό των ρύπων και έχουν τη μορφή κανόνων επίδοσης ή κανόνων σχεδιασμού. Με τους κανόνες επίδοσης κανονίζεται ένα ανώτατο όριο εκπομπών για δεδομένη χρονική περίοδο και περιοχή και η πηγή θα πρέπει να προσαρμοστεί είτε μειώνοντας τη παραγωγή είτε εισάγοντας αντιρρυπαντικές τεχνολογίες. Με τους κανόνες σχαδιασμού, η πηγή ρύπανσης υποχρεώνεται να χρησιμοποιήσει καλύτερη τεχνολογία για την έναρξη ή επέκταση των παραγωγικών δραστηριοτήτων της.

Περιβαλλοντικοί φόροι / τέλη επί των εκπομπών, αποβλήτων και λυμάτων

Πρόκειται για μια διορθωτική παρέμβαση, επίσης προληπτικού χαρακτήρα, εφόσον μειώνουν την ποσότητα των παραγόμενων ρύπων, με την οποία το κράτος φορολογεί συναρτήσει της ρυπογόνου ποσότητας που παράγεται, έτσι ώστε ο παραγωγός να μεγιστοποιεί το κέρδος του στη χαμηλότερη και κοινωνικά πλέον επιθυμητή ποσότητα.

Με το σύστημα επιβολής τελών θεωρείται ότι πληρούνται δύο σημαντικά οικονομικά κριτήρια. Το κριτήριο της αποτελεσματικής κατανομής των πόρων και το κριτήριο της ελαχιστοποίησης του κόστους. Στην πράξη, όμως, η εφαρμογή των αρχών αυτών παρουσιάζει δυσκολίες τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό και η εφαρμογή του συστήματος επιβολής τελών, το οποίο αποβλέπει στον έλεγχο της ποιότητας του περιβάλλοντος, θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή (Βλιάμος Σ., 1996).

Φόροι / τέλη επί του προϊόντος

Οι φόροι αυτοί είναι περισσότερο κατασταλτικού χαρακτήρα και επιβάλλονται σε πρώτες ύλες, ενδιάμεσα ή τελικά προϊόντα - σε αντίθεση με τη φορολόγηση της παραγωγικής διαδικασία - που όταν καταναλωθούν εμφανίζουν αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις ή απαιτούν ένα σύστημα αποκομιδής.

Χρηματική κατάθεση - επιστροφή

Στη περίπτωση αυτή κατατίθεται το ανάλογο περιβαλλοντικό τέλος που αντιστοιχεί στα ρυπογόνα προϊόντα και στο βαθμό που η ρύπανση έχει αποφευχθεί τα χρήματα επιστρέφονται. Οι χρηματικές καταθέσεις έχουν κυρίως προληπτικό αλλά και κατασταλτικό χαρακτήρα.

Επιδοτήσεις

Με το σκεπτικό ότι το κόστος είναι μικρότερο από το κοινωνικό όφελος που προκύπτει, είναι δυνατό να δοθεί επιδότηση στην πηγή ρύπανσης για να μειώσει τις εκπομπές της κάτω από ένα καθορισμένο όριο. Αυτή η μορφή όμως κρατικής παρέμβασης αντιβαίνει την αρχή *"ο ρυπαίνων πληρώνει"*.

Εμπορεύσιμες άδειες εκπομπών

Με το σύστημα αυτό καθορίζεται ένα επιθυμητό επίπεδο εκπομπών και στη συνέχεια χορηγούνται με δημοπρασία ή δωρεάν άδειες εκπομπών στις ρυπογόνες επιχειρήσεις. Οι άδειες αυτές είναι εμπορεύσιμες με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται ένα είδος αγοράς υπό ανταγωνιστικές συνθήκες που στο τέλος καταλήγει στο ύψος του περιβαλλοντικού φόρου. Η τιμή της άδειας δηλαδή, ισούται με το ύψος της φορολογίας.

Από τον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 2) διαπιστώνεται η διαφορετική αντίληψη όσον αφορά την ευαισθησία της πολιτείας, αλλά και των πολιτών απέναντι στα περιβαλλοντικά προβλήματα, καθώς επίσης και διαφορές όσον αφορά το είδος και την ένταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων[8].

[8] Χαρακτηριστικά παραδείγματα περιβαλλοντικών φόρων έχουν να επιδείξουν η Δανία, η Φιλανδία, οι Κάτω Χώρες και η Σουηδία. Και οι τέσσερις αυτές χώρες έχουν αρχικά έναν ενεργειακό φόρο CO2. Επιπλέον, στη Δανία φορολογείται η λιανική πώληση των εντομοκτόνων, υπάρχουν φόροι προϊόντων για τις πλαστικές και χάρτινες σακούλες, καθώς επίσης και για τα CFC. Επιβάλλεται επίσης ένα ειδικό τέλος για τα απορρίμματα που συγκεντρώνονται στις χωματερές ή στις εγκαταστάσεις καύσης. Στη Σουηδία επιβλήθηκε από το 1984 ένας φόρος λιπασμάτων. Επιπλέον, οι δήμοι μπορεί να διαφοροποιήσουν τα τέλη απορριμμάτων για να δώσουν κίνητρα για τη διαλογή τους. Η Φιλανδία επιβάλλει ένα δημοτικό τέλος χρήστη για τα απορρίμματα, ένα εγχώριο τέλος πετρελαιοειδών αποβλήτων, ένα τέλος επεξεργασίας επικίνδυνων αποβλήτων στους δήμους και στις επιχειρήσεις και ένα τέλος διαχείρισης πυρηνικών αποβλήτων. Στις Κάτω Χώρες ένας πρόσθετος φόρος λιπασμάτων εισπράτεται για τη προστασία της ζωικής κοπριάς. Ακόμη, επιβάλλεται ένα εγχώριο τέλος διάθεσης, ένας φόρος απορριμμάτων για την απόρριψή τους σε χωματερές ή για καύση και ένα δημοτικό τέλος απορριμμάτων.

Πίνακας 2: Περιβαλλοντικά μέτρα στις χώρες του ΟΟΣΑ (1992).

Χώρα	Περιβαλλοντικοί φόροι (από τους οποίους τέλη)	Φόροι επί του προϊόντος (από τους οποίους φορολογικές διαφοροποιήσεις)	Χρηματική κατάθεση/ επιστροφή	Εμπορεύσιμες άδειες/ κίνητρα επιβολής
ΗΠΑ	5 (2)	6 (1)	4	8-2
ΣΟΥΗΔΙΑ	3 (2)	11 (2)	4	0-2
ΚΑΝΑΔΑΣ	3 (2)	7 (3)	1	2-2
ΔΑΝΙΑ	3 (2)	10 (2)	2	
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	3 (2)	10 (2)	2	
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	4 (2)	8 (2)	3	
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	5 (2)	1 (0)	3	2-2
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	5 (2)	4 (2)	2	
ΑΥΣΤΡΙΑ	3 (1)	4 (2)	3	
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5 (2)	3 (3)	2	1-0
ΒΕΛΓΙΟ	7 (2)	2 (2)	1	
ΓΑΛΛΙΑ	5 (2)	2 (1)		
ΕΛΒΕΤΙΑ	3 (2)	2 (2)	1	
ΙΤΑΛΙΑ	3 (2)	2 (0)		
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	1 (1)	1 (1)	2	
ΙΑΠΩΝΙΑ	3 (1)	1 (1)		
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	2 (0)	1 (1)	1	
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	2 (2)	1 (1)		
ΕΛΛΑΔΑ		2 (1)	1	
ΙΣΠΑΝΙΑ	3 (2)			
ΒΡΕΤΑΝΙΑ	1 (1)	1 (1)		
Ν.ΖΗΛΑΝΔΙΑ	1 (1)			
ΤΟΥΡΚΙΑ			1	

Πηγή: OECD, Managing the Environment: The Role of Economic Instruments, Paris 1994

Προκειμένου να αποτιμηθούν σωστά τα διάφορα αγαθά και να δημιουργηθούν τα κατάλληλα κίνητρα για την υιοθέτηση οικονομικής συμπεριφοράς φιλικότερης προς το

περιβάλλον, η χρήση ανάλογων οικονομικών εργαλείων θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό μέρος της όλης προσέγγισης. Ο βασικός στόχος των εργαλείων αυτών είναι η εσωτερίκευση του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους καθόλη τη διάρκεια του κύκλου παραγωγής, από τις πρώτες ύλες, στην παραγωγή, διανομή, χρήση και τελική διάθεση, έτσι ώστε τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα να έχουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην αγορά σε σχέση με αυτά που προκαλούν ρύπανση και άλλες περιβαλλοντικές οχλήσεις.

Η αποτελεσματικότητα των εργαλείων αυτών έγκειται στη διασφάλιση ότι θα εφαρμοστούν με αποδοτικό τρόπο, έτσι ώστε να αποφευχθούν τα περιττά διορθωτικά/ ρυθμιστικά κόστη στην οικονομία της Κοινότητας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές αναδιανεμητικές επιπτώσεις και να επιτευχθεί η βέλτιστη περιβαλλοντική ωφέλεια.

Επιπλέον κατά την ανάπτυξη τέτοιων οικονομικών εργαλείων είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ληφθούν υπόψη όχι μόνο οι πιθανές επιπτώσεις στο περιβάλλον σε τοπικό και ευρύτερο επίπεδο, αλλά και η οικονομική τους αποδοτικότητα καθώς επίσης και οι επιδράσεις τους σε περιφερειακό επίπεδο.

Η επιλογή του καταλληλότερου μέτρου εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα του μέτρου σε μεταβαλλόμενες συνθήκες, οι δυσκολίες μέτρησης των ρύπων, παρακολούθησης της συμμόρφωσης και επιβολής κυρώσεων, ο βαθμός αποδοχής των μέτρων από τις θιγόμενες ομάδες και οι αναδιανεμητικές επιπτώσεις.

Τα κριτήρια επιπλέον που λαμβάνονται υπόψη μπορεί να είναι αυστηρώς περιβαλλοντικά, αλλά και μέσα σε στενά οικονομικά πλαίσια, είτε στατικής αποτελεσματικότητας, πετυχαίνουν δηλαδή τον περιβαλλοντικό στόχο με το ελάχιστο άμεσο κόστος, είτε δυναμικής αποτελεσματικότητας κίνητρα για εισαγωγή καθαρών τεχνολογιών (Πεσμαζόγλου Β., 1998).

Δεδομένου ότι η υιοθέτηση διαφόρων περιβαλλοντικών μέτρων συνεπάγεται αυξημένα κόστη για τις επιχειρήσεις, παρατηρείται μετακίνηση των βιομηχανικών κλάδων που προκαλούν έντονη ρύπανση σε κράτη με ελαστικότερη ή ανύπαρκτη περιβαλλοντική πολιτική, όπου παράγονται τα προϊόντα και εξάγονται στις ανεπτυγμένες χώρες. Το φαινόμενο αυτό καλείται **"περιβαλλοντικό dumping"** και συμπληρώνεται συνήθως από ένα άλλο είδος dumping βάσει του οποίου αποστέλλονται τα ανεπιθύμητα απόβλητα από τις πλούσιες χώρες στις φτωχές έναντι χρηματικού ανταλλάγματος.

Απόψεις που υποστηρίζουν πως τέτοιου είδους πολιτικές θα συμβάλλουν στην παραγωγή και εισαγωγή στην αγορά των λεγόμενων "πράσινων προϊόντων", φαίνονται

προς το παρόν αρκετά μακροπρόθεσμες, ίσως και ουτοπικές. Συνακόλουθα γίνεται αντιληπτή η ανάγκη υιοθέτησης κοινής περιβαλλοντικής πολιτικής σε διεθνές επίπεδο προκειμένου να μετριαστούν και πιθανότατα σταδιακά να εξαλειφθούν φαινόμενα όπως αυτά που προαναφέρθηκαν (Πεσμαζόγλου Β. , 1998).

Συμπερασματικά, για να επιτευχθεί η αειφόρος ανάπτυξη θα πρέπει τα τελικά οφέλη να είναι περισσότερα από τα "κόστη" σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται να λαμβάνεται υπόψη το κόστος από τη "μη δράση" σε οποιαδήποτε τέτοιου είδους εξίσωση[9] διαφορετικά οι αποφάσεις θα είναι μονοδιάστατες και θα εμποδίζουν τη διατύπωση βέλτιστων πολιτικών σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας.

Πρακτικά, βέβαια, υπάρχουν ορισμένες σημαντικές δυσκολίες στην αποτίμηση των περιβαλλοντικών πόρων οι οποίες αποδίδονται στα εξής:

1) Τα δεδομένα για τη φυσική κατάσταση του περιβάλλοντος είτε δεν υπάρχουν είτε είναι ανεπαρκή.
2) Υπάρχει αβεβαιότητα σχετικά με τα όρια αντοχής του περιβάλλοντος.
3) Είναι δύσκολο να εκτιμηθεί το κόστος των περιβαλλοντικών ζημιών ή το κόστος μιας "παράλειψης" ή ακόμη το όφελος από την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, γεγονός που επιβαρύνεται ακόμη περισσότερο από το ότι δεν υπάρχουν ή δεν έχουν αναπτυχθεί στον επιθυμητό βαθμό οι κατάλληλες τεχνικές.
4) Η αξία του περιβάλλοντος για τις μελλοντικές γενεές προϋποθέτει την επιλογή κατάλληλου συντελεστή προεξόφλησης, ζήτημα επίσης πολύ δύσκολο.
5) Δεν υπάρχει κοινός "παρονομαστής" για τις περιβαλλοντικές μεταβλητές με αποτέλεσμα να είναι δύσκολο να σταθμιστεί το πραγματικό κόστος ευκαιρίας που συνεπάγεται η βελτίωση μιας περιβαλλοντικής παραμέτρου αντί μιας άλλης.

Κλείνοντας θα πρέπει να τονιστεί πως η οικονομική επιστήμη είναι κυρίως ανθρωποκεντρική και οι περισσότερες οικονομικές θεωρίες στοχεύουν στη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Στην περίπτωση των περιβαλλοντικών αποφάσεων αυτό απαιτεί τη χρήση των διαθέσιμων πόρων για τη μεγιστοποίηση των ωφελειών (net of costs) προς την κοινωνία με τη πάροδο των χρόνων.

Όπως επισημαίνουν οι Morris, Wilks και Wonder (1996, σελ.6) "ο σκοπός της οικονομικής επιστήμης δεν είναι απαραίτητα η ελαχιστοποίηση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, ή η διατήρηση ορισμένων ειδών ή περιοχών γης ή ακόμη η επίτευξη κάποιων άλλων φυσικών ή τεχνικών στόχων, αλλά η διασφάλιση ότι όλοι οι πόροι

[9] Βλέπε νέα Συνθήκη, άρθρο 130 Ρ, παράγραφος 3.

χρησιμοποιούνται "in their highest combination of end – uses", τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον".

Όταν η εξόρυξη πόρων συνεπάγεται κάποιο περιβαλλοντικό κόστος, η κατανομή τους σύμφωνα με το μηχανισμό της αγοράς δεν είναι κατά κανόνα αποτελεσματική. Στην περίπτωση αυτή η αγοραία τιμή του πόρου θα είναι υπερβολικά χαμηλή και η εξορυσσόμενη ποσότητα υπερβολικά μεγάλη (Tietenberg Tom, τόμος Ι, 1998).

Από μια οικονομική άποψη, το πρόβλημα διαχείρισης των φυσικών πόρων έγκειται στο αν η διατήρηση των φυσικών πόρων θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη κοινωνική ευημερία από ότι η ανάπτυξή τους ή στην περίπτωση ζητημάτων όπως η μόλυνση, εάν υπάρχουν καθαρές ωφέλειες για την κοινωνία από την εφαρμογή αυστηρότερων ή πιο χαλαρών μεθόδων ελέγχου.

Τα παραπάνω θεωρητικά ζητήματα που αφορούν τη σχέση μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος και οικονομικής ανάπτυξης θα εξεταστούν στο παράδειγμα της λειτουργίας των αδρανών υλικών στον αστικό χώρο. Στο επόμενο κεφάλαιο επιχειρείται μια συνολική προσέγγιση των βασικότερων επιπτώσεων που επιφέρει η εξορυκτική δραστηριότητα και της σημασίας των εν λόγω λατομείων.

2. ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

2.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή, η παρούσα εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει τα προβλήματα και τις μεθόδους αντιμετώπισης των λατομείων αδρανών υλικών από πολλές πλευρές, λόγω του ότι η εξορυκτική δραστηριότητα που σχετίζεται με αυτά έχει πολλαπλές επιπτώσεις. Στο κεφάλαιο αυτό αναλύονται συνοπτικά οι βασικότερες διαστάσεις της δραστηριότητας αυτής και ειδικότερα η οικονομική, η πολεοδομική και η περιβαλλοντική διάσταση, καθώς επίσης και η συμβολή (θετική ή αρνητική) των λατομείων αδρανών υλικών σε κάθε μία από αυτές.

2.2 Οικονομική διάσταση

2.2.1 Γενικά

Μέχρι σήμερα λειτουργούν στη χώρα μας περίπου 600 λατομεία και παράγονται ετησίως περίπου 600 εκατομμύρια τόννοι αδρανών υλικών, εκ των οποίων διατίθενται 25% στην τσιμεντοβιομηχανία και τα υπόλοιπα στην οικοδομή, στα δημόσια έργα και σε άλλες χρήσεις.

Ο ετήσιος τζίρος πωλήσεων ανέρχεται στα 60 δισεκατομμύρια δραχμές και το ένα τρίτο (1/ 3) της παραγωγής διατίθεται στο Νομό Αττικής.

Έχει υπολογιστεί πως οι ανάγκες της Ανατολικής Αττικής σε αδρανή υλικά φθάνουν τους οκτώ (8) εκατομμύρια τόννους το χρόνο, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ του 1994.

2.2.2 Η σημασία του υποκλάδου έτοιμου σκυροδέματος

Τα αδρανή υλικά αποτελούν την πρώτη ύλη μαζί με το τσιμέντο για την κατασκευή έτοιμου σκυροδέματος. Συγκεκριμένα, το έτοιμο σκυρόδεμα (beton) παρασκευάζεται από την ανάμειξη τσιμέντου (κυρίως χύμα) και αδρανών υλικών, που μπορεί να είναι θραυστά ή και φυσικά, και την προσθήκη νερού.

Ορισμένες φορές είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν και πρόσθετα υλικά, όπως αερακτικά, επιταχυντικά, επιβραδυντικά, ρευστοποιητικά και άλλα. Είναι φανερό επομένως πως η ποιότητα του σκυροδέματος καθορίζεται σχεδόν αποκλειστικά από τη σύνθεσή του και την ποιότητα των υλικών του.

Η κύρια πρώτη ύλη για την παραγωγή τσιμέντου είναι ο ασβεστόλιθος, ο οποίος σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία συγκαταλέγεται στα αδρανή υλικά. Οι πρώτες ύλες, οι οποίες διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, καθορίζουν την ποιότητα και τις συγκεκριμένες ιδιότητες του τσιμέντου - που προσδιορίζουν με τη σειρά τους τις χρήσεις του - τη σύνθεση του έτοιμου σκυροδέματος και το κόστος του.

Η επάρκεια των πρώτων υλών, λόγω της διαμόρφωσης του ελληνικού εδάφους και η μικρή απόσταση των τόπων εξόρυξης από τα εργοστάσια, τα οποία μειώνουν το κόστος παραγωγής, σε συνδυασμό με την καλή ποιότητα των πρώτων υλών, αποτελούν ουσιαστικά πλεονεκτήματα της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας έναντι των ξένων ανταγωνιστριών.

Η μελέτη του υποκλάδου έτοιμου σκυροδέματος και της τσιμεντοβιομηχανίας παρουσιάζει, επομένως, ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τη γενικότερη έρευνα που αφορά την πορεία των μονάδων παραγωγής αδρανών υλικών.

Τα αδρανή υλικά προέρχονται από επιχειρήσεις εξόρυξης, επεξεργασίας και αμμοληψίας της περιοχής όπου είναι εγκατεστημένες οι μονάδες έτοιμου σκυροδέματος. Αρκετές από αυτές διαθέτουν και δικές τους μονάδες αδρανών υλικών.

Βασική πηγή ζήτησης του τσιμέντου είναι οι κάθε τύπου κατασκευές. Οι παράγοντες, επομένως, που επηρεάζουν τη ζήτηση για επενδύσεις σε κατοικίες, λοιπά κτίρια και δημόσια έργα, προσδιορίζουν και τη ζήτηση για τσιμέντο και γενικότερα για δομικά υλικά.Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν δημοσιευτεί πρόσφατα, η εγχώρια παραγωγή τσιμέντου, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 3 που ακολουθεί, παρουσίασε σταδιακή μείωση από το 1990 έως το 1993 και ανάκαμψη από το 1994 έως και το 1997.

Πίνακας 3: Εγχώρια παραγωγή τσιμέντου (σε εκατ. τόννους).

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Παραγωγή Τσιμέντου	13.142	13.150	12.760	12.492	12.634	13.111	13.556	13.827

Πηγή: ΕΣΥΕ

Στον Πίνακα 4 που ακολουθεί παρουσιάζονται αναλυτικά οι πρώτες, βοηθητικές και πρόσθετες ύλες που χρησιμοποιούνται, καθώς και οι πηγές προμήθειάς τους, οι οποίες

θα πρέπει να σημειωθεί, συνήθως βρίσκονται σε μικρές αποστάσεις από τα εργοστάσια παραγωγής τσιμέντου.

Πίνακας 4: Πρώτες ύλες τσιμεντοβιομηχανίας.

Κατηγορία πρώτων υλών	Φύση υλικού	Υλικό που χρησιμοποιείται	Πηγή προμήθειας
Πρώτες ύλες για παραγωγή κλίνκερ			
Κύριες	Ανθρακικά	Α) ασβεστόλιθος, κιμωλία, μάρμαρα Β) ανθρακικά απόβλητα	Α) λατομεία Β) βιομηχανία χάρτου ή ζάχαρης
	Αργιλοπυριτικά	Α) άργιλος, σχιστ/θος, ψαμμίτης, γνεύσιοι Β) ιπτάμενη τέφρα Γ) υγρή τέφρα Δ) σκωρίες μεταλλουργία	Α,Β) λατομεία Γ) σταθμοί παραγωγής ηλεκτρ. Ενέργειας Δ) μεταλλουργία
	Σύνθετα	Ασβεστούχες μάργες	Λατομεία
Βοηθητικές	Διορθωτικά υλικά	Α) πυριτικές άμμοι, τόφφοι, σχιστ/θοι, ψαμμίτης Β) σιδηρομ/ματα, λατερίτες Γ) αποφρύγματα σιδηροπυρίτη Δ) δολομίτης, μαγνησία	Α,Β) λατομεία, μεταλλεία Γ) χημική βιομηχανία λιπασμάτων Δ) λατομεία, μεταλλεία
Πρόσθετες	Πρόσθετη κλινκεροποίηση	Παραπροϊόντα χημικής βιομηχανίας	Χημική βιομηχανία
Πρώτες ύλες για παραγωγή τσιμέντου			
Κύριες	Επιβραδυντής πήξης	Α) φυσική γύψος Β) γύψος χημικής βιομηχανίας	Α) ορυχεία Β) χημική βιομηχανία
Βοηθητικές	Υλικά με πουζολ/κές και υδραυλικές ιδιότητες	Α) φυσικά πουζολανικά Πετρώματα Β) σκωρίες υψικαμίνων & μεταλλουργίας Γ) υγρή τέφρα	Α) ορυχεία Β) μεταλλουργία σιδήρου Γ) σταθμοί παραγωγής ηλεκτρ. ενέργειας
Πρόσθετες	Πρόσθετα άλεσης, χρωστικές ουσίες	Τυποποιημένα προϊόντα χημικής βιομηχανίας	Χημική βιομηχανία

Πηγή: Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών (1987). Πρακτικά συνεδρίου "Η Ελληνική Τσιμεντοβιομηχανία και Η Προοπτική Ανάπτυξής της", σελ.42.

Το 50% περίπου της παραγωγής τσιμέντου εξάγεται. Η εγχώρια κατανάλωση ανέρχεται σε εφτά (7) εκατομμύρια τόννους το χρόνο και αποτελείται κατά 70% από τσιμέντο χύμα και κατά 30% ενσακισμένο. Το 1980 τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 20% και 80% αντίστοιχα, γεγονός που φανερώνει την διάδοση της χρήσης του έτοιμου σκυροδέματος την τελευταία 20ετία. Το 80% της εγχώριας κατανάλωσης χύμα τσιμέντου πραγματοποιείται από τις μονάδες έτοιμου σκυροδέματος και το υπόλοιπο από τεχνικές εταιρείες και μονάδες παραγωγής τσιμεντοπροϊόντων (ΙΟΒΕ, 1997).

Τα μεγάλα έργα που εκτελούνται σε αρκετές χώρες στην Ευρώπη συμβάλλουν στην ανάκαμψη των τσιμεντοβιομηχανιών και στην προώθηση νέων μεγάλων επενδυτικών σχεδίων. Ωστόσο, η πορεία των τσιμεντοβιομηχανιών παρουσιάζει διαφορετικούς ρυθμούς από χώρα σε χώρα ανάλογα με την πορεία των οικοδομικών και στεγαστικών τομέων.

Σημαντική ώθηση στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες έδωσε η πολιτική της κυβέρνησης της Γερμανίας να δαπανήσει μεγάλα ποσά για την εκτέλεση μεγάλων έργων υποδομής στις ανατολικές περιοχές της χώρας.

Στις νότιες χώρες της Ε.Ε. η απορρόφηση σημαντικών πόρων από το 2° Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης βοήθησε άμεσα τις τσιμεντοβιομηχανίες να αυξήσουν τον όγκο παραγωγής τους. Από την άλλη πλευρά, οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες πραγματοποιούν σημαντικού ύψους εξαγωγές στις χώρες της βόρειας Αμερικής και στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες, τα έργα εκτελούνται με τόσο γρήγορους ρυθμούς που δεν είναι εφικτό να αυξήσουν την εθνική παραγωγή τσιμέντου με τους ίδιους ρυθμούς, οπότε και αναγκάζονται να κάνουν μεγάλες εισαγωγές.

Οι αλλαγές που συντελούνται στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης ευνοούν την επέκταση των δραστηριοτήτων των ευρωπαϊκών τσιμεντοβιομηχανιών σε αυτές τις αγορές, στις οποίες υπάρχουν δυνατότητες πραγματοποίησης μεγάλων έργων στον τομέα των βασικών υποδομών και στις κατασκευές νέων κατοικιών (ΙΟΒΕ, 1997).

Ο υποκλάδος παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος αναπτύχθηκε στην Ελλάδα κατά την τελευταία 30ετία. Βάσει στοιχείων της ICAP HELLAS, το 1970 λειτουργούσαν μόνο 22 επιχειρήσεις παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος που είχαν τη μορφή Α.Ε. και Ε.Π.Ε, ενώ κατά το 1997 υπήρχαν στην Ελλάδα 210 αντίστοιχες επιχειρήσεις από τις οποίες οι 100 περίπου ήταν αμιγείς. Οι περισσότερες από αυτές, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 2, εδρεύουν στη Μακεδονία και στην Αττική.

Διάγραμμα 2: Χωροταξική κατανομή, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, των επιχειρήσεων παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος, με τη μορφή Α.Ε. και Ε.Π.Ε.

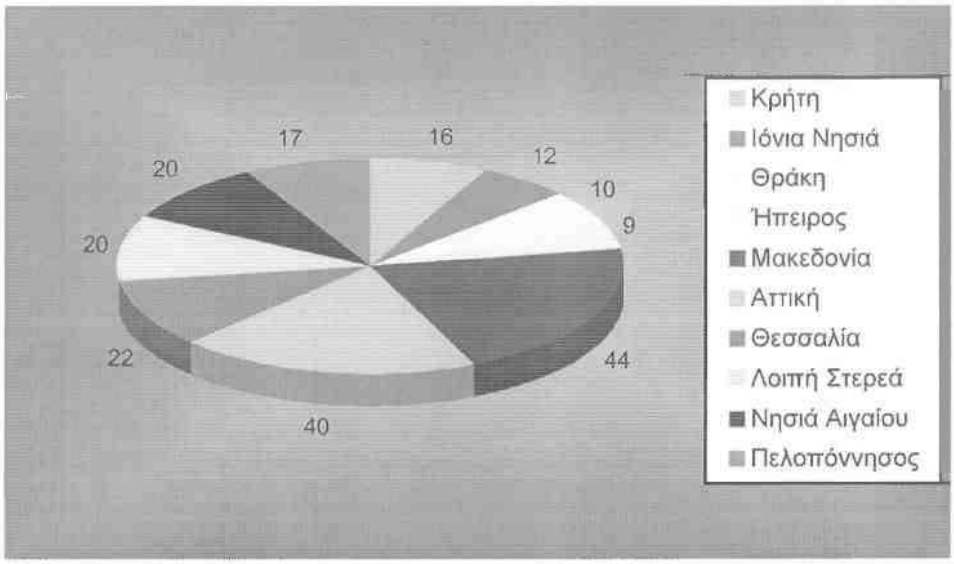

Πηγή: ICAP HELLAS

Η παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος σε μονάδες που απασχολούν δέκα (10) άτομα και πάνω, εξελίχθηκε κατά την περίοδο 1993 – 1996 ως εξής:

Πίνακας 5: Παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος.

	1993	1994	1995	1996
Παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος (χιλ. μ3)	8.335	8.618	9.499	9.437
Αριθμός μονάδων	187	185	178	184

Πηγή:ΕΣΥΕ, 1997[10]

Η εξέλιξη της μέσης παραγωγής σκυροδέματος ανά μονάδα απεικονίζεται στο επόμενο διάγραμμα (Διάγραμμα 3).

[10] Προσωρινά στοιχεία

Διάγραμμα 3: Εξέλιξη μέσης εγχώριας παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος ανά μονάδα κατά την περίοδο 1993 – 1996.

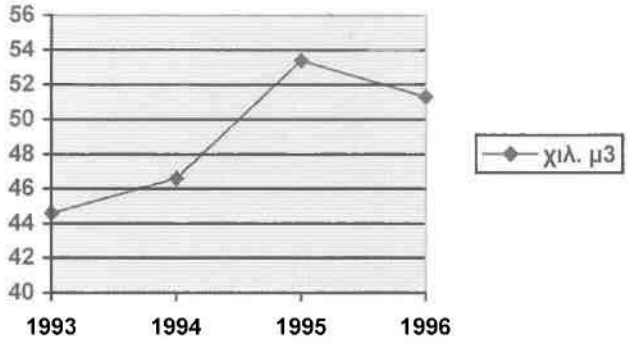

Πηγή: ΕΣΥΕ,1997[11]

Η πορεία των εργασιών του υποκλάδου παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος (και κατά συνέπεια της ζήτησης αδρανών υλικών), εξαρτάται κατά πρώτο λόγο από την εξέλιξη της οικοδομικής δραστηριότητας και κατά δεύτερο από την εξέλιξη του όγκου των υπόλοιπων τεχνικών έργων.

Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων διαπιστώνεται πως η οικοδομική δραστηριότητα μετά τη συνεχή μείωση που σημείωσε κατά την περίοδο 1992 – 1995, παρουσιάζει ανάκαμψη κατά την τελευταία τριετία[12].

---

[11] Προσωρινά στοιχεία

[12] Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η ΕΣΥΕ (1997), η οικοδομική δραστηριότητα τον Μάιο του 1998 εμφανίζεται αυξημένη κατά 12,5%συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του 1997. Ειδικότερα, κατά τη περίοδο Ιανουαρίου – Μαίου 1998 η οικοδομική δραστηριότητα παρουσίασε αύξηση κατά 10,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Ο όγκος με βάση τις άδειες που εκδόθηκαν από τις πολεοδομίες της χώρας το α' πεντάμηνο του 1998, ανήλθε σε 24,4 εκατ.μ3 έναντι 22,2 το αντίστοιχο διάστημα του 1997.

Στο νομό Αττικής ο όγκος της οικοδομικής δραστηριότητας σημείωσε αύξηση κατά 14% και κατά 8,8% στην υπόλοιπη χώρα. Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο του 1998 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση στην οικοδομική δραστηριότητα της Κρήτης (38,4%) και της Θράκης (36,4%), ενώ στην Εύβοια και την υπόλοιπη Στερεά Ελλάδα – εκτός του νομού Αττικής –ο οικοδομικός όγκος μειώθηκε κατά 21,1%.

Τον Μάιο του 1998 η οικοδομική δραστηριότητα στο σύνολο της χώρας παρουσίασε αύξηση 12,5% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 1997. Οι εκδοθείσες άδειες ανήλθαν σε 6.710 καλύπτοντας επιφάνεια συνολικής έκτασης 1,5 εκατ. μ3. Ο όγκος βάσει των αδειών που εκδόθηκαν ανήλθε σε 6,01 εκατ. μ3.

Στο νομό Αττικής ο όγκος των εκδοθεισών αδειών αυξήθηκε κατά 11,3% και κατά 12% στην υπόλοιπη Ελλάδα. Αυξημένη οικοδομική δραστηριότητα υπήρξε και στη περιοχή της Θράκης (66%), της Κρήτης (70,6%) και της Ηπείρου (21,2%). Τέλος, επισημαίνεται η μείωση κατά 27,1% που παρουσιάστηκε στη περιοχή της Εύβοιας και λοιπής Στερεάς Ελλάδας, εκτός του νομού Αττικής.

Η εξέλιξη της ιδιωτικής νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, κατά την περίοδο 1992 – 1997 και ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, και με βάση τον αριθμό και τον όγκο των οικοδομικών αδειών που εκδόθησαν, παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 6).

Πίνακας 6: Εξέλιξη της ιδιωτικής νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας.

	1992		1993		1994		1995		1996		1997[13]	
Γεωγραφικο διαμερισμα	Αριθμός αδειών	Όγκος σε χιλ.μ3	Αριθμός αδειών	Όγκος σε χιλ.μ3	Αριθμός αδειών	Όγκος σε χιλ.μ3	Αριθμός αδειών	Όγκος σε χιλ.μ3	Αριθμός αδειών	Όγκος σε χιλ.μ3	Αριθμός αδειών	Όγκος σε χιλ.μ3
Αττικη	12.640	14.740	10.765	13.677	10.572	13.513	9.340	11.666	10.932	16.524	17.411	15.215
Λοιπη Στερεα και Ευβοια	5.630	4.455	4.985	4.711	4.793	3.921	4.720	4.100	4.862	4.321	6.585	5.242
Πελοπον-νησος	8.285	5.727	7.627	5.093	8.318	5.779	7.659	5.310	8.427	5.919	9.689	6.467
Ιονια Νησια	2.973	1.698	3.027	1.873	2.258	1.228	1.845	955	2.073	1.127	2.183	1.130
Ηπειρος	2.327	1.729	2.140	1.607	2.031	1.601	1.995	1.587	1.915	1.866	2.571	2.050
Θεσσαλια	4.516	4.095	4.132	4.018	3.958	3.718	3.665	3.455	3.557	3.500	4.271	4.046
Μακεδονια	11.479	12.829	10.739	12.841	10.542	11.336	9.829	11.384	12.947	14.325	15.484	15.814
Θρακη	1.236	1.054	1.261	1.279	1.568	1.492	1.491	2.121	1.614	2.785	2.061	3.451
Νησια Αιγαιου	5.523	3.194	5.074	3.101	5.207	3.089	4.577	2.545	4.674	2.739	6.097	2.860
Κρητη	3.451	2.994	3.398	3.141	3.239	2.882	2.916	2.611	3.204	2.687	3.778	2.971
Συνολο χωρας	58.060	52.515	53.148	51.341	52.486	48.559	48.037	45.734	54.205	55.793	70.130	59.246

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1997

Η εξέλιξη του όγκου της ιδιωτικής νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 1985 - 1997 απεικονίζεται στο διάγραμμα 4 που ακολουθεί.

[13] Προσωρινά στοιχεία

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη του όγκου της ιδιωτικής νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 1985 – 1997.

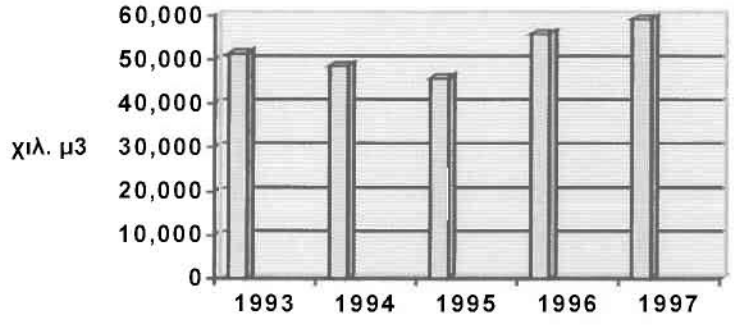

Επιπλέον, οι ιδιωτικές και δημόσιες ακαθάριστες επενδύσεις στον κατασκευαστικό τομέα και σε τρέχουσες τιμές εξελίχθηκαν αναλυτικά κατά τη περίοδο 1981 - 1995 ως εξής (βλ. Πίνακα7):

Πίνακας 7: Εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων στον κατασκευαστικό τομέα κατά την περίοδο 1981 – 1995.

	Κατοικίες και λοιπά κτίρια			Λοιπά έργα και κατασκευές			Σύνολο		
Ετος	Δημόσια	Ιδιωτικά	Σύνολο	Δημόσια	Ιδιωτικά	Σύνολο	Δημόσια	Ιδιωτικά	Σύνολο
1981	20,4	174,5	194,9	66,6	32,4	99,0	87,0	206,9	293,9
1982	23,7	172,9	196,6	81,3	17,3	98,6	105,0	190,2	295,2
1983	32,8	203,6	236,4	114,7	18,2	132,9	147,5	221,8	369,3
1984	44,9	195,0	239,9	149,6	24,4	174,0	194,5	219,4	413,9
1985	38,3	228,0	266,3	202,3	33,1	235,4	240,6	261,1	501,7
1986	56,1	317,1	373,2	222,9	22,6	245,5	279,0	339,7	618,7
1987	52,5	375,3	427,8	197,5	17,1	214,6	250,0	392,4	642,4
1988	68,4	455,9	524,3	238,0	27,9	265,9	306,4	483,8	790,2
1989	77,7	548,1	625,8	305,9	31,4	337,3	383,6	579,5	963,1
1990	91,0	731,2	822,2	342,9	33,0	375,9	433,9	764,2	1.198,1
1991	115,1	738,0	853,1	502,0	25,7	527,7	617,1	763,7	1.380,8
1992	147,4	724,3	871,7	597,4	34,4	631,8	744,8	758,7	1.503,5
1993	160,7	797,0	957,7	616,9	29,4	646,3	777,6	826,4	1.604,0
1994	229,2	826,4	1.055,6	611,4	27,3	638,7	840,6	853,7	1.694,3
1995			1.171,7			792,6	1.017,0	947,3	1.964,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1996

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως οι επενδύσεις σε λοιπά έργα και κατασκευές εξελίχθηκαν ταχύτερα από τις επενδύσεις στις κατοικίες και στα λοιπά κτίρια, κυρίως μετά το 1988. Ακόμη, οι δημόσιες επενδύσεις που αντιπροσώπευαν ποσοστό 29,6% του συνόλου του κατασκευαστικού τομέα το 1981, αντιπροσωπεύουν ποσοστό 51,8% το 1995, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην υλοποίηση των έργων του Α' και Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί (διάγραμμα 5) παρουσιάζεται η εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων στον κατασκευαστικό τομέα κατά την περίοδο 1981 – 1995.

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων στον κατασκευαστικό τομέα κατά την περίοδο 1981 – 1995.

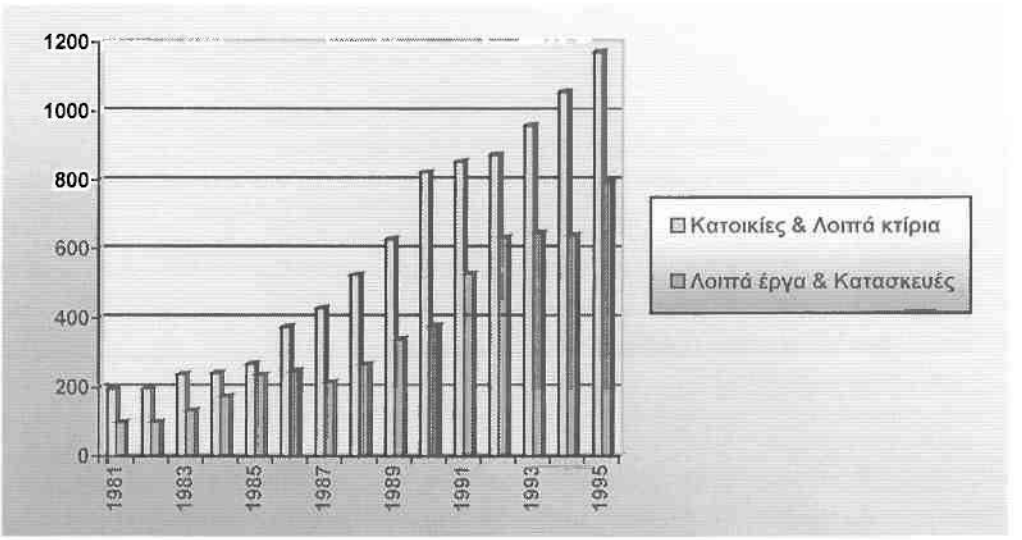

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1996

Ένα από τα βασικά οικονομικά χαρακτηριστικά των μονάδων παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος είναι το υψηλό ποσοστό συμμετοχής των πρώτων υλών, τσιμέντου και αδρανών υλικών, στο κόστος παραγωγής. Η σύνθεση του κόστους παραγωγής, χωρίς τον υπολογισμό αποσβέσεων και χρηματοοικονομικών δαπανών, παρουσιάζεται κατά μέσο όρο και σύμφωνα με σχετικές εκτιμήσεις περίπου ως εξής:

Πίνακας 8: Σύνθεση κόστους παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος.

Τσιμέντο	52%
Αδρανή υλικά	15%
Εργατικά	19%
Καύσιμα – Λιπαντικά	6%
Δαπάνες επισκευών και συντήρησης– Ανταλλακτικά	6%
Λοιπές δαπάνες	2%
ΣΥΝΟΛΟ	**100%**

Πηγή: ΙΟΒΕ

Οι εργασίες των μονάδων του υποκλάδου έτοιμου σκυροδέματος εξαρτώνται κυρίως από την πορεία της οικοδομικής δραστηριότητας και δευτερευόντως από εκείνη των λοιπών τεχνικών έργων. Όπως διαπιστώνεται και από τα στοιχεία που παρατέθηκαν, τα οικονομικά του υποκλάδου παρουσιάζουν ανοδική εξέλιξη κατά τη δεκαετία του '90 και ιδιαίτερα μετά το 1995.

Όσον αφορά τη μελλοντική πορεία του υποκλάδου μπορεί να χαρακτηρισθεί ευοίωνη δεδομένης της ολοκλήρωσης των έργων του Β' ΚΠΣ και της υλοποίησης των έργων του Γ' ΚΠΣ που ακολουθεί, καθώς επίσης και της ανάληψης των εργασιών στα πλαίσια της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004.

Οι αισιόδοξες αυτές προβλέψεις σε συνδυασμό με τη σχετικά εύκολη διαδικασία συγκρότησης μονάδων έτοιμου σκυροδέματος, αναμένεται να οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού τους μελλοντικά (ή ακόμη και αύξηση του μεγέθους των υφιστάμενων εγκαταστάσεων), και συνακόλουθα σε αύξηση της ζήτησης σε αδρανή υλικά που αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, πρώτη ύλη για το έτοιμο σκυρόδεμα.

Στους Πίνακες 9 και 10 που ακολουθούν παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένα στοιχεία σχετικά με την παραγωγή αδρανών υλικών, τον αριθμό των επιχειρήσεων, τη Μέση Ετήσια Απασχόληση και τον τζίρο των επιχειρήσεων για το 1994 και για τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας 14.

Πίνακας 9: Στοιχεία αδρανών υλικών (κλάδος 1421 ΕΣΥΕ).

	1993		1994		1995	
	Παραγωγή σε μ3	Αξία παραχθέντων προϊόντων	Παραγωγή σε μ3	Αξία παραχθέντων προϊόντων	Παραγωγή σε μ3	Αξία παραχθέντων προϊόντων
Αμμος φυσική	930.438	564.161.819	1.010.571	755.882.872	660.855	478.923.161
Χαλίκια	9.451.541	5.763.877.559	6.570.729	5.844.881.993	6.518.679	6.514.101.703
Θραυσμένοι λίθοι	16.145.983	16.509.368.318	15.461.482	14.437.170.637	16.374.656	16.708.890.284
Κόκκοι μαρμάρου ψηφίδες	1.001.128	1.701.796.645	646.874	1.395.744.526	809.852	1.761.446.475
Κόκκοι ψηφίδες με εξαίρεση το μάρμαρο	11.602.002	12.014.385.794	11.309.889	12.887.830.479	11.733.990	14.963.002.551

Πηγή: ΕΣΥΕ

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι κατά κανόνα πριν από την εκκίνηση οποιωνδήποτε εργασιών που απαιτούνται για την εξόρυξη, διερευνάται τόσο η ποσότητα όσο και η ποιότητα των αποθεμάτων. Αν τα αποθέματα είναι μεγάλα και προσβάσιμα και το υλικό είναι κατάλληλο για εκμετάλλευση, το επόμενο βήμα είναι η έρευνα αγοράς, η χρήση και η μελλοντική ζήτηση.

Πίνακας 10: Αριθμός επιχειρήσεων, μέση ετήσια απασχόληση (Μ.Ε.Α.)[14] και τζίρος για το 1994 σε εκατομμύρια δραχμές κατά νομό και για τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας 14 (λοιπά ορυχεία και λατομεία).

ΝΟΜΟΣ	Αρ. Επιχ.	Μ.Ε.Α.	Τζίρος '94
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ	10	139	1.773
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	12	34	377
ΑΧΑΙΑΣ	7	52	750
ΗΛΕΙΑΣ	6	5	48
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	8	8	126
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	5	8	69
ΑΤΤΙΚΗΣ	122	2.155	40.152
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	6	7	388
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	6	5	66
ΚΕΦΑΛ/ΝΙΑΣ	4	1	157
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	8	34	1.226
ΑΡΤΑΣ	7	238	8.420
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	5	5	101
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	56	177	2.621
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	4	12	197
ΕΥΒΟΙΑΣ	81	122	1.615
ΛΑΡΙΣΑΣ	21	34	1.053
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	48	71	1.770
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	8	45	538
ΔΡΑΜΑΣ	28	909	10.617
ΗΜΑΘΙΑΣ	7	106	668
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ	33	190	3.337
ΚΑΒΑΛΑΣ	60	436	4.849
ΚΟΖΑΝΗΣ	13	65	610
ΠΕΛΛΑΣ	27	35	500
ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	7	56	756
ΠΙΕΡΙΑΣ	6	1	689
ΣΕΡΡΩΝ	8	121	1.567
ΕΒΡΟΥ	5	21	377
ΞΑΝΘΗΣ	8	43	504
ΡΟΔΟΠΗΣ	4	72	517
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΥ	16	118	1.571
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	17	19	347
ΛΕΣΒΟΥ	8	38	351
ΣΑΜΟΥ	6	102	1.390
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	10	57	764
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	4	28	330
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	5	41	569
ΧΑΝΙΩΝ	7	27	373
ΣΥΝΟΛΟ	703		92.227

Πηγή: Γ.Γ. ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων 1994

[14] Η Μ.Ε.Α. θεωρείται από την ΕΣΥΕ λανθασμένη και βρίσκεται σε φάση διερεύνησης.

Τα αποθέματα αδρανών υλικών όσον αφορά τον όγκο τους μετριούνται σε κυβικά μέτρα. Το ποσό κατά προσέγγιση σκύρων και άμμου που υπάρχει στο απόθεμα υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας το μήκος, το πλάτος και το πάχος της άμμου και του στρώματος των σκύρων. Ο όγκος μπορεί να ποικίλει σε μέγεθος από μερικές εκατοντάδες κυβικά μέτρα έως εκατομμύρια κυβικά μέτρα. Για να είναι εμπορικού ενδιαφέροντος ο όγκος (τουλάχιστον με βάση τη διεθνή εμπειρία) θα πρέπει να κυμαίνεται από 100.000 $μ^3$ έως και πάνω από 1.000.000 $μ^3$.

Κάτω από 10.000 $μ^3$ το απόθεμα θεωρείται μικρό και χρήσιμο μόνο σε τοπικό επίπεδο για τη συντήρηση των δρόμων και για άλλες τοπικές χρήσεις.

Από 10.000 $μ^3$ έως 100.000 $μ^3$ το απόθεμα θεωρείται ικανοποιητικό για κατασκευή δρόμων μέχρι 10 χλμ μήκος ή για βελτίωση και συντήρηση δρόμων που θα διαρκέσει κάποια χρόνια.

Από 100.000 $μ^3$ έως 1.000.000 $μ^3$ το απόθεμα θεωρείται σημαντικό και είναι ικανό να προμηθεύσει αδρανή υλικά για μια μεγάλη οδική κατασκευή. Μπορεί ακόμη να αποτελέσει μια μακροπρόθεσμη πηγή για βελτίωση και συντήρηση του οδικού δικτύου ή μια μικρή εμπορική επιχείρηση με διάρκεια ζωής πάνω από μια δεκαετία.

Το απόθεμα που είναι μεγαλύτερο από 1.000.000 $μ^3$ θεωρείται μεγάλο με σημαντικές δυνατότητες εμπορικής ανάπτυξης. Εξορύσσοντας κατά μέσα όρο 50.000 με 250.000 $μ^3$ μπορεί να διαρκέσει για αρκετά χρόνια.

Πέρα από τον όγκο που δείχνει αν ένα απόθεμα αδρανών υλικών είναι επαρκές για εκμετάλλευση, είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη και τα φυσικά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, η ύπαρξη προσμίξεων (σχιστόλιθος, άλλα μεταλλεύματα, αμμοκονίαμα κλπ) υποβαθμίζουν τη ποιότητα του αποθέματος. Επιπλέον, ο τύπος των σκύρων μπορεί να επηρεάσει τις μεθόδους επεξεργασίας καθώς ορισμένοι λίθοι είναι πιο δύσκολο να σπαστούν από ορισμένους άλλους.

Ένας άλλος εξίσου σημαντικός παράγοντας που προσδιορίζει την καταλληλότητα του αποθέματος επηρεάζοντας κατά συνέπεια την εμπορική του αξία, είναι τα γεωλογικά του χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, ένα μικρό σε έκταση αλλά μεγάλο σε βάθος απόθεμα είναι προτιμότερο από ένα άλλο μεγάλο σε έκταση αλλά μικρό σε βάθος. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι η εκμετάλλευση του αποθέματος που είναι μικρό σε έκταση αλλά μεγάλο σε βάθος προκαλεί λιγότερες αλλοιώσεις στο φυσικό περιβάλλον.

Η προσφορά, η ζήτηση, η ποιότητα και η απόσταση από την αγορά είναι μερικοί από τους παράγοντες που προσδιορίζουν την τιμή των αδρανών υλικών. Η καλύτερη περίπτωση είναι τα αποθέματα να βρίσκονται κοντά στην αγορά με μικρό ανταγωνισμό στη γύρω περιοχή, καθώς τότε μπορούν να επιτευχθούν οι υψηλότερες τιμές.

Επειδή τα αδρανή υλικά είναι μεγάλου όγκου και μικρής αξίας αγαθά, η μεταφορά τους είναι ιδιαίτερα δαπανηρή. Στη πραγματικότητα η μεταφορά τους μπορεί να κοστίσει το διπλάσιο από ότι η εξόρυξη και η επεξεργασία τους. Ως αποτέλεσμα η αξία τους μειώνεται όσο απομακρυνόμαστε από την αγορά και η εκμετάλλευσή τους καθίσταται ασύμφορη από μια συγκεκριμένη απόσταση και μετά.

Έτσι τα λατομεία που είναι κοντά στις εστίες ζήτησης μπορούν κατά κανόνα να πουλήσουν φθηνότερα από αυτά που βρίσκονται πιο μακριά. Η ύπαρξη σιδηροδρομικής γραμμής ή η δυνατότητα χρήσης του νερού ως μεταφορικό μέσο μπορεί να είναι φθηνότερη από την οδική μεταφορά για μια μεγάλη εκμετάλλευση και μπορεί έτσι να μετατρέψει ένα απόθεμα απομακρυσμένο σε εξίσου ανταγωνιστικό με ένα που εμφανίζει γεωγραφική εγγύτητα στο χώρο χρήσης του.

Συνοψίζοντας, μια ακριβής αξιολόγηση των οικονομικών προοπτικών ενός αποθέματος αδρανών υλικών περιλαμβάνει την απόσταση από τους αγοραστές, τα μεταφορικά κόστη, τον ανταγωνισμό, την ποιότητα και την ποσότητα του προϊόντος.

2.2.3 Τεχνικές για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πόρων

Πολλοί περιβαλλοντικοί πόροι λόγω του ότι δεν είναι εμπορεύσιμοι, δεν έχουν και κάποια συγκεκριμένη αγοραία τιμή. Στη περίπτωση αυτή ενέχει ο κίνδυνος να αγνοηθούν οι επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον και κατά συνέπεια οι αποφάσεις που παίρνονται σε επίπεδο κυβέρνησης, να μην είναι στα άμεσα ενδιαφέροντα της κοινωνίας ή να έχουν κοινωνικό κόστος.

Το γεγονός ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν έχουν κόστος δε σημαίνει πως δεν έχουν και αξία. Αυτή εξάλλου είναι και η βασική διαφορά ανάμεσα στην χρηματική ανάλυση (βλ. Πίνακα10), η οποία ασχολείται μόνο με τα αγαθά και τις υπηρεσίες που είναι εμπορεύσιμα και στην οικονομική ανάλυση, η οποία ασχολείται με τα οφέλη και γενικότερα την ευημερία της κοινωνίας και ως εκ τούτου υπολογίζει και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Πίνακας 11: Διαφορές μεταξύ οικονομικής και χρηματικής ανάλυσης.

	Οικονομική ανάλυση	Χρηματική ανάλυση
Επίπεδο αναφοράς	κοινωνία	άτομο, νοικοκυριό ή επιχείρηση
Σκοπός	αύξηση της ευημερίας	αύξηση κέρδους
Όφελος	οποιαδήποτε ικανοποίηση ή αύξηση της ευημερίας, συμπεριλαμβανομένων και των χρηματικών εσόδων	χρηματικά έσοδα
Μέτρηση οφέλους	προθυμία να πληρώσει ή να δεχθεί πρόστιμα	χρηματικά έσοδα
Κόστος	οποιαδήποτε δυσαρέσκεια ή μείωση της ευημερίας, συμπεριλαμβανομένου και του χρηματικού κόστους	χρηματικά κόστη
Μέτρηση κόστους	κόστος ευκαιρίας	χρηματικά κόστη
Αξία	αλλαγές στην ευημερία	αλλαγές στα χρηματικά έσοδα

Πηγή: Techniques to Value Environmental Resources: an Introductory Handbook

Κατά τη μέτρηση των περιβαλλοντικών ωφελειών, οι αξίες είναι δυνατό να εξακριβωθούν από την επιθυμία του ατόμου να πληρώσει για να διατηρήσει τις ωφέλειες του περιβάλλοντος που του προσφέρουν ικανοποίηση ή να δεχθεί να πληρώσει για την απώλεια μιας τέτοιας ωφέλειας **(environmental amenity)**. Έτσι, οι φυσικοί πόροι αν και δεν είναι εμπορεύσιμοι έχουν χρηματική αξία από τη στιγμή που τα άτομα είναι διατεθειμένα να διαθέσουν ένα μέρος από το εισόδημά τους προκειμένου να τους διατηρήσουν.

Η οικονομική θεωρία υποστηρίζει πως η μέγιστη επιθυμία για να πληρώσει **(willingness to pay)** για τη διατήρηση ενός περιβαλλοντικού αγαθού ισούται με την ελάχιστη επιθυμία να πληρώσει **(willingness to accept)** για την απώλειά του (Techniques to Value Environmental Resources: an Introductory Handbook).

Κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, οι περιβαλλοντικές αξίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους:

Να παραλειφθούν	λαμβάνεται υπόψη μόνο η χρηματική αξία και ενέχει ο κίνδυνος να ληφθούν αποφάσεις με κοινωνικό κόστος
Να αναγνωριστούν	δε γίνεται καμία προσπάθεια να αποτιμηθούν ή να ενσωματωθούν στις αποφάσεις
Να περιγραφούν	παρουσίαση μιας αναλυτικής κατάστασης/ λίστας μαζί με την αποτίμησή τους σε χρηματικούς όρους
Να συγκριθούν ποιοτικά	περιγραφή των μη χρηματικών επιπτώσεων και σύγκρισή τους με τις χρηματικές επιπτώσεις[15]
Να αξιολογηθούν ποσοτικά, μη χρηματικά	αξιολόγηση και καταγραφή των επιπτώσεων σε μη χρηματικές μονάδες
Να αξιολογηθούν ποσοτικά, χρηματικά	αποτίμηση σε χρηματικούς όρους όσο το δυνατόν περισσότερων επιπτώσεων και ενσωμάτωσή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Περιγραφή και καταγραφή των αποτελεσμάτων.

Οι ποιοτικές συγκρίσεις, στις οποίες γίνεται σύγκριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων με τα σχετικά χρηματικά οφέλη, αποτελούν ένα σημαντικό βήμα για την ενσωμάτωσή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθώς γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί μια ισορροπία μεταξύ των ωφελειών και του κόστους με χρηματική αξία και αυτών με οικονομική.

Αυτή η προσέγγιση θεωρείται ελκυστικά απλή και αποτελεί μια ουσιαστική βελτίωση έναντι των περιγραφικών καταλόγων, αλλά και αυτή είναι δυνατό να οδηγήσει σε δυσκολίες. Για παράδειγμα, δεν υπάρχει κοινός παρονομαστής με βάση τον οποίο να γίνονται οι συγκρίσεις που σχετίζονται με τα χρηματικά οφέλη και το κόστος. Επιπλέον, δεν παρέχονται οι χρηματικές πληροφορίες που αφορούν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις με αποτέλεσμα τα επιχειρήματα να στηρίζονται σε γενικότητες. Τέλος, η ποιοτική σύγκριση δεν παρέχει πληροφορίες για το πώς πάρθηκε μια απόφαση ή τον τρόπο με τον οποίο σταθμίστηκαν οι ωφέλειες και το κόστος (Techniques to Value Environmental Resources: an Introductory Handbook).

[15] Για παράδειγμα τίθενται ερωτήσεις του τύπου: Αξίζουν τα χρηματικά οφέλη μιας απόφασης τα κοινωνικά κόστη; Είναι τα χρηματικά κόστη λιγότερα από τα κοινωνικά οφέλη μιας απόφασης;

Παρ' όλες τις δυσκολίες, οι ποιοτικές συγκρίσεις μπορούν να οδηγήσουν σε περισσότερο τεκμηριωμένες αποφάσεις απ' ότι οι προσεγγίσεις που βασίζονται στη περιγραφή ή στην αναγνώριση μόνο των περιβαλλοντικών αξιών.

Από την άλλη η ποσοτική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μιας πρότασης μπορεί να γίνει σε χρηματικούς ή μη χρηματικούς όρους, όπως είναι τα decibel για το θόρυβο, ή οι τόννοι για τα απόβλητα ή οι συγκεντρώσεις επιβλαβών χημικών ουσιών. Η χρήση τέτοιων κριτηρίων επιτρέπει την ιεράρχηση των περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων - διευκολύνσεων. Η ιεράρχηση αυτή δείχνει την αξία των περιβαλλοντικών στοιχείων για τη κοινωνία.

Ενώ η παροχή τέτοιας πληροφορίας αποσαφηνίζει τις επιδράσεις μιας πρότασης στο περιβάλλον, είναι δύσκολο αυτές να συγκριθούν με τις επιπτώσεις που αξιολογούνται σε χρηματικούς όρους. Επιπλέον, κάποιες επιδράσεις δεν μπορούν να περιγραφούν αξιόπιστα σε μη χρηματικούς όρους. Έτσι, η ποσοτικοποίηση σε μη χρηματικές μονάδες θα επιτρέψει μόνο μερικώς τη σύγκριση μεταξύ περιβαλλοντικών ωφελειών και κόστους σε αντιδιαστολή με τη ποσοτική αξιολόγηση σε χρηματικούς όρους που αποτελεί ένα επιπλέον βήμα για τη σύγκριση αυτή.

Η αξιολόγηση σε χρηματικούς όρους αποτελούν τη βάση για την **ανάλυση κόστους–οφέλους (cost– benefit analysis)**. Αυτός ο τύπος ανάλυσης αποπειράται να αποτιμήσει το κοινωνικό κόστος και τα κοινωνικά οφέλη σε χρηματικούς όρους και να υποδείξει τις λύσεις/ προτάσεις όπου τα οφέλη υπερβαίνουν το κόστος.

Η ανάλυση κόστους – οφέλους είναι ιδιαίτερα κατάλληλη όταν η πρόταση που αξιολογείται είναι καλώς καθορισμένη και περιγράφεται όσο το δυνατόν περισσότερο αναλυτικά. Για παράδειγμα, η πρόταση για την υλοτόμηση ενός δάσους έχει ποσοτικοποιήσιμες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Ωστόσο στη περίπτωση που προταθεί μια πολιτική με στόχο τη διατήρηση της βιοποικιλότητας σε ένα μέρος όπως είναι η Αυστραλία, η ανάλυση κόστους – οφέλους γίνεται ιδιαίτερα δύσκολη λόγω της πολύπλοκης φύσης του θέματος και του μεγάλου αριθμού αλληλεπιδράσεων με άλλους τομείς της οικονομίας.

Από τη στιγμή που η χρηματική αποτίμηση πολλών περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι τόσο δύσκολη, μια ολοκληρωμένη και πλήρης ανάλυση κόστους – οφέλους, σε χρηματικούς όρους, των περιβαλλοντικών επιδράσεων σπάνια θα είναι εφικτή. Αλλά ακόμη και μια πλήρη ανάλυση θα αποτελεί ένα ατελές εργαλείο για αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις **(policy– makers)**. Οι αποφάσεις εμπλέκουν όχι μόνο την οικονομική ευημερία, αλλά και το πώς αυτή διανέμεται/ κατανέμεται στην κοινωνία με το

πέρασμα των χρόνων (Techniques to Value Environmental Resources: an Introductory Handbook).

Υπάρχουν επιπλέον ορισμένα ζητήματα που φαίνεται να είναι θεμελιώδους σημασίας για την κοινωνία που δεν μπορούν να ενσωματωθούν στο πλαίσιο μιας ανάλυσης κόστους – οφέλους. Συμπερασματικά, η ανάλυση κόστους – οφέλους, ακόμη και στη περίπτωση που αξιολογεί πλήρως τις περιβαλλοντικές επιδράσεις, θα αποτελεί μόνο έναν οδηγό γι' αυτούς που παίρνουν τις αποφάσεις και δεν θα είναι πάντοτε το βέλτιστο εργαλείο.

Με βάση τα παραπάνω διαπιστώνουμε την αναγκαιότητα, αλλά και τη δυσκολία εσωτερίκευσης του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους στην τιμή των φυσικών πόρων, έτσι ώστε να αντανακλούν και τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλούν στο περιβάλλον, αλλά και στην κοινωνία γενικότερα.

Στην περίπτωση των λατομείων ως τέτοιες αρνητικές επιδράσεις χαρακτηρίζονται για παράδειγμα η σκόνη, ο θόρυβος, η αλλοίωση του τοπίου και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος γενικότερα, οι καταστροφές που είναι δυνατό να προκληθούν από τη μεταφορά των αδρανών υλικών, καθώς επίσης και οι οχλήσεις στις γύρω κατοικήσιμες περιοχές από τη διαδικασία της εξόρυξης.

Για να είναι οικονομικά αποδοτική μια μονάδα εξόρυξης αδρανών υλικών, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στη χωροθέτησή της η προσπελασιμότητα, η απόσταση από τα κέντρα κατανάλωσης, τα μεταφορικά κόστη, ο ανταγωνισμός, η ποιότητα και η ποσότητα του προϊόντος. Ορισμένα, βέβαια, από τα κριτήρια αυτά όπως η απόσταση, έρχονται σε αντίθεση με το κοινωνικό όφελος, οπότε και καθίσταται αναγκαία η εύρεση ενός άριστου σημείου όχλησης, στο οποίο θα συμφωνούν και τα δύο μέρη (ρυπαίνων – ρυπαινόμενος).

2.3 Πολεοδομική διάσταση

2.3.1 Γενικά

Αναμφισβήτητα η αύξηση του πληθυσμού τις τελευταίες δεκαετίες είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης για νέες κατοικίες. Το γεγονός αυτό οδήγησε αναπόφευκτα στη δημιουργία απαιτήσεων για περισσότερα και κατά το δυνατό φθηνότερα οικοδομικά

υλικά. Παράλληλα αυξήθηκαν και οι ανάγκες για νέα και σύγχρονα έργα υποδομής με αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης αδρανών υλικών.

Ταυτόχρονα, όμως, μεγάλωσαν και οι απαιτήσεις για νέες εκτάσεις γης που προορίζονται για κατοικία γεγονός που πολλές φορές δημιούργησε προβλήματα συγκρούσεων όσον αφορά τις χρήσεις γης.

Από τα οικοδομικά υλικά, τα αδρανή λαμβάνονται από λατομεία που για λόγους μείωσης του κόστους είναι συνήθως εγκατεστημένα κοντά σε αστικές περιοχές. Από την άλλη, αν και πολλά λατομεία έχουν παραδοσιακά εγκατασταθεί σε δυσπρόσιτες και άγονες περιοχές, η οικιστική επέκταση, η οικονομική και εμπορική ανάπτυξη πολλών πόλεων έφερε πολλά νοικοκυριά στην περίμετρο των λατομικών περιοχών ή τα λατομεία μέσα στον οικιστικό ιστό.

Έτσι πολλές βραχώδεις εκτάσεις, που παλιά δεν είχαν καμιά οικιστική αξία, τώρα με την έλλειψη διαθέσιμης γης για κατοικίες έχουν "πάρει αξία" και παράλληλα έγιναν απαγορευτικές για τα λατομεία. Από την άλλη, περιοχές που προορίζονται για κατοικία, λόγω της γειτνίασής τους με λατομεία και των προβλημάτων που αυτό συνεπάγεται για τις κατοικίες, για το τοπίο και το περιβάλλον γενικότερα, δεν αναπτύσσονται – αξιοποιούνται, τα ακίνητα απαξιώνονται και μειώνονται τα έσοδα από άλλες δραστηριότητες.

2.3.2 Προβλήματα συγκρούσεων χρήσεων γης

Γίνεται, επομένως, αντιληπτό πως λόγω των προβλημάτων που προαναφέρθηκαν αποφεύγονται οι επενδύσεις σε κατοικίες, μειώνοντας έτσι τη ζήτηση και προκαλώντας συσσώρευση πληθυσμού σε ήδη επιβαρυμένες περιοχές. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της πόλης της Λαμίας, όπου στους οικισμούς Νέα Μαγνησία, Αγ. Παρασκευή και Γαλανέικα λειτουργούν πέντε λατομεία.

Ιδίως στην περιοχή που οι ντόπιοι ονομάζουν "Τσαρουχόκαμπο" και που είναι ορατή από όλα τα σημεία του ορίζοντα, πολύ κοντά στο σχέδιο πόλεως και στην Εθνική οδό Αθηνών – Δομοκού, λειτουργούν τρία λατομεία, ΑΒΕΕ "Αφοί Κυρίτση Λατομεία", ΑΒΕΕ "Ενωμένα Λατομεία", Α.Ε. "Κάλτσας Τεχνική", για τα οποία έχει δημιουργηθεί ήδη από το 1994 θέμα απομάκρυνσής τους και επανεγκατάστασης σε χωροθετημένους από την πολιτεία ανεξάρτητους λατομικούς χώρους.

Τα λατομεία "Αφοί Κυρίτση" βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής από τον οικισμό Νέας Μαγνησίας στη Λαμία, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται πολλά προβλήματα για

τις κατοικίες εξαιτίας των δυνατών εκρήξεων που πυροδοτεί το λατομείο. Ήδη, οι επαναλαμβανόμενες δονήσεις έχουν προκαλέσει ρωγμές σε 72 σπίτια του οικισμού.

Επιπλέον, οι αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στο περιβάλλον, αλλά και στην υγεία των κατοίκων είναι ιδιαίτερα έντονες, καθώς η πυκνή σκόνη που σκεπάζει την περιοχή, κυρίως τις πρωινές ώρες, επιφέρει αναπνευστικά προβλήματα και αλλεργίες στους κατοίκους ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες.

2.3.3 Οι λατομικές περιοχές

Προς αποφυγή τέτοιου είδους προβλημάτων καθορίστηκαν λατομικές περιοχές μέσα στις οποίες καθορίζονται, θεωρητικά, οι λατομικές δραστηριότητες. Ως λατομικές περιοχές μπορούν να χαρακτηρισθούν δημόσιες, δημοτικές, κοινοτικές ή ιδιωτικές εκτάσεις καθώς επίσης και εκτάσεις που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), οι οποίες προσφέρονται, κυρίως από πλευράς ποιότητας πετρωμάτων, μορφολογίας της περιοχής, υπάρξεως αποθεμάτων και συνθηκών προσπελάσεως σε αυτές και προς τα καταναλωτικά κέντρα για την εκμετάλλευση των λατομικών ορυκτών.

Οι λατομικές περιοχές σε κάθε νομό καθορίζονται εντός πέντε (5) ετών με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη μιας οκταμελούς επιτροπής. Ο καθορισμός των λατομικών περιοχών ισχύει για πέντε (5) χρόνια και δύναται να παραταθεί για μια ακόμη διετία. Στην περίπτωση που δεν ενεργοποιηθεί η περιοχή εντός του προβλεπόμενου από την νομοθεσία χρονικού διαστήματος, η έκταση αποχαρακτηρίζεται με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (βλέπε και κεφάλαιο 7).

Για τον καθορισμό των λατομικών περιοχών, βάσει του άρθρου 4 του Ν. 2115/93, πρέπει να προηγηθεί έρευνα για

1) την ύπαρξη απαγορευτικών λόγων, όπως γειτνίαση σε αρχαιολογικούς χώρους, ιστορικά μνημεία, πρόκληση αλλοιώσεων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και άλλα, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 1428/84,

2) τις ανάγκες του Νομού σε αδρανή υλικά και την κατά το δυνατόν ικανοποίησή τους σε τοπικό επίπεδο για μια 20ετία, χωρίς να δεσμεύονται τεράστιες εκτάσεις που θα αποτελέσουν εμπόδιο αργότερα στον χωροταξικό σχεδιασμό,

3) το ιδιοκτησιακό καθεστώς κάθε περιοχής, με αναζήτηση κατά προτεραιότητα δημόσιων εκτάσεων,

4) τον κυκλοφοριακό φόρτο σε σχέση με τις αποστάσεις από τα κέντρα κατανάλωσης,

5) τη σωστή κατανομή των λατομικών περιοχών ως προς τα καταναλωτικά κέντρα, ώστε να ελαχιστοποιούνται τα μεταφορικά κόστη,

6) το ανάγλυφο του εδάφους της περιοχής που θα επιτρέψει τη δημιουργία λατομείων.

Μέσα στις λατομικές περιοχές καθώς και σε απόσταση τουλάχιστον 1000μ. έξω από την οριογραμμή τους, απαγορεύεται η επέκταση του σχεδίου πόλεως, ή η δημιουργία ανεξάρτητου ρυμοτομικού σχεδίου ή η ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος με εξαίρεση εκείνα που εξυπηρετούν τη λατομική δραστηριότητα για τα οποία αποφαίνεται ο αρμόδιος νομάρχης. Για τις περιοχές που έχουν καθοριστεί με βάση το προηγούμενο νομικό καθεστώς (Ν. 386/ 1976) ισχύει η απόσταση των 500μ.

Επιπλέον, απαγορεύεται ο καθορισμός λατομικών περιοχών σε απόσταση μικρότερη των δύο (2) χιλιομέτρων από κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους ή προστατευόμενες ζώνες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, στο άρθρο 4 του Ν.2115/93 για τον καθορισμό των λατομικών περιοχών, δεν γίνεται λόγος για κατοικημένες περιοχές.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό το γεγονός πως η ζώνη αυτή των 1000μ. είναι κεφαλαιώδους σημασίας εφόσον αποσκοπεί στο να αποτρέψει μελλοντικά τη δημιουργία προβλημάτων

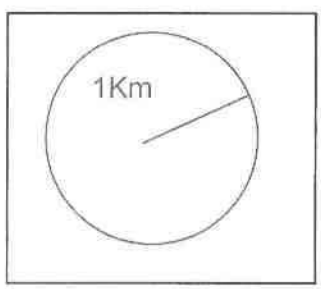

που αφορούν την ασφάλεια των περιοίκων που αναπόφευκτα θα υπάρξουν εάν γίνει μέσα στην απαγορευμένη ζώνη αυθαίρετη ή εγκεκριμένη δόμηση. Τέτοια προβλήματα από την αυθαίρετη κυρίως δόμηση κοντά στα λατομεία δημιουργήθηκαν πολλά στο παρελθόν και οδήγησαν τελικά στην απαγόρευση της λειτουργίας τους.

Έτσι, σε περίπτωση που έχουμε σε δύο ή περισσότερα σημεία της αστικής περιμέτρου λατομεία, η ποιοτική και ποσοτική διάσταση του προβλήματος είναι ιδιαίτερα έντονη. Επιπλέον, το γεγονός ότι η άδεια εκμετάλλευσης χορηγείται για 20 χρόνια περίπου, έχει ως αποτέλεσμα να αποκλείονται σημαντικές εκτάσεις από την αξιοποίησή τους για οικιστικούς ή άλλους λόγους.

2.4 Περιβαλλοντική διάσταση

2.4.1 Εισαγωγή

Οι εργασίες εξόρυξης αδρανών υλικών συντελούν στην εντατική μεταχείριση του εδάφους με αποτέλεσμα την αισθητική αλλοίωση του τοπίου και την καταστροφή των οικοσυστημάτων, εγγενών στους χώρους εξόρυξης.

Η υποβάθμιση της φυσικής τοπιογραφίας έχει επιπτώσεις όχι μόνο στις "οικολογικές κοινότητες" που βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση αλλά και στις όμορες με τους λατομικούς χώρους. Η λατόμευση δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να επιταχυνθεί η διάβρωση των εδαφών καθώς το επιφανειακό χώμα που απαιτείται για την αποκατάσταση και εδραίωση της βλάστησης συνεχώς μειώνεται.

Από τη στιγμή που τα αποθέματα εξαντληθούν ή σταματήσουν οι εργασίες το τοπίο έχει υποβαθμιστεί σε τέτοιο βαθμό που ο επαναποικισμός των κοινοτήτων που ζούσαν πριν καθίσταται δύσκολος αν όχι αδύνατος. Η καλλιέργεια τέτοιων εδαφών δεν ενδείκνυται για διάφορους λόγους σχετιζόμενους με θέματα ασφάλειας, οικολογικών και αισθητικών ζητημάτων.

Το ουσιαστικό κληροδότημα των λατομικών χώρων είναι η έκθεση των κατώτερων στρωμάτων εδάφους που ποικίλουν σε σταθερότητα, δεν μπορούν να στηρίξουν τη βλάστηση και που παρουσιάζουν μεγάλη αντίθεση με τις όμορες μη διαταραγμένες περιοχές, αλλοιώνοντας οπτικά το τοπίο (Μπρόφας Γ., 1989).

2.4.2 Οπτικές επιπτώσεις

Η αλλαγή των χαρακτηριστικών του τοπίου με την λατομική δραστηριότητα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ισχυρών αντιθέσεων που υπογραμμίζουν το είδος και την ένταση της μεταβολής που πραγματοποιήθηκε, δεδομένου ότι η γραμμή αδιατάραχτης επιφάνειας γίνεται χώρος αναφοράς και σύγκρισης (Μπρόφας Γ., 1983).

Στα χαρακτηριστικά των λατομικών εκμεταλλεύσεων που εμπίπτουν στην αντίληψη του παρατηρητή συγκαταλέγονται και τα εξής :

- Διακόπτουν μια επιφάνεια με ομοιογενή υφή
- Δημιουργούν μια ισχυρή κεκλιμένη επιφάνεια που αυξάνουν την γωνία παρατήρησης και εξαφανίζουν τα οπτικά εμπόδια
- Διακόπτουν τη γραμμή του ορίζοντα και άλλες φυσικές γραμμές του τοπίου
- Καταλαμβάνουν μεγάλη έκταση

- Μειώνουν την απορροφητική ικανότητα του τοπίου με αποτέλεσμα οι ανθρώπινες επεμβάσεις να γίνονται εμφανείς

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί πως ως απορροφητική ικανότητα του τοπίου ορίζεται "η σχετική ικανότητα της γης να δέχεται οργανωμένες δραστηριότητες και ακόμη να διατηρεί την ακεραιότητα της ποιότητας της θέας της" (Χριστοφορίδης Χ.Α., 1995). Οι παράγοντες που επηρεάζουν αυτή την ικανότητα της γης να απορροφά τις αλλαγές του τοπίου και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό αποκατάστασης ενός λατομείου είναι (Μπρόφας Γ.,1989):

- η κλίση, η οποία όσο αυξάνει τόσο αυξάνεται και η απορροφητική ικανότητα του τοπίου
- η βλάστηση, η οποία όσο αυξάνεται η ποικιλομορφία της τόσο η ικανότητα απορροφήσεως μεγαλώνει
- η απόσταση παρατήρησης, η οποία είναι ευθέως ανάλογη της απορροφητικής ικανότητας του τοπίου
- οι ανθρώπινες δραστηριότητες, ο αριθμός των οποίων είναι επίσης ανάλογος της απορροφητικής ικανότητας του τοπίου

2.4.3 Οικολογικές επιπτώσεις

Η καταστροφή του φυσικού χώματος και της βλάστησης που επιφέρει η εκμετάλλευση των λατομείων, έχει ως αποτέλεσμα τη διατάραξη της ισορροπίας του οικοσυστήματος. Στην επιφάνεια των εγκαταλελειμμένων λατομείων είναι αρκετά δύσκολο να υπάρξουν κάποια ήδη φυτών. Πολλές φορές όμως συναντούμε ορισμένα είδη που δεν βρίσκονται εύκολα αλλού, όπως για παράδειγμα μερικά ασβεστόφιλα ποώδη στα λατομεία αδρανών υλικών. Βασικό πρόβλημα αποτελούν οι κλίσεις οι οποίες όταν είναι μεγάλες είναι απαγορευτικές για αγκύρωση των σπόρων και για την παραπέρα ανάπτυξη κάποιας φυτοκοινωνίας (Χριστοφορίδης Χ.Α., 1995).

Συνεπώς, οποιαδήποτε επέμβαση σε εγκαταλελειμμένο λατομείο πρέπει να είναι συνδυασμένη με τον τρόπο εκμετάλλευσής του, ώστε να δημιουργηθούν εκείνες οι συνθήκες από πλευράς κλίσεων που θα καθιστούν δυνατή την ανάπτυξη της χλωρίδας και της πανίδας. Σε πολλές περιπτώσεις στο εξωτερικό τα λατομεία μετατράπηκαν σε βιότοπους και χώρους αναψυχής με κατάλληλη ανάδειξη του τοπίου (βλέπε και κεφάλαιο 9 της παρούσας εργασίας που αναφέρεται στη διεθνή εμπειρία).

2.4.4 Περιβαλλοντικές ευαισθησίες

Τα περιβαλλοντικά κόστη που σχετίζονται με την εκμετάλλευση αδρανών υλικών μπορεί να είναι μικρότερα από αυτά που προκαλεί η εκμετάλλευση άλλου τύπου μεταλλευμάτων. Ένας λόγος είναι το ότι οι απαιτήσεις σε γη είναι σχετικά μικρές, κυμαινόμενες από 40 εκτάρια ανάλογα με το μέγεθος του αποθέματος. Επιπρόσθετα, με τη σωστή διαχείριση των πόρων μπορούν να διορθωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις από τις εξορυκτικές δραστηριότητες, οι σημαντικότερες από τις οποίες αναφέρονται στη συνέχεια:

- θόρυβος
- σκόνη16
- υπερβολική κυκλοφορία
- καταστροφή των κοινοτικών οδών από την κίνηση των φορτηγών
- κίνδυνος τραυματισμών και ατυχημάτων στους κατοίκους ή στα ζώα από τις εργασίες
- πιθανή ρύπανση των επιφανειακών αλλά και των υπόγειων υδάτων (ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος εάν τα καμένα ορυκτέλαια και τα σκουπίδια επιτρέπεται να θάβονται στον λατομικό χώρο)
- κίνδυνος καταστροφής του εδάφους εξαιτίας του ανεπαρκούς ελέγχου διάβρωσης κατά τη διάρκεια των εργασιών
- καταστροφή της βλάστησης και πιθανή διατάραξη των οικοσυστημάτων και ενδιαιτημάτων
- αλλαγή στις χρήσεις γης
- υποβάθμιση του τοπίου και συνακόλουθα μείωση της ελκυστικότητας της γύρω περιοχής

Πολλά από τα παραπάνω είναι δυνατό να αποφευχθούν ή να ελαττωθούν οι επιδράσεις τους με τη βοήθεια σωστού σχεδιασμού, κατάλληλων λειτουργικών διαδικασιών και αποκατάσταση του χώρου (φράχτης, ωράριο, αποκατάσταση κλπ).

2.4.5 Προληπτική και κατασταλτική περιβαλλοντική προστασία

Είναι αναγκαίο πριν από την εκκίνηση των εργασιών εξόρυξης να ληφθούν υπόψη και να αξιολογηθούν - εκτιμηθούν οι επιδράσεις της εκμετάλλευσης στο περιβάλλον. Οι

---

[16] Η σκόνη, ωστόσο, έχει και θετικές συνέπειες αφού φιλτράρει την βροχή ....

εκτιμήσεις αυτές προβλέπεται να γίνονται στο πλαίσιο των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων[17] σύμφωνα με τις ισχύουσες Κοινοτικές οδηγίες και βάσει του Ν. 1650/86 και της ΚΥΑ 69269/5387/25-10-90. Ειδικότερα, στις αντίστοιχες Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επιδράσεις στα ακόλουθα:

- επιφανειακά και υπόγεια ύδατα
- επίπεδα θορύβου
- διάβρωση των εδαφών και σταθερότητα των πρανών
- συγκρουόμενες χρήσεις γης
- μοναδικά/ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά
- χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα
- ελκυστικότητα της περιοχής
- υγεία και ασφάλεια των κατοίκων
- τοπική οικονομία, απασχόληση, ποιότητα ζωής
- κοινωνικές επιπτώσεις
- αρχαιολογικοί χώροι
- κίνηση που δημιουργείται από τα φορτηγά και το βαρύ εξοπλισμό

Οι επιδράσεις στα προαναφερόμενα στοιχεία θα πρέπει να αξιολογηθούν με βάση το μέγεθος - έκταση της επίδρασης, τη συχνότητα και την πιθανότητα των επιδράσεων, τη φύση της επίπτωσης (άμεση, έμμεση κ.λ.π), το επίπεδο επίδρασης (τοπικό, περιφερειακό κ.λ.π), την "κατεύθυνση" των επιπτώσεων (αρνητικές,θετικές[18]), τη διάρκεια (βραχυπρόθεσμη, μακροπρόθεσμη), το αν πρόκειται για συσσωρευτικές ή υπολειμματικές επιπτώσεις και τη διαθέσιμη τεχνολογία που θα μπορούσε να μετριάσει ή να ελαχιστοποιήσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Τέλος, όσον αφορά τη φάση της αποκατάστασης, θα πρέπει να περιλαμβάνει κυρίως τη μείωση των κλίσεων, την επανατοποθέτηση των επιφανειακών χωμάτων, τον καθαρισμό του χώρου εργασιών και το μπάζωμα του λατομικού χώρου, έτσι ώστε να

---

[17] Βέβαια, θα ήταν σαφώς προτιμότερο να επιχειρούσαμε την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των εκροών σε κάθε φάση της εξορυκτικής διαδικασίας και όχι μόνο στος τέλος, όπως συμβαίνει με τις Μελέτες των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων οι οποίες ουσιαστικά ασχολούνται με τις αρνητικές επιπτώσεις στο τελευταίο στάδιο της εξορυκτικής, αλλά και οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας.

[18] Η δημιουργία γεωλογικών τομών, η αποκάλυψη της στρωματογραφίας αποτελούν παράγοντες ποικιλότητας και ενδιαφέροντος του τοπίου. Επιπλέον, τα μεγάλα επίπεδα τμήματα που προκύπτουν έχουν όλες τις προυποθέσεις να υποδεχθούν νέες χρήσεις και μάλιστα εκείνες που εξυπηρετούν τις κοινωνικές ανάγκες.

καταστεί δυνατή η αξιοποίηση του αποκατεστημένου χώρου με στόχο την κάλυψη των εκάστοτε κοινωνικών αναγκών.

Για να υπάρξουν βέβαια τα αναμενόμενα αποτελέσματα, οι μελετητές θα πρέπει να ενημερώνουν εγκαίρως τους κατοίκους των γύρω περιοχών, καθώς χωρίς την υποστήριξή τους οποιοδήποτε οικολογικό ενδιαφέρον από μέρους τους μπορεί να θέσει σε κίνδυνο ολόκληρη τη διαδικασία. Η συμμετοχή των πολιτών, όμως, σε τέτοιου είδους θέματα παρατηρείται μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις και αυτές αφορούν τη διεθνή εμπειρία, ενώ στην περίπτωση της Ελλάδας είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Το υφιστάμενο πλαίσιο περιβαλλοντικής πολιτικής, παρόλο που ακολουθεί τις βασικές κατευθύνσεις της Κοινότητας, έχει αποδειχθεί ανεπαρκές για τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας. Το γεγονός αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο πολύ υψηλό άμεσο και έμμεσο κόστος που συνεπάγεται, στο χαμηλό λόγο απόδοσης / κόστους των μέτρων της πολιτικής αυτής και σε άστοχες ενέργειες οι οποίες πέρα από τις δαπάνες που συνεπάγονται κατέστησαν πρακτικά αδύνατη την αντιμετώπιση σύνθετων περιβαλλοντικών προβλημάτων κυρίως στον αστικό χώρο.

Στη κατάσταση αυτή συνέβαλε η προβληματική δομή της δημόσιας διοίκησης η οποία διακρίνεται για τη συγκέντρωση των κεντρικών υπηρεσιών στην πρωτεύουσα, για την πολυδιάσπαση, αλλά και επικάλυψη των αρμοδιοτήτων, για τον γραφειοκρατικό τρόπο λειτουργίας που στερείται σχεδιασμού και για την κυριαρχία των πολιτικών αποφάσεων σε βάρος των ορθολογικών λύσεων (Α.Π. Οικονομόπουλος, 1993).

Ειδικά για το περιβάλλον έχουν μετρηθεί περί τα 180 νομοθετήματα για την προστασία του και η αρμοδιότητα ελέγχου και εφαρμογής της πολιτικής αυτής είναι διεσπαρμένες σε διάφορες υπηρεσίες υπουργείων και οργανισμών, σε ινστιτούτα και άλλα όργανα του ευρύτερου δημόσιου τομέα (50 φορείς ελέγχου και εφαρμογής). Η πολυνομία και η πολυαρχία[19] αυτή που παρατηρείται σε συνδυασμό με την έλλειψη συντονισμού και εποπτείας περιορίζει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής πολιτικής (Δ. Κατοχιανού, 1993).

Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτή η αναγκαιότητα ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής πολιτικής σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολεοδομικού, χωροταξικού, κυκλοφοριακού, συγκοινωνιακού και ενεργειακού σχεδιασμού, γεγονός που αποτελεί και σκοπό της Κοινότητας, όπως αποδεικνύεται από τους στόχους του 5ου Προγράμματος Δράσης με στόχο την αειφορία (βλέπε και κεφάλαιο 1).

---

[19] Αυτός είναι και ένας από τους λόγους για τον οποίο η εφαρμογή των οδηγιών της Κοινότητας δημιουργεί ακόμη προβλήματα σε ορισμένες χώρες, δεδομένου ότι οι υπηρεσίες στις οποίες αναθέτουν τα κράτη – μέλη την εφαρμογή των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων δεν είναι οι ίδιες υπηρεσίες με αυτές που είναι υπεύθυνες για την τήρηση των περιβαλλοντικών οδηγιών.

3.2 Νομοθεσία περί αδρανών υλικών

Η βασική νομοθεσία που ισχύει για τα λατομεία αδρανών υλικών στη χώρα μας είναι η ακόλουθη:

- Ν. 1428/ 1984 (ΦΕΚ 43/ ΤΑ/ 11.4.84) "Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις".
- Ν. 2115/ 3.2.1993 (ΦΕΚ 15/ Β/ 15.2.93) "Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων του Ν. 1428/ 1984 "Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις".
- Απόφαση ΙΙ-5η/ Φ6. 1/ οικ. 9464/ 28.6.84 (ΦΕΚ 469/ Β/ 16.7.84) "Απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας μηχανημάτων κετεργασίας αδρανών υλικών σε λατομεία αδρανών υλικών".
- Απόφαση Α.Π. Δ10/ Φ68/ 6812/ 18.3.93 (ΦΕΚ 221/ Β/ 2.4.93) "Απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση ή παράταση άδειας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών, διαδικασία καταθέσεως, ανανεώσεως, καταπτώσεως εγγυητικών επιστολών αποκαταστάσεως περιβάλλοντος δημοτικών, κοινοτικών ή ιδιωτικών χώρων ή χώρων ν.π.δ.δ.".
- Απόφαση Δ10/ Φ68/ οικ. 30842/ 7.12.93 (ΦΕΚ 917/ Β/ 22.12.93) "Όροι και διαδικασία εκμισθώσεως, εκμεταλλεύσεως και διαχειρίσεως των Δημοσίων λατομείων αδρανών υλικών".
- Απόφαση 19690/ 95 (ΦΕΚ 402/ 11.5.95) "Εκμίσθωση λατομείων αδρανών υλικών δήμων και κοινοτήτων".
- Υπουργική απόφαση ΙΙ- 5η/ Φ/ 17402/ 1985 "Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών". Προβλέπει τα μέτρα ασφαλείας και ορθολογικής εκμετάλλευσης των μεταλλείων και λατομείων καθώς και τη διαδικασία και τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την έγκριση τεχνικών μελετών και τη χορήγηση διαφόρων αδειών.
- Εγκ. 11 - 2η/ Φ5/ οικ. 14004 "Διευκρινήσεις του Ν. 1428/ 84 περί εκμετάλλευσης λατομείων αδρανών κ.λ.π."

Ο βασικός νόμος είναι ο Ν. 2115/93 που αποτελεί ουσιαστικά μερική τροποποίηση του Ν. 1428/84. Τα κυριότερα σημεία του Ν. 2115/ 93 "Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση του Ν. 1428/ 1984 Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις", είναι τα ακόλουθα:

1. Το δικαίωμα εκμετάλλευσης των λατομείων αδρανών υλικών[20] ανήκει στον ιδιοκτήτη της εδαφικής έκτασης στην οποία υπάρχουν αυτά ή σε αυτόν στον οποίο ο ιδιοκτήτης παραχώρησε το δικαίωμά του αυτό. Εξαίρεση αποτελούν τα λατομεία αδρανών που βρίσκονται σε χώρους χαρακτηριζόμενους ως διακατεχόμενα δάση, δασικές και χορτολιβαδικές εκτάσεις, όπου το δικαίωμα εκμετάλλευσης ανήκει υποχρεωτικά στο Δημόσιο.

2. Οι συμβάσεις μισθώσεως των δημοτικών, κοινοτικών και ιδιωτικών λατομείων έχουν διάρκεια είκοσι (20) ετών και μπορεί να παραταθεί μέχρι δύο (2) πενταετίες.

3. Για την εκμετάλλευση των δημοτικών, κοινοτικών και ιδιωτικών λατομείων απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η απόκτηση άδειας εκμετάλλευσης την οποία χορηγεί ο αρμόδιος νομάρχης. Για τα δημόσια λατομεία αρκεί η σύμβαση μισθώσεως.

4. Πριν την υπογραφή της συμβάσεως ή τη χορήγηση της άδειας εκμετάλλευσης απαιτείται τεχνική μελέτη[21], καθώς και έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Προκειμένου δε περί δασικών εκτάσεων χρειάζεται έγκριση επεμβάσεως, ενώ δεν είναι αναγκαία η προβλεπόμενη από τον Ν.1650/86 προέγκριση χωροθέτησης για την εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών, καθώς και για την εντός αυτών ανέγερση και λειτουργία μηχανικού εξοπλισμού και εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν την εκμετάλλευση.

5. Η εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών εντός των λατομικών περιοχών χαρακτηρίζεται ως δημοσίας ωφελίας και το δικαίωμα εκμετάλλευσής τους υπερισχύει του δικαιώματος εκμεταλλεύσεως οποιασδήποτε κατηγορίας ορυκτών, εκτός της περίπτωσης όπου τα τελευταία κρίνεται πως έχουν ουσιώδη σημασία για την εθνική οικονομία.

6. Η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών εκτός λατομικών περιοχών επιτρέπεται στις εξής μόνο περιπτώσεις:

- εάν δεν καταστεί δυνατή η δημιουργία λατομικής περιοχής σε συγκεκριμένη επαρχία ή νήσο

- εάν περικλείονται πετρώματα κατάλληλα για την παραγωγή αδρανών υλικών για ορισμένες χρήσεις και ιδίως για την παραγωγή τσιμέντου ή ασβέστου ή αντιολισθηρών υλικών ή δομικών λίθων. Η εκμετάλλευση των λατομείων που τροφοδοτούν τσιμεντοβιομηχανίες ή ασβεστοποιίες, γίνεται από επιχειρήσεις παραγωγής τσιμέντου ή ασβέστου και συνδέεται άμεσα με τον τόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεών τους.

---

[20] Με την έννοια "λατομείο" νοείται η έκταση της γης μέσα στο λατομικό χώρο όπου αναπτύσσονται λατομικές εργασίες. Στη νομοθεσία όπου αναφέρεται μίσθωση λατομείου εννοείται μίσθωση λατομικού χώρου.

[21] Τεχνική μελέτη απαιτείται και για τα δημόσια λατομεία αδρανών που βρίσκονται μέσα σε λατομικές περιοχές.

- για την εκτέλεση εθνικών ή διανομαρχιακών ή ειδικών έργων.

Στις περιπτώσεις αυτές κατατίθεται από τον ενδιαφερόμενο στον αρμόδιο νομάρχη, πριν από τη μίσθωση ή τη χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως, εγγυητική επιστολή για τις μελέτες αποκαταστάσεως του περιβάλλοντος. Το ύψος του ποσού καθορίζεται ίσο με το ποσό που προβλέπεται στις ανωτέρω μελέτες για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και προσαυξάνεται κατά 40% ανά πενταετία.

7. Απαγορεύεται η επέκταση του σχεδίου πόλης ή η δημιουργία ανεξάρτητου ρυμοτομικού σχεδίου ή η ανέγερση σπιτιών και γενικά κτισμάτων σε ζώνη 1000μ. γύρω και πέρα από τα όρια των λατομικών περιοχών.

8. Η εκμετάλλευση των δημοτικών, κοινοτικών και ιδιωτικών λατομείων, καθώς και των λατομείων των ν.π.δ.δ. επιτρέπεται μόνο κατόπιν άδειας εκμεταλλεύσεως που χορηγεί ο νομάρχης. Για τα δημόσια λατομεία η σύμβαση μισθώσεως επέχει θέση άδειας εκμεταλλεύσεως.

9. Απαγορεύεται η εκμίσθωση δημόσιων λατομείων ή η χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης δημοτικών, κοινοτικών, ιδιωτικών ή λατομείων ν.π.δ.δ. αν από την εκμετάλλευσή τους δημιουργούνται κίνδυνοι

- για την ασφάλεια της ζωής ή για την υγεία των εργαζομένων, των περιοίκων και των διερχομένων,
- βλάβες σε κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία ή ιστορικά μνημεία ή τουριστικές εγκαταστάσεις,
- βλάβες σε έργα δημόσιας ωφέλειας,
- σοβαρές αλλοιώσεις του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Επιπλέον, απαγορεύεται η χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης μέσα σε χώρους που χαρακτηρίζονται ιδιαίτερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος και φυσικού κάλλους.

10. Για την εγκατάσταση μηχανημάτων κατεργασίας των αδρανών υλικών και τη λειτουργία τους είτε μέσα, είτε έξω από λατομική περιοχή απαιτείται ειδική άδεια. Η χρονική διάρκεια της άδειας λειτουργίας ορίζεται σε δεκαπέντε (15) έτη και δεν ισχύει πέρα από τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης ή της άδειας εκμετάλλευσης.

11. Η επίβλεψη της λειτουργίας των αδρανών υλικών ανατίθεται σε επιστήμονες που προβλέπονται από το άρθρο 163 του Μεταλλευτικού Κώδικα, η εκμετάλλευσή τους τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας και τέλος ο Επιθεωρητής Μεταλλείων ασκεί την αστυνόμευση της λατομίας και ελέγχει την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών που ισχύουν κάθε φορά.

12. Οι εκμεταλλευτές δημόσιων και ιδιωτικών λατομείων, καθώς και λατομείων ν.π.δ.δ. αδρανών υλικών, υποχρεούνται να καταβάλουν ετησίως ειδικό τέλος υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιοχή των οποίων λειτουργεί το λατομείο. Το τέλος αυτό ορίζεται σε πέντε τοις εκατό (5%) στην τιμή πώλησης των λατομικών προϊόντων επί αυτοκινήτου στο χώρο του λατομείου. Ο προσδιορισμός των ποσοτήτων που πωλούνται γίνεται με βάση τα τιμολόγια και κάθε άλλη πρόσφορη μέθοδο καταμετρήσεως των λατομικών προϊόντων.

Για αδρανή υλικά που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στην τσιμεντοβιομηχανία και ασβεστοποιία και εξορύσσονται από λατομεία που εκμεταλλεύονται οι ίδιες οι επιχειρήσεις το πιο πάνω ειδικό τέλος υπολογίζεται με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη επί του κόστους παραγωγής του πετρώματος φορτωμένου στο δάπεδο του λατομείου. Μεταξύ των εκμεταλλευτών που υποχρεώνονται να καταβάλλουν το ειδικό τέλος περιλαμβάνονται και αυτοί που τα προϊόντα των ιδιωτικών τους λατομείων χρησιμοποιούν για ίδιες ανάγκες.

13. Το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση από τα πάγια και τα αναλογικά μισθώματα δημόσιων λατομείων, της δαπάνης των έργων που συνψηφίζεται με τα αναλογικά μισθώματα, διατίθεται στο Νομαρχιακό Ταμείο για εκτέλεση έργων, ύστερα από απόφαση του νομαρχιακού συμβουλίου.

Οι πόροι αυτοί προβλέπονται να χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση και αξιοποίηση του τοπίου των δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών που διακόπτουν ή διέκοψαν οριστικά τη λειτουργία τους και παραχωρούνται στους ΟΤΑ της περιοχής όπου ανήκουν.

3.3 Κριτική του Ν.2115/93

Από τα βασικότερα μειονεκτήματα του νόμου αυτού, αλλά και γενικότερα της όλης νομοθεσίας που αφορά τα λατομεία, αποτελεί το γεγονός ότι εμπλέκονται πάρα πολλοί φορείς, υπηρεσίες και πρόσωπα στον καθορισμό λατομικών περιοχών, στη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης, στην εκμίσθωση των λατομείων κ.λ.π. με αποτέλεσμα οι διαδικασίες να είναι ιδιαίτερα χρονοβόρες και συνακόλουθα να δημιουργούν προβλήματα στον ενδιαφερόμενο.

Πιο συγκεκριμένα για τον καθορισμό των λατομικών περιοχών (ο οποίος γίνεται μέσα σε πέντε χρόνια) αποφασίζει ο αρμόδιος νομάρχης και εκδίδεται έπειτα από σύμφωνη γνώμη μιας οκταμελούς επιτροπής που απαρτίζεται από υπαλλήλους διαφόρων

ειδικοτήτων όπως γεωλόγο, τοπογράφο, πολιτικό μηχανικό, αρχαιολόγο κ.α., βάσει της παραγράφου 3, του άρθρου 3 του Ν. 1428/1984 [22] και κατόπιν αιτιολογημένης γνώμης του νομαρχιακού συμβουλίου.

Οι λεπτομέρειες για τη λειτουργία της επιτροπής καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις η επιτροπή ζητά και τη γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του ΕΟΤ, καθώς απαγορεύεται ο καθορισμός λατομικών περιοχών σε απόσταση δύο (2) χλμ από κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους ή προστατευόμενες ζώνες.

Για την παράταση του καθορισμού των λατομικών περιοχών για μια ακόμη διετία απαιτείται κοινή απόφαση των Υπουργών Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ύστερα από πρόταση του νομάρχη.

Μετά τον καθορισμό των λατομικών περιοχών, η χωροταξική κατανομή των λατομικών χώρων που βρίσκονται σε λατομικές περιοχές εντός δημοσίων, δημοτικών, κοινοτικών εκτάσεων καθώς και εκτάσεων ν.π.δ.δ., η περιγραφή των απαιτούμενων έργων υποδομής, η εκτίμηση της δαπάνης εκτελέσεως των έργων αυτών, υλοποιούνται από εκπροσώπους του Υπουργείου Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας, της Διευθύνσεως Τεχνικών Υπηρεσιών ή της Τ.Υ.Δ.Κ. όταν πρόκειται για περιοχές δημοσίων ή δημοτικών - κοινοτικών εκτάσεων αντίστοιχα και του Ι.Γ.Μ.Ε[23].

Οι δαπάνες των έργων υποδομής αναλαμβάνονται από τους μισθωτές των λατομικών χώρων κατ' αναλογία που καθορίζεται με απόφαση του νομάρχη ή του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητας. Στην περίπτωση των δημόσιων λατομείων η δαπάνη των έργων υποδομής συμψηφίζεται με το αναλογικό μίσθωμα.

Η εκμίσθωση των δημόσιων λατομίων αδρανών υλικών γίνεται από το νομάρχη με πλειοδοτική δημοπρασία. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η εκμίσθωση με απευθείας σύμβαση δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών, όταν αυτό είναι αναγκαίο για την εκτέλεση ανατιθέμενου εθνικού ή διανομαρχιακού δημόσιου έργου στον ανάδοχο του έργου. Στη περίπτωση αυτή η έγκριση γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.

Η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών έξω από τις λατομικές περιοχές επιτρέπεται μόνο έπειτα από απόφαση του νομάρχη μετά αιτιολογημένη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου και του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.

---

[22] Σήμερα βέβαια δεν ισχύει αυτό. Την αρμοδιότητα για τον καθορισμό των λατομικών περιοχών την έχουν τα νομαρχιακά συμβούλια.

[23] Το Ι.Γ.Μ.Ε. τελεί πλέον υπό διαδικασία διάλυσης.

Τέλος, για τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υποβάλλει αίτηση που να συνοδεύεται από δικαιολογητικά, που καθορίζονται από τον Υπουργό Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας, και τεχνική μελέτη η οποία εγκρίνεται από την αρμόδια υπηρεσία του Υ.Β.Ε.Τ.

Επιπλέον, απαιτείται έγκριση περιβαλλοντικών όρων που προβλέπεται από την Κ.Υ.Α. 69269/ 5387/ 24.10.1990 (ΦΕΚ 678 Β'), η έγκριση επεμβάσεως που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 57 του Ν. 998/ 1979 (ΦΕΚ 289 Α') προκειμένου περί δασικών εκτάσεων, η προβλεπόμενη προέγκριση χωροθέτησης του Ν. 1650/ 1986 (ΦΕΚ 160 Α') για την εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών καθώς και την εντός αυτών ανέγερση και λειτουργία μηχανολογικών εγκαταστάσεων και κτιρίων που εξυπηρετούν την εκμετάλλευση.

Γνωμοδοτούν επίσης και οι αρμόδιες κατά τόπο περιφερειακές υπηρεσίες των Υπουργείων Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, Δημοσίων Έργων, Πολιτισμού και Επιστημών, Γεωργίας της Επιθεώρησης Μεταλλείων, του ΕΟΤ και του Υπουργείου Οικονομικών για ιδιοκτησιακής φύσης θέματα.

Πίνακας 12: Συνοπτικό περιεχόμενο Ν. 1428/ 1984 (ΦΕΚ 43Α') "Εκμετάλλευση αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις".

Άρθρο	Περιεχόμενο
1	Ορισμοί
2	Δικαίωμα εκμετάλλευσης
3	Καθορισμός λατομικών περιοχών
4	Έργο επιτροπής
5	Εκμίσθωση δημόσιων λατομείων
6	Παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης με σύμβαση μίσθωσης
7	Βεβαίωση και διάθεση εσόδων
8	Εκμετάλλευση λατομείων
9	Άδεια εκμετάλλευσης
10	Απαγόρευση εκμίσθωσης ή χορήγησης άδειας εκμετάλλευσης
11	Ανάκληση άδειας εκμετάλλευσης - Μονομερής λύση σύμβασης
12	Άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας μηχανημάτων
13	Υποχρεώσεις εκμεταλλευτή
14	Καθήκοντα και υποχρεώσεις επιβλέποντος
15	Εποπτεία και έλεγχος εκμετάλλευσης
16	Κυρώσεις για παράνομη εκμετάλλευση
17	Ένδικα μέσα
18	Αναπροσαρμογή προστίμων
19	Ειδικό τέλος
20	Απαλλοτρίωση ξένης ιδιοκτησίας
22	Δημόσια λατομεία αδρανών που διέκοψαν ή διακόπτουν τη λειτουργία τους
23	Εκμίσθωση λατομείων αδρανών δήμων και κοινοτήτων και μισθώματα
27	Συμβάσεις που έχουν συναφθεί μέχρι 23.7.74 και αναθεώρησή τους
29	Μεταβατικές διατάξεις
36	Καταργούμενες διατάξεις

3.4 Νομοθεσία για το περιβάλλον

Το νομοθετικό αυτό πλαίσιο προβλέπει ότι η κάθε εξορυκτική δραστηριότητα είναι απαραίτητο να είναι συμβατή με το περιβάλλον. Η ισχύουσα νομοθεσία είναι εναρμονισμένη και με τις εκάστοτε κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Ν. 998/ 1979 (άρθρα 45, 57) (ΦΕΚ 289/ ΤΑ/ 29.12.79) "Περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων της χώρας". Τα συγκεκριμένα άρθρα αφορούν τις επεμβάσεις σε δασικές εκτάσεις.
- ΠΔ 1180/ 1981 "Περί ρυθμίσεως θεμάτων αναγομένων εις τα της ιδρύσεως και λειτουργίας βιομηχανικών, βιοτεχνικών και πάσης φύσεως μηχανολογικών εγκαταστάσεων και αποθηκών και της εκ τούτου διασφαλίσεως περιβάλλοντος εν γένει".
- Ν. 1515/ 1985 "Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας".
- Ν. 1561/ 1985 "Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης".
- Ν. 1650/ 1986 "Για τη προστασία του περιβάλλοντος", ο οποίος στοχεύει στο να περιορίσει όσο το δυνατό περισσότερο την υποβάθμιση του περιβάλλοντος από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.
- Στο πλαίσιο του νόμου αυτού έχουν εκδοθεί και οι ακόλουθες Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (Κ.Υ.Α.):
- Κ.Υ.Α. 59388/ 3363/ 24.8.88 "Τρόπος, όργανα και διαδικασία επιβολής και είσπραξης των διοικητικών προστίμων του άρθρου 30 του Ν. 1650/ 1986.
- Κ.Υ.Α. 69269/ 5387/ 25.10.1990 (ΦΕΚ 691/ ΤΒ/ 2.11.90) "Κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, περιεχόμενο Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.), καθορισμός περιεχομένου Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (Ε.Μ.Π.), και λοιπές συναφείς διατάξεις σύμφωνα με τον Ν. 1650/ 1986, με στόχο να εναρμονίσει τις διατάξεις για το περιβάλλον με τις οδηγίες της Ε.Ο.Κ. 84/ 360 και 85/ 33724.
- Κ.Υ.Α. 75308/ 5512/ 25.10.90 (ΦΕΚ 691/ ΤΒ/ 2.11.90) "Καθορισμός τρόπου ενημερώσεως των πολιτών και φορέων εκπροσώπησής τους για το περιεχόμενο

[24] Όλες οι εξορυκτικές δραστηριότητες κατατάσσονται στην παράγραφο 2 της κατηγορίας Α ΙΙ και υποχρεούνται στην υποβολή και έγκριση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την αρμόδια Δ/νση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και την αντίστοιχη Δ/νση του Υ.Β.Ε.Τ. (ΚΥΑ έγκρισης περιβαλλοντικών όρων).

της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων των έργων και δραστηριοτήτων σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 5 του Ν. 1650/ 1986".

3.5 Νομοθεσία για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος

Η εκμετάλλευση ενός λατομείου ακολουθείται, χωρίς όμως και να εφαρμόζεται, από μελέτη αποκατάστασης του περιβάλλοντος σύμφωνα με τον Ν. 1659/1986 "Περί Προστασίας Περιβάλλοντος", τον Ν. 998/1979 "Περί Προστασίας Δασών", άρθρο 45, παράγραφος 5 και με την ΚΥΑ 183037/5115/80 (ΦΕΚ 820/80, τεύχος Β') "Τεχνικές Προδιαγραφές".

Ειδικότερα για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία προβλέπονται τα εξής:

1. Κατά την εκμίσθωση δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών με απευθείας σύμβαση, για την εκτέλεση ανατιθέμενου εθνικού ή διανομαρχιακού δημόσιου έργου, επιβάλλονται στον ανάδοχο του έργου υποχρεώσεις για τη λειτουργία του λατομείου, την προστασία του περιβάλλοντος ή την αποκατάσταση του χώρου μετά το πέρας των εργασιών (άρθρο 5, παράγραφος 2 του Ν. 2115/ 1993).

2. Πριν από τη μίσθωση ή τη χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως σε λατομεία αδρανών υλικών εκτός λατομικών περιοχών, ο ενδιαφερόμενος εγγυάται, καταθέτοντας εγγυητική επιστολή στον αρμόδιο νομάρχη, ότι θα εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από τις εγκεκριμένες ή θεωρημένες μελέτες αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Οι δαπάνες για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος είναι ίδιες με το ποσό που αναφέρεται στις μελέτες αυτές και προσαυξάνεται κατά 40% ανά πενταετία.

Σε περίπτωση που ο εκμεταλλευτής δεν συμμορφώνεται ως προς τις υποχρεώσεις αυτές, η εγγυητική επιστολή καταπίπτει προς όφελος του Δημοσίου και το ποσό διατίθεται στις υπηρεσίες του Υπουργίου Γεωργίας για την περιβαλλοντική αποκατάσταση των λατομικών χώρων (άρθρο 8, παράγραφος 3 του Ν. 2115/ 1993).

3. Τα δημόσια λατομεία αδρανών υλικών που διέκοψαν ή διακόπτουν τη λειτουργία τους οριστικά μπορούν να παραχωρούνται στους Ο.Τ.Α. ύστερα από μελέτη διαμόρφωσης της έκτασης που εγκρίνεται από το Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος με σκοπό την αποκατάσταση και αξιοποίηση του τοπίου.

Η υλοποίηση της αποκατάστασης και της αξιοποίησης του τοπίου γίνεται χρησιμοποιώντας κατά προτεραιότητα τους πόρους που περιέχονται στους Ο.Τ.Α. από

τα αναλογικά μισθώματα που υποχρεούνται να καταβάλλουν οι μισθωτές (άρθρο 22 Ν. 1428/ 1984).

4. Οι εκμεταλλευτές δημοτικών, κοινοτικών, ιδιωτικών λατομείων ή λατομείων ν.π.δ.δ. τα οποία κατά την έναρξη του Ν. 1428/ 1984 λειτουργούσαν με άδεια εκμεταλλεύσεως και των οποίων η λειτουργία δεν απαγορεύθηκε βάσει των διατάξεων του άρθρου 11 του νόμου αυτού ή των οποίων έχει εγκριθεί η συνέχιση της λειτουργίας τους, υποχρεούνται σε πλήρη περιβαλλοντική αποκατάσταση του συνολικού χώρου που έχει ή που πρόκειται να εκμεταλλευθεί (άρθρο 20, παράγραφος 4 του Ν. 2115/ 1993).

5. Οι εκμεταλλευόμενοι δημόσια λατομεία αδρανών υλικών τα οποία κατά την έναρξη ισχύος του Ν. 1428/ 1984 λειτουργούσαν με σύμβαση μισθώσεως ή άδεια εκμεταλλεύσεως η οποία έχει ήδη λήξει, συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους στους χώρους αυτούς για δύο χρόνια με σκοπό την αποκατάσταση του περιβάλλοντος.

Τα ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής της ως άνω περιγραφείσας νομοθεσίας θα θιχθούν κατά την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στον νομό Αττικής και ειδικότερα στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής.

4. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΑΤΤΙΚΗΣ

4.1 Εισαγωγή

Όπως προαναφέρθηκε και στο κεφάλαιο 2, το 1/3 της παραγωγής των αδρανών υλικών διατίθεται στο νομό Αττικής, ενώ οι ανάγκες τις Ανατολικής μόνο Αττικής υπολογίζεται ότι φθάνουν τους οκτώ (8) εκατομμύρια τόννους το χρόνο.

Η λατομική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε και εξακολουθεί να αναπτύσσεται στους ορεινούς όγκους της Αττικής και συγκεκριμένα στα Τουρκοβούνια, στο όρος Αιγάλεω, στην Πάρνηθα, στο Πεντελικό όρος και στον Υμηττό, δημιούργησε στο περιβάλλον καταστάσεις που σε πολλές περιπτώσεις είναι μη αναστρέψιμες.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι ιδιαίτερα έντονα στην περιοχή της Ανατολικής Αττικής, όπου δεν έχουν καθοριστεί ακόμη λατομικές περιοχές και τα περισσότερα λατομεία λειτουργούν παράνομα σε χώρους που δεν επιτρέπεται, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, και χωρίς άδεια λειτουργίας τις περισσότερες φορές.

Λύση στην αρνητική αυτή εικόνα που παρουσιάζεται, τουλάχιστον όσον αφορά τα ανενεργά λατομεία, γίνεται προσπάθεια να δοθεί μέσω του προγράμματος **"Αττική S.O.S."** το οποίο στοχεύει στη δημιουργία πράσινων διαδρόμων και διαδρομών με την ενοποίηση του αστικού και του περιαστικού πρασίνου.

Το περιαστικό πράσινο περιλαμβάνει και τους χώρους που θα προκύψουν από την αποκατάσταση, ανάπλαση και δενδροφύτευση 60 ανενεργών λατομείων συνολικής έκτασης 25.000 στρεμμάτων.

4.2 Οι λατομικοί χώροι του Νομού Αττικής

Οι λατομικοί χώροι του νομού Αττικής χωρίζονται σε πέντε ενότητες, σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας (ΟΡΣΑ). Οι ενότητες αυτές είναι τα Τουρκοβούνια, η ενότητα Αιγάλεω – Ποικίλο, η Πάρνηθα, η Πεντέλη και η ενότητα του Υμηττού. Οι λατομικοί χώροι κάθε ενότητας παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια.

Ενότητα Α: Τουρκοβούνια

Ο κύριος όγκος των Τουρκοβουνίων αποτελείται από δύο ενότητες που χωρίζουν το Λεκανοπέδιο της Αθήνας σε δύο μέρη το Ανατολικό και το Δυτικό. Οι υπάρχοντες λατομικοί χώροι της περιοχής χαρακτηρίζονται στον αντίστοιχο χάρτη που υπάρχει στον ΟΡΣΑ με τους αριθμούς 1 έως και 9 (βλ. και χάρτη παραρτήματος). Διοικητικά ανήκουν σε πέντε Δήμους, Αθηναίων, Γαλατσίου, Ν. Ιωνίας, Ψυχικού και Φιλοθέης και αναφέρονται συνοπτικά όπως παρακάτω:

1."Αφοί Κρόνου"

2."Γηροκομείου ή Φράγκου"

3.Λατομεία Αττικού Άλσους

α) "ΕΛΠΑ"

β) "Γ. Γρηγορίου και Η. Σιαμάρη"

4.Λατομεία Τουρκοβουνίων - Γαλατσίου

α) "ΛΑΤΟ"

β) "Βιολατομική"

γ) "Α. Σπυρόπουλος & Σία"

δ) "Σ. Σπυρόπουλος"

ε) "ΕΛΠΑ ΟΕ"

5."ΚΕΚΡΟΨ - ΛΑΨΥ ΑΕ"

6."Π. Βιαρόπουλος"

7."Αλεπότρυπα"

8."Κ. Κουρούσης"

9."Λεβεντάκης"

Η νότια περιοχή των Τουρκοβουνίων ονομάζεται και "Αττικό Άλσος" και έχει αναπλασθεί στο μεγαλύτερο τμήμα της- διαμόρφωση αναγλύφου με ολική επιχωμάτωση και εν συνεχεία πυκνή φύτευση δένδρων.

Η βόρεια περιοχή αποτελείται από ανενεργούς λατομικούς χώρους "διακατεχόμενους", ενώ το Ελληνικό Δημόσιο με το Υπουργείο Οικονομικών διεκδικεί από το 1985 ολόκληρη την έκταση του κτήματος Βεΐκου.

Ενότητα Β: Αιγάλεω - Ποικίλο

Το όρος Αιγάλεω αποτελεί το φυσικό όριο του Λεκανοπεδίου Αθήνας από τα Δυτικά και στη περιοχή του Χαϊδαρίου χωρίζεται στα δύο από την εθνική οδό Αθηνών - Κορίνθου από όπου προήλθε και ο χαρακτηρισμός της Ενότητας αυτής σε Αιγάλεω (νότιο τμήμα) και Ποικίλο (βόρειο τμήμα).

Στις πλαγιές και των δύο όγκων αναπτύχθηκε έντονη λατομική δραστηριότητα από πολλούς εκμεταλλευτές με αποτέλεσμα οι αλλοιώσεις του τοπίου να είναι πολύ μεγάλες και πολύ δύσκολα ανατάξιμες.

Οι κυριότεροι λατομικοί χώροι είναι γνωστοί σαν "Λατομεία Σχιστού Κορυδαλλού" (Κορυδαλλός) και "Σελεπίτσαρι", "Νίκαια - Κερατσίνι" της ενότητας του νότιου τμήματος (Αιγάλεω) και "Λατομεία Μουσαμά" και "Ασβεστοποιΐας Κύκνου" (Άνω Λιόσια) του βόρειου τμήματος (Ποικίλο).

Οι λατομικοί χώροι της περιοχής Αιγάλεω χαρακτηρίζονται στο χάρτη του ΟΡΣΑ με τους αριθμούς 10 και 31 έως 36 (βλ. και χάρτη παραρτήματος). Διοικητικά ανήκουν σε πέντε Δήμους, Αγ. Βαρβάρας, Κερατσινίου, Κορυδαλλού, Νίκαιας και Περάματος και αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

10. "Λιπασμάτων"
31. Λατομεία Αγ. Βαρβάρας
    α) Χαμηλοθώρη
    β) Ι. Κυριακής
32. Λατομεία Σχιστού Κορυδαλλού
    α) "Γ. Χωριανόπουλου"
    β) "Ι. Κορρέ"
    γ) "Τσιμέντα ΗΡΑΚΛΗΣ"
    δ) "Γ. Χωριανόπουλου"
    ε) "Τσιμέντα ΗΡΑΚΛΗΣ"
    στ) "Ν. Μαρσέλλου"
    ζ) "Ισ. Αντωνόπουλου"
    η) "Δ. Καραμπίνη"
33. "Ι. Σερπιέρη"
34. "Ν. Ρομπάκη"
35. Λατομεία Καραβά - Σελεπίτσαρι
    α) "Αφοί Κουλουριώτη"
    β) "Ε. Κοκκύλη & Σία"
    γ) "Θ. Οικονομίδη"
    δ) "Ν. Μπεγιαζή"
    ε) "Ασβεστοποιια ΑΛΚΗ"
    στ) "Αδάμ - Κορρέ"
36. "Τσιμέντα ΗΡΑΚΛΗΣ"

Οι λατομικοί χώροι της περιοχής του Ποικίλου χαρακτηρίζονται στο χάρτη του ΟΡΣΑ με τους αριθμούς 11 μέχρι και 30 και στην ενότητα αυτή έχει συμπεριληφθεί και το λατομείο της εταιρίας Τσιμέντου "ΤΙΤΑΝ" στην Ελευσίνα με τον αριθμό 59 (βλ. και χάρτη παραρτήματος).

Διοικητικά ανήκουν σε οκτώ Δήμους, Άνω Λιοσίων, Ασπροπύργου, Ελευσίνας, Καματερού, Ν. Λιοσίων, Περιστερίου, Πετρούπολης και Χαϊδαρίου και αναφέρονται συνοπτικά ως εξής:

11. "Σκαραμαγκά" (ολοκληρώνεται η αποκατάσταση)
12. "Λατομεία Καμπόλη
    α) "Καμπόλη"
    β) "Καμπόλη"
13. "Καμπόλη"
14. "Ράικος"
15. "ΚΥΚΝΟΣ"
16. "ΒΙΟΛΑΤ - Φλώρα Βέλλα"
17. "Σιακανδάρη"
18. Λατομεία Μουσαμά
    α) "Μουσαμάς"
    β) "ΠΡΟΛΑΤ"
    γ) "ΕΛΖΩ"
    δ) "Βασιλόπουλος"
19. "Μουσαμάς" (Καματερού)
20. "Αναγνωστάκη"
21. Λατομεία ΑΛΚΥΩΝ - ΑΣΦΑΛΤΟΤΕΧΝΙΚΗ
    α) "ΑΛΚΥΩΝ"
    β) "ΑΣΦΑΛΤΟΤΕΧΝΙΚΗ"
22. "Κ. Τσίγκου"
23. "Αγ. Δημητρίου Πετρούπολης"
24. "Χ. Τζεδάκη ή Πέτρας"
25. "Γρηγορίου"
26. Λατομεία Γάτου - Μπαράκου
    α) "Ι. Γάτου"
    β) "Γ. Μπαράκου"
27. "Β. Βάσσου"
28. "ΦΟΙΝΙΞ"

29. "Β. & Δ. Καλφοδήμου ΕΤΕ ή Μαλατέστα"
30. "Μπουσιώτη"
59. Λατομεία TITAN Ελευσίνας

Ενότητα Γ: Πάρνηθα

Η λατομική δραστηριότητα που είχε αναπτυχθεί στην Πάρνηθα ήταν περιορισμένη (πριν από την ενεργοποίηση της λατομικής περιοχής του Ξηρορέμματος) με κύρια εκμετάλλευση το λατομείο αδρανών "Σταμ. Φράγκου".

Οι υπάρχοντες ανενεργοί λατομικοί χώροι της περιοχής χαρακτηρίζονται στο χάρτη του ΟΡΣΑ με τους αριθμούς 37 έως και 39. Διοικητικά ανήκουν στον Δήμο Άνω Λιοσίων και στην Κοινότητα Φυλής και αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

37. "Σταμ. Φράγκου"
38. "Ηλ. Κάβαλου"
39. "Φράγκου - Πουλάκη"

Ενότητα Δ: Πεντέλη

Η λατομική δραστηριότητα στο Πεντελικό Όρος το οποίο αποτελεί και το βόρειο όριο του Λεκανοπεδίου της Αθήνας, ως προς τον τομέα εξόρυξης αδρανών υλικών ήταν εξαιρετικά περιορισμένη και αναφέρεται σε ένα μόνο λατομικό χώρο, έκτασης περίπου 30 στρεμμάτων. Το λατομείο αυτό που διοικητικά ανήκει στο Δήμο Κηφισιάς, έχει επιχωματωθεί ολικά και χαρακτηρίζεται στο χάρτη του ΟΡΣΑ με τον αριθμό 40 όπως παρακάτω:

40. "Κοκκιναρά ΕΠΕ"

Το Πεντελικό Όρος αντίθετα αποτελείται από μεταμορφωμένα ασβεστολιθικά πετρώματα που έχουν σχηματίσει το περίφημο Πεντελικό μάρμαρο, σε δύο ως τρεις ορίζοντες, το οποίο εκμεταλλεύτηκε παλαιότερα κυρίως την ορατή ως προς το Λεκανοπέδιο πλευρά μέχρι το έτος 1976 οπότε και διακόπηκε για καθαρά περιβαλλοντικούς λόγους (**Ν. 386/ 76** - Υπουργείο Βιομηχανίας).

Η εκμετάλλευση συνεχίζεται και σήμερα στη μη ορατή ως προς το Λεκανοπέδιο πλευρά, σε λατομικές ζώνες (Ε1, Ε2, Ε3, Ε4) που έχουν καθορισθεί με το **Π.Δ. 755Δ/88** "Περί καθορισμού ζωνών προστασίας του Όρους Πεντέλη, χρήσεων και όρων δόμησης αυτών" του Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.

Οι παλαιές εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται στην ορατή πλευρά του Λεκανοπεδίου, έχουν καθορισθεί με το ίδιο προεδρικό διάταγμα σαν ζώνη "Ζ" και προορίζονται για περιοχές αναψυχής και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Γίνεται αντιληπτό πως η

αποκατάσταση-αξιοποίησή τους θα πρέπει να αποτελέσει μια ξεχωριστεί μελέτη λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει η εκμετάλλευση λατομείων μαρμάρων.

Διοικητικά η ζώνη "Ζ" ανήκει στο Δήμο Κηφισιάς και στις Κοινότητες Νέας Πεντέλης και Παλαιάς Πεντέλης ενώ ιδιοκτησιακά φέρεται να κατέχεται από το Ελληνικό Δημόσιο, την Ιερά Μονή Πεντέλης και τη Μονή Πετράκη.

Ενότητα Ε: Υμηττός

Η λατομική δραστηριότητα που έχει αναπτυχθεί στον Υμηττό, που αποτελεί το ανατολικό φυσικό όριο του Λεκανοπεδίου της Αθήνας, ήταν ανέκαθεν ιδιαίτερα έντονη. Η λατομική δραστηριότητα στην ορατή προς το Λεκανοπέδιο πλευρά σταμάτησε το 1976. Οι κυριότερες εκμεταλλεύσεις έχουν γίνει στα λατομεία της περιοχής Καρέα και στα λατομεία Ν. Ελβετίας.

Οι λατομικοί χώροι του Υμηττού απεικονίζονται στο χάρτη του ΟΡΣΑ με τους αριθμούς 41 έως και 59 (βλ. και χάρτη παραρτήματος). Διοικητικά ανήκουν σε επτά Δήμους, Αργυρούπολης, Βούλας, Βύρωνα, Γλυφάδας, Ηλιούπολης, Καισαριανής και Χολαργού και σε δυο Κοινότητες, Βάρης και Γλυκών Νερών και αναφέρονται συνοπτικά παρακάτω:

41. "Δ.Γ.Κυριακού" (Έχει ήδη αποκατασταθεί)
42. "Λατομείο Βούλας"
43. "Λατομείο Βάρης"
44. "Αιξωνή"
45. "Παπαμιχαήλ & Σία"
46. "Τερψιθέας"
47. Β.& Κ.Βλάχου"
48. "Νεκροταφείο Αργυρούπολης"
49. "Λατομείο Αργυρούπολης"
50. "Ειρήνη Κούτση"
51. "Κ.Νάστου"
52. Λατομεία περιοχής Καρέα
    α) "Πολύδωρα"
    β) "Χ.Καζόγλου & Σία"
    γ) "Ν.Ταμπάκη"
53. Λατομεία Ν. Ελβετίας
    α) "ΕΛΚΟ Ε.Ε."
    β) "ΕΡΓΑΝΗ ΟΕ"
54. "Καζακόπουλος ΟΕ"

55. "Μαμάη"
56. "Τσακός ΟΕ"
57. "Γλυκών Νερών 1"
58. "Γλυκών Νερών 2"
59. "Λαμπρικά"

Όσον αφορά τη μη ορατή πλευρά του Υμηττού, ως προς το Λεκανοπέδιο της Αθήνας, λειτουργούν τέσσερις μονάδες παραγωγής αδρανών υλικών εκ των οποίων οι δύο, "Κυριακού" - "Αγ. Τριάς/Εμπορολατομική", μέσα στη ζώνη προστασίας "Α" του Υμηττού, όπου απαγορεύεται ρητά η λειτουργία τους, ενώ οι άλλες δύο, "Ζωίτσας" - "Χατζηγιάννης", βρίσκονται σε περιοχές με έντονη παραθεριστική κατοικία.

Οι εκμεταλλεύσεις αυτές είναι σε έκταση πολύ μεγαλύτερες από τις υπάρχουσες των ανενεργών λατομείων και έχουν δημιουργήσει καταστάσεις μη αναστρέψιμες στο περιβάλλον της περιοχής.

4.3 Το πρόβλημα των λατομείων της Ανατολικής Αττικής

Το μεγαλύτερο πρόβλημα από τη λειτουργία των λατομείων, κυρίως αδρανών, το αντιμετωπίζει η περιοχή της Ανατολικής Αττικής. Στην περιοχή αυτή τα λατομεία λειτουργούν παράνομα, σε χώρους που απαγορεύεται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας και χωρίς να διαθέτουν την απαραίτητη άδεια λειτουργίας. Τα λατομεία αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Λατομεία **"ΙΝΤΕΡΜΠΕΤΟΝ, δομικά υλικά"**. Κοινότητα Πολυδενδρίου. Λειτουργεί μέσα σε αναδασωτέα δασική έκταση.
2. Λατομεία **"Κυριακού"**, περιοχή Λαμπρικά, Κορωπί. Συνολική έκταση 500 στρέμματα και δεν διαθέτει μέχρι στιγμής έγκριση λειτουργίας.
3. Ακριβώς δίπλα στα λατομεία "Κυριακού", στον Αγ. Ιωάννη, βρίσκονται τα λατομεία **"Τριάς Εμπορολατομική"**. Έχουν έκταση 230 στρέμματα και δεν διαθέτουν ούτε αυτά έγκριση λειτουργίας. Αποτέλεσμα η ύπαρξη μιας αχανούς έκτασης 730 στρεμμάτων.
4. Λατομεία **"Ζωίτσα"** ΑΛΕΒΕ στη περιοχή Μακελλιάρι στο Κορωπί. Έχει έκταση 300 στρέμματα και δεν διαθέτει έγκριση λειτουργίας.
5. Λατομείο **"Άμμος Α.Ε."**. Βρίσκεται στη περιοχή Κριεζή στο Κορωπί. Έχει έκταση 211 στρέμματα και δεν διαθέτει έγκριση λειτουργίας.

6. Λατομεία **"Μπαρώνης – Περάκης – Σιδέρης – Παπόγλου – Χρυσίνας"**. Περιοχή Αγ. Μαρίνα Λιμικού. Λειτουργεί χωρίς την απαραίτητη έγκριση μέσα στον αρχαιολογικό χώρο Ραμνούντας – Λιμικού.

7. Λατομείο **"Περάκης – Τζιώνας"**. Περιοχή Μάλελι, Γραμματικό. Λειτουργεί και αυτό χωρίς έγκριση μέσα στη ζώνη προστασίας του αρχαιολογικού χώρου Ραμνούντας – Λιμικού.

8. Λατομεία **"Αφοί Σταύρου"**, θέση Χούνι Ντάγκλα, περιοχή Μερέντα Μαρκόπουλου. Έχει έκταση περίπου 100 στρέμματα και λειτουργεί χωρίς έγκριση σε δασική έκταση και σε Α' ζώνη προστασίας αρχαιολογικού χώρου.

Τα παραπάνω λατομεία μαζί με τα λατομεία μαρμάρου **"Διονύσου – Πεντέλης"** και **"Παρθενών"**, καλύπτουν μια έκταση περίπου 3.000 στρεμμάτων που έχουν χαρακτηρισθεί με νομοθετικές ρυθμίσεις ως ζώνες αρχαιολογικής προστασίας ή ως αναδασωτέες δασικές εκτάσεις.

Τα εννέα από τα δέκα λατομεία λειτουργούν χωρίς άδεια με εξαίρεση τα μάρμαρα Διονύσου, ενώ και τα δέκα έχουν επεκταθεί σε πολλαπλάσιες εκτάσεις από αυτές που επιτρεπόταν να εκμεταλλευτούν βάσει της αρχικής άδειας. Τα πέντε από τα δέκα λατομεία λειτουργούν σε δασικές εκτάσεις (Παρθενών στο Διόνυσο, Μάρμαρα Διονύσου, Αφοί Σταύρου, Κυριακού στο Κορωπί και Ντουμάνι στο Πολυδένδρι), ενώ έξι λειτουργούν σε προστατευόμενους αρχαιολογικούς χώρους (τα δύο του Γραμματικού, στη Μερέντα Μαρκοπούλου, στο Πολυδένδρι και Ζωίτσα και Κυριακού στο Κορωπί).

Για τα τέσσερα λατομεία στο Κορωπί (Κυριακού, Τριάς Εμπορολατομική, Αφοί Σταύρου και Άμμος Α.Ε.) υπάρχει και εκτός των άλλων και απόφαση του Συμβουλίου της Επικράτειας για διακοπή της λειτουργίας τους. Για το λατομείο μάλιστα στη Μερέντα Μαρκοπούλου υπάρχει πρόσφατη δέσμευση των αρμοδίων στη Βουλή για οριστική διακοπή της λειτουργίας του[25].

Για τα περισσότερα, αν όχι για όλα, λατομεία της Ανατολικής Αττικής έχει λήξει ο χρόνος λειτουργίας τους. Ωστόσο, κάθε δύο χρόνια εκδίδονται Υπουργικές Αποφάσεις με στόχο την παράταση της λειτουργίας τους. Σε κάθε νέα απόφαση συμπεριλαμβάνονται και επιπλέον ρυθμίσεις, ώστε η αρχική παράταση της λειτουργίας των λατομείων μόνο για να αποκατασταθεί το περιβάλλον, να επιτρέπουν την επαναδραστηριοποίησή τους είτε για εξόρυξη είτε για να επεκτείνουν τις προς εκμετάλλευση εκτάσεις.

---

[25] Πίκια Γαλάτη, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 22/2/1998, σελ. 20

Επιπλέον, οι Υπουργικές Αποφάσεις που προέβλεπαν ως προϋπόθεση για την παράταση λειτουργίας των λατομείων, την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, παραχωρούσαν άδειες παρόλο που οι αποκαταστάσεις δεν επιχειρήθηκαν καν[26].

Γενικά οι αποκαταστάσεις των ανενεργών λατομείων εξελίσσονται με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς δεδομένου ότι από τα δεκάδες ανενεργά λατομεία μόλις για πέντε από αυτά έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες αποκατάστασης ή είναι σε εξέλιξη, ενώ στο πρόγραμμα του 1998 έχουν ενταχθεί προς αποκατάσταση μόνο τρία λατομεία.

Συγκεκριμένα, έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες αποκατάστασης για δύο λατομεία στη Νίκαια, στο Ποικίλον Όρος (Σελεπίτσαρι και Καραμπίνη), για το λατομείο "Αιξωνή" στη Γλυφάδα, του ανενεργού λατομείου "Λαμπρικά" στο Κορωπί, καθώς και για ένα λατομείο στην Πετρούπολη, το οποίο διαμορφώνεται σε πλατεία – πάρκο.

Όσον αφορά το πρόγραμμα αποκατάστασης του 1998, έχουν ενταχθεί δύο στη περιοχή των Άνω Λιοσίων (Μουσαμά και Κόκου) και ένα στην περιοχή μεταξύ Νέων Λιοσίων και Καματερού (Αλυκών – Ασφαλτοτεχνική).

Τέλος, ένα λατομείο στην περιοχή του Περιστερίου χρησιμοποιείται από τον Δήμο ως φυτώριο, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται οι εργασίες αποκατάστασης στα λατομεία Φράγκου και Σιακανδάρη.

Τα τέσσερα λατομεία που λειτουργούν στο Κορωπί, είχαν άδεια για να λειτουργούν σε 206 στρέμματα, επεκτάθηκαν όμως παράνομα σε 1.235 στρέμματα και μάλιστα δασικής κυρίως έκτασης.

Ειδικότερα το λατομείο "Κυριακού" λειτουργεί σε συνολική δημόσια δασική έκταση 494,1 στρεμμάτων, ενώ η αρχική άδεια ήταν για 81,2 στρέμματα. Το λατομείο "Άμμος" λειτουργεί σε έκταση 211,7 στρεμμάτων που είναι επίσης δασική, ενώ η αρχική του άδεια ήταν για 52,8 στρέμματα. Το λατομείο "Τριάς" λειτουργεί σε δημόσια δασική έκταση 230,6 στρεμμάτων, ενώ προβλεπόταν από την άδεια η εκμετάλλευση μόνο 23,5 στρεμμάτων. Τέλος, το λατομείο "Ζωίτσα" λειτουργεί σε 300 στρέμματα, ενώ η αρχική άδεια ήταν για 50 στρέμματα.

Επιπλέον, τα Λαμπρικά, όπου λειτουργούν τα λατομεία "Κυριακού" κηρύχθηκαν αρχαιολογικός χώρος με απόφαση του Υπουργού πολιτισμού και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (16/12/1996). Η ίδια περιοχή βρίσκεται **στη ζώνη προστασίας του Υμηττού** (ΦΕΚ 20.10.78), όπου δεν επιτρέπεται η λειτουργία λατομείων. Ακόμη το λατομείο "Άμμος" λειτουργεί σε απόσταση 500 μέτρων από την εντός σχεδίου περιοχή Κόρμπι στη Βάρη με αποτέλεσμα οι κάτοικοι να αντιμετωπίζουν

---

[26] Πίκια Γαλάτη, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 15/3/1998, σελ. 28

Επιπλέον, οι Υπουργικές Αποφάσεις που προέβλεπαν ως προϋπόθεση για την παράταση λειτουργίας των λατομείων, την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, παραχωρούσαν άδειες παρόλο που οι αποκαταστάσεις δεν επιχειρήθηκαν καν[26].

Γενικά οι αποκαταστάσεις των ανενεργών λατομείων εξελίσσονται με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς δεδομένου ότι από τα δεκάδες ανενεργά λατομεία μόλις για πέντε από αυτά έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες αποκατάστασης ή είναι σε εξέλιξη, ενώ στο πρόγραμμα του 1998 έχουν ενταχθεί προς αποκατάσταση μόνο τρία λατομεία.

Συγκεκριμένα, έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες αποκατάστασης για δύο λατομεία στη Νίκαια, στο Ποικίλον Όρος (Σελεπίτσαρι και Καραμπίνη), για το λατομείο "Αιξωνή" στη Γλυφάδα, του ανενεργού λατομείου "Λαμπρικά" στο Κορωπί, καθώς και για ένα λατομείο στην Πετρούπολη, το οποίο διαμορφώνεται σε πλατεία – πάρκο.

Όσον αφορά το πρόγραμμα αποκατάστασης του 1998, έχουν ενταχθεί δύο στη περιοχή των Άνω Λιοσίων (Μουσαμά και Κόκου) και ένα στην περιοχή μεταξύ Νέων Λιοσίων και Καματερού (Αλυκών – Ασφαλτοτεχνική).

Τέλος, ένα λατομείο στην περιοχή του Περιστερίου χρησιμοποιείται από τον Δήμο ως φυτώριο, ενώ σε εξέλιξη βρίσκονται οι εργασίες αποκατάστασης στα λατομεία Φράγκου και Σιακανδάρη.

Τα τέσσερα λατομεία που λειτουργούν στο Κορωπί, είχαν άδεια για να λειτουργούν σε 206 στρέμματα, επεκτάθηκαν όμως παράνομα σε 1.235 στρέμματα και μάλιστα δασικής κυρίως έκτασης.

Ειδικότερα το λατομείο "Κυριακού" λειτουργεί σε συνολική δημόσια δασική έκταση 494,1 στρεμμάτων, ενώ η αρχική άδεια ήταν για 81,2 στρέμματα. Το λατομείο "Άμμος" λειτουργεί σε έκταση 211,7 στρεμμάτων που είναι επίσης δασική, ενώ η αρχική του άδεια ήταν για 52,8 στρέμματα. Το λατομείο "Τριάς" λειτουργεί σε δημόσια δασική έκταση 230,6 στρεμμάτων, ενώ προβλεπόταν από την άδεια η εκμετάλλευση μόνο 23,5 στρεμμάτων. Τέλος, το λατομείο "Ζωίτσα" λειτουργεί σε 300 στρέμματα, ενώ η αρχική άδεια ήταν για 50 στρέμματα.

Επιπλέον, τα Λαμπρικά, όπου λειτουργούν τα λατομεία "Κυριακού" κηρύχθηκαν αρχαιολογικός χώρος με απόφαση του Υπουργού πολιτισμού και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης (16/12/1996). Η ίδια περιοχή βρίσκεται **στη ζώνη προστασίας του Υμηττού** (ΦΕΚ 20.10.78), όπου δεν επιτρέπεται η λειτουργία λατομείων. Ακόμη το λατομείο "Άμμος" λειτουργεί σε απόσταση 500 μέτρων από την εντός σχεδίου περιοχή Κόρμπι στη Βάρη με αποτέλεσμα οι κάτοικοι να αντιμετωπίζουν

---

[26] Πίκια Γαλάτη, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 15/3/1998, σελ. 28

σοβαρά προβλήματα από τους συνεχείς κραδασμούς που οφείλονται στη χρήση των φουρνέλων.[27]

Τα λατομεία στο Μαρκόπουλο λειτουργούν σε μια περιοχή συνολικής έκτασης περίπου 2.500 στρεμμάτων, η οποία το 1994 κηρύχθηκε αναδασωτέα, ενώ το 1989 χαρακτηρίστηκε με Νόμο ως Α' Ζώνη προστασίας αρχαιολογικού χώρου (αρχαίος δήμος Μυρρινούς).

Όσον αφορά τις λατομικές περιοχές στην περιοχή Ανατολικής Αττικής, αν και η Διοίκηση προέβη επί δεκαετίας στις απαιτούμενες ενέργειες, δεν καθορίστηκαν λατομικές περιοχές επειδή δεν υπάρχουν εκτάσεις που να πληρούν τα αυστηρά κριτήρια του νόμου 2515/93 για τον χαρακτηρισμό τους ως λατομικές περιοχές.

Γενικά στην Αττική έχουν καθορισθεί οι εξής λατομικές ζώνες:

- Στη δυτική Αττική η περιοχή βόρεια και ανατολικά του Ξηρορέματος, εκτάσεως 4.802,325 στρεμμάτων.
- Στη νήσο Σαλαμίνα η περιοχή "Γούβα – Μπατσί", εκτάσεως 180 στρεμμάτων
- Στη νήσο Κύθηρα με απόφαση του νομάρχη Πειραιά υπ' αριθ. Β4853/19.9.97 (ΦΕΚ 877/Β/2.11.97).

Οι δύο πρώτες ζώνες έχουν καθοριστεί με κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Ανάπτυξης και ΠΕΧΩΔΕ υπ' αριθ. 70966/3009/5.4.96 (ΦΕΚ 403/Β/27.5.96)[28].

4.4 Αττική S.O.S.

Το πρόγραμμα **"Αττική S.O.S."** αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσεων, παρεμβάσεων, μέτρων και έργων, με χρονικό ορίζοντα για την υλοποίησή τους το 2000, που έχει ως στόχο τη δημιουργία δικτύου "πράσινων διαδρόμων και διαδρομών" στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης και της αναβάθμισης της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Για την υλοποίηση του δικτύου που προαναφέρθηκε (και το οποίο περιλαμβάνει την ενοποίηση του αστικού πρασίνου και τη σύνδεσή του με το περιαστικό) καθίσταται αναγκαία ανάμεσα στα άλλα- π.χ ρέμματα, χωματερές- η αποκατάσταση και η διαμόρφωση των ανενεργών λατομείων σε χώρους πρασίνου και αναψυχής.

---

[27] Πίκια Γαλάτη, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 8/3/1998, σελ. 27

[28] Τα ανωτέρω στοιχεία βασίστηκαν στη συνέντευξη που έδωσε ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Ανάπτυξης κ. Αντ. Παπαθανασόπουλος στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 1/3/1998, σελ.24

Για την αύξηση του περιαστικού πρασίνου σε όμορες περιοχές του μητροπολιτικού συγκροτήματος προβλέπεται η αποκατάσταση του αναγλύφου, η ανάπλαση και τέλος η δενδροφύτευση 60 ανενεργών λατομείων συνολικής έκτασης 25.000 στρεμμάτων και αφορούν τόσο τη λατομική όσο και την περιβάλλουσα ζώνη. Για την αποκατάσταση των χώρων προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν τα χώματα των εκσκαφών από το έργο του ΜΕΤΡΟ, όπως και από άλλα δημόσια ή ιδιωτικά έργα.

Ο Οργανισμός Αθήνας, συνδυάζοντας την αποκατάσταση των ανενεργών λατομικών χώρων με την έλλειψη κατάλληλων και οργανωμένων χώρων για την απόθεση προϊόντων εκσκαφών και κατεδαφίσεων, ιδιαίτερα σε μια περίοδο που γίνονται πολλά δημόσια έργα στην Αττική εν όψει μάλιστα και της Ολυμπιάδας, προώθησε την εκπόνηση Περιβαλλοντικών Μελετών Αποκατάστασης αργούντων λατομείων και την υλοποίηση των μελετών αυτών.

Στόχος της δράσης αυτής αποτελεί η πλήρης αποκατάσταση του φυσικού αναγλύφου, η περιβαλλοντική αναβάθμιση του χώρου με τη φύτευση πρασίνου, η δημιουργία τοπικών και υπερτοπικών πόλων αναψυχής -όπως είναι το Σελεπίτσαρι- η μείωση της κυκλοφοριακής κίνησης των φορτηγών μεταφοράς των προς απόθεση υλικών και η αύξηση του περιαστικού πρασίνου.

Για την υλοποίηση των εργασιών αποκατάστασης συνεργάζονται οι Δήμοι στους οποίους ανήκουν οι λατομικοί χώροι, βάσει των προγραμματικών συμβάσεων που υπογράφονται από τον Οργανισμό Αθήνας, τον εκπρόσωπο του Δήμου και τους φορείς των μεγάλων έργων.

4.5 Η εξέλιξη των αποκαταστάσεων - αναπλάσεων των ανενεργών λατομείων μέχρι σήμερα[29].

Μέχρι σήμερα έχουν γίνει μεμονωμένες και αποσπασματικές παρεμβάσεις που δεν εντάσσονται σε ένα γενικότερο πλαίσιο στρατηγικού σχεδιασμού που να στοχεύει στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκύπτουν από την εξορυκτική (λατομική) δραστηριότητα.

Το 1996 οι υπουργοί Περιβάλλοντος, Βιομηχανίας και Γεωργίας, έδιναν δικαίωμα στα λατομεία και κυρίως εκείνα των αδρανών υλικών, να συνεχίσουν τη λειτουργία τους κάτω από αυστηρότερες προϋποθέσεις. Ο χώρος επέκτασης της λατόμευσης ορίστηκε στα 10

[29] Τα στοιχεία για την αποκατάσταση των ανενεργών λατομείων προέκυψαν από το πρόγραμμα "Αττική S.O.S." στην επικαιροποιημένη μορφή του 1998.

στρέμματα, με την προϋπόθεση ότι η άδεια θα δινόταν μόνο εάν υπήρχε μελέτη αποκατάστασης στην προηγούμενη "πληγή" που είχε δημιουργηθεί.

Ακόμη οι υπουργοί όρισαν την υποχρέωση ο ενδιαφερόμενος να καταθέτει εγγυητική επιστολήαρκετών εκατομμυρίων, ώστε οι δασικές υπηρεσίες να προχωρούν αυτεπάγγελτα στην αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε περίπτωση αθέτησης των όρων της συμφωνίας. Παρόλες όμως τις προσπάθειες τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα για γραφειοκρατικούς κυρίως λόγους.

Γενικά, στους πρώην λατομικούς χώρους έχουν εγκατασταθεί άλλες γενικές ή ειδικές χρήσεις, όπως αθλητικές εγκαταστάσεις (14), ανοιχτά θέατρα και χώροι αναψυχής (7), νεκροταφεία (π.χ. νεκροταφείο Αργυρούπολης), κ.α.

Ειδικότερα, έχουν ολοκληρωθεί οι αποκαταστάσεις στα ακόλουθα λατομεία:

1. Λατομείο στη θέση **"Λαμπρικά"** του Δήμου Κορωπίου.

Ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση του χώρου με βάση μελέτη ανάκτησης αναγλύφου. Το έργο υλοποιήθηκε με τη χρήση προϊόντων εκσκαφών και σε συνεργασία με το Δήμο.

2. Λατομείο **"Σκαραμαγκά"** στον Ασπρόπυργο.

Ολοκληρώθηκε η διαμόρφωση του αναγλύφου του λατομικού χώρου. Η ανάθεση και η επίβλεψη έγινε από τον Οργανισμό Αθήνας.

3. Λατομείο **"Δ. & Γ. Κυριακού"** στην Αγία Μαρίνα.

Ολοκληρώθηκε η διαμόρφωση του αναγλύφου, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη οι εργασίες φυτοκάλυψής του.

Αποκαταστάσεις υλοποιούνται στα ακόλουθα λατομεία:

1. Λατομείο **"Φράγκου"** στα Άνω Λιόσια.

Ολοκληρώθηκε η μελέτη περιβαλλοντικής αποκατάστασης του ανενεργού αυτού λατομείου. Υλοποιείται με την εναπόθεση υλικών από τις εκσκαφές του έργου Ε.Λ.Ελευσίνας - Σταυρού και Δ/Δ Σπάτων.

2. Λατομείο **"Σιακανδάρη"** στα Άνω Λιόσια.

Ο Οργανισμός Αθήνας συνέταξε μελέτη αποκατάστασης του λατομείου. Η αποκατάσταση θα γίνει βάσει της μελέτης, σε συνεργασία με το Δήμο Άνω Λιοσίων με τον οποίο και υπέγραψε προγραμματική σύμβαση. Οι εργασίες βρίσκονται στη φάση εναπόθεσης υλικών που προέρχονται από εκσκαφές και κατεδαφίσεις του Λεκανοπεδίου Αττικής.

3. **Σελεπίτσαρι** στο Δήμο Νίκαιας.

Η αποκατάσταση του παλαιού λατομικού χώρου έκτασης 520 στρεμμάτων στοχεύει στα εξής:

- στη δημιουργία ενός υπερτοπικού πόλου αναψυχής και άθλησης με παράλληλη επέμβαση για την αποκατάσταση του παλαιού λατομικού χώρου στο λόφο Σελεπίτσαρι στη Νίκαια
- στην περιβαλλοντική ανάπλαση μιας περιοχής, υποβαθμισμένης λόγω των εξορύξεων, με τη συνύπαρξη δραστηριοτήτων με τους κατοίκους τόσο της γύρω όσο και της ευρύτερης περιοχής, όπως άλσος γλυπτικής, υπαίθριο θέατρο, πρότυπους παιδότοπους, αναψυκτήριο κ.λ.π.

Στην περιοχή του Σελεπίτσαρι, που διοικητικά υπάγεται στο Δήμο Νίκαιας, προωθείται η υλοποίηση μιας σειράς έργων βάσει μελετών που εκπονήθηκαν από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και το Δήμο, σε εφαρμογή του Σχεδίου Ρύθμισης. Για τα έργα αυτά έχει προταθεί η χρηματοδότησή τους από το ΚΠΣ (ΕΠΠΕΡ) με 700 εκατ. δρχ.

4. Λατομείο **"Βιαρόπουλου"** στα Τουρκοβούνια

Έπειτα από μια πιλοτική μελέτη που ολοκλήρωσε το ΕΜΠ, ο Οργανισμός Αθήνας αποφάσισε την αποκατάσταση του λατομείου με την εναπόθεση των προϊόντων εκσκαφών από την "ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟ" (Σπάτα - Σταυρός - Ελευσίνα). Ήδη έχει εγκριθεί από τον Οργανισμό Αθήνας και το Υπουργείο Γεωργίας η μελέτη αποκατάστασης που κατέθεσε η "ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ" (Σπάτα - Σταυρός - Ελευσίνα) και ακολουθείται η διαδικασία που προβλέπεται για την υλοποίηση του έργου με την υπογραφή Προγραμματικής Σύμβασης με το Δήμο Νέας Ιωνίας.

5. Λατομείο **"Μερέντα"** Μαρκόπουλο

Ολοκληρώθηκε η μελέτη αποκατάστασης και πρόκειται να αρχίσει η εναπόθεση των μπάζων από την Σταυρού - Ελευσίνας.

6. Λατομείο **"Καμπόλη"** Δήμου Ασπροπύργου

Ολοκληρώθηκε σε συνεργασία με την "Ελληνική Χαλυβουργία" η μελέτη αποκατάστασης του ανενεργού λατομείου και θα υλοποιηθεί με την εναπόθεση στερεών αποβλήτων της "Ελληνικής Χαλυβουργίας" που έχουν αποτεθεί στην παραλία Ασπροπύργου.

7. Λατομεία **"Πολύδωρα"** στον Καρέα

Ο Οργανισμός Αθήνας αποφάσισε την αποκατάσταση του λατομικού αυτού χώρου χρησιμοποιώντας για τη διαμόρφωση του αναγλύφου τα υλικά που προκύπτουν από τις εκσκαφές της "ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ", σύμφωνα με τη μελέτη αποκατάστασης που είχε υποβάλει το "ΜΕΤΡΟ Αθηνών". Ήδη αναμένεται η υπογραφή της σύμβασης μεταξύ Οργανισμού Αθήνας και ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ.

Επιπλέον η Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού Αθήνας στην 22η συνεδρίασή της (1.10.97) αποφάσισε την έγκριση των απαραίτητων ενεργειών για την <u>αποκατάσταση και αναδάσωση τεσσάρων (4) ακόμη λατομείων</u>:

1. Λατομείο **"Μουσαμά"** στα Άνω Λιόσια.
2. Λατομείο **"Αλικών - Ασφαλτοτεχνική"** που βρίσκεται μεταξύ των Δήμων Ν. Λιοσίων και Καματερού, όπου όμως απαιτείται διερεύνηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος.
3. Λατομείο **"Κύκνος"** στα Άνω Λιόσια.
4. Λατομείο **"Κοκκιναρά"** στο Δήμο Κηφισιάς.

Η αποκατάσταση και αναδάσωση των λατομείων αυτών θα γίνει με την εκπόνηση των μελετών από φορείς στους οποίους έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα για την εναπόθεση στερεών υλικών που προκύπτουν από την εκτέλεση μεγάλων έργων, όπως Αττική Οδός, Μετρό κ.α. ή άλλους φορείς που έδειξαν σχετικό ενδιαφέρον. Ακόμη είναι αναγκαία η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων μετά την έγκριση των μελετών με τους σχετικούς φορείς ή τους Δήμους που ανήκουν οι αντίστοιχοι λατομικοί χώροι.

Οι παρεμβάσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του προγράμματος "Αττική S.O.S." και που αφορούν:

- την αναδάσωση των ορεινών όγκων
- τις αναπλάσεις στις ακτές
- την αποκατάσταση και διαμόρφωση των λατομείων
- την απομάκρυνση των στρατοπέδων
- το πάρκο Σελεπίτσαρι

χρηματοδοτούνται για την περίοδο 1994 - 2000 από το Περιβάλλον (τέλος καυσίμων) 10 δισ. Ε.Τ.Ε.Ρ.Π.Σ. 5 δισ., Β' Κ.Π.Σ. 5 δισ. Π.Ε.Π. Αττικής 2,7 δισ.

Πίνακας 13: Αποκαταστάσεις λατομείων αδρανών υλικών.

	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ	ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	ΝΕΕΣ
1	"Λαμπρικά", Δήμος Κρωπίας[30]	"Φράγκου", Άνω Λιόσια[31]	"Μουσαμά", Άνω Λιόσια
2	"Σκαραμαγκά", Ασπρόπυργος[32]	"Σιακανδάρη", Άνω Λιόσια[33]	"Αλικων - Ασφαλτοτεχνική", Δήμοι Ν.Λιόσια και Καματερού
3	"Δ. και Γ. Κυριακού", Αγ. Μαρίνα Δήμου Κρωπίας[34]	"Σελεπίτσαρι", Νίκαια	"Κύκνοι", Άνω Λιόσια
4	"Λομβαρδά", Δήμου Κρωπίας[35]	"Βιαρόπουλου", Τουρκοβούνια	"Κοκκιναρά", Δήμος Κηφισιάς
5	''Αιξωνή'', Δήμος Γλυφάδας	"Μερέντα", Μαρκόπουλο	''Κόκου'', Άνω Λιόσια
6	''Καραμπίνη'', Νίκαια	"Καμπόλη", Ασπρόπυργος[36]	
7		"Πολύδωρα", Καρέα[37]	

Πηγή:Ιδία επεξεργασία

[30] Ολοκληρώθηκε η διαμόρφωση

[31] Ολοκληρώθηκε η μελέτη και έχει εγκριθεί

[32] Ολοκληρώθηκε η διαμόρφωση

[33] Ολοκληρώθηκε η μελέτη και έχει εγκριθεί

[34] Υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις

[35] Υλοποιήθηκαν παρεμβάσεις

[36] Ολοκληρώθηκε η μελέτη και έχει εγκριθεί

[37] Ολοκληρώθηκε η μελέτη και έχει εγκριθεί

Φωτογραφία 2: Άποψη των λατομείων Κυριακού, Τριάς, Άμμος και Ζωίτσα.

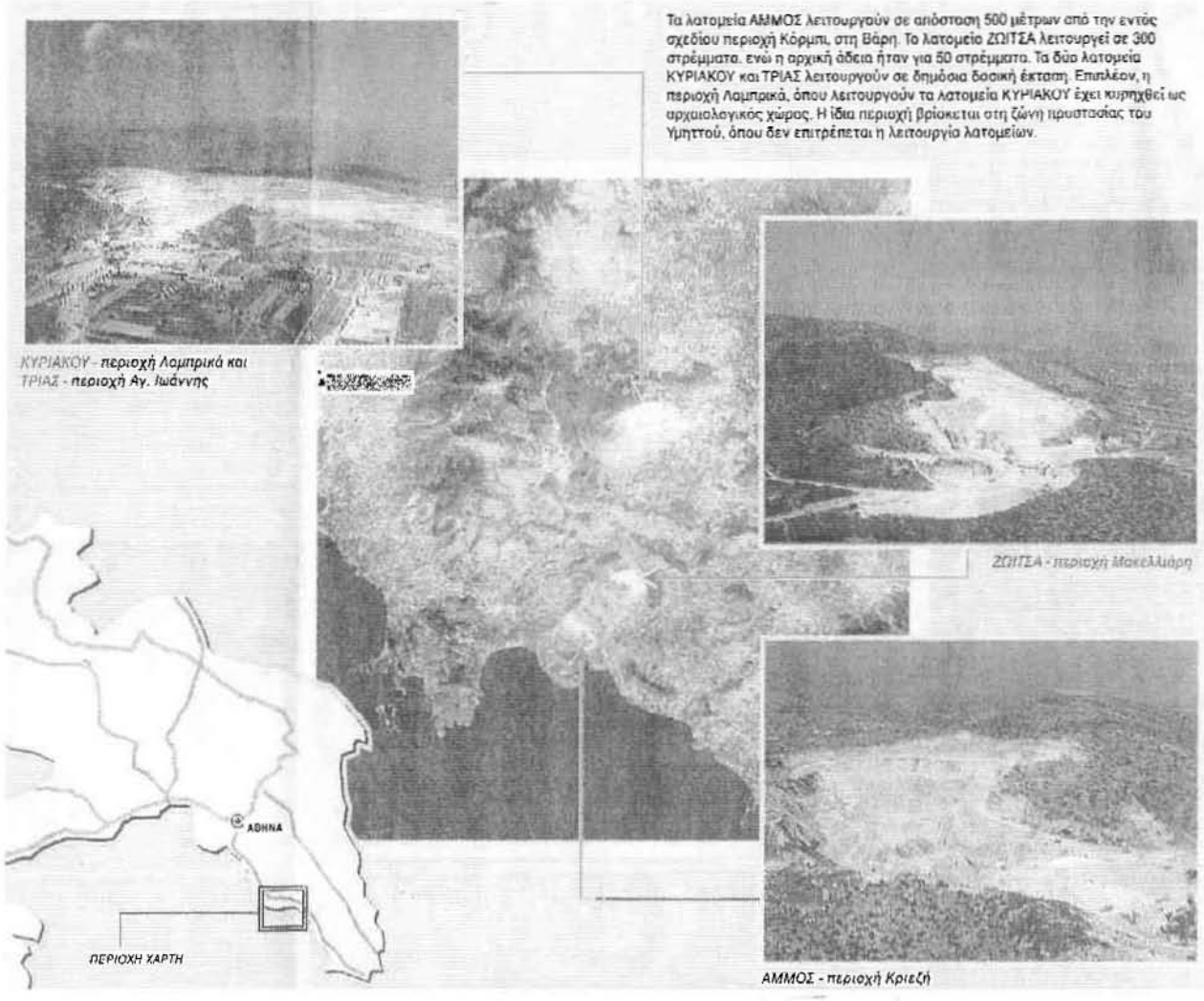

Πηγή: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, σελ.27, 8 Μαρτίου 1998

Φωτογραφία 3: Άποψη των λατομείων Διονύσου, Παρθενών, Περάκης – Τζιώνας και Μπαρώνης – Περάκης – Σιδέρης – Παπόγλου – Χρυσίνας.

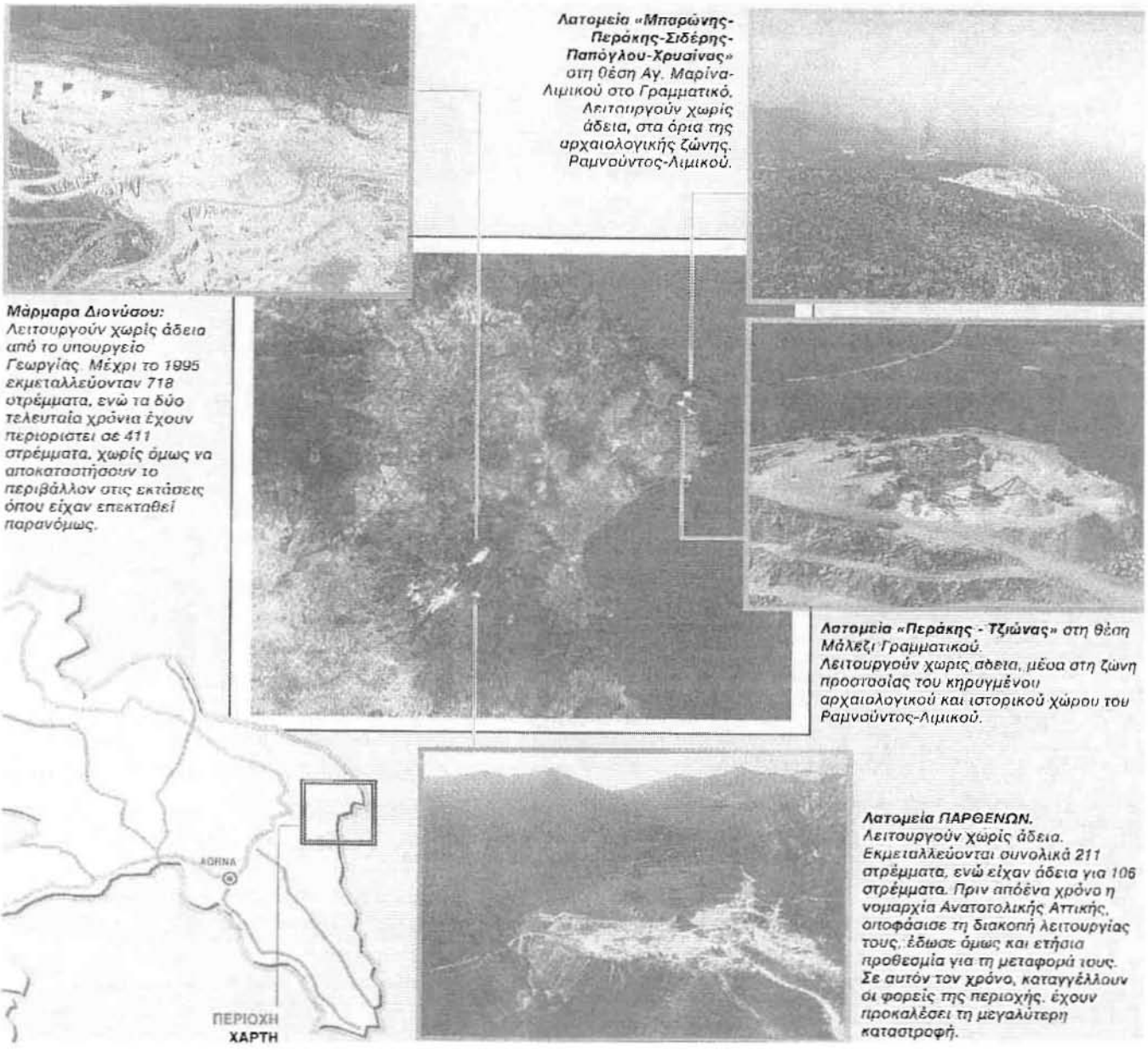

Πηγή: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, σελ. 28, 15 Μαρτίου 1998

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

5.1 Εισαγωγή

Αναμφισβήτητα, κάθε δραστηριότητα επέμβασης στο περιβάλλον θα πρέπει να ακολουθείται από την αποκατάσταση και τη βελτίωσή του, λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα, καθώς οποιαδήποτε μορφή παρέμβασης έχει συνήθως αλλοιωτικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η αποκατάσταση του τοπίου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη λειτουργία των λατομείων μια που από αυτή εξαρτάται, σε πολλές περιπτώσεις, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης ή η ανανέωση της υφιστάμενης. Η αποκατάσταση του τοπίου πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της τις οπτικές επιπτώσεις της λατομικής δραστηριότητας, ώστε να συμβάλει στην κατεύθυνση της αισθητικής βελτίωσης.

Με τον όρο αποκατάσταση δεν εννοούμε απαραίτητα την επάνοδο του τοπίου στην αρχική του μορφή, αλλά τη διαμόρφωσή του έτσι ώστε να είναι αποδεκτό από το κοινωνικό, οικολογικό και φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

Στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία ο όρος αποκατάσταση αποδίδεται ως εξής (Χριστοφορίδης Χ.Α.,1995):

- Ως αναδημιουργία (reclamation) ορίζεται η διαδικασία δημιουργίας συνθηκών στην υπό αποκατάσταση περιοχή, ώστε να αναπτυχθούν οργανισμοί με την ίδια περίπου αναλογία όπως πριν να διαταραχθεί η περιοχή και σε αρμονία με το γειτονικό οικολογικό περιβάλλον.
- Ως επαναφορά (restoration) ορίζεται η διαδικασία ανακατασκευής του τοπίου μετά την εκμετάλλευση στην ίδια μορφή που είχε πριν την εκμετάλλευση. Αυτό, όμως, είναι πολύ δύσκολο να γίνει διότι απαιτεί ανακατασκευή του εδάφους και τοποθέτηση της ίδιας χλωρίδας και πανίδας.
- Ως αξιοποίηση (rehabilitation) ορίζεται η διαδικασία διαμόρφωσης της περιοχής βάσει ενός σχεδίου τελικής χρήσης γης που θα έχει υψηλή αξία για την κοινωνία.

Η επιφανειακή εξόρυξη είναι δυνατό να δημιουργήσει ευκαιρίες για τη λειτουργική διαμόρφωση του τοπίου. Με κατάλληλο σχεδιασμό μπορούν να αναπτυχθούν σε παλιές εκμεταλλεύσεις λατομείων δάση, καταφύγια άγριων ζώων, χώροι για αναρρίχηση και ορειβασία, γήπεδα αθλοπαιδιών, πίστες για αγώνες και άλλες χρήσεις. Επιπλέον, όταν η

κλίση του εδάφους το επιτρέπει είναι δυνατόν να δημιουργηθούν οικισμοί, αμφιθέατρα, υδροβιότοποι ή τεχνητές λίμνες.

Βέβαια, σε κάθε περίπτωση είναι ανάγκη το σχέδιο αποκατάστασης να περιλαμβάνει την άρδευση της περιοχής που αποκαταστάθηκε και τη συντήρηση και φροντίδα της φυτείας.

Πρωταρχικό ρόλο στην επιλογή της μελλοντικής χρήσης του χώρου, μετά το πέρας της εκμετάλλευσης, κατέχει η κλίση του εδάφους και η ζήτηση της αγοράς. Έτσι, τα κριτήρια με βάση τα οποία θα επιλεγεί ο σχεδιασμός κάποιας χρήσης προκύπτουν από την ανάλυση των δεδομένων, των δυνατοτήτων και των περιορισμών που συνδέονται με τα χαρακτηριστικά του λατομικού τοπίου και με την υπάρχουσα ζήτηση.

Η εκτίμηση των πιθανών μελλοντικών χρήσεων μπορεί να γίνει με αναγνώριση των χρήσεων για τις οποίες μπορεί να υπάρξει ζήτηση ή κάποια ανάγκη, αφού βεβαίως επιβεβαιωθεί ο βαθμός ζητήσεως που βρέθηκε με ανάλυση αγοράς, με ανάλυση της περιοχής για να προσδιοριστεί κατά πόσο είναι μηχανικά, περιβαλλοντικά ή οικονομικά εφικτή η ανάπτυξη της συγκεκριμένης χρήσης, με δημιουργική εφαρμογή των αρχών της αρχιτεκτονικής τοπίου για να επιτευχθεί ο βαθμός αποδοτικότητας με τον οποίο θα μεγιστοποιηθούν τα οφέλη και θα ελαχιστοποιηθούν οι συγκρούσεις με το περιβάλλον και βέβαια με επαφές με ομάδες και αρχές.

Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα, όσον αφορά τις αποκαταστάσεις, δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική. Συγκεκριμένα δεν εφαρμόζονται αυτά που προτείνονται στις μελέτες, αλλά ούτε και τα όσα προβλέπονται βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, επιβάλλεται να γίνεται σταδιακή αποκατάσταση και να δημιουργούνται ζώνες πρασίνου κατά τη διάρκεια της εκμετάλλευσης που συνήθως όμως δεν υλοποιούνται.

Επιπλέον, δεν ακολουθείται η ορθή, βάσει της νομοθεσίας, πορεία εκμετάλλευσης η οποία πρέπει να ξεκινάει από πάνω προς τα κάτω, καθορίζοντας τις θέσεις των στείρων υλικών μέσα στην υπό εκμετάλλευση έκταση με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια στην αποκατάσταση.

Οι εκμεταλλευτές από την άλλη, συνήθως ακολουθούν την αντίστροφη κατεύθυνση, δηλαδή από κάτω προς τα πάνω, υποστηρίζοντας πως αυτός είναι ο ορθολογικός τρόπος, αφού μόνο έτσι ακολουθείται η πορεία του κοιτάσματος (Θεοδοσιάδης Ευάγ., 1996).

5.1.1 Πλεονεκτήματα από την αποκατάσταση

Φωτογραφία 4: Άποψη του ίδιου λατομικού χώρου πριν (1986) και εννέα χρόνια μετά την αποκατάσταση (1995).

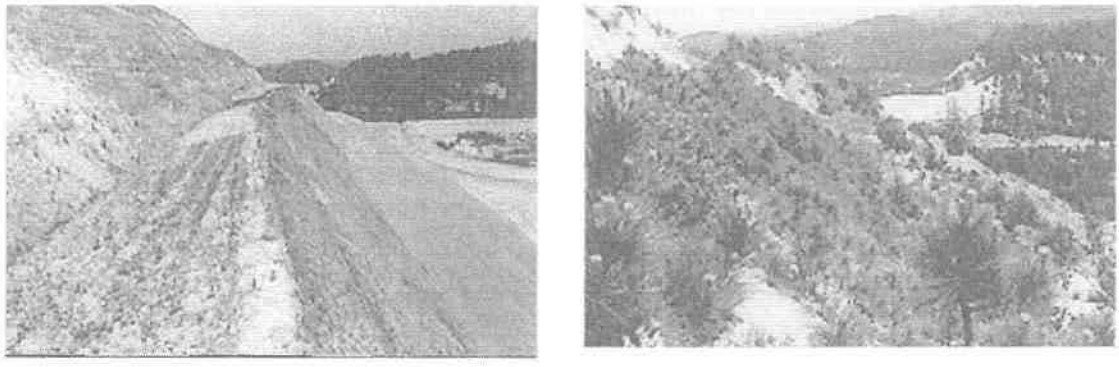

Τα πλεονεκτήματα από την αποκατάσταση εγκαταλελειμμένων λατομικών/ μεταλλευτικών χώρων περιλαμβάνουν την προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας και την ασφάλεια των πολιτών, τη βελτίωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών συνθηκών και την καλύτερη χρήση των φυσικών πόρων.

Πολλά, αν όχι όλα, από τα εγκαταλελειμμένα λατομεία προκαλούν περιβαλλοντικά και αισθητικά προβλήματα καταστρέφοντας το έδαφος και περιορίζοντας συνακόλουθα τη χρησιμότητά τους. Τα πλεονεκτήματα από τον μετριασμό των προβλημάτων αυτών είναι πολλά και ποικίλουν. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν το κυνήγι, η αναψυχή, η αισθητική του τοπίου, η παραγωγή πιθανότατα ξυλείας, η γεωργία και η αλλαγή στις αξίες γης, όσον αφορά το έδαφος.

Ιδιαίτερα για τις αγροτικές - εξωαστικές περιοχές η αποκατάσταση τέτοιων χώρων ενισχύει την ελκυστικότητά τους από αισθητική άποψη και είναι δυνατό να μετατραπούν σε χώρους αναψυχής, κατάλληλους για picnick, φυσιολατρικούς περιπάτους, πεζοπορία, camping κ.α. Οι υποβαθμισμένες περιοχές είναι δυνατό να αναζωογονηθούν με τη βελτίωση του απωθητικού και περιβαλλοντικά αλλοιωμένου τοπίου.

Επιπλέον, από τη κατάλληλη χρήση των αποκατεστημένων περιοχών είναι δυνατό να δημιουργηθούν οικονομικά πλεονεκτήματα σε τοπικό κυρίως επίπεδο, π.χ. παραγωγή ξυλείας, βοσκοτόπια κ.λ.π.

Τέλος, η αποκατάσταση των χώρων των ανενεργών λατομείων πέρα από το ότι είναι εφικτή είναι και αναγκαία, αφού εκτός από την προστασία του περιβάλλοντος, θα εξασφαλιστούν και επαρκείς χώροι για την απόθεση προϊόντων εκσκαφών από τα

δημόσια και ιδιωτικά έργα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η απόρριψή τους σε δασικές εκτάσεις και ρέματα [38].

5.2 Μελέτη μορφολογικής και βλαστητικής αποκατάστασης των ανενεργών λατομείων "Μερέντα" στο Μαρκόπουλο Αττικής[39]

5.2.1 Γενικά

Ο χώρος που πρόκειται να αποκατασταθεί βρίσκεται στη βορειοδυτική πλευρά του ορεινού όγκου Μερέντα, στη λεκάνη των Μεσογείων στη θέση "Γιδοτόπι" και υπάγεται διοικητικά στο Δήμο Μαρκόπουλου Μεσογείων του Νομού Αττικής. Ο χώρος επέμβασης αποτελείται από δύο λατομεία τα οποία είναι γνωστά στην περιοχή ως λατομεία "Αφοί Σταύρου ΟΕ" και "Μαρκόπουλου ΑΒΕΕ" αντίστοιχα.

Τα ανενεργά λατομεία βρίσκονται περίπου 2 χλμ νοτιοανατολικά της πόλης του Μαρκόπουλου και 2 χλμ βορειοανατολικά της Κοινότητας Καλυβίων Θορικού. Ο χώρος ανάπτυξής τους είναι περίπου στην υψομετρική ζώνη των 130 - 330μ. και η συνολική τους έκταση είναι 670 στρέμματα περίπου.

Η λατομική δραστηριότητα στη περιοχή αυτή ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Οι σχετικές άδειες κατασκευής και λειτουργίας μηχανολογικών και κτιριακών εγκαταστάσεων εξεδόθησαν στις 19-1-1972 για το λατομείο "Αφοί Κ.Σταύρου ΟΕ" και στις 2-5-1974 για το λατομείο "Μαρκόπουλου ΑΒΕΕ", όπως μετονομάστηκε η εταιρεία το 1988.

Η άδεια εκμετάλλευσης για την εταιρεία "Αφοί Κ.Σταύρου ΟΕ" εκδόθηκε το 1980 σε έκταση 25,4 στρέμματα και για χρονική περίοδο 10 ετών. Το 1987 η άδεια παρατάθηκε για δύο χρόνια ενώ στη συνέχεια λειτούργησε μέχρι το 1993 μετά από προσωρινές παρατάσεις.

Η άδεια για τη λειτουργία της εταιρείας "Μαρκόπουλου ΑΒΕΕ" απορρίφθηκε αρχικά από τον αρμόδιο Νομάρχη στη συνέχεια, όμως, μετά από προσφυγή στον Υπουργό Βιομηχανίας η αίτηση έγινε τελικά δεκτή και έτσι η άδεια εκδόθηκε το 1980 για μια

---

[38] Λάππας Δημήτρης, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 15/3/1998, σελ.28

[39] NERCO - Ν.Χλυκας και Συνεργάτες Ε.Π.Ε. , "Μελέτη μορφολογικής και βλαστητικής αποκατάστασης των ανενεργών λατομείων Μερέντας στο Μαρκόπουλο Αττικής", Αύγουστος 1997

δεκαετία και για έκταση 17,7 στρέμματα. Η εταιρεία λειτούργησε μέχρι το 1993 με προσωρινές παρατάσεις.

Χάρτης 1: Θέση του λατομείου ''Μερέντα'' στο Μαρκόπουλο Αττικής.

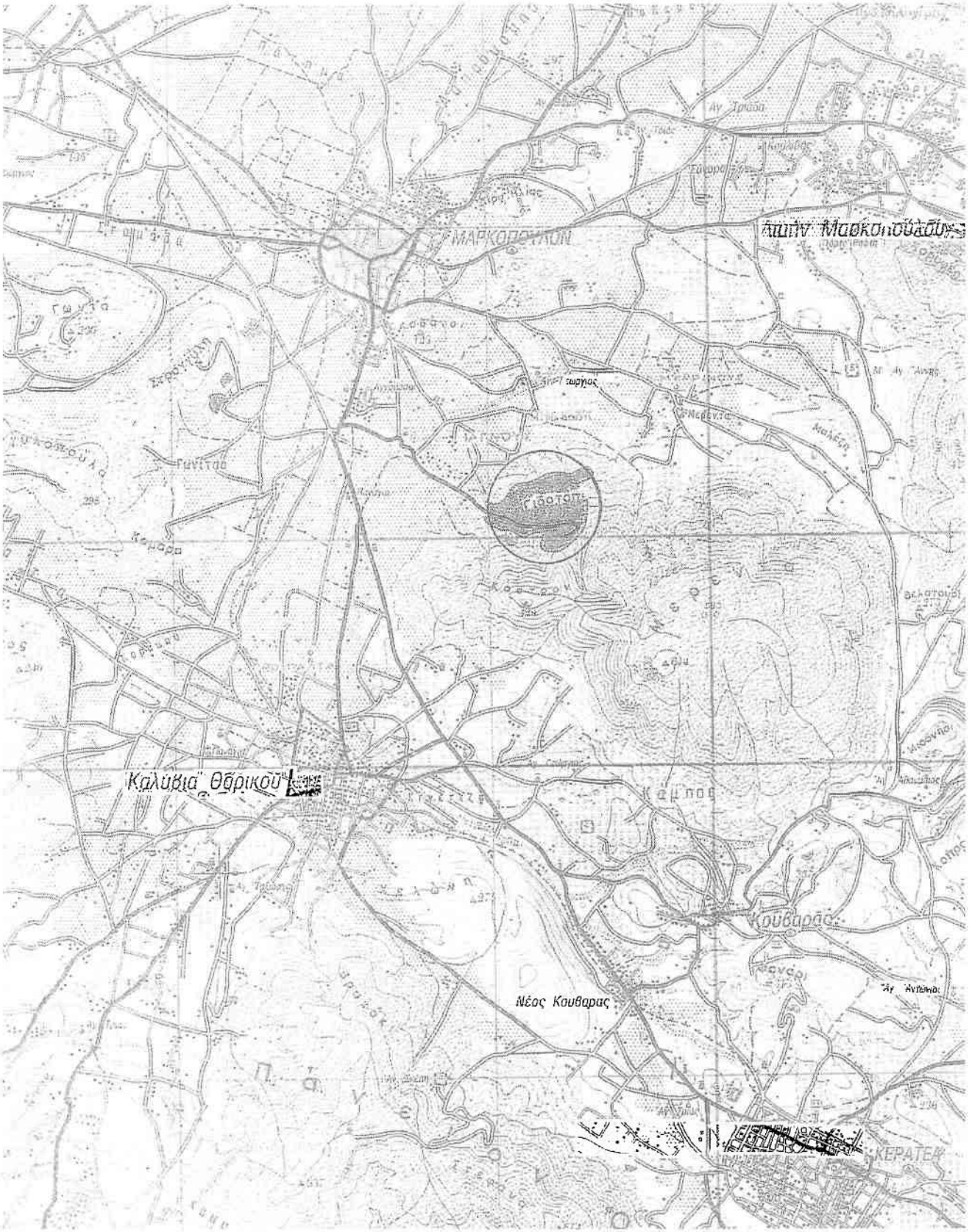

Πηγή: ΓΥΣ, κλίμακα 1:50.000

Φωτογραφία 5: Άποψη του λατομείου "Μερέντα" στο Μαρκόπουλο Αττικής.

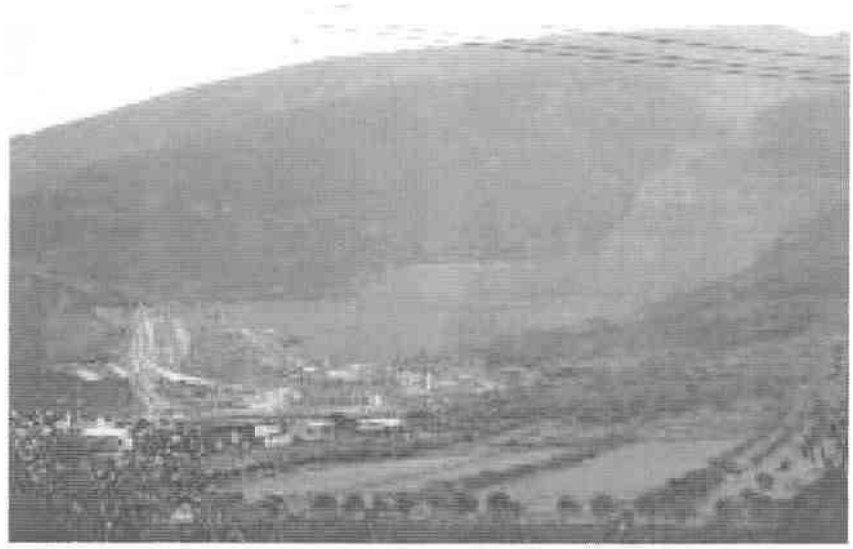

Στις 15-2-1995 αποφασίσθηκε η παύση της λειτουργίας των δύο λατομείων σύμφωνα με το νόμο 2115/1993 επειδή η περιοχή χαρακτηρίσθηκε ως αρχαιολογικός χώρος. Οι ιδιοκτήτες των παραπάνω εκμεταλλεύσεων έχουν προσβάλει την απόφαση αυτή με αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, με αποτέλεσμα την αναστολή του σφραγίσματος των εκμεταλλεύσεων μέχρι την τελική δικαστική απόφαση.

Η γενική εικόνα που παρουσιάζουν τα λατομεία σήμερα δείχνει πως η εκμετάλλευσή τους δεν έγινε με τον καλύτερο τρόπο και αυτό φαίνεται κυρίως από τις κλίσεις των πρανών που δημιουργούν μέτωπα σχεδόν κατακόρυφα που φθάνουν μέχρι και αρνητικές κλίσεις. Επιπλέον, το έδαφος υπέστη μεγάλη καταστροφή από την επιφανειακή εκμετάλλευση των λατομείων και είναι ακατάλληλο πλέον για ανάπτυξη ή δημιουργία εδαφικού υλικού.

Ο χώρος αποκατάστασης αποτελείται από δύο ξεχωριστές εκμεταλλεύσεις οι οποίες βρίσκονται πολύ κοντά. Στο χώρο αυτό υπάρχουν εγκαταστάσεις και κτίρια παραγωγής αδρανών υλικών και σκυροδέματος.

Στο λατομείο "Αφοί Κ.Σταύρου ΟΕ" η εκμετάλλευση έγινε προς δύο κατευθύνσεις, με αποτέλεσμα τη δημιουργία δύο τμημάτων Α και Β νότια και ανατολικά αντίστοιχα. Στο τμήμα Α παρατηρούνται 8 κύρια πλατώματα εκ των οποίων τα 4 βρίσκονται περιμετρικά της πλατείας. Τα πρανή είναι σχεδόν κατακόρυφα και αναπτύσσονται στα υψόμετρα από 160 έως 330μ. Ο χώρος της πλατείας βρίσκεται στο υψόμετρο των 137μ., έχει έκταση περίπου 50 στρέμματα και χρησιμοποιείται για τη διατήρηση αποθεμάτων αδρανών υλικών.

Στο τμήμα Β έχει δημιουργηθεί λόγω της εξόρυξης του ασβεστολιθικού πετρώματος ένα μεγάλο πλάτωμα το οποίο αναπτύσσεται σε όλο το μήκος περιμετρικά του λατομικού χώρου με ύψος πρανούς που κυμαίνεται από 20 έως 50 μέτρα περίπου. Στην πλατεία του τμήματος Β έχουν αποτεθεί σε μικρή κλίμακα απορρίμματα ενώ ο χώρος καλύπτεται από μεγάλο όγκο αδρανών υλικών. Η συνολική έκταση της πλατείας είναι περίπου 121,5 στρέμματα.

Στο λατομείο "Μαρκόπουλου ΑΒΕΕ", ο λατομικός χώρος αναπτύσσεται με κατεύθυνση προς τα ανατολικά και σε υψόμετρο που κυμαίνεται από 120 έως 200μ. περίπου. Στο υψόμετρο των 130μ. έχει διαμορφωθεί η πλατεία Γ η οποία έχει έκταση περίπου 50 στρέμματα. Στην είσοδο του λατομικού χώρου παρατηρούνται εγκαταστάσεις θραύσης για την παραγωγή αδρανών υλικών καθώς και αποθέσεις των υλικών αυτών από τις μέχρι τώρα εξορύξεις. Από την είσοδο του λατομικού χώρου και μέχρι την πλατεία έχουν γίνει αποθέσεις οικιακών απορριμμάτων από τους Δήμους και τις Κοινότητες της περιοχής το ύψος των οποίων φθάνει τα 15μ. Στο νοτιότερο τμήμα του χώρου έχουν διαμορφωθεί τρία πλατώματα εκ των οποίων τα δύο βρίσκονται περιμετρικά της πλατείας.

Οι χώροι οι οποίοι προτείνονται για αποκατάσταση βρίσκονται μέσα σε δημόσια έκταση η οποία λόγω των ανθρωπογενών επιδράσεων, όπως υπερβόσκηση, πυρκαγιές, λατομικές εκμεταλλεύσεις, λειτουργία σκουπιδότοπου, έχει υποβαθμιστεί. Η επέμβαση στους χώρους του λατομείου έχει δημιουργήσει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον της κοντινής αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Οι σημαντικότερες από τις επιπτώσεις αυτές αναφέρονται παρακάτω:

- εξαφάνιση των πολλαπλών λειτουργιών της δασικής βλάστησης και ισχυρή διατάραξη της ισορροπίας του οικοσυστήματος.
- δημιουργία δυσμενών επιδράσεων, όπως θόρυβος, σκόνη, διαβρώσεις, κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της λειτουργίας του λατομείου.
- αλλοίωση των φυσικών χαρακτηριστικών του φυσικού τοπίου (μορφή του αναγλύφου, φυσικές γραμμές, υφή, χρώμα). Οι αλλαγές των φυσικών χαρακτήρων και η απότομη μετάβαση από το φυσικό στο αλλοιωμένο από την επέμβαση τοπίο, είναι έντονα ορατές από την λεωφόρο Αθηνών - Μαρκοπούλου - Κερατέας - Λαυρίου.
- ποιοτική υποβάθμιση των υπόγειων νερών που οφείλεται τόσο στις αποθέσεις αστικών απορριμμάτων όσο και στις αποθέσεις μπαζών στα λατομεία αυτά.

Το οδικό δίκτυο της περιοχής είναι αρκετά καλό και αποτελείται από ασφαλτοστρωμένους δρόμους. Η λεωφόρος Σταυρού - Λαυρίου περνάει πολύ κοντά στα

λατομεία. Παράλληλα των αποθέσεων των αστικών απορριμμάτων, στο τμήμα Γ του λατομικού χώρου, διέρχεται ασφαλτοστρωμένη προσπελαστική οδός με την οποία πραγματοποιούνται οι μεταφορές αδρανών υλικών.

5.2.2 Περιγραφή των έργων αποκατάστασης

Ο Οργανισμός Αθήνας έχει προτείνει τα ανενεργά λατομεία "Αφοί Σταύρου ΟΕ" και "Μαρκόπουλου ΑΒΕΕ" ως χώρο απόθεσης των υλικών εκσκαφής που θα προκύψουν από την κατασκευή της Εθνικής Λεωφόρου Ελευσίνας - Σταυρού - Α/Δ Σπάτων. Η αποκατάσταση των ανενεργών αυτών λατομείων έχει ως στόχο την επαναφορά της περιοχής στην αρχική του μορφή και την ανάπτυξη βλάστησης, έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις που παρουσιάστηκαν, να ενταχθεί ο χώρος στο Αττικό τοπίο και να δημιουργηθεί ένας χώρος υπερτοπικού πρασίνου.

Οι εργασίες που πρόκειται να υλοποιηθούν για την πλήρη αποκατάσταση του λατομείου χωρίζονται σε δύο φάσεις:

α) Στη μορφολογική αποκατάσταση του αναγλύφου της περιοχής μελέτης η οποία θα επιτευχθεί με την επιχωμάτωση των ορυγμάτων του λατομικού χώρου από τα πλεονάζοντα υλικά των εκσκαφών του έργου κατάσκευής της Εθνικής Λεωφόρου Ελευσίνας - Σταυρού - Α/Δ Σπάτων.

Η αποκατάσταση του φυσικού αναγλύφου έχει ως στόχο την προσαρμογή στην οπτική συμβατότητα που υπήρχε πριν από τη διατάραξή του. Η αρμονία που επιδιώκεται επιτυγχάνεται με την μορφή, τη γραμμή, την υφή, το χρώμα και την ήπια ποικιλότητα χωρίς να δημιουργούνται έντονες αντιθέσεις με τον ευρύτερο χώρο.

β) Στην εγκατάσταση και επαναφορά της βλάστησης στην περιοχή η οποία θα προκύψει με τη φύτευση κατάλληλων δασοπονικών ειδών, όπως αυτά προταθούν ύστερα από αξιολόγηση των κλιματεδαφικών και περιβαλλοντικών συνθηκών και του επιδιωκόμενου σκοπού γενικότερα. Στις εργασίες αυτές περιλαμβάνονται και οι ενέργειες υποστήριξης των φυτών, όπως είναι η εγκατάσταση δικτύου άρδευσης.

Οι παράμετροι που λαμβάνονται κυρίως υπόψη στο φυτοτεχνικό σχεδιασμό είναι οι κλιματολογικές συνθήκες, η φυτοκοινωνιολογική κατάταξη, η χλωρίδα της περιοχής μελέτης, το έδαφος και η ύπαρξη νερού για άρδευση.

Φωτογραφία 6: Άποψη του ανενεργού λατομείου "Αφοί Σταύρου ΟΕ".

Επιπλέον, λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ο χώρος που πρόκειται να αποκατασταθεί γειτνιάζει σε κατοικημένες περιοχές και θα χρησιμοποιηθεί μετά την αποκατάστασή του ως χώρος περιπάτου και αναψυχής. Έτσι λοιπόν η διαμόρφωση δρόμων και μονοπατιών στα οριζόντια τμήματα των βαθμίδων, η φύτευση εκατέρωθεν αυτών, και ο προσδιορισμός θέσεων θέας αποτελούν μερικά από τα στοιχεία που είναι αναγκαία να καθοριστούν εκ των προτέρων για ένα σωστό σχεδιασμό.

Τα έργα αποκατάστασης θα ολοκληρωθούν με την πλήρη επιχωμάτωση του λατομικού χώρου από τα προϊόντα των εκσκαφών στα οποία πρώτα θα έχει γίνει η διαλογή τους.

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία και εξέλιξη της αναδάσωσης είναι η συντήρηση των φυτών, στάδιο που περιλαμβάνει κυρίως τη λίπανση, το σκάλισμα, τη διαμόρφωση της λεκάνης και την άρδευση των φυτών.

Όσον αφορά τον προϋπολογισμό του έργου οι εργασίες στην μελέτη αυτή χωρίζονται σε δυο κατηγορίες: στις αναδασωτικές εργασίες που αποτελούν το 91,57% του συνολικού καθαρού κόστους (χωρίς τα απρόβλεπτα και τους διάφορους φόρους) και στις εργασίες για την περίφραξη που αποτελούν το 8,43% του προαναφερόμενου κόστους.

Πίνακας 14: Προϋπολογισμός εργασιών αποκατάστασης.

Αναδασωτικές εργασίες	383.308.800	91,57%
Περίφραξη	35.273.885	8,43%
Άθροισμα	418.582.685	100%
Απρόβλεπτα	62.787.403	15%
ΣΥΝΟΛΟ	481.370.088	
Ε.Ο.	86.646.616	18%
ΣΥΝΟΛΟ	568.016.704	
Φ.Π.Α.	102.243.007	18%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	**670.259.711**	

Πηγή: NERCO - Ν.Χλύκας & Συνεργάτες Ε.Π.Ε. και ιδία επεξεργασία

5.3 Μελέτη για την απόθεση προϊόντων εκσκαφών και την περιβαλλοντική αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου ''Π.Βιαρόπουλου'' στο Γαλάτσι Αττικής[40]

5.3.1 Γενικά

Ο ανενεργός λατομικός χώρος του οποίου προτείνεται η αποκατάσταση, είναι γνωστός ως λατομείο του "Π.Βιαρόπουλου" και βρίσκεται στη θέση "Όμορφη Εκκλησιά" των Τουρκοβουνίων. Η περιοχή υπάγεται διοικητικά στο Δήμο Γαλατσίου του Νομού Αττικής και βρίσκεται εντός ζώνης προστασίας.

Βρίσκεται πολύ κοντά στις κατοικημένες περιοχές του Δήμου Γαλατσίου και απέχει 50-100μ. από τα τελευταία σπίτια. Δυτικά είναι τα όρια των νέων αθλητικών εγκαταστάσεων του Δήμου ενώ βόρεια συνορεύει με το Δήμο Ν. Ιωνίας, ανατολικά με τους Δήμους Ψυχικού και Φιλοθέης και νότια εκτείνεται μέχρι τα όρια του κτήματος Βεϊκου.

Ο λατομικός χώρος έχει συνολική έκταση περίπου 130 στρέμματα και χωρίζεται σε δύο τμήματα, στο τμήμα Α που είναι ο παλιός λατομικός χώρος και στο τμήμα Β που

[40] NERCO - Ν.Χλύκας & Συνεργάτες Ε.Π.Ε., Αθήνα Ιούνιος 1997

είναι ο νέος Στο τμήμα Α που βρίσκεται βόρεια προς τη πλευρά της λεωφόρου Βεϊκου έγιναν στο παρελθόν αποθέσεις με αποτέλεσμα να έχει διαμορφωθεί η πρώτη πλατεία με επιχωματώσεις μικρού σχετικά βάθους. Πάνω στην πλατεία έχουν εγκατασταθεί σήμερα νόμιμα ή παράνομα διάφορες χρήσεις όπως η ανθαγορά της Βεϊκου, μάντρα παλαιών αυτοκινήτων, μάντρα οικοδομικών υλικών, χώροι παραμονής βαρέων μηχανημάτων και άλλα.

Στη νότια πλευρά του χώρου έχουν τοποθετεί χωρίς σχεδιασμό διάφορα μπάζα των οποίων η απομάκρυνση θεωρείται αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί η ελεύθερη λειτουργία των μηχανημάτων και να μην ενταφιαστούν κάτω από τα υλικά των εκσκαφών.

Στο τμήμα Β που βρίσκεται και ανατολικά από τις νέες αθλητικές εγκαταστάσεις του Δήμου δεν έχουν εγκατασταθεί νέες χρήσεις γης. Έχουν γίνει αποθέσεις προϊόντων εκσκαφής σε μια προσπάθεια έναρξης αποκατάστασης η οποία για άγνωστους λόγους σταμάτησε. Επίσης, στο νοτιοανατολικό όριο του λατομικού χώρου έχουν εναποτεθεί μικρές ποσότητες αστικών απορριμμάτων ενώ στη κορυφή του λόφου υπάρχουν προϊόντα κλαδεύσεων και υλοτομίας δένδρων και θάμνων.

Τόσο στη συγκεκριμένη όσο και στην ευρύτερη περιοχή λειτουργούσαν λατομεία από το 1914. Το λατομείο αυτό έχει λειτουργήσει για εξόρυξη ασβεστολίθου παραγωγής αδρανών υλικών από διάφορους ιδιοκτήτες. Η πρώτη άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας δόθηκε αρχικά για 5 χρόνια στις 15-11-1934 στην εταιρεία "Ν.Αντωνιάδης και Σία". Στις 19-11-1949 με νέο συμφωνητικό παραχωρείται προς εκμετάλλευση και για 15 χρόνια στον Π.Βιαρόπουλο, πριν από τον οποίο το εκμεταλλεύτηκε και για άγνωστο χρονικό διάστημα ο Ι.Καλλαγιανίτης. Μετά από αλλεπάλληλες ανανεώσεις το λατομείο κλείνει οριστικά στις 21-8-1978. Η εξόρυξη των ασβεστολίθων γινόταν με χρήση εκρηκτικών υλών, ενώ η ημερήσια παραγωγή ανέρχονταν στα 600μ^3 περίπου και η ετήσια στα 135.000μ^3.

Κύριος οδικός άξονας της περιοχής είναι η λεωφόρος Βεϊκου με την οποία το λατομείο συνδέεται με δρόμο προσπέλασης που είναι χωματόδρομος και ο οποίος με κάποιες παρεμβάσεις, όπως για παράδειγμα με διαπλάτυνση, θα χρησιμοποιηθεί για την εκτέλεση έργων.

Χάρτης 2: Θέση λατομείου "Π. Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι Αττικής.

Πηγή: ΓΥΣ, κλίμακα 1:50.000

Φωτογραφία 7: Άποψη του λατομικού χώρου "Π. Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι Αττικής.

Όσον αφορά τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής λόγω της γειτνίασης του λατομικού χώρου με κατοικημένες περιοχές και με δρόμους μεγάλης κυκλοφορίας- ένα μεγάλο τμήμα των Τουρκοβουνίων σχεδόν μέχρι την κορυφή των ανατολικών πλαγιών έχει οικοδομηθεί- έχει εξαφανισθεί ένα μεγάλο (αν όχι τελείως) μέρος τους. Στα παλαιά μέτωπα εξόρυξης και στα επίπεδά τους δεν υπάρχει βλάστηση.

Η ρύπανση από ανθρωπογενείς δραστηριότητες είναι σημαντική, λόγω της απόθεσης απορριμμάτων και μπαζών στον λατομικό χώρο, ενώ στην πλατεία του τμήματος Α έχουν παρατηρηθεί λεκέδες από λάδια μηχανών, τα οποία είναι άγνωστο κατά πόσο έχουν επηρεάσει τη μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, γεγονός ιδιαίτερης σημασίας μια που τα νερά των γεωτρήσεων του Δήμου είναι πολύ πιθανό να χρησιμοποιηθούν για αρδευτικούς σκοπούς.

Αντικείμενο της μελέτης αυτής[41] είναι η περιβαλλοντική αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου "Π.Βιαρόπουλου" δηλαδή η αποκατάσταση τόσο του αναγλύφου του διαταραγμένου τοπίου, ώστε να σχηματισθεί ξανά ένα αρμονικό και κανονικό σύνολο που

[41] Μελέτη για την απόθεση προϊόντων εκσκαφών και την περιβαλλοντική αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου "Π.Βιαρόπουλου" στο Γαλάτσι Αττικής, NERCO - Ν.Χλύκας & Συνεργάτες Ε.Π.Ε., Αθήνα Ιούνιος 1997

να προσομοιάζει με τις αρχικές φυσικές γραμμές του τοπίου όσο και η αποκατάσταση της βλάστησης.

Στόχος της μελέτης είναι η αξιολόγηση των υφιστάμενων συνθηκών μετά από λεπτομερή ανάλυση ώστε να υπάρχει κατάληξη σε συγκεκριμένες προτάσεις αποκατάστασης του λατομικού χώρου για να μπορέσει το διαταραγμένο ανάγλυφο μετά τη διαμόρφωσή του και την αναδάσωσή του να ενσωματωθεί στο Αττικό τοπίο.

Όσον αφορά τον προϋπολογισμό του έργου οι εργασίες στην μελέτη αυτή χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, στις αναδασωτικές εργασίες που αποτελούν το 91% του συνολικού καθαρού κόστους (χωρίς τα απρόβλεπτα και τους διάφορους φόρους), στις εργασίες συντήρησης των δρόμων που αντιπροσωπεύουν ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης του 0,2% και στις εργασίες για την περίφραξη που αποτελούν περίπου το 8,8% του προαναφερόμενου κόστους.

Πίνακας 15: Προϋπολογισμός εργασιών αποκατάστασης.

Αναδασωτικές εργασίες	34.510.720	90,9%
Περίφραξη	3.369.724	8,87%
Συντήρηση δρόμων	88.156	0,23%
Αθροισμα	37.968.600	100%
Απρόβλεπτα	959.764	15%
Ε.Ο.	6.834.348	18%
ΣΥΝΟΛΟ	45.762.712	
Φ.Π.Α.	8.237.288	18%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	54.000.000	

Πηγή: NERCO - Ν.Χλύκας & Συνεργάτες Ε.Π.Ε. και ιδία επεξεργασία

5.3.2 Περιγραφή των έργων αποκατάστασης

Οι εργασίες αποκατάστασης είναι σχεδόν οι ίδιες με αυτές της προηγούμενης μελέτης γεγονός που αποδεικνύει μια σχετική προχειρότητα όσον αφορά την υλοποίηση τέτοιου

είδους μελετών, αφού κάθε περίπτωση δεν αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στοιχεία.

5.4 Αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου ''Πολύδωρα'' στη θέση Κακόρεμα, στον Καρέα Αττικής[42]

5.4.1 Γενικά

Το ανενεργό λατομείο, γνωστό και ως πρώην Πολύδωρα, βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Υμηττός της Αττικής και ανατολικά του οικισμού Αγ. Ιωάννης Καρέα, στη θέση Κακόρεμα και υπάγεται στα διοικητικά όρια του Δήμου Βύρωνα.

Η έκταση του λατομείου είναι 170 στρέμματα περίπου και έχει έξι (6) επίπεδα. Το μέσο υψόμετρο είναι περίπου 450μ. και οι κλίσεις του εδάφους κυμαίνονται μεταξύ 20% και 40%. Στα όρια του λατομείου ρέει το Κακόρεμα, ενώ στη βορειοδυτική πλευρά του διέρχεται η λεωφόρος Κατεχάκη – Καρέα – Αλίμου.

Πρόκειται για ένα λατομείο παραγωγής αδρανών υλικών το οποίο λειτούργησε μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1970 – αρχές του 1980, με την επωνυμία ''Λατομεία Αφοί Πολύδωρα'', καλύπτοντας τις ανάγκες όχι μόνο της ευρύτερης περιοχής, αλλά και ολόκληρου του Λεκανοπεδίου Αττικής.

Το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης στην οποία βρισκόταν το λατομείο αυτό δεν έχει επιλυθεί έναντι του Δημοσίου, αλλά διαχειρίζεται ως Δημόσια αναδασωτέα δασική έκταση. Ανεξαρτήτως πάντως του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, επιβάλλεται η αποκατάσταση του αναγλύφου στο χώρο εκσκαφών του λατομείου και η αναδάσωσή του.

Στην άμεση περιοχή μελέτης ο λατομικός χώρος με τον παρακείμενο χώρο απόθεσης απορριμμάτων και την περιοχή της ''Εργάνης'', εταιρεία παρασκευής έτοιμου σκυροδέματος, καταλαμβάνουν μια πολύ μεγάλη έκταση σε άμεση γειτνίαση με την αστική περιοχή του Καρέα.

Βόρεια και νότια του λατομικού χώρου, παραπλεύρως του δρόμου που οδηγεί στο λατομείο βρίσκονται στρατόπεδα που επίσης καταλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις. Η αστική

---

[42] Ομάδα περιβαλλοντικών μελετών "ENVISTA", Γ.Νικολακόπουλος, Αν.Κουρής, Χρ. Μιχαηλίδης, Αύγουστος 1996

περιοχή του Καρέα, δυτικά του λατομείου, εκτείνεται και αυτή στους πρόποδες του Υμηττού.

Χάρτης 3: Θέση λατομείου "Πολύδωρα" στον Καρέα Αττικής.

Πηγή: ΓΥΣ, κλίμακα 1: 50.000

Φωτογραφία 8: Άποψη του λατομικού χώρου στη θέση Κακόρεμα στον Καρέα Αττικής.

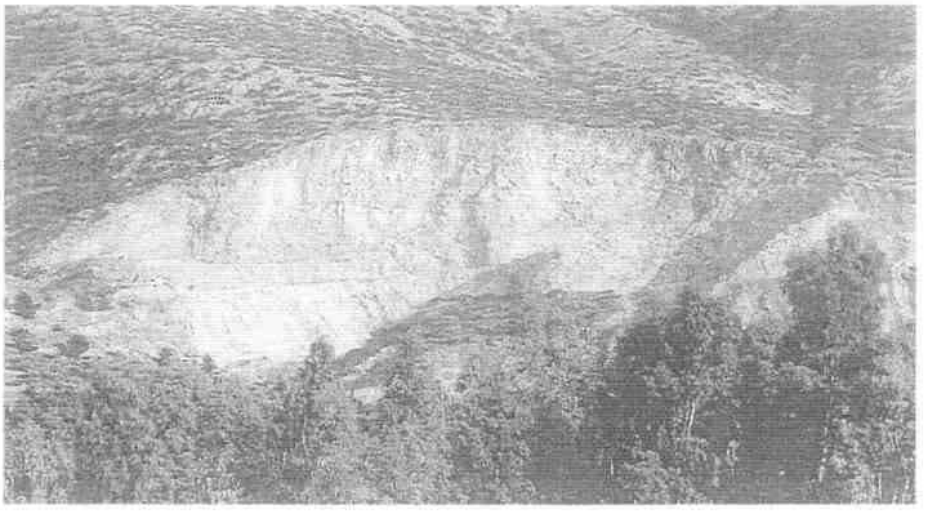

Ο κύριος σκοπός του έργου είναι η διαμόρφωση και η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος του ανενεργού λατομικού χώρου. Στις εργασίες που πρόκειται να υλοποιηθούν θα χρησιμοποιηθούν τα υλικά εκσκαφής των έργων του Μετρό Αθηνών. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται αφενός μεν η εξασφάλιση χώρου διάθεσης των υλικών και αφετέρου επιτυγχάνεται η ορθολογική αξιοποίησή τους, όπως είναι η αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου, η οποία μελλοντικά θα συμβάλλει στην περιβαλλοντική αναβάθμιση του Αττικού τοπίου.

5.4.2 Επιπτώσεις στο περιβάλλον από το εγκαταλελειμμένο λατομείο αδρανών υλικών

α) Επιπτώσεις στα οικοσυστήματα

Η αποψίλωση της βλάστησης στο χώρο είχε ως συνέπεια την αύξηση της ετήσιας απορροής, την αύξηση των πλημμυρικών υδάτων, καθώς και την αύξηση της μεταφοράς στερεών υλικών. Οι δρόμοι πρόσβασης που έγιναν εντός φυσικής μισγάγγειας, διάφορα στερεά υλικά που έχουν εγκαταληφθεί στα δάπεδα του λατομείου, σε συνδυασμό με το ανάγλυφο που έχει δημιουργηθεί από τις εξορυκτικές δραστηριότητες έχουν αυξήσει σημαντικά την απορροή και τη στερεομεταφορά.

Επιπλέον, παρουσιάζονται έντονα διαβρωτικά φαινόμενα, λόγω και των μεγάλων κλίσεων, ενώ η καταστροφή της βλάστησης επιδρά αρνητικά, αν και όχι σε μεγάλο βαθμό, και στην πανίδα της περιοχής.

β) Επιπτώσεις στο τοπίο

Όσον αφορά το τοπίο της περιοχής τόσο τα φυσικά του στοιχεία όσο και τα οπτικά του χαρακτηριστικά έχουν υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις και έχουν εμφανιστεί νέοι καθαρά ανθρωπογενείς οπτικοί χαρακτήρες με έντονα χρώματα, γεωμετρικές γραμμές και σχήματα, διαφοροποιημένη υφή και μεγέθη που κυριαρχούν στο τοπίο και γίνονται σημεία αναφοράς.

Επιπρόσθετα το υφιστάμενο λατομείο προκαλεί σημαντικότατη επέμβαση στο τοπίο και για τους ακόλουθους λόγους:

- διακόπτει μια επιφάνεια με ομοιογενή ή μικρό βαθμό ποικιλότητας και με απουσία ανθρωπογενών στοιχείων,
- τοποθετείται σε επιφάνεια με μεγάλη κλίση έτσι ώστε να αυξάνεται το άνοιγμα της γωνίας παρατήρησης,
- καταλαμβάνει υψηλό σημείο σε σχέση με τους χώρους αναφοράς, όπως γειτονικές κατοικήσιμες περιοχές, δρόμοι με μεγάλη προσπελασιμότητα, με συνέπεια να είναι ορατές από πολλά σημεία και ο χρόνος παρατήρησης να είναι αυξημένος ακόμα και για τον κινούμενο παρατηρητή,
- διακόπτει ορισμένες φυσικές γραμμές του τοπίου,
- τοποθετείται σε μεσαία και κοντινή οπτική ζώνη σε σχέση με τα σημεία αναφοράς,
- καταλαμβάνει σχετικά μεγάλη επιφάνεια,
- προσελκύει το βλέμμα με τα δημιουργούμενα φαινόμενα αξονισμού (δρόμοι πλαισιωμένοι με κατεύθυνση τον Υμηττό),
- βρίσκεται στον ορεινό όγκο του Υμηττού που αποτελεί σημείο αναφοράς και προσανατολισμού.

Τέλος, η διατάραξη και υποβάθμιση του τοπίου εντείνεται από την απόθεση απορριμμάτων σε χώρο δίπλα στο λατομείο, τα οποία καλύπτονται από μπάζα.

Η αποκατάσταση προβλέπεται να γίνει σε τέσσερις κύριες φάσεις κατά τις οποίες θα γίνεται σταδιακή επίχωση των διαφόρων επιπέδων. Το ανάγλυφο της επιχωμάτωσης είναι κατά το δυνατόν συνέχεια των υπαρχόντων πρανών του φυσικού εδάφους ώστε να επανέλθει ο χώρος στην κατάσταση πριν την εξόρυξη. Το υλικό που χρησιμοποιείται αποτελείται καταρχήν από τα προϊόντα εκσκαφής του έργου του Μετρό των Αθηνών.

5.4.3 *Εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τη διαδικασία* αποκατάστασης

α) Αέριες εκπομπές

Από τις εργασίες διαμόρφωσης και τις επιχωματώσεις των δαπέδων δημιουργείται σκόνη η οποία έχει αρνητική επίπτωση στο περιβάλλον. Τόσο η σκόνη όμως όσο και τα καυσαέρια που εκπέμπονται από τα μηχανήματα θεωρούνται ακίνδυνα για το περιβάλλον δεδομένου των μικρών σχετικά ποσοτήτων και της μικρής τους διάρκειας.

β) Υγρά και στερεά

Κατά τη διάρκεια των εργασιών διαμόρφωσης του τελικού αναγλύφου και αποκατάστασης παράγονται στερεά αλλά και υγρά απόβλητα η κύρια πηγή των οποίων είναι το εργοτάξιο.

Από τα μηχανήματα και τα οχήματα πολλές φορές παρατηρείται διαρροή λαδιών, καυσίμων και λιπαντικών που δημιουργούν σημειακά και μικρά προβλήματα επιβάρυνσης στο έδαφος και τη χλωρίδα της περιοχής.

Σημειακή σημαντική επίπτωση δημιουργεί η συγκέντρωση παλαιών και φθαρμένων ελαστικών, άχρηστων εξαρτημάτων και σιδερικών, καθώς και μηχανημάτων που λόγω βλάβης δεν χρησιμοποιούνται στις εργασίες.

γ) Έδαφος και νερά

Κατά τη διάρκεια των εργασιών αποκατάστασης δημιουργούνται δονήσεις οι οποίες είναι πιθανό να οδηγήσουν στην αποκόλληση βραχωδών τεμαχίων που βρίσκονται σε ασταθή κατάσταση ισορροπίας.

Επιπλέον, τα επιφανειακά νερά ακολουθούν ανεξέλεγκτες οδούς μέσα στο λατομικό χώρο με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται φαινόμενα διάβρωσης. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαίο οι εργασίες αποκατάστασης να περιλαμβάνουν και αποστραγγιστικά έργα ώστε τα νερά να διοχετεύονται στις οδούς φυσικής ροής.

δ) Οικοσυστήματα

Από το όλο έργο θα επαναδραστηριοποιηθούν οι λειτουργίες που προσφέρει η δασική βλάστηση και επιπλέον θα δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να επαναποικισθεί η περιοχή από πολλά είδη πανίδας.

ε) Θόρυβος

Εκτιμάται ότι ο θόρυβος από τις εργασίες θα έχει μικρή επίπτωση κυρίως στην πανίδα της περιοχής η οποία ενδέχεται να μετακινηθεί τοπικά για το διάστημα των εργασιών.

στ) Κρατικές εξυπηρετήσεις - δίκτυα

Δεν αναμένεται καμιά επίπτωση στα διάφορα δίκτυα ή σε κρατικές εξυπηρετήσεις πέρα από τον οδικό άξονα Κατεχάκη - Καρέα - Αλίμου που αποτελεί την οδό προσπέλασης προς το λατομείο και μέσω του οποίου γίνεται η μεταφορά των υλικών από τους σταθμούς του Μετρό για απόθεση στο λατομικό χώρο.

ζ) Χρήσεις γης

Η αναμενόμενη κάλυψη και ανάπλαση του λατομείου θα επιφέρει θετικές επιπτώσεις στις χρήσεις γης τόσο του άμεσου όσο και του ευρύτερου χώρου. Μετά την αποκατάσταση ο ίδιος ο χώρος θα αποτελεί χώρο πρασίνου.

η) Οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις

Οι επιπτώσεις στα κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής κρίνονται απόλυτα θετικές μια που με την αποκατάσταση του λατομείου γίνεται ένα μεγάλο βήμα στο ευρύτερο πλαίσιο της ανάπλασης - αναδάσωσης του ορεινού όγκου του Υμηττού.

Όσον αφορά τα οικονομικά οφέλη αυτά είναι έμμεσα και εντοπίζονται στα ακόλουθα στοιχεία:

- εκμετάλλευση - επαναχρησιμοποίηση υλικών
- αποφεύγεται η προσωρινή και μόνιμη απόθεσή τους που θα δημιουργούσε περιβαλλοντικά προβλήματα
- διενεργείται αποκατάσταση του τοπίου σε σχετικά γρήγορους ρυθμούς με χαμηλό κόστος, αφού τα υλικά πλήρωσης προέρχονται από τα αχρησιμοποίητα υλικά των εκσκαφών.

5.4.4 Συμπεράσματα

Οι στόχοι της επαναβλάστησης του λατομικού χώρου συνοψίζονται στα εξής:

- οπτική αποκατάσταση των φυσικών γραμμών του τοπίου και επανόρθωση του αναγλύφου

- αισθητική βελτίωση του τοπίου
- υποβοήθηση των προσπαθειών για αύξηση του περιαστικού πρασίνου στις περιοχές Καρέα, Βύρωνα και Καισαριανής
- βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης της άγριας πανίδας της περιοχής
- σημαντική υποβοήθηση στη βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος ολόκληρου του ορεινού όγκου του Υμηττού, γεγονός που αποτελεί βασικό στόχο όλων των Δήμων που γειτνιάζουν με αυτόν
- μείωση της ρύπανσης του αέρα και των υδάτων και την αποφυγή παραιτέρω διαβρωτικών φαινομένων
- πιθανή αξιοποίηση του χώρου για ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως στη μελέτη δεν λαμβάνεται υπόψη η μελλοντική χρήση του χώρου, η οποία δεν έχει πλήρως καθοριστεί και που πιθανότατα να διαφοροποιούσε τη διαδικασία αποκατάστασης. Βάσει της μελέτης, οι όποιες δραστηριότητες πρόκειται μελλοντικά να αναπτυχθούν θα πρέπει να μην αλλοιώνουν το πρότυπο του περιαστικού που αυτή προτείνει, ενώ ίσως θα ήταν προτιμότερο η μελλοντική χρήση του χώρου, όπως αυτή προσδιορίζεται βάσει των αναγκών ανά περίπτωση, να προηγείται των διαδικασιών αποκατάστασης του λατομικού χώρου.

Ταυτόχρονα δεν έχουν απομακρυνθεί οι εγκαταστάσεις παραγωγής σκυροδέματος από τον λατομικό χώρο, δεν έχουν κατεδαφισθεί οι εγκαταστάσεις που εξυπηρετούσαν το λατομείο και τέλος δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια για την εξυγίανση και αποκατάσταση του παρακείμενου χώρου διάθεσης των απορριμμάτων που όχι μόνο αποτελεί πληγή για το τοπίο, αλλά καθιστά επίσης τον ευρύτερο χώρο ακατάλληλο να υποδεχθεί χρήσεις αναψυχής.

Το γεγονός αυτό έρχεται σε πλήρη αντίφαση με τη διαδικασία αποκατάστασης που ακολουθείται σε διεθνές επίπεδο, όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

5.5 Αποκατάσταση λατομείου στο Δήμο Βύρωνα

Στο Δήμο Βύρωνα υπήρχε ένα από τα μεγαλύτερα λατομεία του Νομού η λειτουργία του οποίου σταμάτησε πριν από αρκετά χρόνια. Η αποκατάσταση του λατομικού χώρου έχει ολοκληρωθεί εδώ και αρκετό καιρό και, όπως φαίνεται και από τις φωτογραφίες που ακολουθούν, ο χώρος έχει μετατραπεί σε χώρο αθλητισμού, αναψυχής και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Φωτογραφία 9: Τα γήπεδα στον αποκατεστημένο χώρο στο Δήμο Βύρωνα.

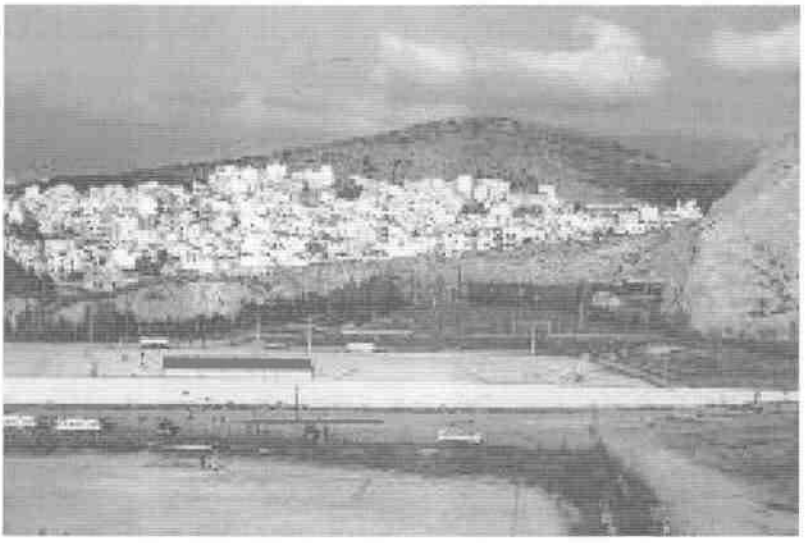

Ο αποκατεστημένος χώρος περιλαμβάνει γήπεδα ποδοσφαίρου, τέννις, μπάσκετ, δύο θέατρα – το θέατρο "Άννα Συνοδινού" και το θέατρο "Μελίνα Μερκούρη" – καθώς επίσης και ένα κέντρο διασκέδασης. Στον ίδιο χώρο προβλέπεται ακόμη (ήδη έχουν ξεκινήσει οι απαραίτητες εργασίες) η δημιουργία ενός κολυμβητηρίου Ολυμπιακών διαστάσεων.

Σε γενικές γραμμές ο αποκατεστημένος αυτός λατομικός χώρος δίνει την εντύπωση στον επισκέπτη πως τόσο οι χρήσεις που επιλέχθησαν όσο και η χωροθέτησή τους δεν υλοποιήθηκαν βάσει κάποιου συγκεκριμένου σχεδιασμού, αλλά μάλλον αποτέλεσαν προϊόν βεβιασμένων αποφάσεων που στόχο είχαν να δοθούν σύντομες και κατά κάποιο τρόπο πρόχειρες λύσεις.

Φωτογραφία 10: Άποψη του θεάτρου "Άννα Συνοδινού".

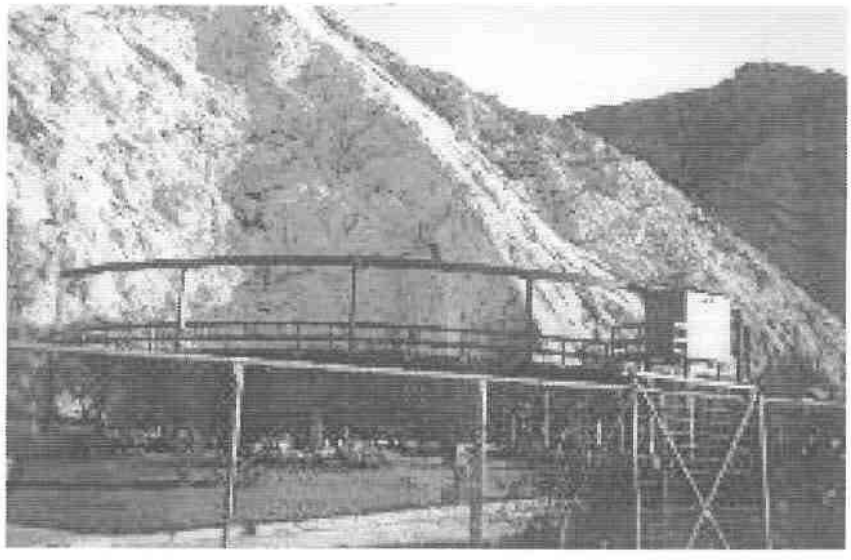

Ιδιαίτερα όσον αφορά τα δύο θέατρα φαίνεται πως πρόκειται για πρόχειρες κατασκευές, χωρίς κάποια ιδιαίτερη αισθητική αντίληψη. Δύο παλιά βαγόνια τραίνου χρησιμοποιούνται μάλλον ως καμαρίνια. (Αξιοπερίεργο είναι επίσης το γεγονός ότι οι κερκίδες είναι εγκατεστημένες έτσι ώστε οι θεατές να κοιτάζουν προς το κατεστραμένο βουνό).

6. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

6.1 Εισαγωγή

Η διερεύνηση του τρόπου αντιμετώπισης των προβλημάτων που προκύπτουν από τις εξορυκτικές δραστηριότητες σε διεθνές επίπεδο κρίνεται σκόπιμη προκειμένου αφ' ενός να υπάρξει η δυνατότητα καλύτερης αξιολόγησης της ελληνικής πρακτικής και αφ' ετέρου να βελτιωθεί η ελληνική πολιτική έναντι των λατομείων στη βάση των διεθνών εμπειριών. Ακολουθούν σχετικά παραδείγματα.

6.2 OHIO Dept. of Natural Resources - Division of Mines and Reclamation (DMR)

Το OHIO κατατάσσεται στις πέντε πρώτες πολιτείες των Η.Π.Α. όσον αφορά την εξόρυξη "βιομηχανικών ορυκτών". Από το 1948 η νομοθεσία του OHIO θέσπιζε ολοένα και πιο αυστηρούς νόμους για να διασφαλίσει την ταυτόχρονη διεκπεραίωση των εξορυκτικών δραστηριοτήτων και των εργασιών αποκατάστασης του περιβάλλοντος. Οι νόμοι περί αποκατάστασης του περιβάλλοντος απαιτούν από τους εκμεταλλευτές να επιστρέφουν τις περιοχές εξόρυξης με τις χρήσεις που είχαν όταν άρχισε η εκμετάλλευση ή με ακόμη καλύτερες.

Οι νόμοι αυτοί θέτουν το τμήμα των μεταλλείων/λατομείων και αποκατάστασης της υπηρεσίας των Φυσικών Πόρων του OHIO θεσμικά υπεύθυνο για την ενίσχυση των κανονισμών που στοχεύουν στον έλεγχο της περιοχής που έχει διαταραχθεί κατά τη διάρκεια της εξόρυξης καθώς επίσης και για την ελαχιστοποίηση κάθε μακροπρόθεσμης αρνητικής επίδρασης της εξόρυξης.

Ενισχύοντας τους κανονισμούς αυτούς το τμήμα διασφαλίζει την επαναφορά των διαταραγμένων περιοχών σε μια κατάσταση όσο γίνεται πιο κοντά στην αρχική τους μορφή, καθιστώντας τες με τον τρόπο αυτό διαθέσιμες για παραγωγικές χρήσεις και για τις μελλοντικές γενεές, σύμφωνα και με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Το τμήμα των μεταλλείων/λατομείων και αποκατάστασης είναι υπεύθυνο για την οργάνωση και την επίβλεψη τεσσάρων (4) βασικών προγραμμάτων: εξόρυξη άνθρακα, βιομηχανική εξόρυξη (Industrial Minerals - IM), αποκατάσταση εγκαταλελειμμένων

χώρων εξόρυξης (Abandonned Mine Lands - AML) και ασφάλεια μεταλλείων/λατομείων (Mine Security - MS).

Ακολουθεί σύντομη περιγραφή των δύο από τα τέσσερα προγράμματα, της αποκατάστασης και της βιομηχανικής εξόρυξης, τα οποία δίνουν μια εικόνα για το πως αντιμετωπίζονται αντίστοιχα προβλήματα σε διεθνές επίπεδο (OHIO Dept. of Natural Resources, Division of Mines and Reclamation, Program Information).

6.2.1 Πρόγραμμα αποκατάστασης εγκαταλελειμμένων μεταλλευτικών/λατομικών περιοχών (AML)

Το τμήμα που είναι υπεύθυνο για τα μεταλλεία/λατομεία και την αποκατάστασή τους εκπονεί ένα κρατικό πρόγραμμα για τις εγκαταλελειμμένες μεταλλευτικές και λατομικές περιοχές και ένα αντίστοιχο ομοσπονδιακό για την αποκατάσταση των περιοχών που έχουν διαταραχθεί από τις εξορύξεις κάρβουνου και για τις οποίες ο εκμεταλλευτής δε φέρει καμία επιπλέον ευθύνη για την αποκατάσταση του τοπίου.

Το μεγαλύτερο μέρος των περιοχών που έχουν διαταραχθεί από την επιφανειακή εξόρυξη κάρβουνου πριν από το 1972 δεν έχουν αποκατασταθεί ικανοποιητικά. Επιπλέον, τα αποτελέσματα της υπόγειας εξόρυξης εξακολουθούν να δημιουργούν προβλήματα που σχετίζονται με το περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια των κατοίκων. Και τα δύο προγράμματα χρηματοδοτούνται από φόρους που έχουν επιβληθεί ειδικά για την εξόρυξη κάρβουνου.

Ειδικότερα, το κρατικό πρόγραμμα για την αποκατάσταση των εγκαταλελειμμένων μεταλλευτικών και λατομικών περιοχών χρηματοδοτείται κατά ένα μέρος από τον κρατικό φόρο για την εξόρυξη κάρβουνου που αντιστοιχεί σε εφτά (7) cents ανά τόνο.

Το πρόγραμμα αυτό επικεντρώνεται στην αποκατάσταση περιοχών που προκάλεσαν μόλυνση του υδροφόρου ορίζοντα, περιοχές που κατέστρεψαν όμορες περιουσίες και γενικά περιοχές οι οποίες όταν αποκατασταθούν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους κατοίκους για καλλιέργεια ή να αποτελέσουν φυσικά ενδιαιτήματα ζώων ή ακόμη να μετατραπούν σε δάση, τεχνητές λίμνες, χώρους αναψυχής κ.λ.π.

Επιπλέον, το πρόγραμμα αποκατάστασης αφορά περιοχές η αποκατάσταση των οποίων θα διευκολύνει την εμπορική ή τη βιομηχανική ανάπτυξη του χώρου, καθώς επίσης και περιοχές οι οποίες αποκατεστημένες, διευκολύνουν τη χρήση ή βελτιώνουν το αποτέλεσμα των γειτονικών δημόσιων διατηρητέων περιοχών ή χώρων αναψυχής.

Το κρατικό αυτό πρόγραμμα για την αποκατάσταση των εγκαταλελειμμένων μεταλλευτικών και λατομικών περιοχών αφορά περιοχές που έχουν "προσβληθεί" πριν

από το 1972 και είναι σχεδιασμένο και επιβλεπόμενο από το προσωπικό του τμήματος μεταλλείων/λατομείων και αποκατάστασης.

Το αντίστοιχο ομοσπονδιακό πρόγραμμα αποτελείται από δύο ξεχωριστά υποπρογράμματα: ένα επείγον (emergency) και ένα μη επείγον (non-emergency). Και τα δύο χρηματοδοτούνται από την εισφορά που επιβάλλεται σε ομοσπονδιακό επίπεδο για την εξόρυξη άνθρακα. Η εισφορά για την επιφανειακή εξόρυξη ανέρχεται σε 35 cents ανά τόνο ενώ για την υπόγεια σε 15 cents ανά τόνο. Οι εισφορές πληρώνονται για κάθε τόνο κάρβουνου που παράγεται από τις εταιρείες εξόρυξης άνθρακα.

Τα χρήματα δίδονται στην υπηρεσία που είναι υπεύθυνη για την αποκατάσταση των επιφανειακά εξορυγμένων περιοχών (OSM) και κατόπιν μοιράζονται σε κάθε πολιτεία και χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση των περιοχών που έχουν επηρεαστεί από τις εργασίες εξόρυξης άνθρακα προγενέστερες του 1977.

Το πρόγραμμα έκτακτης ανάγκης επικεντρώνεται στα προβλήματα που απαιτούν άμεση δράση με στόχο τη προστασία της δημόσιας υγείας, ασφάλειας, της γενικής ευημερίας και της ιδιοκτησίας από το κίνδυνο των δυσμενών επιδράσεων της εξορυκτικής διαδικασίας.

Το άλλο πρόγραμμα (non-emergency) επικεντρώνεται σε μελέτες για την προστασία της δημόσιας υγείας, ασφάλειας και της γενικής ευημερίας από τις αρνητικές επιπτώσεις της εξόρυξης και σε μελέτες αποκατάστασης του εδάφους, των υδάτινων πόρων και του πρόσφατα υποβαθμισμένου περιβάλλοντος από τις εξορυκτικές δραστηριότητες.

Οι μελέτες αυτές μπορούν να γίνουν από το προσωπικό της υπηρεσίας που ασχολείται με τα θέματα αποκατάστασης λατομείων ή από κάποια συμβουλευτική εταιρεία ανάλογα με την πολυπλοκότητα και τη σοβαρότητα της μελέτης.

6.2.2 Ρυθμιστικό/κανονιστικό πρόγραμμα για τα βιομηχανικά μεταλλεύματα (IM)

Ο όρος "βιομηχανικά ορυκτά/μεταλλεύματα" αναφέρεται σε γεωλογικά αποθέματα που μπορούν να εξορυχθούν για εμπορική και βιομηχανική χρήση. Ο αντίστοιχος νόμος θεσπίστηκε το 1974 και ρυθμίζει την επιφανειακή εξόρυξη σκύρων, άμμου και λοιπών αδρανών υλικών, μεταλλευμάτων ή ουσιών εμπορικής αξίας που εξορύσσονται σε στέρεη μορφή από φυσικά αποθέματα.

Όπως και στην περίπτωση του άνθρακα έτσι και για τα "βιομηχανικά ορυκτά" ο εκμεταλλευτής θα πρέπει πριν από την έναρξη οποιωνδήποτε εργασιών, να αποκτήσει άδεια από το τμήμα μεταλλείων/λατομείων και αποκατάστασης (Department of Mine Restoration). Η αίτηση για την άδεια αυτή περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα

εξόρυξης και αποκατάστασης, ένα χάρτη της περιοχής που πρόκειται να επηρεαστεί από τις εξορυκτικές δραστηριότητες, τα αντίστοιχα τέλη και εγγυητικές επιστολές και μια εγγύηση για την ανά acre αποκατάσταση.

Μέρος της εγγύησης αυτής επιστρέφεται στον εκμεταλλευτή μετά το πέρας των εργασιών αποκατάστασης σε κάθε φάση. Βασικά βήματα της διαδικασίας περιλαμβάνουν τα παραχώματα (μπάζα), τις αναβαθμίδες, την καλλιέργεια και την επαναβλάστηση των αποκατεστημένων περιοχών. Όλο το ποσό επιστρέφεται στον εκμεταλλευτή έπειτα από ορισμένο χρονικό διάστημα και το τμήμα αποφασίζει εάν η αποκατάσταση είναι επιτυχής.

Οι πόροι για την αποπεράτωση του προγράμματος προέρχονται από τα προαναφερόμενα τέλη και από ένα φόρο που επιβάλλεται στα αδρανή υλικά που εξορύσσονται και που ανέρχεται σε 1 cent ανά τόνο.

Οι άδειες ισχύουν για μια δεκαετία αλλά μπορούν να ανανεωθούν. Όπως και με τον κανονισμό για την εξόρυξη άνθρακα, οι επιθεωρητές του τμήματος μεταλλείων/λατομείων και αποκατάστασης επιβλέπουν τις διαδικασίες εξόρυξης και αποκατάστασης κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους. Οι εκμεταλλευτές θα πρέπει να αποκαταστήσουν τις περιοχές που έχουν "αλλοιωθεί" μέσα σε τρία χρόνια μετά το πέρας των εργασιών εξόρυξης σύμφωνα με το σχέδιο αποκατάστασης που εγκρίθηκε από το τμήμα για τη χορήγηση της αντίστοιχης άδειας.

6.3 Ontario

Υπάρχουν πάνω από 1000 εγκαταλελειμμένα και ενεργά λατομεία, κυρίως ασβεστόλιθου, στην περιοχή του Ontario, αλλά τα περισσότερα από αυτά δεν είναι ορατά από τους κατοίκους καθώς συνήθως είναι κρυμμένα με χρήση αναχωμάτων ή με σειρές δένδρων που έχουν φυτευθεί προκειμένου να αποκατασταθούν οι περιοχές. Τα "εμπόδια" αυτά δημιουργήθηκαν με στόχο να προστατεύσουν το κοινό από το να βιώσουν τις όποιες οπτικές οχλήσεις ή από το να κινδυνεύσει η σωματική τους ακεραιότητα.

Μερικά από τα νεότερα και μεγαλύτερα λατομεία έχουν έκταση μεγαλύτερη των 400 στρεμμάτων ενώ κάποια από τα παλαιότερα είναι μικρότερα των τεσσάρων (4) στρεμμάτων. Οι "τοίχοι" των λατομείων κυμαίνονται σε ύψος από 1μ. έως 40μ. Από το 1970 η αντίστοιχη νομοθεσία απαιτεί από τους εκμεταλλευτές των λατομείων να αποκαθιστούν τους τοίχους αυτούς μπαζώνοντάς τους έτσι ώστε να επιτευχθεί μια κλίση 2:1. Αυτή η διαδικασία αποκατάστασης αφαιρεί όλα τα τμήματα του εκτεθειμένου

λατομικού τοίχου και μπορεί να είναι ιδιαίτερα δαπανηρή στη περίπτωση που τα μπάζα δεν είναι διαθέσιμα.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μελέτες που έγιναν για τη βλάστηση των λατομείων της περιοχής έδειξαν πως είναι πιθανό μετά από μια χρονική περίοδο περίπου 100 χρόνων, οι "τοίχοι" των λατομείων μπορούν να βλαστήσουν ξανά κατά τέτοιο τρόπο που να αντιγράψουν τους φυσικούς εδαφικούς σχηματισμούς, η παρουσία των οποίων αυξάνει σε μεγάλο βαθμό την ετερογένεια των ενδιαιτημάτων, ιδιαίτερα στα ομοιογενή αστικά και αγροτικά τοπία. Υπό το πρίσμα αυτό τα εγκαταλελειμμένα λατομεία έχουν μεγάλες δυνατότητες για να διατηρήσουν σπάνια και απειλούμενα είδη χλωρίδας και πανίδας, γεγονός που θέτει προβληματισμούς σχετικά με το πως και αν πρέπει να γίνονται τελικά οι αποκαταστάσεις (Ursic Ken, "Quarry Reclamation: To Fill or Not To Fill?").

6.4 Καναδάς

Στον Καναδά η όλη εκμετάλλευση ενός λατομικού χώρου αποτελείται από τα ακόλουθα εφτά (7) στάδια (Natural Resourses Canada, "Mining and the Environment: the Planning Stage):

Επέμβαση

Ένα μεγάλο εύρος από δραστηριότητες που περιλαμβάνουν έρευνα πεδίου και μετρήσεις λαμβάνουν χώρα στο στάδιο αυτό με σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών για την τοποθεσία, το μέγεθος, την ποιότητα, τον τύπο και τη φύση του αποθέματος. Ο στόχος αυτής της διαδικασίας, που περιλαμβάνει συνήθως πέντε (5) επιμέρους στάδια, είναι να αποφασισθεί αν το απόθεμα είναι κατάλληλο για εκμετάλλευση ή όχι.

Έκδοση απαιτούμενων αδειών

Ο εκμεταλλευτής στο στάδιο αυτό είναι υπεύθυνος για την εξασφάλιση όλων των απαιτούμενων αδειών. Δεν είναι εφικτή, για παράδειγμα, η επέμβαση σε διατηρητέα περιοχή χωρίς την έγκριση των αρμόδιων φορέων και μιας ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής μελέτης. Το κόστος για την απόκτηση των αδειών αυτών λαμβάνεται υπόψη κατά τον υπολογισμό του συνολικού προϋπολογισμού του έργου. Το κόστος αυτό ποικίλει ανάλογα με το μέγεθος του έργου, αλλά συνήθως κυμαίνεται από ένα (1) μέχρι πέντε (5) τοις εκατό του συνολικού κόστους.

Χρηματοδότηση

Από τη στιγμή που ο εκμεταλλευτής υφίσταται το κόστος για την επέμβαση, την έκδοση των αναγκαίων αδειών, του μηχανικού εξοπλισμού και της προετοιμασίας του χώρου πολύ πριν αρχίσει να έχει εισροή εσόδων από τις πωλήσεις, η χρηματοδότηση του έργου προκύπτει νωρίς στην εξέλιξη του έργου.

Πίνακας 16: Κόστη εκμετάλλευσης λατομείων αδρανών υλικών.

ΦΑΣΗ	10.000 (m^3)	100.000 (m^3)	1.000.000 (m^3)
Μελέτες επέμβασης (στάδιο I)	$ 5.000	$5.000	$ 5.000
Έρευνες πεδίου (στάδιο II)	$1.000	$3.000	$5.000
Γεωεπιστημονικές μελέτες (στάδιο III)	$10.000	$30.000	$50.000
Δοκιμαστική εξόρυξη (στάδιο IV)			$50.000
Μελέτες εφικτότητας (στάδιο V)		$5.000	$20.000
Ανάπτυξη	$2.000	$5.000	$30.000 +
Αποκατάσταση	$1.000	$5.000	$210.000 +
Σύνολο	$19.000	$53.000	

Πηγή: Understanding the Sand and Gravel Business

Προετοιμασία του χώρου

Η εκμετάλλευση ενός λατομικού χώρου απαιτεί χρόνο και χρήματα. Από την αρχή της λειτουργίας του λατομείου, ο χώρος θα πρέπει να είναι πολύ καλά σχεδιασμένος για ασφαλή και αποτελεσματική λειτουργία του. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητο να καθαριστεί πρώτα ο χώρος, να αποθηκεύονται σε σωρούς τα επιφανειακά χώματα, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν αργότερα στη διαδικασία αποκατάστασης, να γίνει σωστή χωροθέτηση των σωρών αυτών και των άλλων υλικών που προκύπτουν από την εξόρυξη, να δοθεί έμφαση στην κατασκευή του αποστραγγιστικού δικτύου και στην προστασία του λατομικού χώρου από καταπατητές καθώς επίσης και στην "απομόνωσή" του (δε θα πρέπει να είναι ορατά από δημόσιους δρόμους).

Εξόρυξη

Λόγω της αστάθειας που παρουσιάζουν τα αδρανή υλικά θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα πρανή (pit face). Για τα αποθέματα μεγαλύτερα των 20-30 μέτρων η εξόρυξη γίνεται με τη μέθοδο των "παταριών". Επιπλέον θα πρέπει να δημιουργούνται και οι κατάλληλες κλίσεις για να μπορεί να φεύγει το νερό (ένα λατομείο μπορεί πολύ γρήγορα να μετατραπεί σε λίμνη). Ένας άλλος λόγος για τον οποίο είναι ανάγκη να απομακρύνεται το νερό είναι η απορροφητικότητα των αδρανών υλικών που μπορεί να οδηγήσει σε μόλυνση των υπόγειων υδάτων.

Επεξεργασία

Τα αδρανή υλικά έχουν πολλές χρήσεις, αλλά για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της αγοράς απαιτείται συνήθως η επεξεργασία τους. Πρόκειται για μια πολύ εξειδικευμένη διαδικασία που απαιτεί πολυδάπανο εξοπλισμό. Το αρχικό κόστος κεφαλαίου για την εκμετάλλευση αδρανών υλικών είναι υψηλό, αλλά η αγορά μηχανικού εξοπλισμού κατάλληλου για την επεξεργασία τους μπορεί να διαρκέσει πολλά χρόνια. Για να αποβεί κερδοφόρα αυτή η διαδικασία είναι αναγκαία τουλάχιστον ένα μεγάλο απόθεμα αδρανών και μια καλή αγορά (μέγεθος, χρονική διάρκεια).

Ως εναλλακτική λύση, ο εκμεταλλευτής θα μπορούσε να αναλάβει κάποια από τα στάδια της επεξεργασίας, γεγονός που θα επέτρεπε σε κάποια άλλη επιχείρηση να επικεντρωθεί στην τοπική αγορά και στον ποιοτικό έλεγχο του προϊόντος, μια απαίτηση απαραίτητη για να ανταποκριθεί το προϊόν στις υψηλές προδιαγραφές που τίθενται από τους πελάτες.

Αποκατάσταση του χώρου

Ο σχεδιασμός για την αποκατάσταση του χώρου σε πρώιμο στάδιο διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία επαναφοράς του χώρου στην αρχική του φυσική κατάσταση. Τα άσχημα και εγκαταλελειμμένα λατομεία επηρεάζουν την αισθητικότητα της περιοχής, την παραγωγικότητα και την ασφάλεια για γενιές, γεγονός που αντιτίθεται με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η αποκατάσταση αποτελεί μέρος της όλης διαδικασίας εκμετάλλευσης ενός λατομείου και κάθε υπεύθυνη επιχείρηση φροντίζει να αποκαθιστά το περιβάλλον ταυτόχρονα με τη διαδικασία εξόρυξης και όχι μετά το πέρας των εργασιών. Τα κύρια στοιχεία για τα οποία πρέπει να ληφθούν μέτρα εγκαίρως είναι τα εξής:

- μείωση των κλίσεων που θα ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο διάβρωσης

- οι ηπιότερες κλίσεις επιτρέπουν ταυτόχρονα τη φύτευση σπόρων και την ανάπτυξή τους και είναι κατάλληλες για διάφορες μορφές μετέπειτα εκμετάλλευσης
- καθαρισμός του χώρου από σκουπίδια, υπολλείμματα, εξοπλισμό και οποιουδήποτε άλλου υλικού που είναι δυνατό να μολύνει τα υπόγεια ύδατα λόγω της υδροπερατής υφής των αδρανών υλικών.
- τα υλικά που έχουν συγκεντρωθεί σε σωρούς χρησιμοποιούνται και πάλι για να καλύψουν το λατομικό χώρο, γεγονός που διευκολύνει τη διαδικασία αποκατάστασης
- πριν ακόμη αρχίσει η εκμετάλλευση είναι πιθανό να προσδιοριστεί η τελική χρήση του λατομικού χώρου μετά την αποκατάστασή του. Έτσι για παράδειγμα ο λατομικός χώρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οικιστικούς σκοπούς, ως αθλητικό πάρκο ή ακόμη και για εμπορική χρήση.

6.5 Αποκατάσταση ενός λατομείου αρδανών υλικών στο Colorado

Η αποκατάσταση του λατομείου Conda Rock στο Colorado, αποτελεί παράδειγμα μιας μελέτης που υποκινήθηκε από το δημόσιο ενδιαφέρον. Το λατομείο βρισκόταν σε μια περιοχή όπου υπήρχαν μεγάλες οικολογικές κοινότητες μεταξύ των οποίων και ένα δάσος πεύκων (Ponderosa pine) που δημιουργούσε ένα τοπίο εξαιρετικού ενδιαφέροντος τόσο από οικολογική όσο και από αισθητική άποψη.

Τα 23 χρόνια εξορυκτικής δραστηριότητας άφησαν ένα τοπίο με εξαιρετικά απότομες κλίσεις, με επικίνδυνα πρανή, με "γυμνές" όψεις αλλοιώνοντας και υποβαθμίζοντας το τοπίο από αισθητική και περιβαλλοντική σκοπιά.

Η εφικτότητα ενός σχεδίου πλήρους αποκατάστασης που να ταιριάζει με τα οπτικά και οικολογικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος χώρου θα ήταν πολύ μικρή λόγω κυρίως του απαγορευτικού κόστους και της υφιστάμενης αστάθειας που προκύπτουν από τη προσπάθεια αναδόμησης απότομων πρανών.

Οι στόχοι για την αποκατάσταση ταξινομήθηκαν κατά προτεραιότητα: διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας μετριάζοντας τον κίνδυνο από την πτώση των βράχων από τα πρανή, αποτίμηση του κινδύνου διάβρωσης και ελάττωση της επίδρασής της στη περιοχή, βλάστηση - που θα βοηθήσει πρωτίστως τους δύο προηγούμενους στόχους και δευτερευόντως στην επίτευξη οικολογικής ισορροπίας/αρμονίας με τις όμορες φυσικές/ μη διαταραγμένες περιοχές- και τέλος την αποτροπή παραιτέρω αισθητικής

υποβάθμισης, ένα αποτέλεσμα που οι planners ελπίζουν πως θα είναι συνακόλουθο αν οι τρεις πρώτοι στόχοι επιτευχθούν.

Στην περίπτωση του λατομείου Conda έμφαση δόθηκε στη σταθεροποίηση των φυσικών χαρακτηριστικών που αναφέρονται στην ασφάλεια και τον έλεγχο της διάβρωσης με κάποια προσοχή και στα αισθητικά πλεονεκτήματα. Παρόλο που το οικολογικό ενδιαφέρον δεν αναφερόταν ιδιαίτερα στη μελέτη, η πρόθεση για την επαναφορά της δομής και λειτουργίας του οικοσυστήματος "επηρέασε" σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Μειονέκτημα της μελέτης θεωρείται η εξ' ολοκλήρου απουσία προδιαγραφών για την εκ των υστέρων αξιολόγηση της επιτυχίας του σχεδίου αποκατάστασης, καθώς και η παράληψη οδηγιών για τη διατήρηση της περιοχής στο μέλλον, τόσο ως προς τη φροντίδα της βλάστησης όσο και ως προς την προστασία από εξωτερικά στοιχεία.

Το χρονοδιάγραμμα για την τελική ολοκλήρωση του σχεδίου αφήνεται κατά κάποιο τρόπο "ανοιχτό" παρόλο που οι εργασίες αποκατάστασης έχουν ολοκληρωθεί και αυτό διότι η επαναφορά μπορεί να αποτιμηθεί πραγματικά μόνο μακροπρόθεσμα. Συνεπώς η επιτυχία του όλου εγχειρήματος επιβλέπεται από τους κατοίκους της περιοχής (Peterson Mary, "Reclamation of a Stone Quarry").

6.6 Αποκατάσταση των λατομείων αδρανών υλικών στην περιοχή Yvelines

Στη Γαλλία η λατομική δραστηριότητα περιγράφεται λεπτομερώς από τη νομοθεσία. Μετά τη μεταρρύθμιση του Μεταλλευτικού Κώδικα το 1970, που συνοδεύτηκε από διάφορα νομοθετήματα με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, είναι απαραίτητη η άδεια από το Δήμο για την έναρξη της εξορυκτικής δραστηριότητας, καθώς επίσης και η υποβολή μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ακόμη ο εκμεταλλευτής υποχρεούται να αποκαταστήσει το περιβάλλον μετά το πέρας των εργασιών ακολουθώντας ένα πλάνο και τις σχετικές κατευθύνσεις του Δήμου.

Αντίθετα, πριν το 1970 δεν υπήρχε καμία νομοθεσία που να διασφαλίζει την αποκατάσταση του τοπίου και του χώρου γενικότερα. Οι συνέπειες του νομοθετικού αυτού κενού είναι ακόμη και σήμερα ορατές στις υποβαθμισμένες περιοχές παλιών λατομείων.

Παρόλο που πολλές κοινότητες είναι ευαισθητοποιημένες στο πρόβλημα, δεν αποτέλεσε ποτέ αντικείμενο μιας προσεκτικής – ακριβής αξιολόγησης και οι εκάστοτε μέθοδοι αντιμετώπισης που υιοθετήθηκαν ήταν αποσπασματικές.

Για όλους τους παραπάνω λόγους η συγκεκριμένη μελέτη, η οποία ανατέθηκε στο ινστιτούτο I.A.U.R.I.F. (Institut d' Amenagement et d' Urbanisme de la Region d' ILE–DE–FRANCE), επιχειρεί να καταγράψει συστηματικά τα λατομεία αδρανών υλικών που εγκαταλείφθηκαν πριν το 1970 και να υιοθετήσει, όπου αυτό είναι αναγκαίο, ένα πρόγραμμα προοδευτικής αποκατάστασης, σε τοπικό επίπεδο, της κάθε υποβαθμισμένης περιοχής (I.A.U.R.I.F., "REAMENAGEMENT DE CARRIERES ABANDONEES DANS LES YVELINES", Septembre 1984).

Ο εντοπισμός των λατομείων μπορούσε να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως για παράδειγμα από μελέτες που πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν ή από τοπογραφικά διαγράμματα και αεροφωτογραφίες. Ωστόσο, το μέγεθος της υποβάθμισης και η επιτακτικότητα αποκατάστασης και επαναχρησιμοποίησης του χώρου δεν φαίνεται με αυτές τις μεθόδους.

Η μελέτη αυτή επέτρεψε την καταγραφή σχεδόν όλων των λατομείων αδρανών υλικών στην περιοχή Yvelines, με τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά τους (έκταση, ιδιοκτησιακό καθεστώς, υλικά που εξορύσσονται, προβλήματα που προκαλούνται, επιθυμητή μελλοντική χρήση). Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε αποδείχθηκε πως ήταν η κατάλληλη για τον σκοπό της έρευνας, αφού ανταποκρίθηκε περίπου το 80%.

Αρχικά εστάλησαν σε κάθε κοινότητα ερωτηματολόγια και έπειτα από χρονικό διάστημα ενός μηνός πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία με τις κοινότητες εκείνες που δεν είχαν ακόμη απαντήσει, παρόλο που από τα μέχρι τότε στοιχεία (αεροφωτογραφίες, χάρτες κ.λ.π.) υποδήλωναν την παρουσία λατομείων στην περιοχή. Η επιβεβαίωση αυτή επέτρεψε την ανταπόκριση ενός μεγάλου ποσοστού κοινοτήτων.

Συγκεκριμένα, σε σύνολο 262 κοινοτήτων που υπάρχουν στην περιοχή Yvelines απάντησαν στο ερωτηματολόγιο οι 205, ένα ποσοστό δηλαδή της τάξης του 80%, όπως φαίνεται και στον ακόλουθο πίνακα.

Κοινότητες που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο	Αριθμός	% στο σύνολο (262)	% απαντήσεων (205)	Αριθμός λατομείων
θετικά	46	18%	22%	72
αρνητικά	159	61%	78%	-
ΣΥΝΟΛΟ	205	79%	-	-

Πηγή: Reamenagement de carrieres abandonees dans les Yvelines

Περισσότερα από τα μισά (56%) λατομεία που εντοπίστηκαν έχουν έκταση μικρότερη ή ίση με ένα εκτάριο και επιπλέον περισσότερα από τα 3/ 4, περίπου το 84%, έχουν έκταση μικρότερη των πέντε (5) εκταρίων. Συνολικά, περισσότερα από το 76% είναι λατομεία σκύρων, και στην πλειοψηφία άμμου (40% στο σύνολο).

Πίνακας 17: Χαρακτηριστικά λατομείων στην περιοχή Yvelines.

	Αδρανή		Λοιπά			Σύνολο λατομείων αδρανών	Σύνολο λοιπών λατομείων	Γενικό σύνολο	%
	Αμμος	Ασβεστόλιθος	Αργιλος	Κιμωλία	Διάφορα (ψαμμίτης κ.α.)				
<1 ha	26	6	2	4	2	32	8	40	56%
1ha έως 5 ha	12	1	2	1	4	13	7	20	28%
>5 ha	7	3	0	0	2	10	2	12	16%
Σύνολο	45	10	4	5	8	55	17	72	
						76%	24%	100%	

Πηγή: Reamenagement de carrieres abandonees dans les Yvelines

Από τα 72 λατομεία, τα 31 δεν δημιουργούν κανένα πρόβλημα στην κοινότητα όπου ανήκουν. Για τα υπόλοιπα 41 λατομεία, όμως, τα προβλήματα που συναντώνται πιο συχνά σχετίζονται με την ασφάλεια των κατοίκων, την αλλοίωση του τοπίου και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος από τα απορρίμματα που δημιουργούνται.

Σε ένα πρώτο στάδιο επιλέχθηκαν 31 λατομεία, τα οποία βρίσκονται κατανεμημένα σε 24 κοινότητες, βάσει των ακόλουθων κριτηρίων:

- Όλα τα κοινοτικά λατομεία. Για τα λατομεία αυτά, στην συγκεκριμένη περίπτωση, υπήρχε σχέδιο αποκατάστασής τους.

- Τα υπόλοιπα λατομεία, κατά κανόνα ιδιωτικά, που αποτελούν το αντικείμενο ενός κοινοτικού προγράμματος ή άλλου ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, όπως στην κοινότητα Mantes – la – ville, η οποία έχει αρχαιολογικό ενδιαφέρον.
- Τα λατομεία για τα οποία η κοινότητα επιθυμεί να αποκατασταθούν χωρίς, όμως, να έχει συγκεκριμένο σχέδιο.
- Τα λατομεία που φαίνεται να δημιουργούν προβλήματα ασφάλειας.

Στις κοινότητες που προεπιλέχθηκαν ακολούθησε συστηματική τηλεφωνική επικοινωνία για τη συλλογή συμπληρωματικών στοιχείων. Οι τηλεφωνικές αυτές συνεντεύξεις επέτρεψαν, πριν γίνει η έρευνα πεδίου, τη διαγραφή των κοινοτήτων που δεν ανταποκρίνονταν στους σκοπούς της μελέτης, τον εντοπισμό των προβλημάτων και των κοινοτικών σχεδίων, αν υπήρχαν, και τέλος, στην εκπόνηση μιας κατάστασης με την τυπολογία των λατομείων.

Στη συνέχεια και έπειτα από διαδοχικές προεπιλογές επιλέχθηκαν δέκα (10) περιπτώσεις που μπορούν να ταξινομηθούν με τον ακόλουθο τρόπο:

- λατομεία για τα οποία υπάρχει σχέδιο αποκατάστασης,
- λατομεία που παρουσιάζουν προβλήματα ασφάλειας και / ή για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα να αποκατασταθούν,
- παλιά αποκατεστημένα λατομεία για τα οποία η κοινότητα επιθυμεί να αλλάξει τις χρήσεις τους.

Για τα δέκα αυτά λατομεία πραγματοποιήθηκε επιπλέον και έρευνα πεδίου. Στο τέλος, μόνο πέντε (5) από αυτά αποτέλεσαν αντικείμενο μιας προμελέτης αποκατάστασης (reamenagement) στο πλαίσιο της εργασίας που εκπονήθηκε από το I.A.U.R.I.F. Οι προμελέτες αυτές αφορούσαν τις εξής κοινότητες:

PORCHEVILLE, στην τοποθεσία Les Bas Pommiers - La Garenne

LES CLAYES - SOUS – BOIS, στην τοποθεσία La St-Cirienne

ORCEMONT, στην τοποθεσία Les Chatelliers

TESSANCOURT, στην τοποθεσία Les Pouilleres-Montiaval

GAILLON - SUR – MONTCIENT, στην τοποθεσία le Four aux Pretres

Σε κάθε προμελέτη παρουσιάζεται, σε ένα πρώτο στάδιο, η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης που περιλαμβάνει την αναλυτική παρουσίαση της κοινότητας και της τοποθεσίας, μια περιγραφή του προτεινόμενου σχεδίου αποκατάστασης και μια συνοπτική αξιολόγηση των επενδύσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν μαζί με μια πρόχειρη εκτίμηση του ανερχόμενου κόστους.

Σε ένα δεύτερο στάδιο, παρουσιάζεται ένας φάκελος που περιλαμβάνει θεματικούς χάρτες με την υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής, τοπογραφικά διαγράμματα, φωτογραφίες και τα σχέδια της προτεινόμενης αποκατάστασης των λατομικών περιοχών.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για την κάθε μία από τις επιλεγμένες πέντε περιπτώσεις παρουσιάζονται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 18: Χαρακτηριστικά των προς αποκατάσταση λατομείων στην περιοχή Yvelines.

Κοινότητα	Τοποθεσία	Εκταση, υλικά, ιδιοκτησιακό καθεστώς	Πρόταση	Εκτιμώμενο κόστος REM: αποκατάσταση REA: νέα χρήση
PORCHEVILLE 2.740 κατ.	Les Bas Pommiers La Garenne	40 ha Σκύρα και άμμο Διαδικασία αγοράς από την κοινότητα	Δενδροφυτεύσεις, χώρος αναψυχής και αθλητικές εγκαταστάσεις	REM: 2,5 MF REA: 1,2 MF
LES CLAYES - SOUS – BOIS 17.158 κατ.	La St-Cirienne	0,35 ha Άμμος Κοινοτικό	Χώρος αναψυχής με ζώνες ξεκούρασης. Σημείο εκκίνησης περιπατητικού μονοπατιού σε δάσος	REM: 250 MF REA: 130 MF
ORCEMONT 589 κατ.	Les Chatelliers	0,4 ha Άμμος Κοινοτικό	Χώρος πρασίνου. Παιχνίδια για τα παιδιά, παγκάκια, πάγκοι, κάδοι απορριμμάτων	REM: 110 MF REA: 100 MF
TESSANCOURT 607 κατ.	Les Pouilleres-Montiaval	2 ha Ασβεστόλιθος και άμμος Κοινοτικό	Μικρό γήπεδο ποδοσφαίρου Χώρος αναψυχής	REM: 210 MF REA: 190 MF
GAILLON - SUR – MONTCIENT 516 κατ.	le Four aux Pretres	0,45 ha Ασβεστόλιθος Κοινοτικό	Χρήση γης για κατοικίες, βάσει των αναγκών της κοινότητας	

Πηγή: Reamenagement de carrieres abandonees dans les Yvelines

Επιπρόσθετα, καταγράφηκαν όλες οι πιθανές πηγές χρηματοδότησης. Υπό την έννοια αυτή η συγκεκριμένη μελέτη μπορεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο οδηγό για την αποκατάσταση ενός λατομείου σε τοπικό επίπεδο.

7. ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΛΑΤΟΜΕΙΩΝ

7.1 Εισαγωγή

Τα βασικότερα σημεία που εντοπίστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και ειδικότερα τα προβλήματα που αφορούν το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, τη χωροθέτηση και την αποκατάσταση των ανενεργών λατομείων αδρανών υλικών, συγκεντρώνονται και παρατίθενται στο κεφάλαιο αυτό. Παράλληλα δίνονται ορισμένες κατευθύνσεις με στόχο την άμβλυνση των προβλημάτων που προαναφέρθηκαν.

7.2 Θεσμικό πλαίσιο

Τα σημαντικότερα προβλήματα που γίνονται αντιληπτά από τη μελέτη του θεσμικού πλαισίου και μέσα στο πλαίσιο αυτής της εργασίας είναι τα ακόλουθα:

- Αποσπασματικότητα και βεβιασμένες αποφάσεις.
- Ανεπάρκεια ως προς τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας. Το γεγονός αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο πολύ υψηλό άμεσο και έμμεσο κόστος που συνεπάγεται, στο χαμηλό λόγο απόδοσης/κόστους των μέτρων της και σε άστοχες ενέργειες οι οποίες πέρα από τις δαπάνες που συνεπάγονται κατέστησαν πρακτικά αδύνατη την αντιμετώπιση σύνθετων περιβαλλοντικών προβλημάτων κυρίως στον αστικό χώρο.
- Νόμοι με ασαφείς πολλές φορές διατάξεις που δημιουργούν προβλήματα ερμηνείας και εφαρμογής λόγω της κακής τους διατύπωσης.
- Εμπλοκή πάρα πολλών Υπηρεσιών για τα ζητήματα που αφορούν τα λατομεία, οι οποίες μάλιστα τις περισσότερες φορές είναι ανεπαρκώς στελεχωμένες και

ασυντόνιστες43 με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα εποπτείας και καταλογισμού ευθυνών.

- Η συνεργασία των αρμόδιων Υπηρεσιών των Υπουργείων ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., Β.Ε.Τ. και Γεωργίας κρίνεται αναποτελεσματική γιατί η οπτική γωνία από την οποία εξετάζεται η εξορυκτική δραστηριότητα είναι τελείως διαφορετική για κάθε μια από αυτές.
- Μη εφαρμογή της νομοθεσίας. Τα περισσότερα λατομεία λειτουργούν παράνομα σε χώρους που δεν επιτρέπεται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, όπως για παράδειγμα μέσα σε αναδασωτέες δασικές εκτάσεις, κοντά σε αρχαιολογικούς χώρους, καθώς επίσης και χωρίς τις απαιτούμενες άδειες και εγκρίσεις (περισσότερα αναφέρονται στο κεφάλαιο 7 εστιάζοντας στα προβλήματα που παρουσιάζονται στην περιοχή της Αττικής).

Όσον αφορά τις λατομικές περιοχές, αυτές καθορίστηκαν με την ψήφιση του νόμου 1428/1984 και στη συνέχεια ορισμένες από αυτές δημοπρατήθηκαν και μισθώθηκαν. Το πρόβλημα όμως δημιουργήθηκε όταν αντί να διακοπεί η λειτουργία των λατομείων που βρίσκονταν εκτός λατομικών περιοχών και που δεν τηρούσαν τις προϋποθέσεις του νόμου 1428/1984, ψηφίστηκε νέος νόμος (Ν. 2115/1993) και Υπουργικές Αποφάσεις οι οποίες δεν έλαβαν υπόψη το γεγονός ότι σε πολλές περιοχές είχαν ήδη ενεργοποιηθεί οι λατομικές περιοχές με υπερεπάρκεια σε αδρανή υλικά.

Σε αυτές τις περιοχές μάλιστα, δεν έπρεπε να ισχύει η παράταση της λειτουργίας των παλαιών λατομείων και κυρίως χωρίς την καταβολή του αναλογικού μισθώματος με το οποίο επιβαρύνονται όσα λατομεία λειτουργούν μέσα στις λατομικές περιοχές, δημιουργώντας έτσι συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, ιδιαίτερα όταν οι ανάγκες σε αδρανή υλικά καλύπτονται από τα λατομεία που βρίσκονται μέσα στις λατομικές περιοχές[44].

Πρόβλημα δημιουργεί, επίσης, η μεγάλη διάρκεια της άδειας λειτουργίας. Θα ήταν προτιμότερο η άδεια λειτουργίας να ήταν συντομότερη, όπως για παράδειγμα πέντε (5) έτη, ώστε να τηρούνται οι όροι χορήγησης της κάθε άδειας.

---

[43] Υπενθυμίζεται ότι την αρμοδιότητα για τη λήψη αποφάσεων στα θέματα λατομείων έχουν η Διεύθυνση Μεταλλευτικών και Βιομηχανικών Ορυκτών για τα λατομεία βιομηχανικών ορυκτών, η Διεύθυνση Λατομείων Μαρμάρων και Αδρανών Υλικών για τα αντίστοιχα λατομεία, οι δυο Επιθεωρήσεις Μεταλλείων (Βορείου και Νοτίου Ελλάδος), οι κατά τόπους Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και οι κατά τόπους Γενικές Γραμματείες Περιφερειών. Επιπλέον, πριν από τη χορήγηση των αδειών που αφορούν την εκμετάλλευση των λατομείων, γνωμοδοτούν για τα θέματα της αρμοδιότητας τους διάφορες υπηρεσίες, όπως η Αρχαιολογική, ο Ε.Ο.Τ., η Επιθεώρηση Μεταλλείων, οι Στρατιωτικές Αρχές κ.λ.π. Τέλος, για τα θέματα περιβάλλοντος αρμοδιότητα έχει το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και για τα ζητήματα που αφορούν δασικές εκτάσεις το Υπουργείο Γεωργίας.

[44] Ιάκωβος Καλαμαρίδης, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 15/3/1998, σελ.28

Ακόμη, οι εγγυήσεις και τα ειδικά τέλη (βλέπε κεφάλαιο 3) που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, φαίνεται να μην χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση των λατομικών χώρων μετά το πέρας των εργασιών.

Επιπλέον, τίθεται πρόβλημα καθορισμού λατομικών περιοχών το οποίο δεν περιορίζεται μόνο στην περιοχή της Αττικής, αλλά και σε εθνικό επίπεδο γενικότερα. Η απουσία, επίσης, εθνικού κτηματολογίου δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την διαδικασία καθορισμού λατομικών περιοχών.

Οι ευθύνες, τέλος, που έχει ο εκμεταλλευτής μιας εξορυκτικής μονάδας περιορίζονται μόνο σε οικονομικές επιβαρύνσεις, ακολουθώντας και την πολιτική του "ο ρυπαίνων πληρώνει".

Προτάσεις:

Για τη σωστή υλοποίηση - εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής έχει ιδιαίτερη σημασία η διάρθρωση του διοικητικοπολιτικού συστήματος της χώρας. Λόγω του οριζόντιου - διατομεακού χαρακτήρα της περιβαλλοντικής πολιτικής, η ύπαρξη ορθολογικής δομής, όσον αφορά το διοικητικό σύστημα, συμβάλλει στον συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων που εμπλέκονται σε περιβαλλοντικά ζητήματα και στην επεξεργασία συμβατών πολιτικών.

Με άλλα λόγια η πολιτική του περιβάλλοντος προϋποθέτει συνδυασμένη παρέμβαση σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς δραστηριότητας, με αντικρουόμενα πολλές φορές συμφέροντα, που έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον και το οποίο αντιλαμβάνονται από μια ιδιαίτερη οπτική γωνία ο κάθε ένας ξεχωριστά.

Ο συντονισμός καλείται να συμβιβάσει αυτές τις διαφορετικές οπτικές αλλά και τους επιμέρους στόχους και συμφέροντα που εκφράζουν. Περιλαμβάνει συνακόλουθα και την πολιτική επιλογή προτεραιοτήτων.

Στο σημείο αυτό σημαντική βοήθεια θα μπορούσε να προσφέρει η ύπαρξη ενός εξειδικευμένου φορέα με στόχο να επιτυγχάνει τον συντονισμό σε οριζόντιο επίπεδο. Η δημιουργία ενός μόνο φορέα ο οποίος θα συγκεντρώνει όλες τις αρμοδιότητες που σχετίζονται με το περιβάλλον θεωρείται ουτοπία, καθώς στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε ουσιαστικά ένα υπερυπουργείο που θα ρύθμιζε όχι μόνο τα περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά και όλες τις δραστηριότητες που τα επηρεάζουν, όπως βιομηχανία, εμπόριο, μεταφορές, γεωργία και άλλα.

Επιπλέον οι παρακάτω γενικές κατευθύνσεις είναι δυνατό να οδηγήσουν σε μια καλύτερη πολιτική έναντι των λατομείων, όσον αφορά το θεσμικό κυρίως πλαίσιο:

- Βελτίωση και απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου για τα λατομεία γενικά και για την προστασία του περιβάλλοντος ειδικότερα.
- Αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας και πάταξη της παρανομίας.
- Θεσμοθέτηση μηχανισμών ελέγχου των εργασιών αποκατάστασης.
- Ένταξη των λατομικών επιχειρήσεων σε Κοινοτικά προγράμματα για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις γεγονός που θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά τους. Επιπλέον ένα μέρος των οικονομικών πόρων που θα δοθούν είναι δυνατό να προορίζονται για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής και ειδικότερα για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος.

Στο σημείο αυτό ιδιαίτερα σημαντική μπορεί να αποβεί και η αξιοποίηση της εμπειρίας που διαθέτουμε από τα αντίστοιχα παραδείγματα σε διεθνές επίπεδο, όπως για παράδειγμα στον Καναδά, από τα οποία είναι δυνατόν να αντλήσουμε αξιόλογες πληροφορίες και προτάσεις – λύσεις.

7.3 Χωροθέτηση

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η αποκατάσταση δε στοχεύει στην επαναφορά του τοπίου στην αρχική του μορφή, μια και αυτό πρακτικά θα ήταν πολύ δύσκολο ως και ακατόρθωτο, αλλά στην εξάλειψη των κινδύνων και των αρνητικών επιδράσεων από τη λατομική δραστηριότητα, στην επιτάχυνση των διαδικασιών βελτίωσης του φυτευτικού αποθέματος και εγκατάστασης της βλάστησης, στο να δεθεί ο χώρος οπτικά με το γύρω φυσικό τοπίο και τέλος στην όσο το δυνατό καλύτερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει το τοπίο των λατομείων, δεδομένου ότι έχουν δημιουργηθεί επιφάνειες με ποικίλες κλίσεις και οι οποίες είναι δυνατό να διαμορφωθούν αισθητικά και λειτουργικά, έτσι ώστε να φιλοξενήσουν διάφορες δραστηριότητες και χρήσεις γης.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών θεωρείται σκόπιμο τα λατομεία αδρανών υλικών να χωροθετούνται σε περιοχές οι οποίες λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους να διευκολύνουν τη διαδικασία της αποκατάστασης με την έννοια που αναφέρθηκε προηγούμενα, αλλά και να ελαχιστοποιούν τα προβλήματα στη λειτουργία των πόλεων και στην επέκταση του αστικού ιστού.

Ορισμένα από τα κριτήρια που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για την επιλογή των περιοχών χωροθέτησης των λατομείων είναι αρχικά η κατάλληλη απόσταση από τους οικισμούς, η οποία θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να μην επιβαρύνει ούτε τον αστικό ιστό, αλλά ούτε και να αυξάνει υπερβολικά τα μεταφορικά κόστη.

Επιπλέον, καλό θα ήταν οι λατομικοί χώροι να είναι προσπελάσιμοι ως ένα βαθμό για την αποφυγή παραιτέρω έργων υποδομής. Η οπτική επαφή με οικισμούς και άλλους χώρους αναφοράς θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο περιορισμένη προς αποφυγή υποβάθμισης της περιοχής.

Το τοπιακό δυναμικό των λατομείων και οι κλίσεις της περιοχής θα πρέπει να είναι τέτοιες, ώστε να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την αποκατάσταση της βλάστησης μετά το πέρας των εργασιών.

Τέλος, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές ανάγκες (ποιότητα ζωής, απασχόληση, παραγωγή) της περιοχής, καθώς επίσης και οι προοπτικές επέκτασης του οικιστικού ιστού, ώστε να μην προκληθούν προβλήματα από την μελλοντική γειτνίαση των κατοικημένων περιοχών και του λατομικού χώρου.

Καθίσταται αναγκαία, επομένως, η θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών σε όλη τη χώρα και ιδιαίτερα στην Ανατολική Αττική, οι οποίες είναι απαραίτητο να πληρούν τα χαρακτηριστικά και τα κριτήρια που προαναφέρθηκαν (βλ. και κεφάλαιο 4, ενότ. 4.3.).

Επιπλέον, κατά τη χωροθέτηση μιας λατομικής περιοχής, καλό θα ήταν να λαμβάνεται υπόψη η δυνατότητα μακροπρόθεσμης ικανοποίησης των αναγκών της ευρύτερης περιοχής σε αδρανή υλικά, τα οποία θα πρέπει βέβαια να είναι κατάλληλα τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη.

Στο Σχήμα 3 επιχειρείται μια συνολική καταγραφή εκείνων των κριτηρίων που προσδιορίζουν την απόφαση χωροθέτησης ενός λατομείου.

Σχήμα 3: Κριτήρια χωροθέτησης λατομείων.

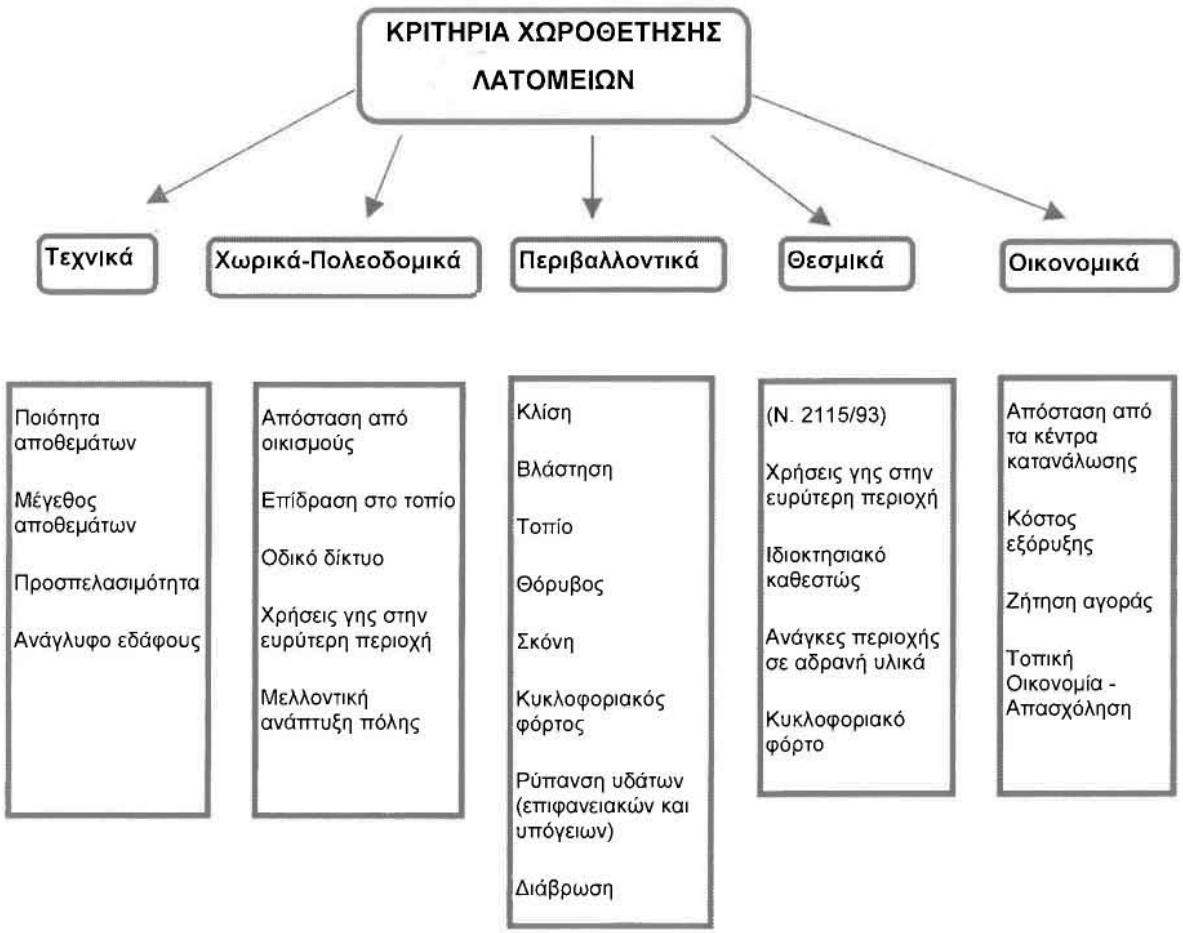

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

7.4 Αποκατάσταση

Με δεδομένη την αναγκαιότητα συνέχισης των λατομικών εκμεταλλεύσεων κρίνεται σκόπιμη η επιλογή του άριστου μεγέθους, όσον αφορά την ένταση και την έκταση, της εκμετάλλευσης.

Αναμφίβολα εάν πέρα από τα οικονομικά κριτήρια λαμβάνονταν υπόψη τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κόστη, καθώς επίσης και το κόστος αποκατάστασης, η επιφάνεια την οποία θα καταλάμβαναν οι εκμεταλλεύσεις θα ήταν πολύ μικρότερη με αποτέλεσμα οι οικολογικές και οπτικές επιπτώσεις να είναι αρκετά πιο ήπιες.

Η χρησιμοποίηση της προηγούμενης εκσκαφής ή φάσης για την απόθεση των στείρων υλικών της επόμενης μειώνει αυτόματα την έκταση της εκμετάλλευσης, αυξάνεται όμως στην περίπτωση αυτή το κόστος μεταφοράς. Η οικονομία του χώρου

που προκύπτει προκαλείται αφενός από το γεγονός ότι δεν χρησιμοποιείται μια νέα επιφάνεια για την απόθεση των στείρων υλικών και αφετέρου από το ότι αποκαθίσταται η εκσκαφή με την πλήρωσή της με στείρα υλικά (Μπρόφας Γ. , 1983).

Επιπλέον, μεγαλύτερη οικονομία χώρου είναι δυνατόν να προκύψει από την εξάντληση της μέγιστης χωρητικότητας μιας επιφάνειας πριν χρησιμοποιηθεί κάποια άλλη για την απόθεση στείρων υλικών ή ακόμη αν η εκμετάλλευση γινόταν με υπόγειες στοές.

Επιπρόσθετα, ιδιαίτερη σημαντική είναι και η επιλογή των θέσεων που προορίζονται για την απόθεση των στείρων υλικών, καθώς οι θέσεις με μικρή χωρητικότητα, όπως είναι οι επιφάνειες με μεγάλες κλίσεις, είναι ακατάλληλες για την απόθεση των στείρων με αποτέλεσμα να καταλαμβάνονται και συνεπώς να καταστρέφονται μεγάλες επιφάνειες.

Από την άλλη η ένταση της επέμβασης καθορίζει και την οπτική αλλοίωση που πραγματοποιείται καθώς μεταβάλλονται όλα τα οπτικά στοιχεία στην επιφάνεια επέμβασης με αποτέλεσμα να προσελκύουν το βλέμμα. Όσον αφορά την ένταση διακρίνονται τέσσερις (4) βαθμοί επέμβασης (Μπρόφας Γ., 1989):

1. Καμία ή σημειακή μεταβολή, όπως στη περίπτωση της υπόγειας εκμετάλλευσης.
2. Μερική αλλοίωση και εύκολα αποκαταστάσιμη, όπως παρατηρείται με την εκμετάλλευση αβαθών επιφανειακών κοιτασμάτων.
3. Έντονη μεταβολή του τοπίου με τη δημιουργία μεγάλων εκσκαφών και αποθέσεων οι οποίες μετατρέπονται σε κυρίαρχα στοιχεία στο τοπίο.
4. Πλήρης αλλαγή του φυσικού τοπίου, όπως συμβαίνει με την ισοπέδωση μιας σειράς εξάρσεων.

Σημαντικό ρόλο, πέρα από την έκταση και την ένταση της επέμβασης, κατέχει η οπτική απορροφητικότητα του τοπίου, δηλαδή "η ικανότητα του τοπίου να δέχεται διάφορες επεμβάσεις - αλλαγές και να διατηρεί την οπτική του ακεραιότητα". Οι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η οπτική απορροφητικότητα του τοπίου και οι οποίοι είναι ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη τόσο κατά το σχεδιασμό της εκμετάλλευσης όσο και κατά την αποκατάσταση του τοπίου, είναι κυρίως:

- Η κλίση η οποία όσο αυξάνει τόσο μεγαλώνει η γωνία παρατήρησης και μειώνονται τα οπτικά εμπόδια και συνεπώς ελαττώνεται η ικανότητα του τοπίου να "απορροφά" τις αλλαγές.
- Η ποικιλότητα της βλάστησης, ο αριθμός των φυσικών στοιχείων και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που όσο αυξάνουν τόσο επιτρέπουν σε ένα τοπίο να δεχθεί κάποιες επεμβάσεις.

- Η απόσταση της επιφάνειας επέμβασης από το σημείο αναφοράς η οποία είναι ανάλογη με την οπτική απορροφητική ικανότητα του τοπίου.
- Η θέση και ο προσανατολισμός των εκμεταλλεύσεων σε σχέση με τα σημεία αναφοράς.
- Ορισμένα σημεία ή θέσεις χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη οπτική ευαισθησία και συνακόλουθα προσελκύουν το βλέμμα, όπως οι γραμμές του ορίζονται, τα κυρίαρχα στοιχεία του τοπίου και άλλα. Η οπτική αλλοίωση που υφίσταται το περιβάλλον είναι δυνατό να ελαττωθεί αν προηγηθεί της χωροθέτησης ανάλογη μελέτη οπτικής απορροφητικής ικανότητας του τοπίου και σωστή τοποθέτηση των λατομείων στο χώρο όσον αφορά τον προσανατολισμό τους.
- Η βλάστηση εγκαθίσταται ακόμη και στις περιοχές με επιφάνειες που έχουν έντονες κλίσεις, αρκεί να έχουν λεπτό υλικό και μάλιστα ίδιο με εκείνο των επιφανειών που φέρουν ήδη φυσική βλάστηση.
- Χρησιμοποίηση φυτών της περιοχής που έχουν παρόμοιες οικολογικές απαιτήσεις.

Πέρα από την αποκατάσταση ιδιαίτερα σημαντική είναι και η επιλογή των εναλλακτικών χρήσεων, η οποία ουσιαστικά θα πρέπει να προηγείται. Ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του λατομικού χώρου και με τις εκάστοτε κοινωνικές ανάγκες είναι δυνατόν, με κατάλληλο σχεδιασμό, να δημιουργηθούν σε παλιές εκμεταλλεύσεις λατομείων γήπεδα αθλοπαιδειών, χώροι για αναρρίχηση και ορειβασία, αμφιθέατρα, χώροι αναψυχής, φυσιολατρικοί περίπατοι, τεχνητές λίμνες και άλλα.

Σύμφωνα με τις μελέτες αποκατάστασης που παρουσιάστηκαν στην εργασία αυτή και με βάση την επιτόπια έρευνα σε ήδη αποκατεστημένους λατομικούς χώρους, τα αποτελέσματα κρίνονται μάλλον μη ικανοποιητικά. Οι μέχρι τώρα αποκαταστάσεις διακρίνονται για την προχειρότητά τους, με ελάχιστες εξαιρέσεις, και δεν λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε λατομικού χώρου και οι κοινωνικές ανάγκες, όπως προκύπτει από τις σχεδόν όμοιες λύσεις που προτείνονται.

Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, αποκαταστάσεις που θα έπρεπε να είχαν υλοποιηθεί ή τουλάχιστον να έχουν προχωρήσει σε ένα ικανοποιητικό βαθμό, δεν έχουν καν ξεκινήσει. Η βασικότερη αιτία για αυτό είναι τα διάφορα προβλήματα ιδιοκτησίας που παρεμποδίζουν την όλη διαδικασία.

Σκόπιμο θα ήταν, λοιπόν, να θεσμοθετηθούν τεχνικές προδιαγραφές για τη σύνταξη μελετών αποκατάστασης του περιβάλλοντος των ανενεργών λατομείων, οι οποίες έτσι και αλλιώς υφίστανται αλλά δεν είναι εγκεκριμένες, ώστε οι μελέτες που γίνονται να ακολουθούν κάποια πρότυπα, σαν ένα πρώτο βήμα.

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο προκύπτει ως συμπέρασμα πως ο ορθολογικός σχεδιασμός που θα περιλαμβάνει την αποκατάσταση με επιλογή της μελλοντικής χρήσης γης ως λειτουργικό μέρος της εκμετάλλευσης, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση, ώστε με το τέλος της εκμετάλλευσης να έχουν δημιουργηθεί οι απαραίτητες λειτουργικές και αισθητικές συνθήκες και να μην απαιτείται κανενός είδους διαμόρφωση παρά μόνο οι προσθετικές εκείνες επεμβάσεις που ολοκληρώνουν τη χρήση που έχει επιλεγεί.

Η χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης θα πρέπει να δίδεται αφού προηγουμένως έχει προσδιορισθεί το είδος της αποκατάστασης – χρήσης του λατομείου μετά το πέρας της εκμετάλλευσης. Έτσι, η μέθοδος εκμετάλλευσης θα είναι προσανατολισμένη στην αποκατάσταση, γεγονός που παρουσιάζει τόσο τεχνικά όσο και οικονομικά πλεονεκτήματα.

Δεδομένου των αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων από την εξορυκτική δραστηριότητα, οι οποίες εστιάζονται

1. στην έλλειψη πρασίνου που οφείλεται στην καταστροφή των δασών κατά τη διαδικασία εξόρυξης,
2. στη θυσία ενός κοινού αγαθού, του δάσους, χωρίς να υπολογίζεται το κόστος εναλλακτικής χρήσης,
3. στην ποιοτική υποβάθμιση του τοπίου,
4. στις οχλήσεις που προκαλούν ο θόρυβος και η σκόνη στις γύρω κατοικημένες περιοχές,
5. στους κινδύνους που εγκυμονεί η περιοχή για τους κατοίκους,
6. στο ότι δεν υπεισέρχεται στο λειτουργικό κόστος και το κοινωνικό, ώστε να λαμβάνονται τα αναγκαία για την αποκατάσταση μέτρα και τη σωστή χωροθέτηση των εκμεταλλεύσεων,

κάθε λατομική δραστηριότητα είναι ανάγκη να εξετάζεται στο πλαίσιο ενός γενικότερου σχεδιασμού ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών και προστασίας του κοινωνικού συμφέροντος και όχι αποσπασματικά.

Επιπλέον, απαιτείται σωστή χωροταξική οργάνωση του χώρου, όσον αφορά τις αποθέσεις, τους αποθηκευτικούς χώρους, τις εκσκαφές, τα απορρίμματα και όλων όσων σχετίζονται με την εξορυκτική δραστηριότητα.

Είναι απαραίτητη η οργάνωση και ο καθορισμός εκ των προτέρων των δραστηριοτήτων και εργασιών που λαμβάνουν χώρα κατά την εξόρυξη, όπως για παράδειγμα ο χώρος απόθεσης των στείρων και η επαναχρησιμοποίησή τους μετά το πέρας της κάθε φάσης/ εκσκαφής, ο διαχωρισμός και η διαφύλαξη του επιφανειακού εδάφους και του λεπτού υλικού, η απομάκρυνση των εγκατεστημένων μηχανημάτων, απορριμμάτων κλπ και ο καθαρισμός των μετώπων εκσκαφής πριν από την έναρξη των διαδικασιών αποκατάστασης.

Αναμφισβήτητα, η θεσμοθέτηση λατομικών περιοχών, σύμφωνα με τα κριτήρια και τα χαρακτηριστικά που προβλέπει ο νόμος, θα συμβάλλει ουσιαστικά στην άμβλυνση των αρνητικών επιπτώσεων που συνεπάγεται η εξορυκτική δραστηριότητα και στην αποφυγή των παραβάσεων και παρεκκλίσεων βάσει των οποίων λειτουργούν τα λατομεία σήμερα.

Ακόμη, η βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου, λαμβάνοντας υπόψη τα θετικά και αρνητικά σημεία των δύο πιο πρόσφατων νόμων (Ν. 1428/84, Ν. 2115/93), με ταυτόχρονη αξιοποίηση των εμπειριών από αντίστοιχα παραδείγματα στο εξωτερικό, θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση πολλών προβλημάτων που προκλήθηκαν από την εξορυκτική δραστηριότητα και στην καλύτερη προστασία του περιβάλλοντος.

Επιπλέον, η ύπαρξη μιας σωστής αναπτυξιακής πολιτικής παίζει βασικότατο ρόλο. Η ανάπτυξη των μη-ανανεώσιμων πόρων, όπως είναι τα αδρανή υλικά, ή έστω η εκμετάλλευσή τους καθίσταται πολύ πιο εύκολη όταν υπάρχει μια τοπική αναπτυξιακή πολιτική σε εφαρμογή. Η πολιτική αυτή συμβάλλει, πέρα από την ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων των ΟΤΑ όσον αφορά τις επενδύσεις σε χρόνο και χρήμα και σε συνολικές στρατηγικές σχεδιασμού χρήσεων γης.

Δεδομένου του γεγονότος ότι τα λατομεία έχουν τοπικές επιδράσεις (οικονομικές, περιβαλλοντικές, πολεοδομικές), και με βάση την αρχή της επικουρικότητας, θα ήταν επιπλέον σκόπιμο η όλη αρμοδιότητα να μεταφερθεί στους ΟΤΑ.

Η αναπτυξιακή πολιτική παρέχει κατευθύνσεις έτσι ώστε να αντιμετωπίζεται κάθε τι το απρόσμενο. Η ανάγκη για μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική ξεκινάει από την επιδίωξη της οικονομικής ανάπτυξης[45] και συντελεί στο να εδραιωθούν:

- οι όροι, οι συνθήκες και τα όρια της ανάπτυξης,

---

[45] Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να γίνει ένας διαχωρισμός όσον αφορά τις έννοιες "οικονομική ανάπτυξη" και "οικονομική μεγέθυνση". Με τον όρο οικονομική μεγέθυνση εννοούμε την αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν προϊόντος μιας χώρας διαχρονικά. Ο όρος οικονομική ανάπτυξη είναι ευρύτερος και περιλαμβάνει πέρα από την αύξηση των υλικών αγαθών και τις αλλαγές στη διάρθρωση και τη λειτουργία της οικονομίας και της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό συνήθως αναφερόμαστε σε προβλήματα οικονομικής ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών και σε προβλήματα οικονομικής μεγέθυνσης των αναπτυγμένων. (Σκούντζος Θ., 1989)

- το σημείο μέχρι το οποίο η οικονομική ανάπτυξη είναι προτεραιότητα της κοινωνίας,
- να ιεραρχηθούν οι ευκαιρίες για ανάπτυξη,
- πως να ταιριάξουν τα εκάστοτε οικονομικά ενδιαφέροντα με τα αντίστοιχα περιβαλλοντικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και παραδοσιακά, και
- τα σχέδια χρήσεων γης.

Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο ότι η πολιτική αυτή θα πρέπει να διαμορφωθεί με τη συμμετοχή των πολιτών, γεγονός που θα βοηθήσει όχι μόνο στο να την αποδεχθούν αλλά και να την υποστηρίξουν.

Συνοψίζοντας, προκειμένου να εκμεταλλευτούμε τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη, η εξορυκτική δραστηριότητα μπορεί να αναπτυχθεί κατά τρόπο ώστε να επιτευχθεί η ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων, αλλά ταυτόχρονα και να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσο και στο κοινωνικό σύνολο, και να δημιουργηθούν συνθήκες τέτοιες που να επιτρέπουν την εγκατάσταση χρήσεων κοινωνικά επιθυμητών και αναγκαίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

1. **Βλιάμος, Σ.** (...): "Το σύστημα τελών για τη ρύπανση: Πόσο αποτελεσματικό μπορεί να είναι για τη δημόσια διοίκηση;"

2. **Γ.Γ.ΕΣΥΕ**: Μητρώο Επιχειρήσεων 1994.

3. **Γκαφάνης, Ι.** (1993):"Εργαλεία για μια πολιτική του περιβάλλοντος", Πρακτικά Συνεδρίου *Δημόσια Πολιτική για το Περιβάλλον*, Κέρκυρα 27 - 29 Ιανουαρίου 1993.

4. **Γρίσπου Η.** (1995): "Θεσμικό πλαίσιο προστασίας περιβάλλοντος αναφορικά με την λειτουργία των λατομικών επιχειρήσεων", Πρακτικά Συνεδρίου HELECO '95.

5. **Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος** (ΕΣΥΕ). Διάφορες εκδόσεις.

6. **Ελευθεριάδης, Ν.** (1996): "Η αισθητική αλλοίωση των περιαστικών τοπίων: Η περίπτωση των λατομείων στην περιοχή Δράμας". Διημερίδα για το περιβάλλον, Δράμα

7. **ENVISTA** Ομάδα περιβαλλοντικών μελετών (1996), *Αποκατάσταση ανενεργού λατομείου στη θέση Κακόρεμα Καρέα Αττικής*, Αύγουστος 1996.

8. **Ε.Επιτροπή, DG XI** (1996): "Η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον", Τόμος 1 - *Γενική Πολιτική*, σελ. 54 – 83.

9. **Ε.Επιτροπή., DG XI** (1993): *Στόχος η Αειφορία, πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την πολιτική και τη δράση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη.*

10. **Ε.Επιτροπή., DG XI** (1994): *Στόχος η Αειφορία, έκθεση προόδου και πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το πέμπτο πρόγραμμα πολιτικής και δράσης σχετικά με το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη.*

11. **ΕΣΥΕ** (1997): *Ετήσια Στατιστική Ερευνα Ορυχείων (Μεταλλείων - Λατομείων - Αλυκών)* έτους 1994.

12. **Θεοδοσιάδης, Ε.** (1996): "Λατομεία του Ν. Δράμας – Υφιστάμενη κατάσταση – Προβλήματα – Προοπτικές". Διημερίδα για το περιβάλλον, Δράμα

13. **ΙΟΒΕ** (1997), Μονάδα κλαδικών μελετών, *Κλάδος 152 Τσιμεντοβιομηχανία*, Σεπτέμβριος 1997.

14. **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ** (1998): Συνέντευξη του γ.γ. Υπουργείου Ανάπτυξης κ. Αντ. Παπαθανασόπουλου, σελ.24, Κυριακή 1 Μαρτίου

15. **Καλαμαρίδης, Ι.** (1998): "Η ισοπέδωση νόμιμων και παράνομων", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 28, Κυριακή 15 Μαρτίου

16. **Καραϊσκάκη, Τ.** (1998): "Η <Κ> κατέγραψε την καταστροφή", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 20, Κυριακή 22 Φεβρουαρίου

17. **Καραϊσκάκη, Τ.** (1998): "Κίνδυνος για 72 σπίτια", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 24, Κυριακή 1 Μαρτίου

18. **Κάραλης, Κ.** (1994): "Περιβάλλον και ανάπτυξη. Μεθοδολογική διερεύνηση του ρόλου της πολιτικής στη διεπιστημονική προσέγγιση του προβλήματος". Στο *Επιστήμες και Περιβάλλον στα Τέλη του Αιώνα, προβλήματα και προοπτικές*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, οικολογική σκέψη 9.

19. **Κατοχιανού, Δ.** (1993): "Η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος στα προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας", Πρακτικά Συνεδρίου *Δημόσια Πολιτική για το Περιβάλλον*, Κέρκυρα 27 - 29 Ιανουαρίου 1993.

20. **Κώττης, Γ.** (1994): *Οικολογία και Οικονομία*, εκδόσεις Παπαζήση.

21. **Λαγος, Αθ.** (1994): "Ανάπτυξη και περιβάλλον σε πλανητική κλίμακα. Η αναγκαιότητα ενός νέου πολιτισμού σχεδίασης". Στο *Επιστήμες και Περιβάλλον στα Τέλη του Αιώνα, προβλήματα και προοπτικές*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, οικολογική σκέψη 9.

22. **Λάππας, Δ.** (1998): "Με αργούς ρυθμούς η αποκατάσταση", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 28, Κυριακή 15 Μαρτίου

23. **Μπεριάτος, Η.** (1997): *Περιβαλλοντικός Προγραμματισμός: Διαχείριση φυσικών Πόρων*, σημειώσεις στο μάθημα Χωροταξία ΙΙΙ.

24. **Μπεριάτος, Η.** (1991): "Ανάπτυξη και Περιβάλλον", *Σύγχρονα Θέματα*, Δεκέμβριος 1991.

25. **Μπιζόπουλος, Αν.** (1995): "Περιβαλλοντική Οικονομία". Στο *Επιλεγμένα Θέματα Διαχείρισης Περιβάλλοντος*, σελ. 722 – 744, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας.

26. **Μπρόφας, Γ.** (1987): "Ερευνα για την αποκατάσταση του τοπίου στο λατομικό χώρο της Πεντέλης", *Ιδρυμα Δασικών Ερευνών Αθήνας*, τόμος VIII, τεύχος ΙΙ, σελ. 149 – 186.

27. **Μπρόφας, Γ.** (1989): "Οικολογικές και μεταλλευτικές επιπτώσεις στο τοπίο από τη μεταλλευτική και λατομική δραστηριότητα". Συνέδριο για την *Προστασία του Περιβάλλοντος στη Μεταλλευτική, στη Μεταλλουργία και στην Τεχνολογία των Υλικών*, 13 - 15 Δεκεμβρίου 1989, Αθήνα, σελ. 41 – 52.

28. **Μυλόπουλος, Γ.** (1998): "Βιώσιμη Ανάπτυξη και Περιβάλλον: Η κρίση του τρίτου δρόμου για την επιβίωση του πλανήτη". Περιοδικό *Δίαυλος*, τεύχος 1°.

29. **NERCO - Ν. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Ε.Π.Ε.** (1997): *Μελέτη μορφολογικής και βλαστητικής αποκατάστασης των ανενεργών λατομείων "Μερέντα" Μαρκόπουλο Αττικής.*

30. **NERCO - Ν. ΧΛΥΚΑΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Ε.Π.Ε.** (1997): *Μελέτη για την απόθεση προϊόντων εκσκαφών και την περιβαλλοντική αποκατάσταση του ανενεργού λατομείου "Π. Βιαρόπουλου" Γαλάτσι Αττικής.*

31. **Οικονομόπουλος, Α.** (1993): "Διαμόρφωση και άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής στη χώρα μας: προβλήματα και προοπτικές". Πρακτικά Συνεδρίου *Δημόσια Πολιτική για το Περιβάλλον*, Κέρκυρα 27 - 29 Ιανουαρίου 1993.

32. **Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας** (ΟΡΣΑ): Πρόγραμμα "Αττική S.O.S."

33. **Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών**, Πρακτικά Συνεδρίου "Η Ελληνική Τσιμεντοβιομηχανία και η Προοπτική Ανάπτυξής της", Βόλος 1987.

34. **Παπαδοπούλου – Συμεωνίδου, Π.** (1993): "Η δομή της δημόσιας διοίκησης ως βασικός παράγοντας περιβαλλοντικής πολιτικής και συνείδησης". Πρακτικά Συνεδρίου *Δημόσια Πολιτική για το Περιβάλλον*, Κέρκυρα 27 - 29 Ιανουαρίου 1993.

35. **Πεσμαζόγλου, Β.** (1998): "Τα οικονομικά του περιβάλλοντος: μια επισκόπηση". Στο *Οικολογία και Επιστήμες του Περιβάλλοντος* (ΔΙΠΕ).

36. **Πίκια, Γ.** (1998): "Λατομεία: ένα έγκλημα με δράστες 4 υπουργεία", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 20, Κυριακή 22 Φεβρουαρίου

37. **Πίκια, Γ.** (1998): "Μερέντα: ανοικτή μετά από 31 αποφάσεις", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 25, Κυριακή 1 Μαρτίου

38. **Πίκια, Γ.** (1998): "Βουνό οι παρανομίες των λατομείων στο Κορωπί", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 27, Κυριακή 8 Μαρτίου

39. **Πίκια, Γ.** (1998): "Νέα παράταση στη λειτουργία των λατομείων", άρθρο στην *Καθημερινή*, σελ. 28, Κυριακή 15 Μαρτίου

40. **Ρούντμαν Μ., Ντεηβιντ** (1996): "Τιθασεύοντας την αγορά υπέρ του περιβάλλοντος". Στο *Η κατάσταση του πλανήτη*.

41. **Σαμαράς, Γ.** (1994): "Οικονομία και Περιβάλλον". Στο *Επιστήμες και Περιβάλλον στα Τέλη του Αιώνα, Προβλήματα και Προοπτικές*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, οικολογική σκέψη 9.

42. **Σκούντζος, Θ.** (1989): *Οικονομική Ανάπτυξη – Θεωρία, Πρακτική, Προγραμματισμός*, Τόμος Ι, Πειραιάς.

43. **Σπανού, Κ.** (1998): "Περιβαλλοντική Πολιτική: Τα θεσμικά εργαλεία". Στο *Οικολογία και Επιστήμες του Περιβάλλοντος* (ΔΙΠΕ).

44. **ΤΕΕ**, 2° Συνέδριο για τον Ελληνικό ορυκτό πλούτο, Ευγενίδειο Ίδρυμα, Αθήνα 30 Μαρτίου - 4 Απριλίου 1987.

45. **Τ.Ε.Ε.-Α.Μ., Γ.Ε.Ω.Τ.Ε.Ε.-Α.Μ., Τ.Ε.Δ.Κ.** Νομού Δράμας, Διημερίδα για το περιβάλλον, Φεβρουάριος 1996.

46. **Tietenberg, Tom** (1998): *Οικονομική του Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων*, Τόμος Α' και Β', GUTENBERG, Αθήνα.

47. **Χαλβατζάκης, Κ.** (1999): "Λατομεία στα όρια της παρανομίας", άρθρο στο *ΒΗΜΑ*, σελ. Α56, Κυριακή 31 Ιανουαρίου

48. **Χαλβατζάκης, Κ.** (1999): "Πώς μπορεί να λυθεί ο <<γόρδιος δεσμός>>", άρθρο στο *ΒΗΜΑ*, σελ. Α56, Κυριακή 31 Ιανουαρίου

49. **Χριστοφορίδης, Α.** (1995): "Λατομική Δραστηριότητα και Περιβάλλον", Πρακτικά Συνεδρίου HELECO '95.

Ξένη βιβλιογραφία

50. **Australia,** Dept. of the Environment, Sport and Territories (1996): *Techniques to Value Environmental Resources: an Introductory Handbook.* http:/www.environment.gov.au/portfolio/esd/handbook/valuatn.html

51. *Benefits from Reclamation.* http:/www.mde.state.md.us/wma/minebur/amlben.htm

52. **CEC/COM** (92): *Towards Sustainability*, a European Community Programme of Policy and Action in relation to the Environment and Sustainable Development. Volume II, Brussels.

53. *Environmental taxes*, Executive Summary http://www.eea.dk/Document/Issuerep/Env/Taxes/gt_en.htm

54. **I.A.U.R.I.F.** (1984): *Reamenagement de Carrieres Abandonnees dans les Yvelines.* Inventaire et Etudes de cas, Ile – de – France.

55. **International Symposium**, Nagpur 1994, *The Impact of Mining on the Environment: Problems and Solutions.* A.A. Balkema Publishers, Rotterdam, 464 p., ISBN 81-204-0871-3.

56. **Lintott, John** (1996): "Environmental Accounting: Useful to Whom and for What?", *Ecological Economics* 16, p. 179 – 190.

57. **Munda, Giuseppe** (1996): "Cost – Benefit Analysis in Integrated Environmental Assessment: Some Methodological Issues", *Ecological Economics 19*, p 157 – 168.

58. **Natural Resources Canada**: *Mining and the Environment: the Planning Stage.* http://www.nrcan.gc.ca/mns/school/env/planning.htm

59. **OECD** (1994), *Managing the Environment: theRole of Economic Instruments*, Paris.

60. **Ogilire, K.** (1995): *Environmental Sustainability in the Ontario Government.* York University

61. **OHIO Department of Natural Resources**, Division of Mines and Reclamation, Program Information. http:/www.dur.state.oh.us/odnr/reclamation/tableof.htm

62. **Perelló – Sivera, Juan** (1993): "Environmental Education: Integration in Regional Politics Culture Environment and Regional Development". Contributions to the 6th Workshop of the Joint Program on Regional Science Studies in Southern Europe (Nauplion - Greece, May 1992). Regional Development Institute, Athens.

63. **Peterson, Mary** *Reclamation of a Stone Quarry in a Pondarosa Pine/ Grassland Ecotone.* http:/www.soils.umn.edu:8003/h5015/mpeterson.htm

64. *Understanding the Sand and Gravel Business.* http://www.inac.gc.ca/building/sands/sand_d.htm

65. **Ursic, Ken**: *Quarry Reclamation: To Fill or Not To Fill?* http:/www.noguelph.ca/botany/cerg/kenpress.htm

66. **Valeria, Erba** (1993): "The Environmental Dimension of Land Planning, Culture Environment and Regional Development". Contributions to the 6th Workshop of the Joint Program on Regional Science Studies in Southern Europe (Naudlion - Greece, May 1992), Regional Development Institute, Athens.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Νόμος 386 της 21.7.1976 (ΦΕΚ 188 Α')

Β. Νόμος 1428 της 4/11.4.1984 (ΦΕΚ 43 Α΄)

Γ. Διευκρινήσεις του Ν. 1428/84

Δ. Νόμος 2115 της 2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15 Α')

Ε. Απόφαση 183037 της 19/28.8.1980 (ΦΕΚ 820 Β')

ΣΤ. Απόφαση Δ10/Φ68/6812 της 18.3/2.4.1993 (ΦΕΚ 221 Β΄)

Ν. 386 ΤΗΣ 21.7.1976 (ΦΕΚ 188Α΄)

Περί εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών και απαγορεύσεως εκμεταλλεύσεως λατομείων μαρμάρων εις Περιοχήν του Πεντελικού όρους.

(Από τον παρόντα νόμο ισχύουν μόνο η παρακάτω παράγραφος 2 του άρθρου 7 και οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 14, (άρθρο 36, Ν. 1428/84 (ΦΕΚ 43Α΄).

Αρθρο 7

((1. Εντός μηνός από της ενάρξεως ισχύος του παρόντος Νόμου οι εκμεταλλευόμενοι λατομεία αδρανών υλικών κείμενα εντός της περιοχής Αθηνών - Πειραιώς ως αύτη καθορίζεται υπό της επομένης παραγράφου, υποχρεούνται όπως ζητήσουν την υπό του άρθρου 2 του παρόντος Νόμου, προβλεπομένην άδειαν εκμεταλλεύσεως. Επί της εν λόγω αιτήσεως κατ' εξαίρεσιν των εν παρ. 1 του άρθρου 2 του παρόντος Νόμου οριζομένων, αποφαίνεται ο Υπουργός Βιομηχανίας, το βραδύτερον εντός μηνός από της υποβολής της)).

Η παραπάνω εντός ((()) παράγραφος 1 καταργήθηκε με την παράγραφο 1α άρθρ. 36 Ν. 1428/84 (ΦΕΚ 43Α΄).

2. Η περιοχή Αθηνών - Πειραιώς περί ής η προηγουμένη παράγραφος, περιλαμβάνεται μεταξύ της ακτής του Σαρωνικού Κόλπου και τεθλασμένης γραμμής διερχομένης δια των κορυφογραμμών των ορέων Υμηττού, Πεντέλης, Πάρνηθος και Αιγάλεω και καθοριζομένης επακριβώς υπό σημείων προσδιοριζομένων δι' αζιμουθιακών συντεταγμένων, ως ακολούθως:
1) χ=-15785, ψ=+5045, 2) χ=-13541, ψ=+21679, 3) χ=-11183, ψ=-27304, 4) χ=-4850, ψ=-26000, 5) χ=-2905, ψ=-21210, 6) χ=-3292, ψ=-20795, 7) χ=-6415, ψ=-19820, 8) χ=-6535, ψ=-19560, 9) χ=-6830, ψ=-19360, 10) χ=-7080, ψ=-19380, 11) χ=-7493, ψ=-18812, 12) χ=-9465, ψ=-17605, 13) χ=-10191, ψ=-15924, 14) χ=-12877, ψ=-8564, 15) χ=-18467, ψ=-8435, 16) χ=+18007, ψ=-21969, 17) χ=+16232, ψ=-24558, 18) χ=+13985, ψ=-25492, 19) χ=+13295, ψ=+27331, 20) χ=+12691, ψ=+25037, 21) χ=+7500, ψ=+25000, αναφερομένων των σημείων 1, 2 εις Κ.Φ.Χ.L=37°45΄ M=+0° 15΄ των σημείων 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 εις Κ.Φ.Χ. L=38° 15΄ M=+0° 15΄ των σημείων 16, 17, 18 εις Κ.Φ.Χ. L=38° 15΄, M=-0° 15΄ των σημείων 19, 20, 21 εις Κ.Φ.Χ.L=37° 45΄, M=-0° 15΄.

Αρθρο 14

1. Μετά εξάμηνον από της ισχύος του παρόντος Νόμου απαγορεύεται η εκμετάλλευσις λατομείων μαρμάρων κειμένων εις την Νοτιοδυτικήν πλευράν του Πεντελικού όρους, την ορατήν εκ της πόλεως των Αθηνών, ως αύτη καθορίζεται υπό της επομένης παραγράφου, ληγούσης αυτοδικαίως της ισχύος και των χορηγηθεισών κατ' εφαρμογήν του ΝΔ 433/1970 «περί εκμεταλλεύσεως λατομείων μαρμάρων» και του τροποποιήσαντος τούτο Ν.Δ. 1006/1971 αδειών εκμεταλλεύσεως των λατομείων τούτων.

2. Η Νοτιοδυτική πλευρά του Πεντελικού όρους, περί ής η προηγουμένη παράγραφος εκτείνεται νοτιοδυτικώς τεθλασμένης γραμμής καθοριζομένης υπό σημείων προσδιοριζομένων δι' αζιμουθιακών συντεταγμένων αναφερομένων εις το Κέντρον φύλλου χάρτου L=38° 15΄, M=+0° 15΄, ως κάτωθι:

Εν Αθήναις τη 20 Ιουλίου 1976
Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
Κων/νος Δ. Τσάτσος

Ν. 1428 ΤΗΣ 4/11.4.1984 (ΦΕΚ 43Α')

Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις.

Κυρούμεν και εκδίδομεν τον κατωτέρω υπό της Βουλής ψηφισθέντα νόμον:

Αρθρο 1
Ορισμοί

1. Αδρανή υλικά για την εφαρμογή του παρόντος νόμου, είναι τα υλικά διαφόρων διαστάσεων που προέρχονται από την εξόρυξη κατάλληλων πετρωμάτων ή την απόληψη φυσικών αποθέσεων θραυσμάτων τους και που χρησιμοποιούνται όπως έχουν ή μετά από θραύση ή λειοτρίβηση ή ταξινόμηση για την παρασκευή σκυροδεμάτων ή κονιαμάτων ή με μορφή σκύρων ή μεγαλύτερων κομματιών, στην οδοποιΐα ή λοιπά τεχνικά έργα ή οικοδομές, καθώς και τα ασβεστολιθικά πετρώματα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ασβέστη ή υδραυλικών κονιών ή συλλιπασμάτων μεταλλουργίας.

«Στην έννοια των αδρανών υλικών περιλαμβάνονται και οι δομικοί λίθοι, λαξευτοί ή όχι»

Το παραπάνω μέσα σε «» εδάφιο έχει προστεθεί με το άρθρ. 1 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

2. Η παράγρ. 2 καταργήθηκε με την παραγρ. 7 άρθρ. 24 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

3. Λατομείο είναι η έκταση γης μέσα στο λατομικό χώρο όπου αναπτύσσονται λατομικές εργασίες.

Οπου στον παρόντα νόμο αναφέρεται μίσθωση λατομείου, νοείται μίσθωση λατομικού χώρου.

«Συμβάσεις μισθώσεως λατομείων αδρανών υλικών, που έχουν καταρτισθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου ως εκμισθωτή και τρίτων, εξακολουθούν να είναι έγκυρες και ισχυρές και μετά την τυχόν αναγνώριση δικαστικώς ή διοικητικώς ως ιδιοκτήτη του εδάφους των λατομείων τρίτου προσώπου. Οι συμβάσεις αυτές εξακολουθούν να ισχύουν με τους ίδιους όρους και συμφωνίες στη δε θέση του εκμισθωτή Δημοσίου υπεισέρχεται αυτοδικαίως ο αναγνωρισθείς τρίτος».

Τα παραπάνω μέσα σε «» εδάφια έχουν προστεθεί με το άρθρ. 2 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 2
Δικαίωμα εκμετάλλευσης

1. Το δικαίωμα εκμετάλλευσης των αδρανών υλικών ανήκει στον ιδιοκτήτη της εδαφικής έκτασης μέσα στην οποία υπάρχουν αυτά ή σε εκείνον στον οποίο ο ιδιοκτήτης παραχώρησε το δικαίωμά του αυτό.

2. Ο ιδιοκτήτης για την άσκηση του δικαιώματος αυτού πρέπει να αποδεικνύει την κυριότητά του και να προσκομίζει το τοπογραφικό διάγραμμα της επόμενης παραγράφου.

3. Η παραχώρηση του πιό πάνω δικαιώματος από τον ιδιοκτήτη αποδεικνύεται μόνο με συμβολαιογραφικό έγγραφο που συνοδεύεται με τοπογραφικό διάγραμμα χαρτοσημασμένο υπό κλίμακα 1:5.000. Στο διάγραμμα αυτό απεικονίζονται τα όρια της λατομικής έκτασης που προσδιορίζονται με ορθογώνιες αζιμουθιακές συντεταγμένες εξαρτημένες από το Εθνικό Τριγωνομετρικό Δίκτυο. Στο ίδιο διάγραμμα ορίζεται το κέντρο φύλλου χάρτη υπό κλίμακα 1: 100.000 μέσα στον οποίο εμπίπτει ο λατομικός χώρος με τα στοιχεία του, δηλαδή δια του κέντρου του L (γεωγραφικό πλάτος) και του Μ (γεωγραφικό μήκος από Αθήνα).

4. Το δικαίωμα εκμετάλλευσης των λατομείων αδρανών υλικών που βρίσκονται σε χαρακτηρισμένα ως διακατεχόμενα δάση, δασικές και χορτολιβαδικές εκτάσεις ανήκει στο Δημόσιο. Η παρεμπόδιση από το διακάτοχο της άσκησης του παραπάνω δικαιώματος απαγορεύεται.

Αρθρο 3
Καθορισμός λατομικών περιοχών

«1. Ως λατομικές περιοχές δύνανται να χαρακτηρισθούν δημόσιες, δημοτικές, κοινοτικές ή ιδιωτικές εκτάσεις, ως και εκτάσεις που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου (ν.π.δ.δ.), οι οποίες προσφέρονται, κυρίως από πλευράς ποιότητας πετρωμάτων, μορφολογίας της περιοχής, υπάρξεως αποθεμάτων και συνθηκών προσπελάσεως προς αυτές και προς τα

τοις εκατό (10%) στην τιμή πωλήσεως επί δαπέδου των ακατέργαστων υλικών ή πέντε τοις εκατό (5%) στην τιμή πωλήσεως επί δαπέδου των επεξεργασμένων υλικών.

Συμβάσεις αποκομιδής υλικών, που έχουν καταρτισθεί, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι τη λήξη τους».

Το παραπάνω μέσα σε «» άρθρ. 3 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 3 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 4

Εργο Επιτροπής

«1. Για τον καθορισμό των λατομικών περιοχών η αρμόδια επιτροπή ερευνά τη συνδρομή των προϋποθέσεων της παραγράφου 1 του άρθρου 3, καθώς και την τυχόν ύπαρξη απαγορευτικών λόγων, από αυτούς που αναφέρονται στο άρθρο 10 του νόμου αυτού.

Απαγορεύεται ο καθορισμός λατομικών περιοχών σε ακτίνα δύο (2) χιλιομέτρων από κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους ή προστατευόμενες ζώνες, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, καθώς και εντός του λεκανοπεδίου Αττικής.

Για το σκοπό αυτόν η επιτροπή ζητεί την αιτιολογημένη απλή γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού, η οποία οφείλει να απαντήσει εντός αποκλειστικής προθεσμίας ενός (1) μήνα από τη λήψη του σχετικού εγγράφου.

2. Μετά τον καθορισμό των λατομικών περιοχών οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, της Διευθύνσεως Τεχνικών Υπηρεσιών ή της Τ.Υ.Δ.Κ. όταν πρόκειται για περιοχές δημοσίων ή δημοτικών - κοινοτικών εκτάσεων αντίστοιχα και του Ι.Γ.Μ.Ε. προβαίνουν σε:

α. χωροταξική κατανομή των λατομικών χώρων, που βρίσκονται σε λατομικές περιοχές εντός δημόσιων, δημοτικών και κοινοτικών εκτάσεων ή εκτάσεων ν.π.δ.δ.

β. περιγραφή των απαιτούμενων έργων υποδομής και

γ. εκτίμηση της δαπάνης εκτελέσεως των έργων αυτών.

Οι εργασίες των ανωτέρω περιπτώσεων α, β, γ ολοκληρώνονται εντός έξι (6) μηνών από τον καθορισμό των λατομικών περιοχών.

3. Η αντιμετώπιση της δαπάνης των έργων υποδομής της προηγούμενης παραγράφου αναλαμβάνεται από τους μισθωτές των λατομικών χώρων κατ' αναλογία, που καθορίζεται με απόφαση του νομάρχη ή του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητας.

Προκειμένου περί δημόσιων λατομείων, η δαπάνη των έργων υποδομής συμψηφίζεται με το αναλογικό μίσθωμα».

Το παραπάνω μέσα σε «» άρθρ. 4 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 4 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 5

Εκμίσθωση δημοσίων λατομείων

«1. Η εκμίσθωση των λατομείων αδρανών υλικών, που ανήκουν στην κυριότητα του Δημοσίου, γίνεται από το νομάρχη αποκλειστικά με πλειοδοτική δημοπρασία με ενσφράγιστες προσφορές.

Ο συναγωνισμός γίνεται επί του παγίου του αναλογικού μισθώματος και της ελάχιστης ετήσιας παραγωγής.

Η επιλογή γίνεται με βάση τη συνολικά καλύτερη προσφορά για το Δημόσιο, η δε διαδικασία για την εκμίσθωση αρχίζει υποχρεωτικώς μέσα σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή σχετικής αιτήσεως.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η εκμίσθωση με απευθείας σύμβαση δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών, όταν τούτο είναι αναγκαίο για την εκτέλεση ανατιθέμενου εθνικού ή διανομαρχιακού δημόσιου έργου, στον ανάδοχο του έργου.

Η έγκριση στις περιπτώσεις αυτές γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, με την οποία ορίζεται ο χρόνος λειτουργίας μέχρι την αποπεράτωση του έργου και επιβάλλονται οποιεσδήποτε υποχρεώσεις για τη λειτουργία του λατομείου, την προστασία του περιβάλλοντος ή την αποκατάσταση του χώρου μετά τη λήξη των εργασιών.

Απαγορεύεται η διάθεση αδρανών υλικών πέραν από τις ανάγκες του συγκεκριμένου έργου.

καταναλωτικά κέντρα για την εκμετάλλευση λατομικών ορυκτών της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του παρόντος.

2. Οι λατομικές περιοχές σε κάθε νομό καθορίζονται εντός πέντε (5) ετών με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη της επιτροπής της παραγράφου 3 του παρόντος κατόπιν αιτιολογημένης γνώμης του νομαρχιακού συμβουλίου που παρέχεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών, αφότου ζητηθεί.

Η ως άνω επιτροπή δύναται κατ' εξαίρεση να συγκροτείται από τον αρμόδιο νομάρχη και κατόπιν αιτήσεως ενδιαφερομένου για τον καθορισμό περιοχής προσφερόμενης ως λατομικής. Η αίτηση πρέπει επί ποινή απαραδέκτου να συνοδεύεται από παράβολο ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δρχ.

3. Η επιτροπή που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο, είναι οκταμελής συγκροτείται εντός τριών (3) μηνών από της δημοσιεύσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη και αποτελείται από έναν υπάλληλο βαθμού τουλάχιστον εισηγητή Α΄: 1) του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας ειδικότητας μηχανικού μεταλλείων, 2) της Διευθύνσεως Δασών 3) της Διευθύνσεως Τεχνικών Υπηρεσιών ειδικότητας πολιτικού ή τοπογράφου ή αρχιτέκτονα μηχανικού, 4) της Διευθύνσεως Εσωτερικών (Τ.Υ.Δ.Κ.) ειδικότητας τοπογράφου ή πολιτικού μηχανικού, 5) τον αρχαιολόγο προϊστάμενο της αρμόδιας Εφορείας Προϊστορικών και Κλασσικών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού αναπληρούμενο από άλλον αρχαιολόγο της Εφορείας Αρχαιοτήτων, 6) της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος της Νομαρχίας, 7) του Ι.Γ.Μ.Ε. ειδικότητας γεωλόγου ή μηχανικού μεταλλείων και 8) έναν εκπρόσωπο των Ο.Τ.Α. οριζόμενο από την Τ.Ε.Δ.Κ. Οι υπάλληλοι των περιπτώσεων 1 και 5 ορίζονται από τον αρμόδιο Υπουργό της περιπτώσεως 7 από τη Διοίκηση του Ι.Γ.Μ.Ε. αν δε στη Νομαρχία δεν υπηρετούν υπάλληλοι των περιπτώσεων 2, 3, 4 και 6 από τον αρμόδιο Υπουργό.

Η επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία εφόσον παρίστανται τα 5/8 των μελών και προεδρεύεται από τον υπάλληλο του Υπουργείου Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας και οι αποφάσεις της λαμβάνονται κατά πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

Οι λεπτομέρειες για τη λειτουργία της επιτροπής καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο καθορισμός λατομικών περιοχών ισχύει για πέντε (5) έτη από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της οικείας αποφάσεως του νομάρχη, δύναται δε να παραταθεί για μία ακόμη διετία με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας κατόπιν αιτιολογημένης προτάσεως του νομάρχη.

Εφόσον δεν έχει γίνει ενεργοποίηση της περιοχής εντός των προθεσμιών αυτών, η έκταση αποχαρακτηρίζεται με απόφαση του νομάρχη που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

4. Μέσα στις λατομικές περιοχές καθώς και σε απόσταση τουλάχιστον χιλίων (1.000) μέτρων έξω από την οριογραμμή τους, απαγορεύεται η επέκταση του σχεδίου πόλεως ή η δημιουργία ανεξάρτητου ρυμοτομικού σχεδίου ή η ανέγερση οποιουδήποτε κτίσματος με εξαίρεση εκείνα που εξυπηρετούν τη λατομική δραστηριότητα για τα οποία αποφαίνεται ο αρμόδιος νομάρχης.

Η τήρηση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας παραγράφου ανατίθεται στα οικεία πολεοδομικά όργαναν του ν. 1577/1985 (Γ.Ο.Κ.) όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

5. Η εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών εντός των λατομικών περιοχών χαρακτηρίζεται ως δημοσίας ωφελίας. Στις περιοχές αυτές το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως των αδρανών υλικών υπερισχύει κατ' αρχήν του δικαιώματος εκμεταλλεύσεως οποιασδήποτε κατηγορίας ορυκτών.

Κατ' εξαίρεση, αν υπάρχουν κοιτάσματα μεταλλευμάτων ή βιομηχανικών ορυκτών ή μαρμάρων σε σημαντικές ποσότητες και έχουν ουσιώδη σημασία για την εθνική οικονομία, το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως των ορυκτών αυτών υπερισχύει. Στην περίπτωση αυτήν εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

6. Τα δρανή υλικά, που εξορύσσονται κατά την εκμετάλλευση οποιασδήποτε κατηγορίας ορυκτών, διατίθενται ελεύθερα από τον εκμεταλλευτή, ο οποίος υποχρεούται στην καταβολή αναλογικού μισθώματος στον ιδιοκτήτη της εκτάσεως του χώρου εκμεταλλεύσεως και για όσο χρόνο έχει το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως. Το ανωτέρω μίσθωμα ανέρχεται σε ποσοστό δέκα

3. Για τη συμμετοχή στις δημοπρασίες των λατομείων της παραγράφου 1 απαιτείται η κατάθεση εγγυητικής επιστολής ποσού ίσου με το προκύπτον βάσει του καθοριζόμενου από τη διακήρυξη ποσοστού επί του προσφερόμενου ετήσιου μισθώματος, που επιστρέφεται μετά την υπογραφή της συμβάσεως. Σε κάθε περίπτωση μισθώσεως, κατατίθενται στον αρμόδιο νομάρχη εγγυητικές επιστολές εκπληρώσεως των όρων της συμβάσεως που καταπίπτουν προς όφελος του Δημοσίου σε περίπτωση μη συμμορφώσεως».

Το παραπάνω μέσα σε «» αρθρ. 5 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 5 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 6

Παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης με σύμβαση μίσθωσης

«1. Οι συμβάσεις μισθώσεως του προηγούμενου άρθρου καταρτίζονται μόνο με συμβολαιογραφικό έγγραφο και για διάρκεια είκοσι (20) ετών.

Στην περίπτωση της παραγράφου 2 του άρθρου 5 η χρονική διάρκεια της μισθώσεως συνομολογείται ίση με τη χρονική διάρκεια εκτελέσεως του συγκεκριμένου έργου.

2. Η διάρκεια των είκοσι (20) ετών μπορεί να παραταθεί μέχρι δύο (2) πενταετίες.

Η παράταση χορηγείται με απόφαση του νομάρχη, ύστερα από γνωμοδότηση του νομαρχιακού συμβουλίου, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στην ίδια απόφαση.

Για την παράταση αυτήν υποβάλλεται από το μισθωτή κατά τη διάρκεια του προτελευταίου έτους της μισθώσεως αίτηση καθώς και τα δικαιολογητικά που καθορίζονται στην απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 7.

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται και επί των συμβάσεων μισθώσεων, που έχουν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος συναφθεί εντός λατομικών περιοχών.

Οι παραπάνω μέσα σε «» παραγρ. 1 και 2 έχουν τεθεί όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρ. 6 τον Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

3. Η υπομίσθωση και κάθε άλλη μορφή μεταβίβασης των μισθωτικών δικαιωμάτων απαγορεύεται. Επιτρέπεται μόνο, ύστερα από έγκριση του νομάρχη, η εισφορά του συνόλου των μισθωτικών δικαιωμάτων σε εταιρεία.

4. Ο υποψήφιος μισθωτής υποχρεούται να υποβάλει στο νομάρχη, για έγκριση χρονοδιάγραμμα εργασιών για την ενεργοποίηση του λατομικού χώρου, πριν από την υπογραφή της σύμβασης μίσθωσης και μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στη διακήρυξη. Σε περίπτωση παρέκκλισης από το χρονοδιάγραμμα εργασιών ο νομάρχης μπορεί να προβεί σε άμεση καταγγελία της σύμβασης μίσθωσης και να παραχωρήσει το χώρο του λατομείου στον αμέσως επόμενο πλειοδότη με τους ίδιους όρους.

Αρθρο 7

Βεβαίωση και διάθεση εσόδων

1. Οι μισθωτές υποχρεούνται στην καταβολή πάγιων και αναλογικών μισθωμάτων. Ο μεταξύ τους συμψηφισμός απαγορεύεται.

2. Τα αναλογικά μισθώματα προσδιορίζονται με βάση τις ποσότητες των αδρανών υλικών που πωλούνται κάθε έτος και υπολογίζονται με βάση τα τιμολόγια ή και με κάθε άλλη πρόσφορη μέθοδο που κρίνει ο νομάρχης.

3. Τα έσοδα από μισθώματα δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών βεβαιώνονται από τον αρμόδιο νομάρχη, ο οποίος συντάσσει και αποστέλλει τον τίτλο βεβαίωσης (χρηματικό κατάλογο) στο Δημόσιο Ταμείο για την είσπραξη, συμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων.

«4. Με απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ρυθμίζονται οι ειδικότεροι όροι και η διαδικασία εκμισθώσεως, εκμεταλλεύσεως και διαχειρίσεως των δημόσιων λατομείων.

Το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση από τα πάγια και τα αναλογικά μισθώματα δημόσιων λατομείων της δαπάνης των έργων που συμψηφίζεται με τα αναλογικά μισθώματα διατίθεται στο Νομαρχιακό Ταμείο για εκτέλεση έργων, ύστερα από απόφαση του νομαρχιακού συμβουλίου».

Η παραπάνω μέσα σε «» παραγρ. 4 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 7 του Ν. 2115/2/15/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 8
Εκμετάλλευση λατομείων

1. Η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών σε όλη τη χώρα επιτρέπεται μόνο μέσα στις λατομικές περιοχές που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 3.

«2. Η εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών έξω από τις λατομικές περιοχές επιτρέπεται κατ' εξαίρεση με απόφαση του νομάρχη μετά αιτιολογημένη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Εάν δεν καταστεί δυνατή με τη διαδικασία του άρθρου 3 του παρόντος η δημιουργία λατομικής περιοχής σε συγκεκριμένη επαρχία ή νήσο.

β) Εάν περικλείονται πετρώματα κατάλληλα για την παραγωγή αδρανών υλικών για ειδικές χρήσεις και ιδίως για την παραγωγή τσιμέντου ή ασβέστου ή αντιολισθηρών υλικών ή δομικών λίθων. Η εκμετάλλευση των λατομείων που τροφοδοτούν τσιμεντοβιομηχανίες ή ασβεστοποιίες, γίνεται από επιχειρήσεις παραγωγής τσιμέντου ή ασβέστου και συνδέεται άμεσα με τον τόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεών τους. Ειδικότερα για επιχειρήσεις παραγωγής ασβέστου ή συνεταιρισμούς ασβεστοποιών η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή, εφόσον οι ποσοτικές ή ποιοτικές ανάγκες τους δεν καλύπτονται από τις λατομικές περιοχές ή τα λειτουργούντα λατομεία της περιοχής τους. Για τη συνδρομή των εν λόγω προϋποθέσεων μεταξύ των οποίων και των ποσοτικών και ποιοτικών αναγκών, απαιτείται απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.

Τα ανωτέρω λατομεία, που τροφοδοτούν τσιμεντοβιομηχανίες ή ασβεστοποιίες, μπορούν να διαθέτουν αδρανή υλικά και σε παρεμφερείς επιχειρήσεις της περιοχής λειτουργίας τους καθώς και την πλεονάζουσα παραγωγή τους, το ύψος της οποίας καθορίζεται με την ίδια απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.

Το ύψος της πλεονάζουσας παραγωγής καθορίζεται ύστερα από εκτίμηση των αναγκών σε αδρανή υλικά εκτελέσεως εντός του νομού δημόσιων, δημοτικών ή κοινοτικών έργων και του ύψους της παραγωγής των λειτουργούντων εντός των λατομικών περιοχών λατομείων.

γ) Για την εκτέλεση εθνικών ή διανομαρχιακών ή ειδικών έργων της παραγράφου 2 του άρθρου 5.

Για την ίδρυση λατομείου των ως άνω περιπτώσεων ισχύουν οι περιορισμοί και απαγορεύσεις της παραγράφου 4 του άρθρου 3 και της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του παρόντος.

3. Πριν από τη μίσθωση ή τη χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως σε λατομεία των περιπτώσεων α, β και γ της προηγούμενης παραγράφου, απαιτείται η κατάθεση από τον ενδιαφερόμενο στον αρμόδιο νομάρχη εγγυητικής επιστολής εκπληρώσεως των υποχρεώσεων, που απορρέουν από τις εγκεκριμένες ή θεωρημένες από τις αρμόδιες κατά την κείμενη νομοθεσία υπηρεσίες, μελέτες αποκαταστάσεως του περιβάλλοντος. Το ύψος του ποσού της εγγυητικής επιστολής καθορίζεται ίσο με το ποσό που αναφέρεται στις ανωτέρω εγκεκριμένες ή θεωρημένες μελέτες για τις δαπάνες αποκαταστάσεως του περιβάλλοντος και προσαυξάνεται κατά 40% ανά πενταετία.

Σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του εκμεταλλευτή προς τις άνω υποχρεώσεις, ανεξάρτητα από τις προβλεπόμενες από τις διατάξεις του παρόντος νόμου κυρώσεις, η εγγυητική επιστολή καταπίπτει προς όφελος του Δημοσίου, το δε ποσό διατίθεται στις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας για την περιβαλλοντολογική αποκατάσταση των λατομικών χώρων.

Με τις αποφάσεις των άρθρων 7 και 9 του παρόντος ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια εφαρμογής αυτής της παραγράφου.

4. Τα εξορυσσόμενα αδρανή υλικά που προέρχονται από την εκτέλεση δημόσιων έργων, απαγορεύεται να διατίθενται προς εμπορία από τον ανάδοχο του έργου. Η χρησιμοποίηση των υλικών αυτών δεν υπάγεται στις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου».

Οι παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 2, 3 και 4 έχουν τεθεί όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρ. 8 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 9
Αδεια εκμετάλλευσης

«1. Η εκμετάλλευση των δημοτικών κοινοτικών και ιδιωτικών λατομείων, καθώς και των λατομείων των ν.π.δ.δ. επιτρέπεται μόνο κατόπιν άδειας εκμεταλλεύσεως που χορηγεί ο νομάρχης. Για τα δημόσια λατομεία η σύμβαση μισθώσεως επέχει θέση άδειας εκμεταλλεύσεως».

«2. Η διάρκεια της άδειας εκμεταλλεύσεως των δημοτικών, κοινοτικών και ιδιωτικών λατομείων ορίζεται σε είκοσι (20) έτη και μπορεί να παραταθεί όπως ορίζεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 6».

Για τη χορήγηση της άδειας εκμετάλλευσης υποβάλλεται αίτηση που συνοδεύεται με τεχνική μελέτη και δικαιολογητικά που καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

Τεχνική μελέτη απαιτείται και για τα δημόσια λατομεία αδρανών υλικών που βρίσκονται μέσα στις λατομικές περιοχές.

«3. Πριν από την υπογραφή της συμβάσεως ή τη χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως κατατίθεται η πιό πάνω μελέτη εγκεκριμένη από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, καθώς και η απόφαση έγκρισης περιβαλλοντολογικών όρων, που προβλέπεται από την Κ.Υ.Α. 69269/5387/24.10.1990 (ΦΕΚ 678 Β΄) προκειμένου δε περί δασικών εκτάσεων, η έγκριση επεμβάσεως που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 57 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α΄).

Για την εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών, καθώς και την εντός αυτών ανέγερση και λειτουργία μηχανολογικών εγκαταστάσεων και κτιρίων που εξυπηρετούν την εκμετάλλευση, δεν απαιτείται η υπό της παραγράφου 6 του άρθρου 4 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α΄) προβλεπόμενη προέγκριση χωροθετήσεως».

Οι παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 1 και 3 και το α΄ εδάφιο της παραγράφου 2 έχουν τεθεί όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 9 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15 Α΄).

4. Οι προδιαγραφές για τη σύνταξη της τεχνικής μελέτης καθώς και η διαδικασία για την έγκρισή της καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

Το ύψος της αμοιβής των μελετητών καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων μετά από γνώμη του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος. Η προηγούμενη απόφαση μπορεί να περιλάβει και τις αμοιβές για κάθε είδος μελέτης μεταλλευτικών και λατομικών εργασιών.

5. Η τεχνική μελέτη υπογράφεται στα διάφορα τμήματα και στοιχεία της από τους επιστήμονες που αντίστοιχα προβλέπονται από την περίπτωση γ΄ της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 669/1977.

Αρθρο 10

Απαγόρευση εκμίσθωσης ή χορήγησης άδειας εκμετάλλευσης

«1. Απαγορεύεται η εκμίσθωση δημόσιων λατομείων ή η χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως δημοτικών κοινοτικών ή ιδιωτικών λατομείων καθώς και λατομείων ν.π.δ.δ. αν από την εκμετάλλευση αυτών δημιουργούνται βάσει και της καθοριζόμενης από την παράγραφο 3 του παρόντος διαδικασία:

α) κίνδυνοι για την ασφάλεια της ζωής ή για την υγεία των εργαζομένων των περιοίκων και των διερχομένων.

β) βλάβες σε κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία ή ιστορικά μνημεία ή τουριστικές εγκαταστάσεις.

γ) βλάβες σε έργα δημόσιας ωφέλειας.

δ) σοβαρές αλλοιώσεις του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Δεν χορηγείται άδεια εκμεταλλεύσεως ούτε εγκρίνεται σύμβαση μισθώσεως οποιουδήποτε λατομείου αν από την τεχνική μελέτη του άρθρου 9 ήθελε καταδειχθεί ότι δεν είναι εφικτός ο σχεδιασμός ορθολογικής εκμεταλλεύσεως βάσει των προβλεπόμενων από τον εκάστοτε ισχύοντα Κανονισμό Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών».

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 1 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 10 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15 Α΄).

2. Απαγορεύεται η χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης μέσα σε χώρους που χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ιδιαίτερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος και φυσικού κάλλους.

3. Για τους παραπάνω λόγους γνωμοδοτούν αιτιολογημένα οι αρμόδιες κατά τόπο περιφερειακές υπηρεσίες των Υπουργείων Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος, Δημοσίων Εργων, Πολιτισμού και Επιστημών, Γεωργίας της Επιθεώρησης Μεταλλείων, του ΕΟΤ και του υπουργείου Οικονομικών για ιδιοκτησιακής φύσης θέματα μέσα σε προθεσμία τριών μηνών αφότου περιέλθουν σ' αυτές τα δικαιολογητικά που διαβιβάζονται από το νομάρχη ή η αίτηση με τοπογραφικό σχεδιάγραμμα σε κλίμακα 1:5.000.

Ο νομάρχης μέσα σε έξι μήνες από την παρέλευση του παραπάνω τρίμηνου χορηγεί την άδεια εκμετάλλευσης.

4. Ο νομάρχης συνάπτει τη σύμβαση μίσθωσης ή χορηγεί την άδεια εκμετάλλευσης αφού προηγουμένως εξαρκιβώσει ότι δεν συντρέχουν οι απαγορευτικοί λόγοι που προβλέπονται από τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αυτού.

5. Ο νομάρχης αν αρνείται την εκμίσθωση ή τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης ή την παράταση της ισχύος της εκδίδει αιτιολογημένη απορριπτική απόφαση που επιδίδεται στον ενδιαφερόμενο με δικαστικό επιμελητή ή από την Αστυνομική Αρχή με απόδειξη.

Αρθρο 11
Ανάκληση άδειας εκμετάλλευσης - Μονομερής λύση σύμβασης

«1. Ο νομάρχης μπορεί να ανακαλέσει την άδεια εκμεταλλεύσεως ή να καταγγείλει τη σύμβαση μισθώσεως στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Υστερα από πλήρως αιτιολογημένη πρόταση του αρμόδιου επιθεωρητή μεταλλείων, αν δημιουργούνται κίνδυνοι που δεν μπορουν με άλλον τρόπο να αποτραπούν, για την ασφάλεια κτισμάτων ή έργων κοινής ωφέλειας, καθώς και για τη ζωή και υγεία των εργαζομένων ή περιοίκων ή διερχομένων.

β) Υστερα από πλήρως αιτιολογημένη πρόταση μιας από τις αρμόδιες κατά περίπτωση υπηρεσίες της παραγράφου 3 του άρθρου 10, εφόσον κατά τη διάρκεια της εκμεταλλεύσεως προκύψουν απαγορευτικοί της λατομείας λόγοι, οι οποίοι δεν υπήρχαν κατά το χρόνο της χορηγήσεως της άδειας εκμεταλλεύσεως ή της συνομολογήσεως της συμβάσεως μισθώσεως ή για λόγους που αφορούν το δημόσιο συμφέρον.

γ) Υστερα από πλήρως αιτιολογημένη πρόταση της αρμόδιας, ανάλογα με την περίπτωση, αρχής ή υπηρεσίας λόγω παραβάσεως από τον εκμεταλλευτή των όρων της άδειας εκμεταλλεύσεως ή της συμβάσεως μισθώσεως ή της εγκρίσεως περιβαλλοντολογικών όρων.

Στην περίπτωση αυτήν απαιτείται εισήγηση και βεβαίωση του αρμόδιου επιθεωρητή μεταλλείων ότι έχουν εξαντληθεί όλες οι από τον παρόντα νόμο προβλεπόμενες κυρώσεις.

δ) Μετά από την οριστική ανάκληση της εγκρίσεως επεμβάσεως του ν. 998/1979.

Πριν από την ανάκληση της άδειας ή καταγγελίας της μισθώσεως καλείται ο ενδιαφερόμενος από το νομάρχη σε ακρόαση εντός πέντε (5) εργάσιμων ημερών από την επίδοση της σχετικής προσκλήσεως».

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 1 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 11 τον Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

2. Η συνέχιση της εκμετάλλευσης μετά την ανάκληση της άδειας εκμετάλλευσης ή τη λύση της μίσθωσης συνεπάγεται την επιβολή των κυρώσεων του άρθρου 16 αυτού του νόμου.

Αρθρο 12
Αδεια εγκατάστασης και λειτουργίας μηχανημάτων

1. Για την εγκατάσταση μηχανημάτων κατεργασίας των αδρανών υλικών και τη λειτουργία τους είτε μέσα, είτε έξω από λατομική περιοχή, απαιτείται άδεια που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 158, 159 και 161 του Μεταλλευτικού Κώδικα (Ν.Δ. 210/1973, ΦΕΚ 277 Α').

2. Η χρονική διάρκεια της άδειας λειτουργίας ορίζεται, σε δεκαπέντε έτη και δεν ισχύει πέρα από τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης ή της άδειας εκμετάλλευσης.

3. Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για τη χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας καθορίζονται με αποφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

«4. Για την ανέγερση, εντός λατομείων, κτιρίων, εξαιρέσει των αποθηκών εκρηκτικών υλών και καψυλιών, των οποίων η κατασκευή αποτελεί υποχρέωση του εκμεταλλευτή βάσει των διατάξεων του εκδιδόμενου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 26 Κανονισμού μεταλλευτικών κι Λατομικών Εργασιών, απαιτείται άδεια που χορηγείται από την αρμόδια πολεοδομική αρχή, ύστερα από γνώμη του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας».

Η παραπάνω μέσα σε «» παραγρ. 4 έχει προστεθή με το άρθρ. 12 του Ν. 2115/2/15.3.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 13
Υποχρεώσεις εκμεταλλευτή

1. Ο εκμεταλλευτής υποχρεούται να εκμεταλλευτεί το λατομείο σύμφωνα με τους κα-

νόνες της επιστήμης και της τεχνικής.

2.Ο εκμεταλλευτής λατομείου αδρανών υλικών υποχρεούται να υποβάλλει για κάθε ημερολογιακό έτος και μέχρι τις 30 Απριλίου του επόμενου έτους δελτίο δραστηριότητας ή δήλωση απραξίας, τα στοιχεία των οποίων καθορίζονται με αποφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

Το δελτίο δραστηριότητας ή η δήλωση απραξίας υποβάλλεται σε τρία αντίτυπα στην αρμόδια Επιθεώρηση Μεταλλείων η οποία διαβιβάζει το ένα στο Υπουργείο Ενεργείας και Φυσικών Πόρων και το άλλο στον αρμόδιο νομάρχη.

3. Στους εκμεταλλευτές που δεν υποβάλλουν το πιο πάνω δελτίο δραστηριότητας ή τη δήλωση απραξίας ή τα υποβάλουν εκπρόθεσμα ή με ελλειπή στοιχεία επιβάλλεται πρόστιμο από είκοσι χιλιάδες (20.000) έως εκατό χιλιάδες (100.000) δραχμές με απόφαση του Επιθεωρητή Μεταλλείων, ο οποίος συντάσσει και αποστέλλει στο Δημόσιο Ταμείο τίτλο βεβαίωσης (χρηματικό κατάλογο) για την είσπραξή του, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων. Τα ποσά που προέρχονται από τα πρόστιμα κατατίθενται στην Τράπεζα της Ελλάδος και αναλαμβάνονται σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 15 αυτού του νόμου.

Αρθρο 14
Καθήκοντα και υποχρεώσεις επιβλέποντος

1. Η επίβλεψη της λειτουργίας των λατομείων αδρανών υλικών ανατίθεται σε επιστήμονες που προβλέπονται από το άρθρο 163 του Μεταλλευτικού Κώδικα.

2. Ο επιβλέπων το λατομείο το επισκέπτεται κατά περιοδικά χρονικά διαστήματα, που καθορίζει ο Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών.

3. Αν στο λατομείο απασχολούνται περισσότεροι από 20 εργατοτεχνίτες και υπάλληλοι ή η συνολική ημερήσια παραγωγή του υπερβαίνει τους 3.000 τόνους ή η συνολική εγκαταστημένη και φορητή ισχύς των απασχολούμενων μηχανημάτων εκτός από αυτοκίνητα με αριθμό κυκλοφορίας υπερβαίνει τους 3.000 HP, ο επιβλέπων παρακολουθεί την εκμετάλλευση του λατομείου επί τόπου συνεχώς και συνδέεται με σχέση μόνιμης απασχόλησης με τον εκμεταλλευτή.

Αρθρο 15
Εποπτεία και έλεγχος εκμετάλλευσης

1. Η εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

2. Ο Επιθεωρητής Μεταλλείων ασκεί την αστυνόμευση της λατομίας, ελέγχει την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, που ισχύουν κάθε φορά, για την εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών και τις εγκαταστάσεις αξιοποίησης των αδρανών υλικών που βρίσκονται στους λατομικούς χώρους και επιβάλλει με απόφασή του στους εκμεταλλευτές τα συμπληρωματικά μέτρα που απαιτούνται για την ορθολογική εκμετάλλευση των λατομείων και την ασφάλεια της ζωής και της υγείας των εργαζομένων, των περίοικων και των διερχομένων. Ελέγχει επίσης και την εφαρμογή της εγκεκριμένης τεχνικής μελέτης την οποία και μπορεί να τροποποιεί και διατάσσει τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την εφαρμογή της.

«3. Κάθε παράβαση από τον εκμεταλλευτή των διατάξεων του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Ερρασιών, των όρων της άδειας εκμεταλλεύσεως ή της συμβάσεως ή της συγκρίσεως περιβαλλοντολογικών όρων ή της εγκρίσεως επεμβάσεως και των εντολών του επιθεωρητή μεταλλείων, τιμωρείται με πρόστιμο από πενήντα χιλιάδες (50.000) έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) δραχμές, που επιβάλλεται με πλήρως αιτιολογημένη απόφαση του επιθεωρητή μεταλλείων. Με την ίδια διαδικασία επιβάλλονται και τα πρόστιμα, που προβλέπονται από το ν. 1650/1986.

4. Τα πρόστιμα, που προβλέπονται από την προηγούμενη παράγραφο, ως και τα πρόστιμα του άρθρου 16 του ν. 1428/1984 αποδίδονται στους οικείους δήμους και κοινότητες, στην περιοχή των οποίων βρίσκονται τα λατομεία και διατίθενται για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος με έλεγχο της αρμόδιας υπηρεσίας της νομαρχίας».

Οι παραπάνω μέσα σε «» παρ. 3 και 4 έχουν τεθεί όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 3 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

«5. Ο επιθεωρητής μεταλλείων, αν διαπιστώσει ότι οι παραβάσεις της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού γίνονται καθ' υποτροπή ή τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια των κτισμάτων ή έργων

κοινής ωφέλειας ή η ζωή και η υγεία των εργαζομένων, των περιοίκων και των διερχομένων ή δινεργείται ανορθολογική εκμετάλλευση κατά παράβαση των διατάξεων του Κ.Μ.Λ.Ε. ή τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο το περιβάλλον, όπως η προστασία του προσδιορίζεται από τις υφιστάμενες διατάξεις, μπορεί να διατάξει με πλήρως αιτιολογημένη απόφασή του, που κοινοποείται στον εκμεταλλευτή και στην κατά τόπους Αστυνομική αρχή, την επιβολή περιοριστικών μέτρων στην εκμετάλλευση του λατομείου, ιδίως δε την προσωρινή ολική ή μερική διακοπή της εκμεταλλεύσεως».

Το παραπάνω μέσα σε «» εδάφιο της παραγρ. 5 έχει τεθεί όπως τροποιήθηκε με το αρθρ. 13 του Ν 2115/2/15.3.1992 (ΦΕΚ 15Α΄).

Στην απόφαση αυτή ορίζονται τα συγκεκριμένα περιοριστικά μέτρα, τα μέτρα για την ασφαλή λειτουργία του λατομείου και οι προθεσμίες συμμόρφωσης του εκμεταλλευτή προς τα μέτρα αυτά.

«6. Οι επιθεωρήσεις μεταλλείων, των οποίων η έδρα και οι αρμοδιότητες καθορίζονται από τα π.δ/τα 238/1979 (ΦΕΚ 66 Α΄) και 381/1989 (ΦΕΚ 168 Α΄), είναι διανομαρχιακού επιπέδου υπηρεσίες και δεν διέπονται από τις διατάξεις του ν. 1622/1986 (ΦΕΚ 92 Α΄)».

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 6 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 13 του Ν 2115/2/15.3.1993 (ΦΕΚ 15 Α΄).

Αρθρο 16
Κυρώσεις για παράνομη εκμετάλλευση

«Οποιος εκμεταλλεύεται ή εξορύσσει ή αποκομίζει αδρανή υλικά χωρίς να έχει αποκτήσει σχετικό δικαίωμα τιμωρείται ποινικώς κατά το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα και διοικητικώς με τις κυρώσεις του άρθρου 5 του ν. 5895/1933 και με πρόστιμο από ένα εκατομμύριο (1.000.000) έως δέκα εκατομμύρια (10.000.000) δραχμές που επιβάλλεται με απόφαση του Επιθεωρητή μεταλλείων. Σε περίπτωση υποτροπής η αρμόδια Αστυνομική αρχή προβαίνει:

α. στη σφράγιση των μόνιμων ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων του λατομείου ύστερα από σχετική απόφαση του αρμόδιου νομάρχη.

6. στην κατάσχεση του κινητού εξοπλισμού του λατομείου και των παρανόμως παραγομένων ή μεταφερόμενων προϊόντων».

Το παραπάνω μέσα σε «» αρθρ. 16 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το αρθρ. 25, παραγρ. 7 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

Αρθρο 17
Ενδικα μέσα

1. Κατά της απορριπτικής απόφασης του νομάρχη της παραγράφου 5 του άρθρου 10 αυτού του νόμου επιτρέπεται ο ενδιαφερόμενος να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων, μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριάντα ημερών από την επίδοσή της. Η προσφυγή κατατίθεται στον αρμόδιο νομάρχη, ο οποίος μέσα σε τριάντα ημέρες από την κατάθεση τη διαβιβάζει μαζί με το σχετικό φάκελλο στο Υπουργείο Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

Επί της προσφυγής αυτής ο Υπουργός Ενεργείας και Φυσικών Πόρων αποφαίνεται μέσα σε ένα εξάμηνο από την κατάθεσή της στον αρμόδιο νομάρχη, ύστερα από ουσιαστική κρίση, κατά την οποία εκτιμάται και το γενικότερο δημόσιο συμφέρον.

Η ασκηθείσα προσφυγή και η προς άσκηση αυτής προθεσμία αναστέλλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης, εκτός αν αφορά λόγους ασφάλειας.

2. Κατά της απόφασης της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του παρόντος νόμου επιτρέπεται ο ενδιαφερόμενος να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Ενεργείας και φυσικών Πόρων, σύμφωνα με τη διαδικασία της παρ. 1 του άρθρου αυτού. Επί της προσφυγής αυτής ο υπουργός ενεργείας και Φυσικών Πόρων αποφαίνεται μέσα σε τρεις μήνες από την κατάθεσή της στον αρμόδιο νομάρχη, ύστερα από ουσιαστική κρίση, κατά την οποία εκτιμάται και το γενικότερο δημόσιο συμφέρον.

3. Οι αποφάσεις του νομάρχη, του Επιθεωρητή Μεταλλείων και του υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων, που αναφέρονται σε μίσθωση ή άδεια εκμετάλλευσης ή επιβάλλουν πρόστιμα ή μέτρα ασφαλείας, επιδίδονται στον ενδιαφερόμενο με δικαστικό επιμελητή ή από την Αστυνομική Αρχή με αποδειξη.

4. Κατά της απόφασης του Επιθεωρητή Μεταλλείων, που εκδίδεται κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 13 του απρόντος νόμου, επιτρέπεται ο ενδιαφερόμενος να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριάν-

τα ημερών από την επίδοσή της. Επί της προσφυγής αυτής αποφαίνεται, ύστερα και από ουσιαστική κρίση, ο πιο πάνω Υπουργός.

«5. Κατά των αποφάσεων των παραγράφων 3 και 5 του άρθρου 15 και του άρθρου 16 επιτρέπεται προσφυγή ενώπιον του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, σύμφωνα με τη διαδικασία της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού, η οποία δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Επί των πιο πάνω προσφυγών αποφαίνεται κατ' ουσίαν ο Υπουργός Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας μέσα σε τρεις (3) μήνες από την κατάθεσή τους».

Η παραπάνω μέσα σε «» παραγρ. 5 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 14 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 25Α').

Αρθρο 18

Αναπροσαρμογή προστίμων

Τα πρόστιμα που προβλέπονται από το νόμο αυτόν μπορούν να αναπροσαρμόζονται κάθε τρία χρόνια με απόφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

Αρθρο 19

Ειδικό τέλος

«1. Οι εκμεταλλευτές δημόσιων και ιδιωτικών λατομείων, καθώς και λατομείων ν.π.δ.δ. αδρανών υλικών, υποχρεούνται να καταβάλλουν ετησίως ειδικό τέλος υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιοχή των οποίων λειτουργεί το λατομείο. Το τέλος, αυτό ορίζεται σε πέντε τοις εκατό (5%) στην τιμή πωλήσεως των λατομικών προϊόντων επί αυτοκινήτου στο χώρο του λατομείου. Ο προσδιορισμός των ποσοτήτων που πωλούνται γίνεται με βάση τα τιμολόγια και κάθε άλλη πρόσφορη μέθοδο καταμετρήσεως των λατομικών προϊόντων.

Στην καταβολή του ως άνω ειδικού τέλους υποχρεούνται εφεξής και αυτοί που ήδη εκμεταλλεύονται δημόσια ή ιδιωτικά λατομεία καθώς και λατομεία ν.π.δ.δ. πλην των λατομείων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 1 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 15 τον Ν. 2115/2/15.3.1993 (ΦΕΚ 15Α').

2. Για αδρανή υλικά, που χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη στην τσιμεντοβιομηχανία και ασεβστοποιία και εξορύσσονται από λατομεία που εκμεταλλεύονται οι ίδιες επιχειρήσεις, το πιο πάνω ειδικό τέλος 4% υπολογίζεται με απόφαση του αρμοδίου νομάρχη επί του κόστους παραγωγής του πετρώματος φορτωμένου στο δάπεδο του λατομείου.

3. Τα ποσά που προέρχονται από το ειδικό τέλος της παραγράφου 1 αυτού του άρθρου, βεβαιώνονται και εισπράττονται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά για τη βεβαίωση και είσπραξη των εσόδων δήμων και κοινοτήτων.

4. (Η παράγρ. 4 καταργήθηκε με την παράγρ. 8 του άρθρου 24 Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

Αρθρο 20

Απαλλοτρίωση ξένης ιδιοκτησίας

1. Η εκμετάλλευση των λατομείων αδρανών υλικών που βρίσκονται μέσα στις λατομικές περιοχές του άρθρου 3 του παρόντος νόμου, χαρακτηρίζεται για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού ως δημόσιας ωφέλειας.

«2. Οταν για την εξυπηρέηση της εκμεταλλεύσεως των λατομείων της προηγούμενης παραγράφου ή για την κατασκευή έργων υποδομής είναι αναγκαία η χρησιμοποίηση ξένης ιδιοκτησίας, που βρίσκεται μέσα στη λατομική περιοχή ή έξω από αυτήν, επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση της ξένης ιδιοκτησίας, θεωρούμενη ότι συντελείται για λόγους δημόσιας ωφέλειας.

Οι εκτάσεις αυτές δεν δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο εξορυκτικής δραστηριότητας.

Σε κάθε περίπτωση η απαλλοτρίωση γίνεται με δαπάνες του εκμεταλλευτή και υπέρ του Δημοσίου».

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 2 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 16 του Ν. 2115/2/15.3.1993 (ΦΕΚ 15Α').

3. Οταν για την εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών που βρίσκονται έξω από τις λατομικές περιοχές είναι αναγκαία η χρησιμοποίηση ξένης ιδιοκτησίας, για την κατασκευή δρό-

μων προσπέλασης και την ανέγερση εργοστασίων και αποθηκών, επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση αυτής με αίτηση και δαπάνες του εκμεταλλευτή του λατομείου και υπέρ του Δημοσίου.

4. Οι απαλλοτριώσεις των προηγούμενων παραγράφων γίνονται με αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 128-138 του Μεταλλευτικού Κώδικα.

Αρθρο 21

Το άρθρ. 21 καταργήθηκε με το άρθρ. 24 παραγραφ. 9 Ν. 2115/2/15.3.93 (ΦΕΚ 15Α΄)

Αρθρο 22

Δημόσια λατομεία αδρανών υλικών, που διέκοψαν ή διακόπτουν τη λειτουργία τους οριστικά μπορεί να παραχωρούνται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της νομοθεσίας για τους δήμους και κοινότητες στους ΟΤΑ της περιοχής ύστερα από μελέτη διαμόρφωσης της έκτασης που εγκρίνεται από το Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος με σκοπό την αποκατάσταση και αξιοποίηση του τοπίου, με κατά προτεραιότητα χρήση των πόρων που περιέρχονται στους Ο.Τ.Α. από τα αναλογικά μισθώματα της παρ. 4 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου.

Τα υλικά που εξορύσσονται κατά τις εργασίες, οι οποίες γίνονται στα λατομεία αυτά για την αναδιαμόρφωσή τους, μπορεί να χρησιμοποιούνται σε δημοτικά ή κοινοτικά έργα ή να διατίθενται σε άλλους δήμους ή κοινότητες.

Αρθρο 23

1. (Η παράγρ. 1 καταργήθηκε με την παραγρ. 10 αρθρ. 24 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

«2. Η εκμίσθωση λατομείων αδρανών υλικών των δήμων και κοινοτήτων γίνεται με πλειοδοτική δημοπρασία με ενσφράγιστες προσφορές, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 5 και τη νομοθεσία που ισχύει για τους δήμους και τις κοινότητες».

Το παραπάνω μέσα σε «» εδάφιο έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκ με την παραγρ. 1 αρθρ. 17 του Ν. 2115/2/15.3.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

Οι όροι και η διαδικασία της εκμίσθωσης και εκμετάλλευσης των λατομείων αυτών και γενικά κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή τους ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ενεργείας και Φυσικών Πόρων, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Τα μισθώματα (πάγια και αναλογικά), που προέρχονται από την εκμίσθωση των λατομείων αυτών, βεβαιώνονται και εισπράττονται από τον οικείο δήμο ή κοινότητα, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, για τη βεβαίωση και είσπραξη των εσόδων τους.

4. Οπου αναφέρεται στις διατάξεις του παρόντος ο νομάρχης, προκειμένου για την εκμίσθωση λατομείων αδρανών υλικών των δήμων και κοινοτήτων, νοείται ο οικείος δήμαρχος ή πρόεδρος της κοινότητας, μετά από έγκριση του νομάρχη.

«5. Επί παρατάσεων μισθώσεως δημοτικών, κοινοτικών ή ιδιωτικών λατομείων, καθώς και λατομείων ν.π.δ.δ. αδρανών υλικών έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις του 6΄ εδαφίου της περιπτώσεως α΄ του άρθρου 20 του ν. 699/1977 (ΦΕΚ 241 Α΄)».

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 5 έχει προστεθεί με την παραγρ. 2 αρθρ. 17 του Ν. 2115/2/15.3.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

Αρθρο 24

(Το αρθρ. 24 καταργήθηκε με την παραγρ. 9 αρθρ. 2 Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

Αρθρο 25

Ο Επιθεωρητής Μεταλλείων μπορεί να εξουσιοδοτεί τους προϊσταμένους των υπηρεσιών μονάδων που υπάγονται σε αυτόν για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, που προβλέπονται από τις διατάξεις περί μεταλλείων και λατομείων.

Αρθρο 26

Το άρθρο 162 του Ν. 210/1973 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε Ν. 210/73).

Αρθρο 27

1. Συμβάσεις, που έχουν συναφθεί μέχρι 23.7.74 μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και τρίτων (μισθωτών) και που αναφέρονται σε μισθώσεις του δικαιώματος του Δημοσίου για έρευνα και εκμετάλλευση δημόσιων μεταλλείων, αναθεωρούνται με πρωτοβουλία του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

2. Η αναθεώρηση των συμβάσεων αφορά αποκλειστικά:

α) την αναπροσαρμογή του μισθώματος υπό τον περιορισμό του άρθρου 84 του Μεταλλευτικού Κώδικα και

β) Την αναπροσαρμογή των όρων της σύμβασης, ώστε να ανταποκρίνονται προς τα σημερινά τεχνικοοικονομικά δεδομένα από την άποψη της ορθολογικής έρευνας και εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων και της προστασίας των ανθρώπων και του περιβάλλοντος και ως προς τις συνέπειες παράβασης των όρων της αναθεώρησης και τη διάρκεια της μίσθωσης.

3. Ο υπουργός Ενεργείας και Φυσικών Πόρων μέσα σε τέσσερις (4) μήνες από την ισχύ του νόμου αυτού καλεί εγγράφως τους μισθωτές των δημόσιων μεταλλείων για αναθεώρηση των συμβάσεων, σύμφωνα με τα κριτήρια της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου.

Σε περίπτωση μη εμφάνισης του μισθωτή μέσα σ' ένα μήνα από την επίδοση της πρόσκλησης, ή σύμβασης λύνεται από την έκδοση και την κοινοποίηση στον μισθωτή σχετικής βεβαιωτικής απόφασης του ΥΕΦΠ και το μεταλλείο με τις εκτάσεις, που τυχόν έχουν απαλλοτριωθεί για το σκοπό αυτό επανέρχεται στη νομή και κατοχή του Δημοσίου. Σε περίπτωση εμπρόθεσμης εμφάνισης του μισθωτή, αλλά μη επίτευξης για οποιοδήποτε λόγο συμφωνίας επί των όρων αναθεώρησης, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα κριτήρια, ο Υπουργός Ενεργείας και Φυσικών Πόρων παραπέμπει την υπόθεση στο Υπουργικό Συμβούλιο για τη λήψη απ' αυτό τελικής αιτιολογημένης απόφασης που είναι υποχρεωτική για το μισθωτή.

4. Από τις διατάξεις αυτού του άρθρου δεν δημιουργείται καμιά αξίωση του μισθωτή ή οποιουδήποτε τρίτου κατά του Δημοσίου.

Αρθρο 28

Στην εταιρία Υδρευσης - Αποχέτευσης Πρωτεύουσας (ΕΥΔΑΠ) μπορεί να ανατεθεί η ευθύνη και μέριμνα για τη μελέτη και την κατασκευή έργων, που εμπίπτουν στο σκοπό της και για άλλες περιοχές εκτός της περιοχής αρμοδιοτήτάς της, εφόσον της χορηγούνται σχετικές πιστώσεις από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων επενδύσεων ή από άλλες πηγές.

Οι βασικοί όροι και προϋποθέσεις της ανάθεσης καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας Εσωτερικών, Δημοσίων Εργων και Ενεργείας και Φυσικών Πόρων.

Αρθρο 29

Μεταβατικές διατάξεις

1. Από την ισχύ του νόμου αυτού, οι μισθωτές δημόσιων λατομείων αδρανών υλικών, οι οποίοι βάσει συμβάσεων δεν καταβάλλουν πάγια και αναλογικά μισθώματα ή καταβάλλουν ένα από τα δύο, υποχρεούνται να καταβάλλουν και τα δύο.

Συμψηφισμός των δύο μισθωμάτων δεν επιτρέπεται.

2. Με πρωτοβουλία του νομάρχη καλείται ο μισθωτής μέσα σε έξη μήνες από την ισχύ του παρόντος για αναθεώρηση της σύμβασης υπό την έννοια της προηγούμενης παραγράφου.

3. Αν ο μισθωτής δεν προσέλθει ή δεν επιτευχθεί συμφωνία, η σύμβαση της μίσθωσης λύεται αυτοδικαίως.

«4. Τα χρηματικά ποσά που έχουν κατατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος βάσει των άρθρων 11 παράγραφος 6 και 12 παράγραφος 2 του ν. 386/1976 (ΦΕΚ 188Α') και στο λογαριασμό ΚΑ 234212/9, εισάγονται ως δημόσιο έσοδο στον Κρατικό Προϋπολογισμό».

Η παραπάνω μέσα σε «» παράγρ. 4 έχει τεθεί όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 19 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α').

5. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου αυτού έχουν εφαρμογή και για τις μισθώσεις δημοτικών και κοινοτικών λατομικών χώρων.

Αρθρο 30

1. Οι επιτροπές που είχαν συσταθεί μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος για τον καθορισμό λατομικών περιοχών, συνεχίζουν το έργο τους και υποβάλλουν το σχετικό πρακτικό

στον αρμόδιο νομάρχη για την έκδοση της απόφασης καθορισμού λατομικών περιοχών. Για την έκδοση της απόφασης αυτής απαιτείται γνωμοδότηση του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

2. (Η παράγρ. 2 καταργήθηκε με την παραγρ. 11 αρθρ. 24 Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

Αρθρο 31

1. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και κατά τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης μίσθωσης δημόσιων, δημοτικών και κοινοτικών λατομείων αδρανών υλικών αν μέχρι την έναρξη της ισχύος είχε διενεργηθεί η σχετική δημοπρασία και είχε κατακυρωθεί το αποτέλεσμα αυτής.

2. Δημοπρασίες που είχαν προκηρυχθεί για τη μίσθωση δημόσιων δημοτικών και κοινοτικών λατομείων αδρανών υλικών και δεν είχαν ολοκληρωθεί μέχρι την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, καταργούνται.

Αρθρο 32

1. Εκκρεμείς αιτήσεις κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου για μίσθωση με απευθείας σύμβαση δημόσιας λατομικής έκτασης σύμφωνα με τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 11 του Ν. 386/1976 είναι ισχυρές και για αυτές εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου.

Οι συμβάσεις που θα συναφθούν από τον αρμόδιο νομάρχη δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερης διάρκειας από τέσσερα χρόνια από την ισχύ του νόμου αυτού.

2. Εκκρεμείς αιτήσεις για τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης, μέχρι την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού θεωρούνται ότι ουδέποτε υποβλήθηκαν.

Αρθρο 33

Το άρθρο 33 καταργήθηκε με την παραγρ. 12 αρθρ. 24 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15 Α΄).

Αρθρο 34

Η τετραετία που προβλέπεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 5 του Ν. 386/1976 θεωρείται λήξασα από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού.

Αρθρο 35

(Το άρθρ. 35 καταργήθηκε με την παραγρ. 12 αρθρ. 24 του Ν. 2115/2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α΄).

Αρθρο 36

Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού καταργούνται:

α) Ο Ν. 386/1976 (ΦΕΚ 188Α΄) πλην της παραγράφου 2 του άρθρου 7 και των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 14 αυτού.

β) Το Π.Δ. 595/1978 (ΦΕΚ 126Α΄) και

γ) Η παράγραφος 3 του άρθρου 2, οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 17, οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 22 και τα άρθρα 45 και 50 του Ν. 669/1977 (ΦΕΚ 241 Α΄) καθώς και μόνο ως προς τις διατάξεις τους που αναφέρονται στα αδρανή υλικά τα άρθρα 11, 35 και 44 η παράγραφος 1 του άρθρου 23, η παράγραφος 1 του άρθρου 18, οι παράγραφοι 3, 4 και 5 του άρθρου 38 και η παράγραφος 3 του άρθρου 39, που αναφέρονται στα λατομεία αδρανών υλικών του ίδιου νόμου και

δ) το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 1 του Ν. 669/1977.

Αρθρο 37

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλομεν να δημοσιευθή στην Εφημερίδα της κυβερνήσεως το κείμενο του παρόντος και να εκτελεσθή ως νόμος του κράτους.

Αθήνα 4 Απριλίου 1984

ΤΕΥΧΟΣ 116, Δεκέμβρης 1984

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ Ἀθήνα 1.10.1984
Ἐγκ. 11—2η/Φ5/οἰκ. 14004

ΘΕΜΑ: Διευκρινίσεις τοῦ Ν. 1428/84 περὶ ἐκμετάλλευσης λατομείων ἀδρανῶν κ.λπ.

Ὅπως σᾶς εἶναι ἤδη γνωστό, δημοσιεύτηκε στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 43/τ.Α/11.4.1984) ὁ νόμος 1428/1984, ποὺ ἰσχύει ἀπὸ τὴν 11.4.1984.

Ἐπειδὴ κατὰ τὴν πρώτη ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ δημιουργοῦνται ἐρωτηματικὰ καὶ ἀπορίες καὶ πρὸς τὸ σκοπὸ ὁμοιόμορφης ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ καὶ ἐλαχιστοποίησης παρερμηνειῶν παρέχονται διευκρινίσεις ὅπου τοῦτο κρίνεται κατ' ἀρχὴν ἀπαραίτητο.

Ἄρθρο 3:

Ὡς πρὸς τὶς διατάξεις τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου θεωρεῖται χρήσιμο νὰ ἐπισημανθοῦν τὰ ἑξῆς:

α) Καθίσταται ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπίσπευσης τῶν σχετικῶν ἐνεργειῶν γιὰ τὸν καθορισμό, μέσα στὴν τασσόμενη προθεσμία τοῦ ἑνὸς ἔτους, τῶν λατομικῶν περιοχῶν.

Ἐφόσον ὁ καθορισμὸς τῶν λατομικῶν περιοχῶν ἀποβεῖ ἀδύνατος μέσα στὴν ὡς ἄνω προθεσμία, γιὰ τὴν παράτασή της πρέπει νὰ ὑποβάλλεται ἐγκαίρα καὶ πρὶν τὴ λήξη της (10.4.1985) πρόταση τοῦ ἁρμόδιου νομάρχη.

Μετὰ τὴν παρέλευση ἀπράκτου της ὡς ἄνω ἀρχικῆς ἢ κατὰ παράταση προθεσμίας ὁ Νομάρχης δεσμεύεται γιὰ τὸν καθορισμὸ λατομικῶν - περιοχῶν. Στὴν περίπτωση ποὺ μέσα στὴν ὑπόψη προθεσμία καθορισθοῦν λατομικὲς περιοχὲς πλὴν ὅμως ἀπ' αὐτὲς δὲν ἀντιμετωπίζονται οἱ σχετικὲς ἀνάγκες εἶναι δυνατή, κατὰ τὴν κρίση τοῦ Νομάρχη ἡ δημιουργία καὶ ἄλλων ἀπαραίτητων περιοχῶν.

β) Ἀπὸ τὴ γραμματικὴ διατύπωση τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 3 δὲν προκύπτει ὅτι, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ Ὑπουργείου μας καὶ τοῦ ΙΓΜΕ, ποὺ θὰ ἀποτελέσουν μέλη τῆς οἰκείας Ἐπιτροπῆς ἀπαιτεῖται νὰ φέρουν βαθμὸ ἀνώτερου ὑπαλλήλου. Ἀντίθετη ἀντιμετώπιση πέραν τοῦ ὅτι, δὲν βρίσκει ἔρεισμα στὸ Νόμο συντελεῖ στὴν καθυστέρηση τῶν ἀναγκαίων γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν λατομικῶν περιοχῶν ἐνεργειῶν.

γ) Ὑπογραμμίζεται ἡ ἀνάγκη πιστῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 4 ἀπὸ κάθε ἁρμόδιο καὶ ὑπεύθυνο.

Ἡ ζώνη τῶν χιλίων μέτρων γύρω καὶ πέρα ἀπὸ τὰ ὅρια τῶν λατομικῶν περιοχῶν μέσα στὴν ὁποία ἀπαγορεύεται ἡ ἐπέκταση τοῦ σχεδίου πόλης ἢ ἡ δημιουργία ἀνεξάρτητου ρυμοτομικοῦ σχεδίου ἢ ἡ ἀνέγερση σπιτιῶν καὶ γενικὰ κτισμάτων κ.λπ. εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας γιατὶ θὰ ἀποτρέψει τὴ δημιουργία στὸ μέλλον προβλημάτων ἀσφαλείας περιοίκων, ποὺ ἀναπόφευκτα θὰ ὑπάρξουν ἐφόσον θὰ γίνει μέσα στὴν ἀπαγορευμένη ζώνη αὐθαίρετη ἢ ἐγκεκριμένη δόμηση.

Τέτοια σοβαρὰ προβλήματα, ἀπὸ τὴν αὐθαίρετη κυρίως δόμηση κοντὰ στὰ λατομεῖα, δημιουργήθηκαν πολλὰ στὸ παρελθὸν καὶ ὁδήγησαν τελικὰ τὴν ἀπαγόρευση τῆς λειτουργίας τους.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἐπιβάλλεται ἡ πλήρης ἐνημέρωση τῶν ἁρμοδίων πολεοδομικῶν γραφείων τοῦ Νομοῦ σας, καθὼς καὶ τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ὅπου ἐμπλέκονται οἱ τελευταῖοι, γιὰ τὴ χορήγηση ἀδειῶν οἰκοδομῆς.

Διευκρινίζεται ὅτι, γιὰ τὶς περιοχὲς ποὺ ἔχουν καθορισθεῖ κατ' ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ προϊσχύσαντος νομικοῦ καθεστῶτος (ν. 386/1976) ἰσχύει ἡ ἀπόσταση τῶν 500 μέτρων.

δ) Γιὰ τὴ συνδρομὴ ἢ ὄχι, τῆς τιθέμενης στὶς διατάξεις τῆς παραγράφου 5 προϋπόθεσης ἀναφορικὰ μὲ τὴν ὕπαρξη σημαντικῶν ποσοτήτων μεταλλευμάτων ἀπαιτεῖται ἡ διενέργεια ἔρευνας καὶ ἑπομένως γιὰ τὴν χορήγηση σύμφωνα μὲ τὶς ἰσχύουσες διατάξεις, ἀδειῶν μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν (ΑΜΕ) οὐδεμία ἀπαγόρευση θεσπίζεται.

ε) Γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν λατομείων, ποὺ βρίσκονται μέσα σὲ ἰδιωτικές, Κοινοτικὲς ἢ Δημοτικὲς ἐκτάσεις, ποὺ ἔχουν χαρακτηρισθεῖ ὡς λατομικὲς περιοχὲς ἀπαιτεῖται ἡ χορήγηση ἀπὸ τὸ Νομάρχη τῆς σχετικῆς ἄδειας ἐκμετάλλευσης.

Διευκρινίζεται ὅτι, γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ ὡς λατομικῆς περιοχῆς ἰδιωτικῆς, Κοινοτικῆς ἢ Δημοτικῆς ἔκτασης, ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι νὰ ἔχει διαπιστωθεῖ ἀπὸ τὴν ἁρμόδια ἐπιτροπή, μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς διενεργηθείσης ἀπ' αὐτὴ ἔρευνας, ὅτι στοὺς νομοὺς δὲν ὑπάρχουν δημόσιες ἐκτάσεις κατάλληλες καὶ ἐπαρκεῖς γιὰ τὴ δημιουργία λατομικῶν περιοχῶν.

 (Νὰ τεθεῖ μετὰ τὴ σελ. 2442,54)

Στοὺς νομούς, ποὺ ἤδη ἔχουν καθορισθεῖ λατομικὲς περιοχές, ὅπως ἐνδεικτικὰ ἀναφέρονται οἱ νομοὶ Ἰωαννίνων, Λάρισας, Λασιθίου, Μεσσηνίας κ.λπ. μὲ διυπουργικὲς ἀποφάσεις προτάθηκαν ἀπὸ τὴν ἁρμόδια Ἐπιτροπὴ καὶ περιοχὲς ποὺ ἀποκλείστηκαν γιὰ λόγους ἰδιοκτησιακούς.

Σύμφωνα μὲ τὸ Ν. 1428/1984 μποροῦν, μὲ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχη, νὰ καθορισθοῦν ὡς λατομικὲς περιοχὲς ὅσες ἀπ' αὐτὲς θεωροῦνται κατὰ τὴν κρίση του ἀναγκαῖες. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό, ἤδη σᾶς ἔχει ἀποσταλεῖ ἡ σχετικὴ ἀλληλογραφία.

στ) Ἡ διάθεση ἀπὸ τὸν ἐκμεταλλευτὴ σύμφωνα μὲ τὰ προβλεπόμενα στὶς διατάξεις τῆς παραγράφου 7, τῶν ἀναγκαίων ποσοτήτων ἀδρανῶν ὑλικῶν γιὰ τὶς ἀνάγκες του μεταλλείου ἢ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ τοπίου τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτεία καὶ παρακολούθηση τοῦ ἁρμόδιου Νομάρχη.

Ἄρθρο 4:

Ἡ ἐπιτροπὴ ποὺ θὰ συσταθεῖ, σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 3 τοῦ Ν. 1428/84 γιὰ νὰ προτείνει θέσεις καθορισμοῦ λατομικῶν περιοχῶν πρέπει νὰ ἐρευνᾶ γιά:

1. Τὴν ὕπαρξη ἀπαγορευτικῶν λόγων τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ Ν. 1428/84 γιὰ τὶς προτεινόμενες περιοχές.

2. Τὶς ἀνάγκες σὲ ἀδρανῆ ὑλικὰ τοῦ Νομοῦ καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἱκανοποίησή των σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο, γιὰ μία 20ετία, χωρὶς νὰ δεσμεύονται τεράστιες ἐκτάσεις, ποὺ θὰ ἐμποδίσουν ἀργότερα χωροταξικοὺς σχεδιασμούς.

3. Τὸ ἰδιοκτησιακὸ καθεστὼς κάθε περιοχῆς, μὲ ἀναζήτηση κατὰ προτεραιότητα δημόσιων ἐκτάσεων.

4. Τὸ κυκλοφοριακὸ φόρτο σὲ σχέση μὲ τὶς ἀποστάσεις ἀπὸ τὰ κέντρα κατανάλωσης.

5. Τὴ σωστὴ κατανομὴ τῶν λατομικῶν περιοχῶν ὡς πρὸς τὰ κέντρα κατανάλωσης, ὥστε νὰ ἐλαχιστοποιεῖται τὸ κόστος μεταφορᾶς.

6. Τὸ ἀνάγλυφο τοῦ ἐδάφους κάθε συγκεκριμένης περιοχῆς ποὺ θὰ ἐπιτρέψει τὴ δημιουργία λατομείων.

Ἡ ἐπιτόπια μετάβαση εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν ἔρευνα - διαπίστωση τῶν παραπάνω καὶ γιὰ τὴν ἀπαραίτητη δειγματοληψία εἰδικώτερα ἂν, ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσα ἔρευνα, κρίνονται κατ' ἀρχήν, κατάλληλες ὁρισμένες περιοχὲς ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ΙΓΜΕ καὶ ὁ ὑπάλληλος τοῦ περιφερειακοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ΥΔΕ, (ποὺ θἄχει εἰδοποιηθεῖ προηγουμένως) κάνουν δειγματοληψία γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῆς καταλληλότητας τῶν πετρωμάτων τῆς περιοχῆς. Ἡ δειγματοληψία πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ πρόσφατες τομὲς γιὰ νὰ εἶναι αντιπροσωπευτική. Στὰ ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα γίνονται χημικὲς ἀναλύσεις στὰ ἐργαστήρια τοῦ ΙΓΜΕ καὶ ἐργαστηριακὲς δοκιμὲς στὰ ἐργαστήρια τοῦ ΥΔΕ καὶ τελικὰ στέλνονται ἔγγραφες γνωμοδοτήσεις πρὸς τὴν ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν καταλληλότητα κάθε δείγματος. Μετὰ τὴν περάτωση τῶν ἐπιτοπίων μεταβιβάσεων, τὴ δειγματοληψία τὴ λήψη τῶν γνωμοδοτήσεων ΙΓΜΕ καὶ τ.Π.Υ.Δ.Ε., τὸν ἔλεγχο τοῦ ἰδιοκτησιακοῦ καθεστῶτος τῶν περιοχῶν ποὺ προτείνονται (ὑποβάλλεται στὴν ἐπιτροπὴ ἔκθεση τοῦ ἁρμόδιου Δασάρχη) ἡ ἐπιτροπὴ συντάσσει ἔκθεση - εἰσήγηση (ἐπισυνάπτεται ὑπόδειγμα) πρὸς τὸ Νομάρχη ὁ ὁποῖος ἐκδίδει τὴν ἀπόφαση καθορισμοῦ λατομικῶν περιοχῶν στὸ Νομό του μετὰ ἀπὸ αἰτιολογημένη γνώμη τοῦ Νομαρχιακοῦ Συμβουλίου.

Στοὺς νομοὺς ποὺ ἤδη ἔχουν θεσμοθετηθεῖ λατομικὲς περιοχὲς πρὶν τὴν ἔναρξη ἰσχύος τοῦ νόμου καὶ οἱ ὁποῖες διατηροῦνται σὲ ἰσχύ, ἡ χωροταξικὴ κατανομὴ τῶν λατομείων μέσα σ' αὐτὲς θὰ διενεργηθεῖ ἀπὸ τὶς Ὑπηρεσίες σας μὲ βάση τὶς ὁδηγίες ποὺ ἔχουν ἀπευθυνθεῖ σὲ σᾶς καὶ ἀφοροῦν τὴν ἐνεργοποίηση τῶν λατομικῶν ζωνῶν (Π—2η/Φ2/1116/25.1.1983 σχετικὴ ἐγκύκλιός μας).

Γιὰ τὴ διευκόλυνση τοῦ ἔργου τῆς Ἐπιτροπῆς καθορισμοῦ, σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3, λατομικῶν περιοχῶν στοὺς ὑπόλοιπους νομοὺς ἔχουμε ἤδη προέλθει σὲ σχετικὲς ἐνέργειες ποὺ συνίστανται:

α) στὴ συγκέντρωση στοιχείων περὶ τῶν ἀναγκῶν σὲ ἀδρανῆ ὑλικὰ κατὰ κέντρο κατανάλωσης τοῦ νομοῦ καὶ ἡ ὁποία ἤδη ἔχει τελειώσει.

β) στὴ συγκέντρωση πληροφοριῶν ἀπὸ τὰ ἐμπλεκόμενα Ὑπουργεῖα καὶ φορεῖς σχετικὰ μὲ τὴ δυνατότητα δημιουργίας λατομείων στὶς κατ' ἀρχὴν κατάλληλες ποιοτικὰ περιοχὲς τῶν Νομῶν.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔχουν σχεδιαστεῖ πάνω σὲ διαφάνειες τὰ περιγράμματα τῶν ἀνθρακικῶν πετρωμάτων ἀπὸ γεωλογικοὺς χάρτες κλίμακος 1:50.000 (ὅπου ἐχει γίνει χαρτογράφηση ἀπὸ τὸ ΙΓΜΕ) καὶ ἔχουν σταλεῖ στὶς συναρμόδιες Ὑπηρεσίες καὶ φορεῖς γιὰ νὰ σημειώσουν πάνω σ' αὐτὲς τὶς ἀπόψεις τους γιὰ τὴ δυνατότητα δημιουργίας λατομείων. (Διασταυρωμένες γραμμές: ἀπαγόρευση, πα-

ράλληλες γραμμές ὑπὸ ὅρους ἐκμετάλλευση. Λευκὲς περοχὲς ἐλεύθερες γιὰ λειτουργία λατομείων). Οἱ διαφάνειες αὐτὲς ἐπιστρέφουν στὴν Ὑπηρεσία μας ὅπου γίνεται ἡ σύνθεση τῶν διαφόρων ἀπόψεων πάνω σε μία διαφάνεια γιὰ κάθε φύλλο.

Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ΥΕΦΠ θὰ φέρνει μαζί του καὶ τὸ παραπάνω ἀναφερόμενο ὑλικό.

"Αρθρο 5:

Κατὰ τὴν διεξαγωγὴ τῆς πλειοδοτικῆς δημοπρασίας (παράγραφος 1) γιὰ τὴν ἐκμίσθωση τῶν δημοσίων λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν τὸ ὕψος τοῦ πάγου μισθώματος, καθὼς καὶ τοῦ ἀναλογικοῦ, ποὺ θὰ ἀποτελέσει τὸ σημεῖο ἐκκίνησης καθορίζεται κατὰ τὴν κρίση τοῦ ἀρμόδιου Νομάρχη, ἀνάλογα μὲ τὶς οἰκονομικὲς δυνατότητες τοῦ λατομείου καὶ τὶς προοπτικὲς τῆς ἀγορᾶς.

Οἱ διατάξεις τῆς παραγράφου 3 ἔχουν ἐφαρμογὴ γιὰ τὰ δημόσια λατομεῖα δεδομένου ὅτι, μόνο γι' αὐτὰ ἀπαιτεῖται σύμβαση μίσθωσης ἡ καταγγελία τῆς ὁποίας συνεπάγεται τὴν ἐκμίσθωσή τους μὲ ἀπ' εὐθείας σύμβαση.

"Αρθρο 6:

Ἡ θεσπιζόμενη ἀπὸ τὶς διατάξεις τῆς παρ. 3 ἀπαγόρευση τῆς ὑπομίσθωσης ἀφορᾶ ὅλα ἐν γένει τὰ λατομεῖα ἤτοι Δημόσια καὶ Ἰδιωτικὰ ὅπως ἄλλωστε προκύπτει ἀπὸ τὸ ὅλο πνεῦμα τοῦ νόμου.

"Αρθρο 7:

Σημειώνεται ὅτι, ἀπὸ τὴν κατάργηση τοῦ Ν. 386/1976 μὲ τὸ ἄρθρο 36 Ν. 1428/1984 γιὰ τὰ βεβαιούμενα μετὰ τὴν 1.4.1984 μισθώματα τῶν ἐν ἰσχύϊ συμβάσεων ἔχουν ἐφαρμογὴ οἱ διατάξεις τοῦ ἐν λόγω ἄρθρου.

"Αρθρο 8:

Σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τῆς παραγράφου 2 ἡ ἐκμετάλλευση λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν ἔξω ἀπὸ τὶς λατομικὲς περιοχὲς ἐπιτρέπεται ἂν συντρέχουν οἱ προϋποθέσεις τῶν περιπτώσεων α, β, γ, δ καὶ ε.

Ἀπὸ τὴ γραμματικὴ διατύπωση τῶν διατάξεων τῶν περιπτώσεων δ καὶ ε συνάγεται ὅτι, γιὰ τὴν ἐκμίσθωση μὲ ἀπευθείας σύμβαση δημόσιων λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν στοὺς Δήμους ἢ Κοινότητες γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν της στὶς ἐπιχειρήσεις παραγωγῆς τσιμέντου ἢ ἀσβέστη καθὼς καὶ στοὺς συνεταιρισμοὺς παραγωγῆς ἀσβεστη ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι νὰ ὑπάρχουν λατομικὲς περιοχές.

Στοὺς νομοὺς ποὺ δὲν ἔχουν καθορισθεῖ λατομικὲς περιοχὲς ἡ ἐκμίσθωση στοὺς ὡς ἄνω φορεῖς γίνεται μετὰ τὴν παρέλλευση τῆς διετοῦς προθεσμίας τῆς περίπτωσης α.

Στὴν ἀντίθετη περίπτωση, ἂν δηλαδὴ στοὺς νομοὺς ὑπάρχουν θεσμοθετημένες λατομικὲς περιοχές, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ τήρηση τῆς παραπάνω διετοῦς προθεσμίας.

Προκειμένου γιὰ δημόσια ἔργα (περίπτση β) εἶναι δυνατὴ γιὰ ὁρισμένο χρόνο καὶ ἔργο ἡ ἐκμίσθωση ἢ ἡ χορήγηση ἄδειας ἐκμετάλλευσης λατομείων ἐκτὸς τῆς λατομικῆς περιοχῆς ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν παρέλευση ἢ ὄχι τῆς διετίας καὶ τοῦ καθορισμοῦ ἢ ὄχι λατομικῶν περιοχῶν.

"Οσον ἀφορᾶ τοὺς νησιωτικοὺς χώρους, (περίπτωση γ), ἡ διαπίστωση τῆς σκοπιμότητας γιὰ τὴ δημιουργία ἢ ὄχι λατομικῆς περιοχῆς σ' αὐτούς, ἐνεργεῖται ἀπὸ τὸν ἀρμόδιο Νομάρχη οποτεδήποτε, δηλαδὴ πρὶν ἢ μετὰ τὴν παρέλευση τῆς διετίας τῆς περίπτωσης (α), ὁ ὁποῖος ἐκδίδει γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ σχετικὴ αἰτιολογημένη ἀπόφαση. Γιὰ τὴν κατ' ἐξαίρεση, ἐκμίσθωση μὲ ἀπ' εὐθείας σύμβαση λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν γιὰ τὶς ἀνάγκες ἐθνικῶν, διανομαρχιακῶν ἢ εἰδικῶν ἔργων, ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὶς λατομικὲς περιοχὲς ἐπιβάλλεται, ἀνεξάρτητα ἂν δὲν ὑπάρχει πρόβλεψη στὸ νόμο, ἡ ἔρευνα γιὰ τὴ συνδρομὴ ἢ ὄχι τῶν ἀπαγορευτικῶν λόγων τοῦ ἄρθρου 10 μὲ σκοπὸ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ἀκάλυπτης λειτουργίας τῶν λατομείων τούτων.

Ἡ αἴτηση τοῦ ἀναδόχου ἐκτέλεσης τοῦ ἔργου θὰ πρέπει νὰ ὑποβάλλεται στὸ Νομάρχη καὶ νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὸ τοπογραφικὸ διάγραμμα, ποὺ προβλέπεται ἀπὸ τὴν παρ. 3 τοῦ ἄρθρου 2. Στὸ ὡς ἄνω διάγραμμα θὰ ἀπεικονίζονται ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ λατομικοῦ χώρου οἱ τυχὸν λατομικὲς περιοχές, ἔργα δημόσιας ὀφέλειας γραμμὲς ΔΕΗ, ΟΤΕ κατοικίες κ.λπ.

Ἄρθρο 9:

Στὴν ὑπ' ἀριθ. 11—5η/Φ6./1/9469/28.6.1984 (ΦΕΚ 454/Β΄/9.7.84) ἀπόφασή μας, ὁρίζονται τὰ δικαιολογητικὰ ποὺ συνυποβάλλονται μὲ τὴν αἴτηση γιὰ τὴ χορήγηση ἄδειας ἐκμετάλλευσης. (Βλέπε σελ. 2442,51).

Οἱ προδιαγραφὲς γιὰ τὴν σύνταξη τεχνικῆς μελέτης καὶ ἡ διαδικασία γιὰ τὴν ἔγκρισή της καθορίζονται στὴν ὑπ' ἀριθμ. 11—5η/Φ.6.1/9468/28.6.1984 (ΦΕΚ 466/Β΄/13.7.84) ἀπόφασή μας. (Βλέπε σελ. 2442,43).

Γιὰ τὸ ὕψος τῆς ἀμοιβῆς τῶν μελετητῶν δὲν ἔχει ἀκόμη ἐκδοθεῖ σχετικὴ ἀπόφαση.

Ἄρθρο 10:

Ὑπογραμμίζεται ὅτι, ἡ ἔρευνα τῆς συνδρομῆς ἢ ὄχι τῶν ἀπαγορευτικῶν λόγων τοῦ ὑπόψη ἄρθρου δὲν ἀπαιτεῖται γιὰ τὶς λατομικὲς περιοχὲς δημόσιες καὶ ἰδιωτικές, καθόσον σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 3 (παρ. 6) καὶ 4 (παρ. 1) ἡ παραπάνω ἔρευνα διενεργεῖται ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ τῆς παραγράφου 3 τοῦ ἄρθρου 3.

Ἄρθρο 12:

Στὶς ὑπ' ἀριθμ. 11—5η/Φ6/1/9464/28.6.1984 (ΦΕΚ 469/Β/16.7.84) 11—5η/Φ6.1/9465/28.6.1984 (ΦΕΚ 469/Β΄/16.7.84) ἀποφάσεις μας καθορίζονται τὰ δικαιολογητικὰ ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴ χορήγηση τῶν ἀδειῶν μέσα στὸ χῶρο τοῦ λατομείου ἐγκατάστασης καὶ λειτουργίας τῶν μηχανημάτων κατεργασίας τῶν ἀδρανῶν ὑλικῶν, καθὼς καὶ ἀποθηκῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν. (Βλέπε σελ. 2442,41 καὶ 2442,45).

Ἄρθρο 13:

Στὴν ὑπ' ἀρθμ. 11—4η/Φ8.5.5/9373/27.6.84 (ΦΕΚ 436/Β΄/20.6.84) ἀπόφασή μας καθορίζονται τὰ στοιχεῖα ποὺ περιλαμβάνονται στὸ δελτίο δραστηριότητας ἢ τὴ δήλωση ἀπραξίας. (Βλέπε σελ. 2442,52).

Ἄρθρο 19:

Μεταξὺ τῶν ἐκμεταλλευτῶν, ποὺ ὑποχρεώνονται στὴν καταβολὴ εἰδικοῦ τέλους, περιλαμβάνονται καὶ αὐτοὶ ποὺ τὰ προϊόντα τῶν ἰδιωτικῶν τους λατομείων χρησιμοποιοῦν γιὰ ἴδιες ἀνάγκες δεδομένου ὅτι, ἀπὸ τὴν ἰδιοχρησιμοποίηση τῶν ἐν λόγω ὑλικῶν θεωρεῖται ὅτι, ἀποκομίζεται οἰκονομικὸ ὄφελος (κέρδος).

Τονίζεται ὅτι, στὴν περίπτωση αὐτὴ δηλαδὴ τῆς ἰδιοχρησιμοποίησης τῶν ἀδρανῶν ὑλικῶν, τὸ ποσοστὸ εἰδικοῦ τέλους, ὑπολογίζεται στὴν τιμὴ πώλησης ποὺ ὁρίζουν οἱ ἑκάστοτε ἀγορανομικὲς διατάξεις.

Ἄρθρο 21:

Ἤδη, ἔχει ἐκδοθεῖ ἡ 9371/27.6.1984 (ΦΕΚ 436/Β/29.6.84) ἀπόφασή μας, ποὺ ρυθμίζει τὸν τρόπο καὶ τὴ διαδικασία ἐκμίσθωσης τῶν δημόσιων λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν. Ἀντίγραφο τῆς ἐν λόγω ἀπόφασης ἔχει ἀποσταλεῖ στὶς Ὑπηρεσίες σας. (Ἔγγραφό μας 11—2η/Φ5/9914/6.7.84). (Βλέπε σελ. 2442,47).

Ἄρθρο 23:

Σημειώνεται ὅτι, γιὰ τὰ δημοτικὰ καὶ κοινοτικὰ λατομεῖα ἀδρανῶν ὑλικῶν ἐφαρμόζονται ἀνάλογα ἐκτὸς ἀπὸ τὶς λοιπὲς γιὰ τὰ ἰδιωτικὰ λατομεῖα διατάξεις καὶ αὐτὲς τοῦ ἄρθρου 19.

Ἄρθρο 29:

Γιὰ τὴν ἀναθεώρηση τῶν συμβάσεων μίσθωσης τόσο τῶν δημόσιων, ὅσο καὶ τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν ἤδη σᾶς ἔχουν ἀπευθυνθεῖ σχετικὲς ὁδηγίες (11.2η/φ5/13085/18.9.1984 TELEX τῆς Ὑπηρεσίας μας).

Ἄρθρο 30:

1. Στοὺς νομοὺς Πρέβεζας, Κέρκυρας, Φωκίδας, Ἡρακλείου, Καστοριᾶς, Λέσβου, Σάμου καὶ Κεφαλονιᾶς ἤδη ἔχει τελειώσει ἡ διαδικασία καθορισμοῦ τῶν λατομικῶν περιοχῶν γιὰ τὴν ἔκδοση δὲ τῆς σχετικῆς ἀπόφασης σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ὑπόψη νόμου σᾶς ἔχουμε ἤδη διαβιβάσει τὴ σχετικὴ ἀλληλογραφία.

Γιὰ τὴ χωροταξικὴ κατανομὴ τῶν λατομικῶν περιοχῶν τῶν παραπάνω νομῶν, ἀκολουθεῖται ἡ διαδικασία τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 4.

2. Στὴν περίπτωση κατάπτωσης τῶν ἐγγυητικῶν ἐπιστολῶν τῶν ἤδη ἰσχυου-

σῶν συμβάσεων τὰ ποσὰ αὐτῶν, διατίθενται γιὰ τὴν ἐκτέλεση ἔργων ὑποδομῆς στὶς λατομικὲς περιοχές.

Ἄρθρο 31:

Προκειμένου γιὰ τὰ δημόσια λατομεῖα καὶ ἐφόσον δὲν ἔχει ὑπογραφεῖ ἡ σχετικὴ σύμβαση μίσθωσης ὁ Νομάρχης μὲ σχετικὴ ἀπόφασή του καλεῖ τὸν πλειοδότη μέσα σὲ εὐλογη προθεσμία ποὺ θὰ ταχθεῖ σ' αὐτόν, νὰ ὑποβάλλει γιὰ ἔγκριση, α) τεχνικὴ μελέτη στὴν ἁρμόδια Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου μας, β) μελέτη γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις στὸ περιβάλλον στὸ ΥΧΟΠ μὲ κοινοποίηση στὸ Νομάρχη, καθὼς καὶ χρονοδιάγραμμα ἐργασιῶν γιὰ τὴν ἐνεργοποίηση τοῦ λατομικοῦ χώρου.

Μετὰ τὴν ὑποβολὴ στὴ Νομαρχία τοῦ χρονοδιαγράμματος, τῆς ἐγκεκριμένης τεχνικῆς μελέτης καὶ τὴ λήψη τῆς εἰδικῆς ἔγκρισης τοῦ ἄρθρου 57 τοῦ Ν. 998)79 μὲ πρόσκληση τοῦ Νομάρχη, καλεῖται ὁ πλειοδότης νὰ προσέλθει μέσα σὲ προθεσμία τριάντα ἡμερῶν ἀπὸ τὴν ἐπίδοσή της γιὰ τὴ σύνταξη καὶ ὑπογραφὴ ἐνώπιον συμβολαιογράφου τοῦ συμβολαίου μίσθωσης.

Στὴν περίπτωση ποὺ ὁ πλειοδότης δὲν προσέλθει μέσα στὴν ταχθεῖσα προθεσμία τῶν τριάντα ἡμερῶν γιὰ τὴ σύνταξη καὶ ὑπογραφὴ τοῦ παραπάνω συμβολαίου ὁ Νομάρχης μὲ ἀπόφασή του κηρύσσει τὸν πλειοδότη ἔκπτωτο ἀπὸ κάθε δικαίωμα ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴ δημοπρασία καὶ διατάσσει τὴν κατάπτωση ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου τῆς ἐγγύησης ποὺ ἔχει κατατεθεῖ. Προκειμένου γιὰ τὰ δημοτικὰ καὶ κοινοτικὰ λατομεῖα ἀδρανῶν ὑλικῶν γιὰ τὰ ὁποῖα ἐφαρμόγονται ἀνάλογα οἱ διατάξεις τῶν ἰδιωτικῶν λατομείων γιὰ τὴ χορήγηση τῆς ἄδειας ἐκμετάλλευσης ἀπαιτεῖται νὰ ὑποβάλλεται εγκεκριμένη ἀπὸ τὴν ἁρμόδια Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου μας ἡ τεχνικὴ μελέτη, ἡ μελέτη επίπτωσης στὸ περιβάλλον θεωρημένη ἀπὸ τὸ ΥΧΟΠ μαζὶ μὲ τὴν εἰδικὴ ἔγκριση τοῦ ἄρθρου 57 τοῦ Ν. 998/79.

Ἄρθρο 32:

Ἐπισημαίνεται ἡ ἐπίσκευση τῶν ἀπαιτούμενων ἐνεργειῶν ἐπὶ τῶν ἐκκρεμῶν αἰτημάτων ποὺ εἶχαν ὑποβληθεῖ κατ' ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τοῦ ν. 386/1976 γιὰ τὴν μίσθωση μὲ ἀπ' εὐθείας σύμβαση δημόσιας λατομικῆς ἔκτασης παρακειμένης ἢ συνεχόμενης πρὸς δημόσιο λατομεῖο. Γιὰ τὴν ἐκμίσθωση τῶν ὡς ἄνω λατομικῶν ἐκτάσεων, ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὶς λατομικὲς περιοχές, ἀπαιτεῖται νὰ διενεργηθεῖ ἔρευνα, ἐφόσον δὲν ἔχει πραγματοποιηθεῖ, ἂν συντρέχουν ἢ ὄχι οἱ ἀπαγορευτικοὶ λόγοι τῶν παραγράφων 1 καὶ 2 τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ Ν. 1428/1984. Γιὰ τὶς ἐκτάσεις ποὺ βρίσκονται μέσα στὶς λατομικὲς περιοχὲς δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ὡς ἄνω ἔρευνα.

Στὴν περίπτωση ἔγκρισης τῆς μίσθωσης ὁ αἰτῶν, εἴτε ἡ ἔκταση βρίσκεται μέσα στὶς λατομικὲς περιοχές, εἴτε ἔξω ἀπὸ αὐτές, ὑποχρεοῦται νὰ ὑποβάλει γιὰ ἔγκριση χρονοδιάγραμμα ἐργασιῶν, ἐνεργοποίησης τοῦ λατομικοῦ χώρου, καθὼς καὶ τεχνικὴ μελέτη.

Μετὰ τὴν ἔγκριση τῶν ὡς ἄνω στοχείων (χρονοδιαγράμματος, ἐνεργοποίησης - τεχνικῆς μελέτης) καὶ τὴ λήψη τῆς εἰδικῆς ἔγκρισης ποὺ προβλέπεται ἀπὸ τις διατάξεις τοῦ Ν. 998/79 μελέτης περιβαλλοντολογικῶν ἐπιπτώσεων ὁ αἰτῶν προσκαλεῖται νὰ προσέλθει μέσα σὲ προθεσμία 30 ἡμερῶν ἀπὸ τὴν ἐπίδοση τῆς πρόσκλησης γιὰ τὴ σύνταξη καὶ ὑπογραφὴ ἐνώπιον συμβολαιογράφου τοῦ σχετικοῦ συμβολαίου.

Οἱ δαπάνες τοῦ μισθωτηρίου συμβολαίου βαρύνουν τὸν μισθωτή.

Ἂν ὁ προσκληθεὶς δὲν προσέλθει μέσα στὴν προθεσμία ποὺ τοῦ τάχθηκε γιὰ τὴ σύνταξη καὶ ὑπογραφὴ τοῦ σχετικοῦ συμβολαίου μίσθωσης μὲ ἀπόφαση τοῦ Νομάρχη γνωστοποιεῖται ἡ ἀπώλεια κάθε δικαιώματός του, ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν αἴτηση ποὺ ὑπέβαλε γιὰ τὴ μίσθωση τῆς λατομικῆς ἔκτασης.

Πέραν τῶν παραπάνω στοιχείων ὁ αἰτῶν ἐφόσον ἡ πρὸς μίσθωση ἔκταση, βρίσκεται ἔξω ἀπὸ λατομικὴ περιοχὴ ὑποχρεοῦται νὰ ὑποβάλει τὸ σκαρίφημα ποὺ προβλέπεται ἀπὸ τὴν παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 7 τῆς ὑπ' ἀριθμ. 9371/27.6.1984 ἀπόφασής μας σχετικὰ μὲ τὴν ἐκμίσθωση δημόσιων λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν.

Στὴν περίπτωση ποὺ ἡ ἔκταση γιὰ μίσθωση βρίσκεται μέσα στὶς λατομικὲς περιοχὲς ἡ σχετικὴ αἴτηση, συνοδεύεται ἀπὸ ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρονται στὴν παράγραφο 1 τοῦ ἄρθρου 7 τῆς ὑπ' ἀριθμ. 9371/27.6.84 (ΦΕΚ 436/Β/29.6. 1984) ἀπόφασής μας γιὰ τὴν ἐκμίσθωση τῶν δημόσιων λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν καθόσον ὅπως προεξετέθη δὲν ἀπαιτεῖται ἔρευνα γιὰ τὴν ὕπαρξη ἢ ὄχι τῶν ἀπαγορευτικῶν λόγων τοῦ ἄρθρου 10 τοῦ ν. 1428/84.

Γιὰ τα αἰτήματα χορήγησης ἄδειας ἐκμετάλλευσης ποὺ ἐκκρεμοῦν στὶς Ὑπηρεσίες σας θὰ πρέπει νὰ γίνει ἐνημέρωση τῶν ἐνδιαφερομένων. Στὴν περίπτωση

 (Νὰ τεθεῖ μετὰ τὴ σελ. 2442,58)

ἐπανυποβολῆς τῶν ὡς ἄνω αἰτημάτων θὰ πρέπει κατὰ τὴν ἐξέταση τούτων νὰ ἐρευνηθεῖ ἂν συντρέχουν οἱ προϋποθέσεις τῆς παραγράφου 2 τοῦ ἄρθρου 8.

Ἄρθρο 33:

Στὴ ρύθμιση τῶν διατάξεων τῆς παρ. 3 ὑπάγονται μόνο οἱ συμβάσεις μίσθωσης δημόσιων λατομείων ποὺ εἶχαν συνομολογηθεῖ πρὶν τὸ Ν. 386/1976, βάσει τῶν διατάξεων τοῦ ὁποίου οἱ ἐκμεταλλευτὲς ὑποχρεώθηκαν νὰ ἐφοδιασθοῦν μὲ ἄδεια ἐκμετάλλευσης καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ τελοῦν σὲ ἰσχὺ καὶ μετὰ τὴ δημοσίευση τοῦ Ν. 1428/1984 ἤτοι μετὰ τὴν 11.4.1984.

Ἡ προβλεπόμενη ἀπὸ τὶς ὡς ἄνω διατάξεις ἀπόφαση τοῦ Νομάρχη γιὰ τὴ συνέχιση λειτουργίας ἰδιωτικῶν λατομείων δὲν δημιουργεῖ στὸν μισθωτὴ δικαίωμα παραμονῆς στὴν ἐκμετάλλευση τοῦ λατομείου ἂν τὸ δικαίωμα ἐκμετάλλευσης αὐτοῦ ἔχει λήξει (ἄρθρο 2 παρ. 3). Ἀπὸ τὴ γραμματικὴ διατύπωση τῶν ὡς ἄνω διατάξεων δὲν προκύπτει σαφῶς ὅτι, ἡ συνέχιση τῆς λειτουργίας τῶν λατομείων ἀδρανῶν ὑλικῶν δημόσιων ἢ ἰδιωτικῶν θὰ πρέπει νὰ διακοπεῖ μέχρι τὴν ἔκδοση τῆς ὡς ἄνω ἀπόφασης. Αὐτονόητο εἶναι ὅτι ἡ παραπάνω Νομαρχιακὴ ἀπόφαση θὰ πρέπει νὰ ἐκδοθεῖ σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα τὸ ὁποῖο σὲ καμία περίπτωση θὰ ὑπερβαίνει τοὺς τρεῖς (3) μῆνες. Ἐφόσον στὶς Ὑπηρεσίες σας ἐκκρεμοῦν αἰτήσεις ἐκμεταλλευτῶν γιὰ τὴ συνέχιση λειτουργίας τῶν λατομείων τους καὶ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση ὅμως τῶν ὁποίων δὲν συντρέχουν οἱ προϋποθέσεις τῶν διατάξεων τοῦ δευτέρου εδαφίου τῆς παραγράφου 1 ὑπογραμμίζεται ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐπισπεύσετε τὴ διαδικασία ἔκδοσης τῆς σχετικῆς ἀπορριπτικῆς ἀπόφασης. Γιὰ τὴν πληροφόρησή σας ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν λατομείων τῆς περιφέρειάς σας, που λειτουργοῦν χωρὶς ἄδεια ἐκμετάλλευσης καὶ δὲν ὑπάρχουν στὴν ὑπηρεσία σας σχετικὰ στοιχεῖα πρέπει ν' ἀπευθυνθεῖτε στὶς οἰκεῖες Ἀστυνομικὲς Ἀρχὲς ἢ Ἐπιθεωρήσεις Μεταλλείων.

Γιὰ τὸ μέχρι τὴν ἔκδοση τῆς ἀπορριπτικῆς ἀπόφασης διάστημα ὀφείλονται προκειμένου γιὰ δημόσια λατομεῖα, τὰ μισθώματα ποὺ προβλέπονται ἀπὸ τὴν οἰκεία σύμβαση μίσθωσης, ἂν ἐν τῷ μεταξὺ δὲν ἔχει ἐπέλθει λήξη αὐτῆς.

Στὴν ἀντίθετη περίπτωση, ἤτοι ἂν ἔχει λήξει ἡ διάρκεια τῆς σύμβασης μίσθωσης, ἐπιβάλλονται οἱ κυρώσεις τοῦ Ν. 5895/33 γιὰ αὐθαίρετη χρήση καὶ κάρπωση.

Ὑπογραμμίζεται ὅτι γιὰ τὴν ἐκμίσθωση μὲ ἀπ' εὐθείας σύμβαση τῶν δημόσιων λατομείων σχιστολιθικῶν πλακῶν δικαίωμα ἔχει ὁ πρῶτος ποὺ ὑπέβαλε στὸ Νομάρχη μετὰ τὴν 11.4.1984, ποὺ ἄρχισε ἡ ἰσχὺς τοῦ Νόμου 1428/1984 τὴ σχετικὴ περὶ μισθώσεως αἴτηση.

Ὁ Ὑπουργὸς
ΕΛ. ΒΕΡΥΒΑΚΗΣ

Ν. 2115 ΤΗΣ 2/15.2.1993 (ΦΕΚ 15Α΄)

Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων του Ν. 1428/1984 «Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις».

Εκδίδομε τον ακόλουθο Νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Αρθρο 1

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. 1428/1984 προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής: (Βλέπε σελ. 2442,2[2]).

Αρθρο 2

Στην παράγραφο 4 του άρθρου 2 του ν. 1428/1984 προστίθενται τα εξής εδάφια: (Βλέπε σελίδα 2442,2[2]).

Αρθρο 3

Το άρθρο 3 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,2[2]).

Αρθρο 4

Το άρθρο 4 του ν.1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,4[3]).

Αρθρο 5

Το άρθρο 5 του ν.1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,4[3]).

Αρθρο 6

Οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 6 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,5[3]).

Αρθρο 7

Η παράγραφος 4 του άρθρου 7 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,5[3]).

Αρθρο 8

Οι παράγραφοι 2, 3 και 4 του άρθρου 8 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,6[3]).

Αρθρο 9

Η παράγραφος 1, το α΄ εδάφιο της παραγράφου 2 και η παράγραφος 3 του άρθρου 9 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,6[3])

Αρθρο 10

Η παράγραφος 1, το άρθρου 10 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,7[3])

Αρθρο 11

Η παράγραφος 1, το άρθρου 11 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,8[3])

Αρθρο 12

Στο άρθρο 12 του ν. 1428/1984 προστίθεται παράγραφος 4 ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,8[3])

Αρθρο 13

Οι παράγραφοι 3 και 4, το α΄ εδάφιο της παραγράφου 5 και η παράγραφος 6 του άρθρου 15 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,9[2])

Αρθρο 14

Η παράγραφος 5 του άρθρου 17 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,11[2])

Αρθρο 15

Η παράγραφος 1 του άρθρου 19 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,11[2])

Αρθρο 16

Η παράγραφος 2 του άρθρου 20 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,11[2])

Αρθρο 17

1. Τα εδάφια α΄ και 6΄ της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 1428/1984 αντικαθίστανται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,12[2])

2. Στο άρθρο 23 του ν. 1428/1984 προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,12[2])

Αρθρο 18

Η παράγραφος 3 του άρθρου 26 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε Ν. 210/73)

Αρθρο 19

Η παράγραφος 4 του άρθρου 29 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελίδα 2442,13[2])

Αρθρο 20

1. Λατομεία αδρανών υλικών, που λειτουργούν εκτός λατομικών περιοχών με άδεια εκμεταλλεύσεως ή σύμβαση μισθώσεως ή με απόφαση της περιπτώσεως 6΄ της παραγράφου 1 του καταργούμενου άρθρου 33 του ν. 1428/1984, εξακολουθούν να λειτουργούν μέχρι να λήξει η άδειά τους ή η σύμβαση μισθώσεως.

2. Σε δημοτικά, κοινοτικά ή ιδιωτικά λατομεία, καθώς και λατομεία ν.π.δ.δ. της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη, μετά γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου, να παρατείνεται η ισχύς των ως άνω αδειών για πέντε (5) έτη, κάθε φορά, μέχρι συμπληρώσεως τριακονταετίας, το πολύ από το χρόνο χορηγήσεως των αρχικών αδειών με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις των άρθρων 9 και 10 του ν. 1428/1984.

Με την ίδια διαδικασία και προϋποθέσεις μπορεί να χορηγούνται επεκτάσεις των ως άνω αδειών σε όμορες δημοτικές, κοινοτικές ή ιδιωτικές εκτάσεις, εφόσον υφίσταται δικαίωμα εκμεταλλεύσεως επί των εκτάσεων αυτών.

3. Σε δημόσια λατομεία της παραγράφου 1 του παρόντος μπορεί με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη, μετά γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου, να παρατείνεται η ισχύς των μισθώσεων για πέντε (5) έτη, κάθε φορά μέχρι συμπληρώσεως τριακονταετίας, το πολύ, από τη σύναψη των αρχικών συμβάσεων ή αδειών εκμεταλλεύσεως με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις των άρθρων 6 και 10, καθώς και την απόφαση του άρθρου 7 του ν. 1428/1984.

Με την ίδια διαδικασία και προϋποθέσεις μπορεί να χορηγούνται επεκτάσεις των ως άνω αδειών σε όμορες δημοτικές, κοινοτικές ή ιδιωτικές εκτάσεις, εφόσον υφίσταται δικαίωμα εκμεταλλεύσεως επί των εκτάσεων αυτών.

4. Εκμεταλλευτές δημοτικών, κοινοτικών ή ιδιωτικών λατομείων, καθώς και λατομείων ν.π.δ.δ. τα οποία κατά την έναρξη του ν. 1428/1984 (11.4.1984) λειτουργούσαν με άδεια εκμεταλλεύσεως και των οποίων η λειτουργία δεν απαγορεύτηκε με βάση τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 1428/1984 ή των οποίων έχει εγκριθεί η συνέχιση της λειτουργίας με απόφαση του νομάρχη και εξακολουθούν να λειτουργούν, δύνανται εντός τριών μηνών από της ισχύος του παρόντος να ζητήσουν από τον αρμόδιο νομάρχη τη χορήγηση άδειας εκμεταλλεύσεως στους ως άνω χώρους και όμορους προς αυτούς δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς χώρους, εφόσον έχουν δικαιώματα εκμεταλλεύσεως.

Η έκδοση της άδειας γίνεται με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου, για μια πενταετία με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις των άρθρων 9 και 10 του ν. 1428/1984. Οι ως άνω άδειες μπορεί να παραταθούν με τις διαδικα-

οίες και τις προϋποθέσεις των ως άνω διατάξεων για μια ή και περισσότερες πενταετίες, μέχρι συμπληρώσεως τριακονταετίας, το πολύ, από το χρόνο εκδόσεως των αρχικών αδειών.

Ο εκμεταλλευτής στην περίπτωση αυτήν υποχρεούται σε πλήρη περιβαλλοντική αποκατάσταση του συνολικού χώρου, που έχει ή πρόκειται να εκμεταλλευθεί.

5. Οι αποδεδειγμένα εκμεταλλευόμενοι δημόσια λατομεία αδρανών υλικών, τα οποία κατά την έναρξη ισχύος του ν. 1428/1984 λειτουργούσαν με σύμβαση μισθώσεως ή άδεια εκμεταλλεύσεως, η οποία έχει ήδη λήξει, συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους στους χώρους αυτούς για μια διετία με κύριο σκοπό την αποκατάσταση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με ειδική μελέτη που υποβάλλεται εντός τριών (3) μηνών και εγκρίνεται από τους Υπουργούς Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας με τη διαδικασία της Κ.Υ.Α 69269/5387/24.10.1990. Η λειτουργία των λατομείων αυτών δύναται να παρατείνεται για μία τριετία, το πολύ, με τις προϋποθέσεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 8 του παρόντος άρθρου.

Οι εκμεταλλευόμενοι τα ως άνω λατομεία καταβάλλουν ειδική αποζημίωση στο Δημόσιο που καθορίζεται με απόφαση του νομάρχη, ύστερα από γνώμη του νομαρχιακού συμβουλίου, που δεν θα είναι μικρότερη του 8% της αξίας των πωλουμένων προϊόντων.

Η λειτουργία των λατομείων αυτών δύναται σε κάθε περίπτωση, να απαγορευθεί με ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 11 και 15 του ν. 1428/1984.

6. Για τα λατομεία των παραγράφων 1, 2, 3, 4 και 5 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 8 του ν. 1428/1984.

7. Ειδικά οι εκμεταλλευόμενοι λατομεία των παραγράφων 3 και 5 του παρόντος άρθρου υποχρεούνται στην καταβολή:

α. των οφειλόμενων βάσει των συμβάσεων μισθώσεως πάγιων και αναλογικών μισθωμάτων.

6. των από τις κείμενες διατάξεις και για οποιαδήποτε αιτία προβλεπόμενων αποζημιώσεων για αυθαίρετη χρήση, εκμετάλλευση και κάρπωση δημόσιων εκτάσεων.

8. Λειτουργούντα κατά την έναρξη ισχύος του νόμου λατομεία των παργράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου, που δεν θα τύχουν των προβλεπόμενων από τις εν λόγω διατάξεις παρατάσεων αδειών ή μισθώσεων αντίστοιχα, συνεχίζουν τη λειτουργία τους για μια διετία από τη λήξη των ισχυουσών αδειών ή μισθώσεων. Η διετία προκειμένου για τα λειτουργούντα λατομεία της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου υπολογίζεται από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Η υπό του προηγούμενου εδαφίου προβλεπόμενη περίοδος των δύο (2) ετών μπορεί να παραταθεί για τρία (3) το πολύ έτη, με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη, ύστερα από έγκριση του υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου εφόσον αποδεδειγμένα εξακολουθεί να συντρέχει μία από τις εξής προϋποθέσεις:

α. δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία καθορισμού λατομικών περιοχών σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1428/1984.

6. δεν έχει ολοκληρωθεί η αποκατάσταση του περιβάλλοντος του λατομικού χώρου, σύμφωνα με ειδική μελέτη που θα εγκριθεί από τους υπουργούς Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Εργων με τη διαδικασία της Κ.Υ.Α. 69269/5387/24.10.1990.

Για τα λατομεία του εδαφίου αυτού εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 8 του ν. 1428/1984.

Η λειτουργία των λατομείων αυτών δύναται σε κάθε περίπτωση να απαγορευθεί με ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 11 και 15 του ν. 1428/1984.

9. Σε κάθε περίπτωση τα λατομεία που λειτουργούν εντός αρχαιολογικών χώρων, διακόπτουν τη λειτουργία τους εντός διετίας μερίμνη της αρμόδιας αρχαιολογικής υπηρεσίας.

10. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 17 του ν. 1428/1984 ισχύουν και επί των αποφάσεων του νομάρχη, που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 1, 2, 3 και 4 του παρόντος άρθρου.

11. Οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του ν. 1428/1984 έχουν εφαρμογή και επί των μισθώσεων, που έχουν συναφθεί μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου.

Σε περίπτωση κατά την οποία δεν είχε εκτιμηθεί κατά τη διαδικασία της χωροθετήσεως η αναγκαία δαπάνη για την εκτέλεση των έργων υποδομής, τα προς συμψηφισμό ποσά καθορί-

ζονται με απόφαση του νομάρχη, μετά γνώμη τριμελούς επιτροπής αρμόδιων υπαλλήλων της νομαρχίας, που συγκροτείται με απόφασή του.

Η διαδικασία και οι λεπτομέρειες εφαρμογής των ρυθμίσεων αυτών καθορίζονται στην απόφαση της παραγράφου 4 του άρθρου 7 του ν. 1428/1984.

Αρθρο 21

1. Για την έκδοση των αδειών εκμεταλλεύσεως των λατομείων σχιστολιθικών πλακών ακολουθείται η διαδικασία της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ν. 669/1977, στις διατάξεις του οποίου υπάγονται στο εξής τα λατομεία αυτά.

Οι αποδεδειγμένα εκμεταλλευόμενοι μέχρι και την 31.12.91 λατομεία σχιστολιθικών πλακών υποχρεούνται όπως εντός έτους ζητήσουν τη χορήγηση της υπό του προηγούμενου εδαφίου προβλεπόμενης άδειας.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 1, της παραγράφου 4 του άρθρου 2, της παραγράφου 3 του άρθρου 8, της παραγράφου 3 του άρθρου 9, της παραγράφου 1 του άρθρου 10, του άρθρου 11, του άρθρου 12, της παραγράφου 5 του άρθρου 15 του άρθρου 16, των παραγράφων 3, 4 και 5 του άρθρου 17 και του γ΄ εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 23 του ν. 1428/1984 έχουν εφαρμογή και επί των λατομείων βιομηχανικών ορυκτών και μαρμάρου. Στην περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 11 του ν. 1428/1984 οι αρμοδιότητες του νομάρχη ασκούνται από τον υπουργό Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.

3. Οι περιπτώσεις γ΄ και δ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν. 669/1977 αντικαθίστανται ως εξής: (βλέπε σελ. 2433[2]).

4. Το δ΄ εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ν. 669/1977 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελ. 2432[3]).

5. Το εδάφιο γ΄ της παραγράφου 6 του άρθρου 7 του ν. 669/1977 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελ. 2434[2])

6. Η απόφαση για τη χορήγηση ή μη της κατά το εδάφιο 6΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του ν. 669/1977 προβλεπόμενης συναινέσεως εκδίδεται υποχρεωτικώς εντός προθεσμίας έξι (6) μηνών από την υποβολή της σχετικής αιτήσεως, που πρέπει να συνοδεύεται επί ποινή απαράδεκτου από τα σχεδιαγράμματα και σκαριφήματα της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του ν.669/1977, μετά από έρευνα για τη συνδρομή ή όχι απαγορευτικών λόγων, με τη διαδικασία της παραγραφου 2 του άρθρου 4 του ν. 669/1977.

Για τη χορηγηση της κατά τα ως άνω συναινέσεως απαιτείται η κατάθεση εγγυητικής επιστολής πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) δρχ. για την εκπλήρωση των όρων της χορηγούμενης συναινέσεως που καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου σε περίπτωση μη συμμορφώσεως. Την εγγυητική αυτήν επιστολή υποχρεώνονται να καταθέσουν προ της χορηγήσεως συναινέσεως, τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα των οποίων εκκρεμούν σχετικές αιτήσεις ή προ της χορηγήσεως ετήσιας παρατάσεως.

7. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 του ν. 669/1977 προστίθεται εδάφιο ως εξής: (Βλέπε σελ. 2439[3])

8. Κατάτμηση χώρου, για τον οποίο έχει χορηγηθεί άδεια εκμεταλλεύσεως σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 669/1977 ή του ν. 1428/1984, δεν είναι επιτρεπτή.

9. Το παράβολο που προβλέπεται από τη παρ. 1 του άρθρου 12 του π.δ. 285/1979 ορίζεται στο ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) δραχμών πρέπει δε να υποβληθεί και για τις εκκρεμείς κατά τη δημοσίευση του παρόντος αιτήσεις.

10. Το πενήντα τοις εκατό (50%) των πάγιων και αναλογικών μισθωμάτων των δημόσιων λατομείων μαρμάρου και βιομηχανικών ορυκτών καταβάλλεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιφέρεια των οποίων λειτουργούν τα λατομεία. Η διαδικασία και οι λεπτομέρειες καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Βιομηχανίας Ενέργειας και Τεχνολογίας.

11. Με αποφάσεις του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας αναπροσαρμόζεται ανά τριετία το ύψος των υπό των διατάξεων του ν. 1428/1984 και του ν. 669/1977 προβλεπόμενων ποσών για πρόστιμα, εγγυητικές επιστολές, παράβολα κ.λπ. με προσαύξηση από 20% μέχρι 30%.

Αρθρο 22

Απαγορεύεται η μεταφορά εκτός του λατομικού χώρου λατομικών προϊόντων με φορτηγά

οχήματα όταν δεν καλύπτεται το φορτίο τους με ειδικό κάλυμμα, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 1903/1990 (ΦΕΚ 142 **Α**΄). Η παράβαση της ανωτέρω διατάξεως τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως και επιβολή χρηματικού προστίμου από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) μέχρι δύο εκατομμύρια (2.000.000) δραχμές και σε πρίπτωση υποτροπής το πρόστιμο τριπλασιάζεται.

Σε εκμεταλλευτές λατομείων αδρανών υλικών, που επιτρέπουν τη μεταφορά κατά παράβαση της ως άνω διατάξεως, επιβάλλονται οι κυρώσεις του άρθρου 15 του ν. 1428/1984.

Αρθρο 23

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, μπορεί να κωδικοποιηθούν σε ενιαίο κείμενο οι διατάξεις της ισχύουσας περί λατομείων αδρανών υλικών νομοθεσίας. Επιτρέπεται η μεταβολή της σειράς και αριθμήσεως των άρθρων, παραγράφων και εδαφίων.

Αρθρο 24

Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργούνται:

1. Το α΄ και β΄ εδάφιο της παραγράφου 2 και το β΄ εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του ν. 669/1977.
2. Το άρθρο 6 του ν. 669/1977.
3. Η παράγραφος 8 του άρθρου 14 του ν. 669/1977.
4. Το άρθρο 13 του ν. 669/1977.
5. Οι παράγραφοι 3, 4 και 5 του άρθρου 15 του ν. 669/1977.
6. Το άρθρο 16 του ν. 669/1977.
7. Η παράγραφος 2 του άρθρου 2 του ν. 1428/1984.
8. Η παράγραφος 4 του άρθρου 19 του ν. 1428/1984.
9. Τα άρθρα 21 και 24 του ν. 1428/1984.
10. Η παράγραφος 1 του άρθρου 23 του ν. 1428/1984.
11. Η παράγραφος 2 του άρθρου 30 του ν. 1428/1984.
12. Τα άρθρα 33 και 35 του ν. 1428/1984.

Αρθρο 25

1. Το άρθρο 16 του ν. 1428/1984 αντικαθίσταται ως εξής: (Βλέπε σελ. 2442,10^2).
2. Καταργείται το άρθρο 11 του ν. 669/1977.

Αρθρο 26

1. Λατομικές περιοχές που έχουν καθορισθεί με βάση τις διατάξεις του ν. 386/1976 και του ν. 1428/1984, εφόσον δεν ενεργοποιηθούν μέσα σε πέντε χρόνια από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, αποχαρακτηρίζονται με απόφαση του νομάρχη, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Λατομικές περιοχές ενεργοποιούμενες εντός των προβλεπόμενων κατά περίπτωση προθεσμιών δεν υπόκεινται σε χρονικούς περιορισμούς ως προς τη διάρκεια ισχύος του χαρακτηρισμού τους.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 5 ισχύουν και στις περιπτώσεις α΄ και β΄ της παραγράφου 2 του άρθρου 8.

4. Οι εγγυητικές επιστολές και τα παράβολα που προβλέπονται αντίστοιχα από το β΄ εδάφιο της παραγράφου 6 και την παράγραφο 9 του άρθρου 21 πρέπει να κατατεθούν με ποινή ακυρότητας των εκκρεμών αιτήσεων, μέσα σε ένα μήνα από την επίδοση σχετικής εγγράφου προσκλήσεως του νομάρχη.

Αρθρο 27-33

Τα άρθρα 27 έως και 33 παραλείπονται.

Αρθρο 34

Σε περίπτωση αμφισβητήσεως εκ μέρους του Δημοσίου της κυριότητας εκτάσεων, στις

οποίες κατά την έναρξη ισχύος του ν. 1428/1984 γινόταν εκμετάλλευση σχιστολιθικών πλακών η οποία και συνεχίζεται, οι φερόμενοι ως ιδιοκτήτες των εκτάσεων αυτών οφείλουν εντός 3μήνου από της ισχύος του παρόντος να υποβάλουν αίτηση αναγνωρίσεως στο συμβούλιο επιλύσεως ιδιοκτησιακών διαφορών. Μέχρι την έκδοση οριστικής αποφάσεως του ως άνω οργάνου οι εκμεταλλευόμενοι τα λατομεία αυτά συνεχίζουν την εκμετάλλευση χωρίς να υπόκεινται στις κυρώσεις του άρθρου 16 του ν. 1428/1984. Η λειτουργία των λατομείων αυτών μπορεί να απαγορευθεί με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 11 και 15 του ν. 1428/1984.

Αρθρο 35
Εναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως Νόμου του Κράτους.

Αθήνα 2 Φεβρουαρίου 1993
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΑΠΟΦ. 183037/5115 ΤΗΣ 19/28.8.1980 (ΦΕΚ 820 Β΄)

Περὶ ἐπικυρώσεως τεχνικῶν προδιαγραφῶν ἐπιπτώαεων καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ περιβάλλοντος (ἄρθρ. 45 παρ. 5 Ν. 978/79).

Ἔχοντας ὑπόψη τὶς διατάξεις:

α) Τοῦ Ν. 400/1976 «περὶ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργείων».

β) Τῶν ἄρθρων 45 παρ. 5 καὶ 57 τοῦ Ν. 998/1979 «περὶ προστασίας τῶν δασῶν καὶ τῶν δασικῶν ἐκτάσεων τῆς Χώρας», ἀποφασίζουμε:

(1) Οἱ προδιαγραφὲς συντάξεως μελετῶν ἐπιπτώσεων στὸ περιβάλλον καὶ ἀντιμετωπίσεώς τους ἀπὸ τὴν ἔρευνα καὶ ἐκμετάλλευση λατομείων καὶ μεταλλείων στὰ δάση καὶ τὶς δασικὲς ἐκτάσεις, καθορίζονται ὡς ἑξῆς:

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ

Ι. Ὀνομασία καὶ εἶδος ἐπιχειρήσεως.

Νὰ ἀναφερθεῖ ἡ ἐπωνυμία καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ Δ/νση καὶ τὸ ἀντικείμενο τῆς ἔρευνας.

ΙΙ. Περίληψη.

Νὰ δοθεῖ μία περίληψη τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης.

ΙΙΙ. Γεωγραφικὴ θέση, ἔκταση διοικητικὴ ὑπαγωγή.

Ἡ περιγραφὴ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως πρέπει νὰ παρέχει πληροφορίες γιὰ τὴν περιοχὴ ποὺ ἀνήκει ἡ θέση ἐπεμβάσεως, τὸ τοπωνύμιο τῆς θέσεως καὶ τὴ διοικητικὴ ὑπαγωγή της. Νὰ δοθεῖ ἡ ἀκριβὴς ἔκταση σὲ στρέμ. καὶ τ.μ. καθὼς καὶ οἱ ὀρθογώνιες ἀζιμουθιακὲς συντεταγμένες τῶν ὁρίων της, ἐξαρτωμένων ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ τριγωνομετρικὸ δίκτυο (ὅπως ὁρίζεται ἀπὸ τὸ ἄρθρ. 5, παρ. 1.β. τοῦ Ν. 669/77 «Περὶ ἐκμεταλλεύσεως λατομείων»).

Ἡ θέση τῆς περιοχῆς θὰ ἀπεικονίζεται στὸ χάρτη προσανατολισμοῦ τῆς παραγράφου IV. 2.6.1. τὰ δὲ ὅρια τῆς ἐκτάσεως θὰ σχεδιάζονται στὸ χάρτη περιβαλλοντικῶν μεταβλητῶν τῆς παραγράφου IV. 2.6.2.

Σκοπὸς τῆς περιγραφῆς αὐτῆς εἶναι νὰ ἐντοπιστεῖ γεωγραφικὰ ὁ χῶρος ἐπεμβάσεως καὶ συγχρόνως νὰ ἀποδοθεῖ ἡ γεωγραφική του συσχέτιση μὲ χώρους τῆς περιοχῆς μὲ εἰδικὸ χαρακτήρα καὶ χρήση ὅπως: οἰκισμούς, βιομηχανίες, ἀρχαιολογικοὺς χώρους, τουριστικὲς ἐγκαταστάσεις, κηρυγμένες προστατευτέες περιοχές, οἰκολογικὰ εὐαίσθητες περιοχὲς κ.λπ.

ΙV. Ἀνάλυση τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως.

1. Ὑφιστάμενη μορφὴ χρήσεως, χαρακτηρισμὸς ἐκτάσεως, ἰδιοκτησιακὸ καθεστώς.

Ἡ παράγραφος αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ περιέχει μία περιγραφὴ τῆς ὑφιστάμενης μορφῆς χρήσεως τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως καὶ τῆς περιοχῆς ἀμεσου ἐπιρροῆς του (π.χ. δασοπονικὲς καὶ γεωργικὲς δραστηριότητες).

Νὰ ἀναφερθεῖ σὲ ποιὰ κατηγορία δασῶν, τοῦ ἄρθρου 4 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ Νόμου 998/79, ἐντάσσεται ἡ ἔκταση.

Νὰ ἀναφερθεῖ τὸ ἰδιοκτησιακὸ καθεστὼς ποὺ διέπει τὴν ἔκταση αὐτή.

Ὁ Νόμος 998)79 βρισκεται στὸν Τόμον Α2 σελίδα 3501.

2. Χαρακτηριστικὰ τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος.

2. 1. Φωτογραφικὴ πληροφόρηση.

Ἔγχρωμες φωτογραφίες τῆς περιοχῆς ἐπεμβάσεως καὶ τοῦ γενικότερου χώρου ἀπὸ δύο σημεῖα καὶ μὲ ἐστιγμένη γραμμὴ νὰ περιγραφεῖ ὁ χῶρος ἐπ/σεως (2—3 φωτογρ. 17 Χ 21) καὶ κοντινὲς φωτογραφίες τῆς βλαστήσεως (2—3 φωτ.).

2. 2. Γεωλογικὰ στοιχεῖα τῆς περιοχῆς ποὺ ὑπάρχουν.

Νὰ δοθοῦν τυχὸν γεωλογικὰ στοιχεῖα τῆς περιοχῆς ποὺ ἔχουν συλλεγεῖ ἀπὸ προηγούμενες γεωλογικὲς ἔρευνες.

2. 3. Βλάστηση.

Νὰ περιγραφοῦν καὶ ἀναφερθοῦν τὰ κύρια δασοπονικὰ εἴδη καὶ ὁ βαθμὸς πυκνότητάς τους (ἀπεικόνιση IV. 2.6.2α).

2. 4. Ὑδρολογικὰ στοιχεῖα (νὰ δοθοῦν ἐφ' ὅσον γίνεται ἐπέμβαση σὲ μεγάλη ἐπιφάνεια).

Νὰ ἐντοπισθοῦν στὸ χάρτη τῆς παραγράφου IV. 2.6.2. οἱ ποταμοί, ρεύματα, χείμαρροι, πηγές, τὰ τυχὸν ὑδραγωγεῖα, πηγάδια, ἡ ὕπαρξη ἀρδευτικῶν ἢ ἀποστραγγιστικῶν ἔργων, καθὼς καὶ οἱ ὑδροφόροι ὁρίζοντες ποὺ ἔχουν ἤδη ἐντοπιστεῖ.

2. 5. Τοπιολογικὰ στοιχεῖα, ἀπεικονιζόμενα στὸ χάρτη τῆς παρ. IV. 2.6.2.

Πρέπει στὸ χάρτη νὰ ἐπεικονίζονται οἱ ζῶνες εὐαισθησίας τοῦ τοπίου.

Ὡς τέτοιες ζῶνες θεωροῦνται ἐκεῖνες ποὺ ἀπὸ δεδομένα σημεῖα ἀναφορᾶς π.χ. κύριοι ἄξονες προσπελάσεως (κύριοι δρόμοι), οἰκισμοί, ἀρχαιολογικοὶ χῶροι, τουριστικὲς περιοχές, φυσικὲς προστατευτέες περιοχὲς (ἐθνικοὶ δρυμοὶ κ.λπ.) καὶ σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἀπόσταση, δίνουν τὴν ὀπτικὴ τοπιολογικὴ παρουσίαση τοῦ χώρου.

Διακρίνονται δὲ σὲ τρεῖς ζῶνες ὀπτικές, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀπόσταση τοῦ χώρου ἀπὸ τὰ σημεῖα ἢ χώρους ἀναφορᾶς, δηλαδή·

α) Κοντινὴ ζώνη 0—2 ΚΜ
β) Μεσαία ζώνη 2—5 ΚΜ
γ) Μακρυνὴ ζώνη 5 ΚΜ — ἄνω.

Σὲ περίπτωση ποὺ ὁ χῶρος ἐπεμβάσεως εἶναι μικρότερος τῶν 500 στρεμμάτων, ἡ κοντινὴ ζώνη θὰ ἀπεικονίζεται στὸ χάρτη κλίμακος 1 : 5.000 ἢ μεγαλύτερης τῆς παρ. IV. 2.6.2. καὶ οἱ ὑπόλοιπες ζῶνες στὸ χάρτη προσανατολισμοῦ τῆς παρ. IV 2.6.1.

Γιὰ περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴν ἐκπόνηση τοῦ χάρτη οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νὰ συμβουλευτοῦν τὴν ἔκδοση τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας — Δ/νση Δασῶν «Χωροθέτηση ὑπαιθρίου ἀναψυχῆς».

2. 6. Χάρτες.

2. 6. 1. Χάρτης προσανατολισμοῦ, κλίμακας 1 : 200.000, ὅπου θὰ σημειώνονται ἡ αἰτούμενη θέση καὶ οἱ χῶροι μὲ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον π.χ. ἀρχαιολογικοὶ χῶροι, δρόμοι μεγάλης κυκλοφορίας κ.λπ.

2. 6. 2. Χάρτης περιβαλλοντικῶν μεταβλητῶν.

Ὁ χάρτης περιβαλλοντικῶν μεταβλητῶν θὰ εἶναι τῆς κλίμακας γιὰ κάτω τῶν 500 στρ. 1 : 5.000 ἢ μεγαλύτερης καὶ γιὰ ἄνω τῶν 500 στρ. 1 : 20.000 καὶ θὰ περιλαμβάνει:

α) Τὴν ὑφιστάμενη βλάστηση τῆς παραγρ. IV. 2. 3., ποὺ θὰ ἀποδίδεται μὲ χρώματα καὶ σύμβολα σύμφωνα μὲ ὑπόδειγμα τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας. Ἀναλόγως τῶν περιοχῶν τῆς ὑφιστάμενης βλαστήσεως καὶ τοῦ μεγέθους της ἐκτάσεως νὰ περιγράφεται (ἀποδίδεται) ὁ ἀνώροφος (δενδρώδης βλάστηση) ἢ ὑπόροφος (θαμνώδης βλάστηση) μὲ τὰ κυριότερα ἀντιπροσωπευτικὰ εἴδη. Συγχρόνως νὰ ἐντοπίζονται καὶ οἱ γύρω ἀπὸ τὸ χῶρο τυχὸν γεωργικὲς καὶ δενδροκομικὲς ἐκτάσεις.

β) Τὰ τοπιολογικὰ στοιχεῖα τῆς παραγράφου IV. 2. 5.

V. Ἔρευνα.

1. Μέθοδος ἔρευνας καὶ προβλεπόμενο ὁδικὸ δίκτυο.

Περιγραφὴ τῶν μεθόδων ἐρευνῶν καὶ καθορισμὸς τοῦ χώρου ποὺ θὰ γίνουν, στὸ χάρτη τῆς παραγρ. IV. 2. 6. 2. Νὰ ἀποδοθοῦν στὸ χάρτη οἱ θέσεις τῶν ἐρευνητικῶν ἔργων καὶ οἱ δρόμοι ποὺ θὰ χρειαστοῦν καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθοῦν πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν.

2. Ἐπιλογὴ θέσεως καὶ τρόπου ἀπορρίψεως στείρων ὑλικῶν, καθὼς καὶ ἄλλων στερεῶν ἀπορριμμάτων, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν.

3. Περιγραφὴ καὶ θέση τυχὸν ἀπαιτούμενων βοηθητικῶν ἐγκαταστάσεων.

4. 'Ανάγκες καὶ τρόπος καλύψεως σὲ νερὸ γιὰ τὶς ἐρευνητικὲς ἐργασίες.
5. 'Εκτίμηση τῆς χρονικῆς διάρκειας τῶν ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν.

VI. 'Αντιμετώπιση τῶν περιβαλλοντικῶν ἐπιπτώσεων.

1. Μέρμνα γιὰ τὸν περιορισμὸ ἢ ἀποφυγὴ τῶν δυσμενῶν ἐπιπτώσεων στὸ δάσος ἢ τὴ δασικὴ ἔκταση κατὰ τὴ διάρκεια δημιουργίας ἔργων ὑποδομῆς.

Νὰ γίνει περιγραφὴ τῶν μέτρων ποὺ θὰ ληφθοῦν κατὰ τὴ διάνοιξη δρόμων, πλατειῶν, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ ἢ περιορισμὸ τῶν δυσμενῶν ἐπιπτώσεων.

2. Προτεινόμενη διαμόρφωση χώρου ἐπεμβάσεως.

2. 1. Διαμόρφωση τοῦ χώρου ἐκσκαφῶν καὶ λοιπῶν ἐπεμβάσεων.

2. 2. Νὰ ἀναφερθεῖ ἡ δυνατότητα γιὰ πλήρωση μὲ ἄλλα ἀδρανὴ ὑλικὰ τῶν ἐκσκαφῶν.

2. 3. 'Επικάλυψη τῶν πληρωθέντων κενῶν μὲ φυτικὴ γῆ ἢ ἄλλα κατάλληλα ὑλικὰ γιὰ φύτευση.

3. Διαμόρφωση τῶν θέσεων ἀποθέσεως τῶν στείρων, στερεῶν ἀπορριμμάτων καὶ τῆς φυτικῆς γῆς.

4. 'Εργασίες ἀποκαταστάσεως χώρου ἐπεμβάσεως.

Νὰ περιγραφοῦν οἱ ἐργασίες ἀποκαταστάσεως τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως (ἐκσκαφές, ὁδικὸ δικτυο ποὺ προβλέπεται νὰ κλείσει, ὑδρευτικὸ δίκτυο κ.λπ.) περιλαμβανομένων καὶ τῶν τρόπων ἐπαναφορᾶς τῆς βλαστήσεως (κατάλληλα εἴδη φυτῶν γιὰ τὴν περιοχή, μεγέθη, τρόποι φυτεύσεως ἢ σπορᾶς, ποσότητες).

5. Τρόποι συντηρήσεως.

Τρόποι συντηρήσεων τῶν πρὸς ἀποκατάσταση ἐπιφανειῶν, π.χ. περιφράξεις, ἀρδεύσεις, λιπάνσεις, προσωπικὸ κ.ἄ.

6. Χρονοδιάγραμμα ἐργασιῶν ἀποκαταστάσεως.

7. Κόστος ἀποκαταστάσεως καὶ συντηρήσεως, κατὰ προσέγγιση.

Β' ΜΕΡΟΣ

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

I. 'Ονομασία καὶ εἶδος ἐπιχειρήσεως.

Νὰ ἀναφερθεῖ ἡ ἐπωνυμία καὶ τὸ εἶδος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἡ Δ/νσή της καὶ τὸ ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως.

II. Περίληψη.

Νὰ δοθεῖ μιὰ περίληψη τοῦ ἀντικειμένου τῆς μελέτης.

III. Γεωγραφικὴ θέση, ἔκταση, διοικητικὴ ὑπαγωγή.

'Η περιγραφὴ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως πρέπει νὰ παρέχει πληροφορίες γιὰ τὴν περιοχὴ ποὺ ἀνήκει ἡ θέση ἐπεμβάσεως, τὸ τοπωνύμιο τῆς θέσεως καὶ τὴ διοικητικὴ ὑπαγωγή του. Νὰ δοθεῖ ἡ ἀκριβὴς ἔκταση σὲ στρέμματα καὶ τ.μ. καθὼς καὶ οἱ ὀρθογώνιες ἀζιμ. συντεταγμένες τῶν ὁρίων της, ἐξαρτωμένων ἀπὸ τὸ 'Εθνικὸ τριγωνομετρικὸ δίκτυο (ὅπως ὁρίζεται ἀπὸ τὸ ἄρθρο 5, παράγρ. 1.β. τοῦ Νόμου 669/77 «περὶ ἐκμεταλλεύσεως λατομείων»).

'Η θεση τῆς περιοχῆς θὰ ἀπεικονίζεται στὸ χάρτη προσανατολισμοῦ τῆς παραγράφου IV. 4. 2. 1., τὰ δὲ ὅρια τῆς ἐκτάσεως θὰ σχεδιάζονται στὸ χάρτη περιβαλλοντικῶν μεταβλητῶν τῆς παραγράφου IV. 4. 2. 2.

Σκοπὸς τῆς περιγραφῆς αὐτῆς εἶναι νὰ ἐντοπιστεῖ γεωγραφικὰ ὁ χῶρος ἐπεμβάσεως καὶ συγχρόνως νὰ ἀποδοθεῖ ἡ γεωγραφική του συσχέτιση μὲ χώρους τῆς περιοχῆς μὲ εἰδικὸ χαρακτήρα καὶ χρήση ὅπως: οἰκισμούς, βιομηχανίες, ἀρχαιολογικοὺς χώρους, τουριστικὲς ἐγκαταστάσεις, κηρυγμένες προστατευτέες περιοχές, οἰκονομικὰ αὐαίσθητες περιοχὲς κ.λπ.

IV. 'Ανάλυση τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως.

'Η ἀνάλυση τῆς ὑφισταμένης καταστάσεως ἀποτελεῖ ἕνα βασικὸ τομέα τῆς μελέτης, δεδομένου ὅτι ἀπὸ τὴ σωστὴ καὶ συστηματικὴ ἀνάλυση τῶν διαφόρων μεταβλητῶν καὶ παραγόντων θὰ καταδειχθοῦν οἱ δυνατότητες καὶ τὰ προβλήματα τοῦ περιβάλλοντος, ποὺ πρέπει σοβαρὰ νὰ ἀντιμετωπιστοῦν στὸ χρόνο ἐκτελέσεως τῶν ἐργασιῶν καὶ τῆς κατόπιν ἀποκαταστάσεως. Στὴν ἀνάλυση ζητοῦνται νὰ διερευ-

(Τίθεται μετὰ τὴν σελ. 2442,26)

νηθοῦν συστηματικὰ ἐκεῖνοι οἱ παράγοντες καὶ οἱ μεταβλητὲς ποὺ οἰκοδομοῦν μὲ τὴ μεμονωμένη δράση τους, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλληλεπίδρασή τους αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε περιβάλλον.

1. Ὑφιστάμενη μορφὴ χρήσεως, χαρακτηρισμὸς τῆς ἐκτάσεως, Ἰδιοκτησιακὸ καθεστώς.

Ἡ παραγραφος αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ περιέχει μιὰ περιγραφὴ τῆς ὑφισταμένης μορφῆς χρήσεως τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως καὶ τῆς περιοχῆς ἀμέσου ἐπιρροῆς του π.χ. δασοπονικὲς καὶ γεωργικὲς δραστηριότητες.

Νὰ ἀναφερθεῖ σὲ ποιά κατηγορία δασῶν καὶ δασικῶν ἐκτάσεων τοῦ ἄρθρου 4 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ Νόμου 998/79, ἐντάσσεται ἡ ἔκταση.

Νὰ ἀναφερθεῖ τὸ Ἰδιοκτησιακὸ καθεστὼς ποὺ διέπει τὴν ἔκταση αὐτή.

2. Χαρακτηριστικὰ τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος.

2. 1. Γεωλογικὴ καὶ κοιτασματολογικὴ χαρτογράφηση, γεωλογικὸ ὑπόβαθρο. Σὲ χάρτη κλίμακας ἀνάλογης τῆς παραγράφου IV. 4. 2. 2., νὰ ἀπεικονιστοῦν οἱ γεωλογικοὶ σχηματισμοὶ ποὺ ἀπαντῶνται καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ κοιτάσματος. Σὲ τομὴ νὰ σχεδιαστεῖ τὸ γεωλογικὸ ὑπόβαθρο τῆς περιοχῆς.

2. 2. Ἔδαφος.

Τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα περιγραφῆς τοῦ ἐδάφους πρέπει νὰ περιλαμβάνουν:

— Βάθος.
— Τύπος ἐδάφους.
— Ἐδαφολογικὴ ἀνάλυση — PH.

2. 3. Βλάστηση — Πανίδα.

Γιὰ τὴ βλάστηση εἶναι ἀναγκαῖο νὰ περιγραφοῦν καὶ ἀναφερθοῦν τόσο οἱ ὑφιστάμενες φυτοκοινωνικὲς ἑνώσεις, ὅσο καὶ ὁ κατάλογος ὅλης τῆς κλίμακας τῶν βλαστητικῶν εἰδῶν (ποώδη, θαμνώδη, δενδρώδη) καὶ ἡ συχνότητα ἐμφανίσεώς της. Τὰ φυτοκοινωνικὰ στοιχεῖα τόσο τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως ὅσο καὶ τῆς εὐρύτερης ζώνης νὰ ἀπεικονιστοῦν στὸ χάρτη τῆς παρ. IV. 4. 2. 2.

Νὰ γίνει ἀναφορὰ στὰ τυχὸν ὑπάρχοντα εἴδη ἄγριας πανίδας τῆς περιοχῆς καὶ νὰ καταδειχτεῖ ἂν ὁ χῶρος ἐπεμβάσεως ἀποτελεῖ τόπο διαμονῆς ἐνδημικῶν εἰδῶν.

2. 4. Ὑδρολογικὰ στοιχεῖα.

Νὰ ἀναφερθοῦν καὶ ἐντοπιστοῦν στὸ χάρτη τῆς παραγράφου IV. 4. 2. 2., οἱ ποταμοί, ρεύματα, χείμαρροι μὲ τὸ βαθμὸ συχνότητάς τους, πηγές, τὰ τυχὸν ὑδραγωγεῖα, πηγάδια, ὅπως ἡ ὕπαρξη ἀρδευτικῶν ἢ ἀποστραγγιστικῶν ἔργων καθὼς καὶ οἱ ὑδροφόροι ὁρίζοντες ποὺ ἔχουν ἤδη ἐντοπιστεῖ.

2. 5. Κλιματολογικὰ στοιχεῖα.

Τὰ ζητούμενα στοιχεῖα εἶναι: τύπος κλίματος, ἄνεμοι, θερμοκρασίες, βροχὴ καὶ ραγδαιότητα καὶ ὅσα ἄλλα μετεωρολογικὰ στοιχεῖα εἶναι δυνατὸν νὰ συλλεγοῦν.

2. 6. Τοπιολογικὰ στοιχεῖα ἀπεικονιζόμενα στὸ χάρτη τῆς παρ. IV. 4. 2. 2.

Στοιχεῖα βασικὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ τοπίου εἶναι ἡ φυσιογραφία του ὅπως καὶ τὰ εἰδικὰ χαρακτηριστικά του.

Ἡ φυσιολογικὴ περιγραφὴ πρέπει νὰ ἀπεικονίζει:

α) Ἀνάγλυφο — Κλίσεις.
β) Κορυφογραμμές, ἄξονες, ρεύματα, ἐξάρσεις, λόφοι, ἐπίπεδες ἐπιφάνειες.
γ) Γραμμὴ ὁρίζοντα — Προσανατολισμός.

Πρέπει ἐπίσης στὸ χάρτη νὰ ἀπεικονίζονται οἱ ζῶνες εὐαισθησίας τοῦ τοπίου. Ὡς τέτοιες ζῶνες θεωροῦνται ἐκεῖνες ποὺ ἀπὸ δεδομένα σημεῖα ἀναφορᾶς π.χ. κύριοι ἄξονες προσπελάσεως (δρόμοι), οἰκισμοί, ἀρχαιολογικοὶ χῶροι, τουριστικὲς περιοχές, φυσικὲς προστατευτέες περιοχὲς (ἐθν. δρυμοὶ κ.λπ.) καὶ σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἀπόσταση, δίνουν τὴν ὀπτικὴ - τοπιολογικὴ παρουσίαση τοῦ χώρου.

Διακρίνονται δὲ σὲ τρεῖς ζῶνες ὀπτικές, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀπόσταση τοῦ χώρου ἀπ' τὰ σημεῖα ἢ χώρους, ἀναφορᾶς, ἤτοι:

α) Κοντινὴ ζώνη 0—2 ΚΜ.
β) Μεσαία ζώνη 2—5 ΚΜ.
γ) Μακρυνὴ ζώνη 5 ΚΜ — ἄνω.

Σὲ περίπτωση ποὺ ὁ χῶρος ἐπεμβάσεως εἶναι μικρότερος τῶν 500 στρεμμάτων, ἡ κοντινὴ ζώνη θὰ ἀπεικονίζεται στὸ χάρτη κλίμακας 1 : 5.000 ἢ μεγαλύτερης τῆς παρ. IV. 4. 2. 2. καὶ οἱ ὑπόλοιπες ζῶνες στὸ χάρτη προσανατολισμοῦ τῆς παραγρ. IV. 4.2.1.

(Γιὰ περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴν ἐκπόνηση τοῦ χάρτη οἱ ἐνδιαφερόμε-

νοι μποροῦν νὰ συμβουλευτοῦν τὴν ἔκδοση τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας - Γεν. Δ/νση Δασῶν «Χωροθέτηση ὑπαιθρίου ἀναψυχῆς»).

2. 7. Ἄλλα στοιχεῖα.

Στὴν παράγραφο αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ περιγράφονται καὶ νὰ ἐντοπίζονται θέσεις καὶ περιοχὲς τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως μὲ τυχὸν ὑφιστάμενα χαρακτηριστικὰ ἀκραίων συνθηκῶν περιβάλλοντος ὅπως ὀλισθησιγενεῖς, πλημμυριζόμενες, εὐδιάβρωτες κ.λπ. περιοχές.

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ ἀποδίδονται καὶ στοὺς χάρτες τῆς μελέτης.

3. Κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ στοιχεῖα.

Νὰ δίνεται μία σύντομη περιγραφὴ τῆς κοινωνικοοικονομικῆς καταστάσεως τῆς περιοχῆς ἀμέσου ἐπιρροῆς τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως, πληθυσμιακὰ καὶ κοινωνικὰ στοιχεῖα, ἐργατικὸ δυναμικό, κύρια ἀπασχόληση, λοιποὶ κοινωνικοὶ συντελεστὲς ὅπως καὶ ἐκτίμηση τῆς συμβολῆς στὴν τοπικὴ οἰκονομία ἀπὸ τὶς δραστηριότητες τοῦ ἔργου. Συνιστᾶται ἐπίσης ἡ διερεύνηση τῶν ὑφισταμένων περιφειακῶν προγραμμάτων ἀναπτύξεως γιὰ τὴ συγκεκριμένη περιοχὴ καὶ τὸν εὐρύτερο χῶρο ποὺ ἀνήκει ἡ περιοχή.

4. Παρουσίαση.

4. 1. Φωτογραφικὴ πληροφόρηση.

Ἔγχρωμες φωτογραφίες τῆς περιοχῆς ἐπεμβάσεως καὶ τοῦ γενικότερου χώρου ἀπὸ δύο σημεῖα καὶ μὲ ἐστιγμένη γραμμὴ νὰ περιγραφεῖ ὁ χῶρος ἐπ/σεως (2 — 3 φωτογρ. 17 Χ 21) καὶ κοντινὲς φωτογραφίες τῆς βλαστήσεως (2—3 φωτ.).

4. 2. Χάρτες.

4. 2. 1. Προσανατολισμοῦ κλίμακας 1 : 200.000, μὲ σημειούμενη τὴν αἰτούμενη θέση καὶ ὑπόμνημα γιὰ χώρους μὲ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον π.χ. ἀρχαιολογικοὶ χῶροι, δρόμοι μεγάλης κυκλοφορίας κ.λπ.

4. 2. 2. Περιβαλλοντικῶν μεταβλητῶν.

Ὁ χάρτης περιβαλλοντικῶν μεταβλητῶν θὰ εἶναι τῆς ἰδίας κλίμακας καὶ ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως, μὲ αὐτὸν τῶν χαρτῶν ἀποκαταστάσεως (παρ. VI. 7.1.) καὶ θὰ περιλαμβάνει:

α) Τὴν ὑφισταμένη βλάστηση ποὺ θὰ ἀποδίδεται μὲ χρώματα καὶ σύμβολα σύμφωνα μὲ ὑπόδειγμα τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας. Ἀναλόγως τῶν περιοχῶν τῆς ὑφιστάμενης βλαστήσεως καὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐκτάσεως νὰ περιγράφεται (ἀποδίδεται) ὁ ἀνώροφος (δενδρώδης βλάστηση) ἢ ὑπόροφος (θαμνώδης βλάστηση) μὲ τὰ κυριότερα ἀντιπροσωπευτικὰ εἴδη τῆς οἰκολογικῆς ἑνότητας. Συγχρόνως νὰ ἐντοπίζονται καὶ οἱ γύρω ἀπὸ τὸ χῶρο τυχὸν γεωργικὲς καὶ δενδροκομικὲς ἐκτάσεις (200 μέτρα ἀκτίνα ἀπὸ ἐξορυκτικὲς ἐργασίες καὶ ἕνα χιλιόμετρο ἀκτίνα ἀπὸ λοιπὲς ἐγκαταστάσεις).

β. Ὑδρολογία καὶ τύποι ἐδαφῶν.

Θὰ περιλαμβάνονται τὰ ὑδρολογικὰ στοιχεῖα τῆς παραγρ. IV 2. 4. καθὼς καὶ τυχὸν ὑπάρχουσες λίμνες καὶ θαλάσσιες ἀκτές, ὑγρότοποι καὶ βαλτότοποι. Ἐπίσης θὰ ἀποδίδονται καὶ οἱ τύποι τῶν ἐδαφῶν.

γ) Τὰ τοπιολογικὰ στοιχεῖα τῆς παραγρ. IV. 2. 6.

V. Ἐκμετάλλευση.

1. Κοιτασματολογικὰ στοιχεῖα.

Ἡ περιγραφὴ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ θὰ δώσει πληροφορίες γιὰ τὴ σκοπιμότητα τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ πλευρᾶς δυνατοτήτων ποσοτικῶν καὶ διαχρονικῶν. Ἐπίσης θὰ δώσει τὶς ἀναγκαῖες πληροφορίες γιὰ τὸν τρόπο ἐκμεταλλεύσεως ποὺ ἔχει ἐπιλεγεῖ. Ἡ τομὴ καὶ ἡ κάτοψη τοῦ πρὸς ἐκμετάλλευση κοιτάσματος, τὰ ἀποθέματα, τὸ πάχος τῶν ὑπερκειμένων στρωμάτων τοῦ κοιτάσματος, καὶ ἡ σχέση ἀποκαλύψεως στὴν περίπτωση ἐπιφανειακῆς ἐκμεταλλεύσεως νὰ δίδονται.

2. Μέθοδος ἐκμεταλλεύσεως.

Σύντομη περιγραφὴ τῆς μεθόδου ἐκμεταλλεύσεως, συνοδευόμενη ἀπὸ σχετικὰ σχεδιαγράμματα, ποὺ νὰ περιλαμβάνουν τὴν τελικὴ κατάσταση τοῦ χώρου ἐκμεταλλεύσεως. Στὴν περίπτωση ὑπόγειας ἐκμεταλλεύσεως νὰ σημειώνοναι τὰ κεντρικὰ ἔργα καὶ τὸ περίγραμμα τῆς περιοχῆς πρὸς ἐκμετάλλευση. Νὰ αἰτιολογηθεῖ ἡ μέθοδος ποὺ ἔχει ἐπιλεγεῖ ὡς ἡ πλέον κατάλληλη.

3. Ἐπιλογὴ θέσεως (ἐκτὸς κοιτάσματος) καὶ τρόπου ἀπορρίψεως τῶν στείρων ὑλικῶν, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων στερεῶν ἀπορριμμάτων.

Αἰτούμενη ἔκταση, τρόποι ἀποθέσεως, ἐναλλακτικὲς λύσεις:

α) Δυνατότητα πληρώσεως παρακειμένων παλαιῶν ἐκμεταλλεύσεων.

β) Δυνατότητα πληρώσεως χώρων ἐντὸς τῆς περιοχῆς μὴ ὁρατῶν ἀπὸ κύρια χαρακτηριστικὰ σημεῖα.

γ) Δυνατότητα ἀποθέσεως μέρους ἢ ὅλων τῶν ὑλικῶν ἐκτὸς τοῦ δάσους ἢ τῆς δασικῆς ἐκτάσεως.

δ) Δυνατότητα ἐσωτερικῆς ἀποθέσεως τῶν στείρων καὶ ἀπορριμμάτων.

4. Ἀναγκαῖο ὁδικὸ δίκτυο.

Ἀναγκαῖο ὁδικὸ δίκτυο (μόνιμο καὶ προσωρινό). Ἐπισήμανση τοῦ δικτύου στὸ χάρτη (παρ. VI. 7. 1. 4.). Περιγραφὴ τῶν ἀπαιτούμενων ἐπεμβάσεων κατὰ τὴ διάνοιξή του (ἐκσκαφές, κοπὴ δένδρων, διαμορφώσεως κ.λπ.). Διάρκεια τοῦ δικτύου.

5. Μέθοδος κατεργασίας, ἐμπλουτισμοῦ καὶ περαιτέρω κατεργασίας.

Σύντομη περιγραφὴ τῆς μεθόδου ἢ τῶν μεθόδων ποὺ θὰ χρησιμοποιηθοῦν. Ἡ περιγραφὴ νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὰ σχετικὰ διαγράμματα ροῆς καὶ τὴν ἀναλυτικὴ περιγραφὴ τῶν στερεῶν, ὑγρῶν καὶ ἀερίων ἀποβλήτων (ποιοτικὰ καὶ ποσοτικὰ ἀνὰ μονάδα χρόνου).

6. Ἐγκαταστάσεις.

Θέση, ἔκταση, περίγραμμα (ἐκτὸς κοιτάσματος). Πρέπει νὰ δίνεται ἡ περιγραφὴ τῶν ἐγκαταστάσεων ὅπως καὶ οἱ ἀνάγκες σὲ ἐπιφάνεια καὶ ἡ ἐπισήμανσή των σὲ χάρτη ἀνάλογης μὲ τὴν ἔκταση κλίμακας.

Ἡ μελέτη νὰ παρέχει στοιχεῖα γιὰ τὶς ἀνάγκες σὲ ἔκταση, ἰδιαίτερα γιὰ λίμνες καθιζήσεως ἢ διακρατήσεως τῶν ἀποβλήτων ἢ ἄλλων τεχνικῶν ἔργων ποὺ προβλέπονται στὴν πλήρη ἀνάπτυξη τῆς ἐγκαταστάσεως ὅπως καὶ ἐναλλακτικοὶ χῶροι καὶ λύσεις. Ἡ δυνατότητα ἀποθέσεως ἀποβλήτων ἐκτὸς δασικῆς ἐκτάσεως θὰ πρέπει νὰ ἀναφέρεται.

6. 1. Κύριες καὶ βοηθητικὲς ἐγκαταστάσεις.

Γραφεῖα, μονάδες κατεργασίας, ἀποθῆκες (ἐκρηκτικῶν, καυσίμων ὑλικῶν κ. λπ.) μηχανουργεῖα, ἀντλιοστάστια, μονάδες παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνέργειες.

6. 2. Οἰκισμός.

Ἐγκαταστάσεις διαμονῆς, χῶροι ἀναψυχῆς κ.λπ.

Γιὰ τὶς ἐγκαταστάσεις διαμονῆς προσωπικοῦ θὰ πρέπει νὰ παρέχονται πληροφορίες γιὰ τὸν τύπο τῶν κατοικιῶν καὶ τοὺς βοηθητικοὺς χώρους π.χ. μαγειρεῖα καὶ χώρους διαθέσεως λυμάτων.

6. 3. Τυχὸν ἐγκαταστάσεις, συγκρατήσεις καὶ ἐπεξεργασία ἀποβλήτων ἢ λυμάτων.

Περιγραφὴ τῶν ἐγκαταστάσεων αὐτῶν ἂν ὑπάρχουν ἢ προβλέπονται καὶ νὰ ἀναφερθεῖ ἡ δυνατότητα ἀνακυκλώσεως τῶν ὑγρῶν ἀποβλήτων μετὰ τὴν κατεργασία καὶ τὸν καθαρισμό τους.

7. Ἀνάγκες καὶ τρόπος καλύψεως σὲ νερὸ γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ ἔργου. Ἀνάγκες σὲ ποσότητα, διάρκεια καὶ τρόπο προμήθειας σὲ νερό.

8. Ἐκτίμηση τῆς χρονικῆς διάρκειας τῆς ἐπεμβάσεως.

9. Μέτρα προστασίας ἐκτὸς τῶν ἀντιμετωπιζομένων ἀπὸ τὶς κείμενες διατάξεις.

Νὰ ἀναφερθοῦν τὰ διάφορα μέτρα προστασίας ἀναγκαῖα γιὰ τὴν περιοχὴ ἐναντι πυρκαϊᾶς καὶ ἐντόνων μετεωρολογικῶν φαινομένων.

VI. Ἀντιμετώπιση τῶν περιβαλλοντικῶν ἐπιπτώσεων.

Ἡ φάση αὐτὴ τῆς μελέτης εἶναι ἐκείνη ποὺ θὰ μᾶς δώσει τὸ βαθμὸ καὶ τὸ μέγεθος τῆς προκαλουμένης ἀλλοιώσεως ἀπὸ τὴν ἐκμετάλευση, ἢ λατομικὴ δραστηριότητα καὶ συγχρόνως θὰ διαφανεῖ ἡ προσπάθεια προλήψεως καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ περιβάλλοντος.

Κατὰ συνέπεια ἡ σαφὴς περιγραφὴ τῶν θεμάτων τοῦ μέρους αὐτοῦ μαζὶ μὲ τὴν ἐποπτικότερη παρουσίαση των θὰ συμβάλλουν στὴ διαμόρφωση μιᾶς ἀντικειμενικῆς ἀντιλήψεως γιὰ τὸ τί μέριμνα λαμβάνεται γιὰ τὸ δασικὸ περιβάλλον καὶ θὰ βοηθήσει στὸ καλύτερο, οἰκολογικότερο καὶ οἰκονομικότερο τρόπο ἀποκαταστάσεως.

1. Μέριμνα γιὰ τὸν περιορισμὸ ἢ ἀποφυγὴ τῶν δυσμενῶν ἐπιπτώσεων στὸ δάσος ἢ τὴ δασικὴ ἔκταση κατὰ τὴ διάρκεια δημιουργίας ἔργων ὑποδομῆς.

Νὰ γίνει περιγραφὴ τῶν μέτρων ποὺ θὰ ληφθοῦν κατὰ τὴ διάνοιξη δρόμων, διαμόρφωση πλατειῶν, προσπέλαση πρὸς τὸ κοίτασμα, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ ἢ περιορισμὸ τῶν δυσμενῶν ἐπιπτώσεων.

2. Προτεινόμενη διαμόρφωση χώρου έπεμβάσεως.

2. 1. Διαμόρφωση τοῦ χώρου ἐξορύξεως (κατὰ τὴ διάρκεαι τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἢ καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν).

Κατὰ τὸ ἀρχικὸ στάδιο ἐξορύξεως καὶ γιὰ λόγους αἰσθητικῆς προσαρμογῆς στὴν περίπτωση ἐπιφανειακῶν ἀπολήψεων, θὰ πρέπει τὰ ἄκρα τῆς περιμέτρου τοῦ χώρου ἐπεμβάσεως νὰ μὴν ἔχουν γεωμετρικὰ σχήματα (εὐθύγραμμα) ἀλλὰ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀκανόνιστα, ὥστε καθ' ὅλη τὴ διάρκεια (πολλάκις δεκαετία) τῆς ἐκ/σεως νὰ μὴν ὑπάρχει αἰσθητὴ ἀλλοίωση τοῦ τοπίου, ἀλλὰ νὰ γίνεται προσαρμογή, ἔτσι ὥστε ὁ χῶρος νὰ ἐμφανίζεται σὰν φυσικὸ διάκενο.

Νὰ περιγραφεῖ ἡ δυνατότητα δημιουργίας βαθμίδων στὰ πρανὴ ἐκσκαφῆς, ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ νὰ γίνει καὶ ἀποκατάστασή τους μὲ ἐπίθεση χρώματος καὶ φύτευση.

2. 2. Νὰ ἀναφερθεῖ ἡ δυνατότητα γιὰ πλήρωση μὲ ἄλλα ἀδρανὴ ὑλικὰ τοῦ ὀρύγματος καὶ νὰ ἀποδίδονται τόσο οἱ ποσότητες ποὺ θὰ ἀπαιτηθοῦν ὅσο καὶ ἡ ποιότητά τους (δηλ. γεωλογικὸ ὑλικό, ἀσβεστόλιθοι κ.λπ.).

Σὲ ἀπουσία ὑλικῶν ἀδρανῶν (στείρων κ.λπ.) νὰ ἐξετάζεται τὸ ἐνδεχόμενο πληρώσεως μὲ ἄλλα ὑλικὰ (μπάζα) γεγονὸς ποὺ πρέπει νὰ ἀναφέρεται (ποσότητα, τρόπος προμήθειας κ.λπ.).

2. 3. Ἐπικάλυψη τῶν πληρωθέντων κενῶν μὲ φυτικὴ γῆ ἢ ἄλλα κατάλληλα ὑλικὰ γιὰ φύτευση.

2. 4. Δυνατότητα χρησιμοποιήσεως τοῦ χώρου ἐκμεταλλεύσεως (μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐργασιῶν) μὲ κατάλληλη διαμόρφωση, γιὰ ἄλλες χρήσεις (κατοικίες, ἀναψυχή, κ.λπ.).

3. Διαμόρφωση χώρου ἀποθέσεως τῶν στείρων, στερεῶν ἀπορριμάτων καὶ τῆς φυτικῆς γῆς.

3. 1. Ἐναπόθεση τοῦ ἐδαφικοῦ ὑλικοῦ χωριστὰ ἀπὸ τὰ στεῖρα γιὰ τὴ δυνατότητα ἐπαναχρησιμοποιήσεώς της.

Νὰ ἀναφρεθεῖ ἡ θέση ἀποθέσεως καὶ ἡ ποσότητα τοῦ ἐδαφικοῦ ὑλικοῦ ἀποκαλύψεως ποὺ θὰ ἐπαναχρησιμοποιηθεῖ κατὰ τὴν ἀποκατάσταση.

Συνιστᾶται ὅπως τὸ ἐπιφανειακὸ χῶμα συντηρεῖται καὶ μάλιστα νὰ ἀναμιγνύεται μὲ τὴ χαμηλὴ βλάστηση ἀποκαλύψεως δηλ. ἔδαφος καὶ θάμνοι ἢ φρύγανα δεδομένου ὅτι κατὰ τὴν ἐπαναχρησιμοποίηση θὰ ἔχει καὶ περισσότερη ὀργανικὴ οὐσία καὶ σπόροι φυτῶν θὰ ὑπάρχουν.

3. 2. Ἐναπόθεση τῶν στείρων καὶ στερεῶν ἀπορριμμάτων σὲ κατάλληλες θέσεις (ὅπως ἀναφέρονται στὴν παρ. V. 3.).

3. 3. Κατασκευὴ τοίχων ἀντιστηρίξεως ἐφ' ὅσον τοῦτο ἀπαιτεῖται ἢ συλλεκτηρίων τάφρων γιὰ τὴν συγκέντρωση ὑδάτων ἀπορροῆς, ἀπὸ τὰ στεῖρα καὶ στερεὰ ἀπόβλητα.

4. Ἐργασίες ἀποκαταστάσεως χώρου ἐπεμβάσεως, κατὰ φάσεις ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν.

4. 1. Ἐπιδιωκόμενο ἀποτέλεσμα.

Νὰ γίνει μία σύντομη ἀνάλυση στὸ τί ἀποσκοποῦν τὰ ἔργα τῆς ἀποκαταστάσεως.

4. 2. Γεωμεταβολές.

Νὰ περιγραφοῦν οἱ εἰδικές ἐπεμβάσεις γιὰ ἀλλαγὴ φόρμας, μεταφορᾶς χώματος, δημιουργία νέων ἢ διαμόρφωση τῶν παλαιῶν γεωσχηματισμῶν.

4. 3. Τρόποι ἐπαναφορᾶς τῆς βλαστήσεως.

Νὰ περιγραφεῖ ὁ τρόπος διαμορφώσεως τῶν πρὸς ἀποκατάσταση ἐπιφανειῶν καλλιεργείας τοῦ ἐδάφους, ἐμπλουτισμὸς μὲ λιπάσματα, δυνατότητα ἀρδεύσεως, συντηρήσεως, κατάλληλα εἴδη φυτῶν γιὰ τὴν περιοχή, μεγέθη, τρόποι φυτεύσεως ἢ σπορᾶς, ποσότητες (φυτευτικὸς σύνδεσμος), τρόποι μίξεως τῶν φυτεύσεων.

4. 4. Δημιουργία πράσινης ζώνης προστασίας.

Ἡ δημιουργία πράσινης ζώνης ἀναφέρεται στὴν προσπάθεια ἄμεσης ἀποκαταστάσεως θέσεων λιγότερο ἀλλοιωθεισῶν, μὲ τὴν ἄμεση φύτευσή τους, μαζὶ μὲ τὴν ἔναρξη ἐκ/σεως γιὰ ζώνη προστασίας.

Ἐδῶ συνιστᾶται ἡ κατὰ θέσεις διατήρηση τῆς ὑφισταμένης βλαστήσεως, ὥστε νὰ ὑπάρχει καὶ αἰσθητὴ μείωση τοῦ ὀπτικοῦ ἀποτελέσματος καὶ εἴδη - σπορεῖς τῆς φυτικῆς βλαστήσεως νὰ ὑπάρξουν.

4. 5. Μηχανικὰ μέσα γιὰ τὴν ἀποκατάσταση.

Νὰ ἀναφερθοῦν τὰ πρὸς χρήση γιὰ ἀποκατάσταση μηχανικὰ μέσα (ἐκσκαφεῖς, σπορεῖς κ.λπ.).

4. 6. Τρόποι συντηρήσεως.

Τρόποι συντηρήσεως τῶν πρὸς ἀποκατάσταση ἐπιφανειῶν π.χ. περιφράξεις, ἀρ-

δεύσεις, λιπάνσεις, προσωπικὸ κ.ἀ. κατὰ τὴ διάρκεια τῆς λειτουργίας τοῦ ἔργου καὶ μετὰ τὸ πέρας του.

4. 7. Χρονοδιάγραμμα Ἐργασιῶν Ἀποκαταστάσεως.

5. Κόστος ἀποκαταστάσεως.

Ἀναλυτικὸ καὶ συνολικὸ κόστος.

Κόστος συντηρήσεως.

Ἀνάλυση τιμῶν ἀποκαταστάσεως.

Νὰ γίνει ἀνάλυση πλήρης τοῦ κόστους ἀποκαταστάσεως, μερικὸ καὶ συνολικὸ ὕψος δαπάνης καὶ κόστους συντήρήσεως κατὰ τὴ διάρκεια καὶ μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἔργου.

6. Δημιουργία ὑποδομῆς ἀποκαταστάσεως, ἐφ' ὅσον τοῦτο κριθεῖ ἀναγκαῖο.

6. 1. Ἀποθήκευση καὶ ἐξεύρεση ἐδαφῶν.

6. 2. Δημιουργία ἰδίων φυτωρίων.

6. 3. Ἔρευνες γιὰ ἐπάρκεια σὲ νερό.

7. Παρουσίαση στοιχείων ἀντιμετωπίσεως τῶν περιβαλλοντικῶν ἐπιπτώσεων.

7. 1. Χάρτες κλίμακας.

Γιὰ κάτω τῶν 500 στρ. 1 : 5.000 ἢ μεγαλύτερης κλίμακας

Γιὰ ἄνω τῶν 500 στρεμ. 1 : 20.000.

Μὲ τὶς προτεινόμενες ἐπεμβάσεις ἀποκαταστάσεως:

7. 1. 1. Ἐκμεταλλεύσεις καὶ ἀποθέσεις τῶν στείρων καὶ στερεῶν ἀποβλήτων.

7. 1. 2. Φυτεύσεις μὲ τὰ προτεινόμενα εἴδη χρωματισμένα σύμφωνα μὲ τὸ πρότυπο τῆς Γ. Δ. Δασῶν ὅπως καὶ οἱ μέθοδοι (βαθμίδες, λάκκοι κ.λπ.).

7. 1. 3. Γεωμεταβολὲς (ἐπιχωματώσεις, ἐπιστρώσεις κ.λπ.).

7. 1. 4. Δίκτυο ὁδικὸ προσωρινὸ καὶ μόνιμο.

7. 1. 5. Ἀρδευτικὰ δίκτυα ἢ ἐγκαταστάσεις.

7. 2. Χάρτες ἀνάλογης κλίμακας ὡς ἄνω μὲ τὴ χρονικὴ προτεραιότητα ἀποκαταστάσεως μὲ χρώματα.

8. Νὰ ἀναφερθοῦν λεπτομερῶς καὶ αἰτιολογημένα τόσο οἱ τυχὸν δυσχέρειες ὅσο καὶ ἡ νέα τεχνολογία ποὺ προτείνεται γιὰ ἀποκατάσταση τοῦ ἀλλοιωθησομένου περιβάλλοντος.

(2) Εἰδικότερα διευκρινίζονται τὰ ἀκόλουθα σημεῖα, ὅσον ἀφορᾶ τὴν συμπλήρωση τῶν προδιαγραφῶν καὶ ὑποβολὴ τῆς μελέτης ἐπιπτώσεων στὸ περιβάλλον:

1. Οἱ παροῦσες προδιαγραφὲς διακρίνονται σὲ δύο μέρη, Α' μέρος γιὰ τὴν ἔρευνα καὶ Β' Μέρος γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση, ἐφ' ὅσον σύμφωνα μὲ τὴν ἰσχύουσα νομοθεσία οἱ μεταλλευτικὲς καὶ λατομικὲς ἐργασίες διακρίνονται σὲ δύο στάδια, ἐρευνας καὶ ἐκμεταλλεύσεως.

2. Μετὰ τὸ πέρας ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν, γιὰ τὶς ὁποῖες ἔχει θεωρηθεῖ ἡ σχετικὴ μελέτη (Α' Μέρος Προδιαγραφῶν):

α) ἂν ὁ ἐνδιαφερόμενος δὲν συνεχίσει στὸ στάδιο τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ὑποχρεοῦται σὲ ἀποκατάσταση τοῦ τοπίου, σύμφωνα μὲ τὴ μελέτη καὶ τοὺς τυχὸν ὅρους της.

β) ἂν συνεχίσει στὸ στάδιο τῆς ἐκμεταλλεύσεως, ὑποχρεοῦται στὴν ἐκπόνηση καὶ ὑποβολὴ τοῦ Β' Μέρους τῆς μελέτης, ὅπου θὰ περιληφθοῦν ὅλες οἱ ὑποχρεώσεις ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς ἔρευνας.

3. Τὸ καθένα ἀπὸ τὰ ζητούμενα στὶς Προδιαγραφὲς στοιχεῖα γιὰ τὸ Α' καὶ Β' Μέρρος τῆς μελέτης θὰ συμπληρώνεται ἐφ' ὅσον ὑπάρχει σχετικὸ ἀντικείμενο.

4. Σὲ περίπτωση πρόσθετων ἢ ἀπρόβλεπτων ἐπεμβάσεων λόγω εἰδικῶν συνθηκῶν, πέραν αὐτῶν ποὺ προβλέπονται στὶς θεωρημένες μελέτες γιὰ ἔρευνα ἢ ἐκμετάλλευση, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ ἀνατρέπουν οὐσιαστικὰ τὴ μελέτη, θὰ ὑποβάλλεται γιὰ θεώρηση συμπληρωματικὴ μελέτη μὲ τὰ νέα στοιχεῖα.

5. Εἰδικότερα γιὰ τὶς περιπτώσεις ἐρευνητικῶν ἐργασιῶν:

α) μὲ γεωτρήσεις (ἐκτὸς τῶν γεωτρήσεων γιὰ τὴν ἔρευνα πετρελαίου) δὲν ἀπαιτεῖται ἡ συμπλήρωση τῶν παραγρ. V. 2. V1. 2. 2., 2. 3., 3. 4. καὶ 5.

β) μικρᾶς κλίμακας, ὅπου ὁ ὄγκος τοῦ ἐξορυσσομένου ὑλικοῦ δὲν ξεπερνᾶ στὸ σύνολό του τὰ 200 κ.μ. δὲν ἀπαιτεῖται ἡ συμπλήρωση τῶν παραγράφων V1. 4. καὶ 5.

6. Οἱ μελέτες θὰ συντάσσονται καὶ ὑπογράφονται ἀπὸ Μηχανικὸ Μεταλλείων καὶ Δασολόγο ἢ καὶ ἄλλους εἰδικοὺς ἐπὶ τοῦ θέματος ἐπιστήμονες.

ΑΠΟΦ. Δ10/Φ68/6812 ΤΗΣ 18.3/2.4.1993 (ΦΕΚ 221 Β')

Απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγηση ή παράταση άδειας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών, διαδικασία καταθέσεως, ανανεώσεως, καταπτώσεως εγγυητικών επιστολών αποκαταστάσεως περιβάλλοντος δημοτικών κοινοτικών ή ιδιωτικών λατομικών χώρων ή χώρων ν.π.δ.δ.

Εχοντας υπ' όψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Του Ν. 1428/1984 «Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 43/Α) και ειδικότερα το άρθρο 9 παρ. 2 αυτού.

β) Του άρθρου 57 του Ν. 998/79 «Περί προστασίας των δασών και δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας» (ΦΕΚ 284/Α).

γ) Του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Οργανα» (ΦΕΚ 137/Α).

δ) Του Ν. 2081/1992 «Ρύθμιση του θεσμού των Επιμελητηρίων, τροποποίηση των διατάξεων του Ν. 1712/1987 για τον εκσυγχρονισμό των επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 154/Α) και ειδικότερα το άρθρο 27 αυτού.

ε) Του Ν. 2115/1993 «Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων του Ν. 1428/84 «Εκμετάλλευση λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 15/Α) και ειδικότερα τα άρθρα 3, 4, 6, 8, 9, 10 και 20 αυτού.

στ) Του Π.Δ. 437/1985 «Καθορισμός και ανακατανομή των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων» (ΦΕΚ 157/Α).

ζ) Του Π.Δ. 381/1989 «Οργανισμός του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας» (ΦΕΚ 168/Α).

η) Της Κοινής Υπουργικής Αποφάσεως 69269/5387/24.10.90 (ΦΕΚ 678/Β) «Κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, περιεχόμενο Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.), καθορισμός περιεχομένου ειδικών περιβαλλοντικών μελετών (Ε.Μ.Π.) και λοιπές συναφείς διατάξεις σύμφωνα με τον Ν. 1650/1986».

θ) Της Κοινής Αποφάσεως Υ 1943/9.12.92 του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας Θεόδωρο Δαμιανό» (ΦΕΚ 727/Β).

ι) Της αποφάσεως του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων με αριθμό ΙΙ-5/Φ6.1/ΟΙΚ. 9469/28.6.84 «Απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείου αδρανών υλικών» (ΦΕΚ 454/Β).

ια) Του ισχύοντος κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΦΕΚ 931/Β/31.12.84).

2. Την ανάγκη επανακαθορισμού των δικαιολογητικών που απαιτούνται για την χορήγηση αδειών εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών σε δημοτικές ή ιδιωτικές εκτάσεις καθώς και σε εκτάσεις Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, που ανέκυψε μετά την θέση σε ισχύ του Ν. 2115/1993, αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε τα απαιτούμενα κατά περίπτωση δικαιολογητικά που υποβάλλονται στον αρμόδιο κατά τόπο Νομάρχη για την χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών ή την τροποποίηση ή την παράτασή της κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 1428/84 και του Ν. 2115/93 σε δημοτικές, κοινοτικές ή ιδιωτικές εκτάσεις ή εκτάσεις Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καθώς και την διαδικασία που ακολουθείται για την κατάθεση, ανανέωση ή κατάπτωση εγγυητικών επιστολών εκπληρώσεως των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις εγκεκριμένες ή τις θεωρημένες, από τις αρμόδιες κατά την κειμένη νομοθεσία Υπηρεσίες, μελέτες αποκαταστάσεως του περιβάλλοντος σε κοινοτικούς, δημοτικούς ή ιδιωτικούς λατομικούς χώρους ή χώρους των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, ως εξής:

Αρθρο 1
Αδειες εκμεταλλεύσεως λατομείων εντός λατομικών περιοχών.

1. Για την χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών εντός λατομικών περιοχών, απαιτείται η υποβολή των εξής δικαιολογητικών:

α. Αιτήσεως του ενδιαφερομένου, στην οποία πρέπει να αναγράφονται το ονοματεπώνυμό

του, η διεύθυνση κατοικίας του, η έκταση και η ακριβής περιγραφή των ορίων του λατομικού χώρου για τον οποίο ζητείται η άδεια εκμεταλλεύσεως καθώς και ο Δήμος ή η Κοινότητα, στην περιοχή των οποίων υπάγεται.

6. Τοπογραφικού Σχεδιαγράμματος υπό κλίμακα 1:5000 υπογεγραμμένου από τους έχοντες δικαίωμα υπογραφής επιστήμονες, που πρέπει να υποβληθεί σε 8 αντίγραφα νομίμως χαρτοσημασμένα.

Στο σχεδιάγραμμα αυτό θα απεικονίζονται τα όρια του λατομικού χώρου με σημεία, τα οποία θα προσδιορίζονται με ορθογώνιες αζιμουθιακές συντεταγμένες εξαρτημένες από το Εθνικό Τριγωνομετρικό δίκτυο και ειδικότερα από το Κέντρο Φύλλο Επιτελικού Χάρτου (Κ.Φ.Ε.Χ) υπό κλίμακα 1:100.000, στο οποίο βρίσκεται ο λατομικός χώρος, το οποίο πρέπει να αναφέρεται με τα στοιχεία του L και Μ. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν χάρτες υπό κλίμακα 1:100.000, θα ορίζεται στο τοπογραφικό σχεδιάγραμμα το κέντρο της αζιμουθιακής προβολής με τα στοιχεία του L και Μ.

Στο ίδιο τοπογραφικό σχεδιάγραμμα, εκτός του λατομικού χώρου, πρέπει να απεικονίζονται τα όρια της λατομικής περιοχής και τυχόν υπάρχοντα σε ακτίνα 1.000 μέτρων από την περίμετρο του λατομικού χώρου άλλα λατομεία, μεμονωμένα κτίσματα, βιομηχανικές εγκαταστάσεις, τουριστικές εγκαταστάσεις, αρχαία μνημεία, δημόσιοι δρόμοι, σιδηροδρομικές γραμμές, εναέριες γραμμές ηλεκτρικού ρεύματος και τηλεφώνου και άλλα δημοσίας ωφελείας έργα.

Τα ως άνω γεωδαιτικά και λοιπά στοιχεία αποτυπώσεως πρέπει να είναι απολύτως ακριβή, με ποινή ακυρότητας της αιτήσεως.

γ. Τίτλων ιδιοκτησίας, εφόσον πρόκειται για ιδιόκτητη έκταση, που πρέπει να συνοδεύονται από το τριγωνομετρικό τοπογραφικό συσχετιστικό σχεδιάγραμμα υπό κλίμακα 1:5000, εφαρμογής των τίτλων, υπογεγραμμένο από Διπλωματούχο Πολιτικό Μηχανικό ή Τοπογράφο Μηχανικό ή Συμβολαιογραφική πράξη μισθώσεως με προσηρτημένο το υπό στοιχείο Β ως άνω τοπογραφικό σχεδιάγραμμα.

δ. Αντιγράφου τεχνικής μελέτης εγκεκριμένης από την αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενεργείας και Τεχνολογίας σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 9 του Ν. 1428/84.

ε. Αποφάσεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. 69269/5387/24.10.90, με το συνοδεύον αυτήν αντίγραφο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την εκμετάλλευση του αιτουμένου χώρου.

στ. Αποφάσεως περί εγκρίσεως επεμβάσεως κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 57 του Ν. 998/79, εφόσον ο λατομικός χώρος ή τμήμα του είναι δάσος ή δασική έκταση.

2. Για την παράταση της αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών εντός λατομικών περιοχών κατ' εφαρμογή των άρθρων 6 και 9 παρ. 2 του Ν. 1428/84, απαιτείται η υποβολή των εξής δικαιολογητικών:

α. Αιτήσεως συντεταγμένης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην περίπτωση α της παρ. 1 του παρόντος άρθρου.

β. Αντιγράφου τεχνικής μελέτης θεωρημένης από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενεργείας και Τεχνολογίας σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, η οποία θα αναφέρεται στην πενταετή συνέχιση της εκμεταλλεύσεως του λατομικού χώρου.

γ. Αποφάσεως παρατάσεως των εγκρίσεων περιβαλλοντικών όρων ή επεμβάσεως που προβλέπονται στην παρ. 1.

Αρθρο 2
Ιδρυση νέων λατομείων εκτός λατομικής περιοχής

1. Για την χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών γενικά της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93 και ειδικότερα της περιπτώσεως α, απαιτείται η υποβολή:

α. Αιτήσεις με τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 1.

β. Αποσπάσματος επιτελικού χάρτου υπό κλίμακα 1:50.000 που πρέπει να υποβληθεί σε 8 αντίγραφα και στο οποίο πρέπει να σημειωθεί ο λατομικός χώρος και τα όρια των τυχόν υπαρχόντων σε ακτίνα πέντε χιλιομέτρων από την περίμετρο του λατομικού χώρου, κηρυγμένων αρχαιολογικών χώρων και προστατευομένων ζωνών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

2. Για την χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείου αδρανών υλικών της περιπτώσεως β της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93 απαιτείται, πέραν των δικαιολογητικών που αναφέ-

ρονται στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου, η υποβολή ειδικής εκθέσεως του Ινστιτούτου Γεωλογικών Μεταλλευτικών Ερευνών περί της καταλληλότητας του πετρώματος του απαντωμένου στον αιτούμενο λατομικό χώρο για την συγκεκριμένη ειδική χρήση. Προς απόκτηση της εκθέσεως αυτής ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει σχετική αίτηση στο ΙΓΜΕ που συνοδεύεται από το υπό στοιχείο θ σχεδιάγραμμα της παρ. 1 του άρθρου 1 της παρούσης. Η δαπάνη εκτελέσεως των απαιτουμένων για την εκπόνηση της εν λόγω εκθέσεως εργασιών ανήκει στην κατηγορία δαπανών για εργασίες του ΙΓΜΕ υπέρ τρίτων και βαρύνει τον ενδιαφερόμενο.

Εφόσον η έκδοση της αδείας ζητείται από τσιμεντοβιομηχανία, απαιτείται η υποβολή και της αδείας λειτουργίας του εργοστασίου.

Εάν η έκδοση της αδείας ζητείται από ασβεστοποιία ή συνεταιρισμό ασβεστοποιών, απαιτείται, πέραν των προβλεπομένων στο πρώτο εδάφιο της παρούσης παραγράφου στοιχείων η υποβολή και των εξής συμπληρωματικών στοιχείων:

α. Καταστατικού του συνεταιρισμού ασβεστοποιών.

θ. Αδείας λειτουργίας του εργοστασίου παραγωγής ασβέστου ή αδειών των εργοστασίων των μελών του συνεταιρισμού.

γ. Ειδικής εκθέσεως στην οποία θα τεκμηριώνονται:

ι. Η ποσότητα του πετρώματος που απαιτείται ετησίως για την τροφοδοσία του εργοστασίου ή των εργοστασίων, προκειμένου για συνεταιρισμό.

ιι. Η αδυναμία καλύψεως των ανωτέρω αναγκών (ποιοτικά και ποσοτικά) από τις λατομικές περιοχές ή τα λειτουργούντα λατομεία της περιοχής.

3. Για την έκδοση αδείας εκμεταλλεύσεως των λατομείων της περιπτώσεως γ της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93 απαιτειται, πέραν των αναφερομένων στην παρ. 1 του παρόντος άρθρου, η υποβολή των εξής συμπληρωματικών στοιχείων:

α. Εγγράφου της αρμοδίας Υπηρεσίας του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων με το οποίο χαρακτηρίζεται το ανατεθέν δημόσιο έργο εθνικό ή διανομαρχιακό ή ειδικό.

θ. Αντιγράφου συμβάσεως εκτελέσεως του ως άνω δημοσίου έργου.

4. Για την παράταση αδειών εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93 απαιτείται η υποβολή:

α. Αιτήσεως μετά των δικαιολογητικών της παρ. 2 του άρθρου 1 της παρούσης.

θ. Του υπό στοιχείο θ τοπογραφικού σχεδιαγράμματος υπό κλίμακα 1:5000, της παρ. 1 του άρθρου 1 της παρούσης.

γ. Του υπό στοιχείο θ αποσπάσματος χάρτου υπό κλίμακα 1:50.000 της παρ. 1 του παρόντος άρθρου.

δ. Αντιγράφου αποφάσεως παρατάσεως των αδειών λειτουργίας που αναφέρονται στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο της παρ. 2 του παρόντος άρθρου προκειμένου για λατομεία που εξυπηρετούν τσιμεντοβιομηχανίες ή ασβεστοποιίες.

ε. Αντιγράφου παρατάσεως της υπό στοιχείο θ συμβάσεως της παρ. 3 του παρόντος άρθρου προκειμένου για λατομεία της περιπτώσεως γ της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93.

Αρθρο 3
Αδειες εκμεταλλεύσεως παλαιών λατομείων εκτός λατομικών περιοχών

1. Για την έγκριση επεκτάσεων της εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών της παρ. 2 του άρθρου 20 του Ν.2115/93 σε ομόρους χώρους ή για τη χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών της παρ. 4 του ιδίου άρθρου, απαιτείται η υποβολή των δικαιολογητικών της παρ. 1 του άρθρου 1 της παρούσης αποφάσεως.

2. Για την παράταση των αδειών εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών των παραγράφων 1 και 4 του άρθρου 20 του Ν. 2115/93 απαιτείται η υποβολή των εξής στοιχείων:

α. Αιτήσεις μετά των δικαιολογητικών που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 της παρούσης αποφάσεως.

θ. Του υπό στοιχείο θ τριγωνομετρικού τοπογραφικού σχεδιαγράμματος υπό κλίμακα 1:5.000 της παρ. 1 του άρθρου 1 της παρούσης αποφάσεως.

Αρθρο 4
Παράταση λειτουργίας λατομείων εκτός λατομικής περιοχής.

Προκειμένου λατομεία κείμενα εκτός λατομικής περιοχής να τύχουν της τριετούς παρατάσεως που προβλέπεται από το δεύτερο εδάφιο της παρ. 8 του άρθρου 20 του Ν. 2115/93, οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να υποβάλλουν στον αρμόδιο Νομάρχη, ένα μήνα πριν από την λήξη της διετίας του πρώτου εδαφίου της ιδίας παραγράφου, τα εξής δικαιολογητικά:

1. Την υπό στοιχείο α΄ αίτηση της παρ. 1 του άρθρου 1 της παρούσης.

2. Αντίγραφο εγκεκριμένης από τα υπουργεία α) Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων και β) Βιομηχανίας, Ενεργείας και Τεχνολογίας, ειδικής μελέτης που θα υπογράφεται από διπλωματούχο Μηχανικό Μεταλλείων και πτυχιούχο Δασολόγο και η οποία πρέπει να περιέχει:

α. Τα στοιχεία των εδαφίων α, β, γ, ε, στ, η, θ, ι, ια, ιβ, ιγ, ιγ.α, ιγ.β, της παρ. 1 της αποφάσεως του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων με αριθμό ΙΙ-5/Φ6.1/9468/28.6.84 «Καθορισμός των προδιαγραφών για την σύνταξη της Τεχνικής Μελέτης του άρθρου 9 παρ. 4 του Ν. 1428/84 (ΦΕΚ 43/Α/11.4.84) και της διαδικασίας για την έγκρισή της (ΦΕΚ 466/Β).

β. Τα στοιχεία των παραγράφων 1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 4 του κεφαλαίου IV και των παραγράφων 1, 2, 3, 4, 5, 7 του κεφαλαίου V του β΄ μέρους της αποφάσεως των Υπουργών Συντονισμού, Γεωργίας και Βιομηχανίας και Ενεργείας με αριθ. 183037/5115/19.8.80 «περί επικυρώσεως τεχνικών προδιαγραφών επιπτώσεων και αποκαταστάσεως του περιβάλλοντος» (άρθρο 45 παρ. 5 του Ν. 998/79 - ΦΕΚ 820/Β).

Αρθρο 5
Κατάθεση, κατάπτωση, ανανέωση εγγυητικών επιστολών αποκατάστασης λατομείων εκτός λατομικών περιοχών.

1. Πριν από την χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείου αδρανών υλικών κατ' εφαρμογήν της παρ. 2 του άρθρου 8 ή της παρ. 4 του άρθρου 20 του Ν. 2115/93 ή πριν από την τροποποίηση αδείας κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 20 ή πριν από την παράταση της αδείας κατ' εφαρμογή των άρθρων 6 και 9 για τα λατομεία του άρθρου 8 ή για τα λατομεία των παραγράφων 2 και 4 του άρθρου 20 του ιδίου Νόμου, απαιτείται η κατάθεση από τον ενδιαφερόμενο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου εγγυητικής επιστολής αναγνωρισμένης Τραπέζης ποσού ίσου με το αναφερόμενο κόστος αποκαταστάσεως που προκύπτει από την μελέτη που συνοδεύει την απόφαση εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων που εκδίδεται κατ' εφαρμογή της Κ.Υ.Α. 69269/5387/24.10.90 (ΦΕΚ 678/Β).

Για την κατάθεση της εγγυητικής αυτής επιστολής καλείται με ειδική πρόσκληση του Νομάρχη ο ενδιαφερόμενος, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις ικανοποιήσεως του υποβληθέντος κατά τα ως άνω σχετικού αιτήματός του. Η εγγυητική επιστολή πρέπει να είναι πενταετούς διαρκείας.

2. Την ίδια ως άνω εγγυητική επιστολή υποχρεούνται να υποβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι κατόπιν ειδικής προσκλήσεως του Νομάρχου, πριν από τη χορήγηση της τριετούς παρατάσεως που προβλέπεται από το δεύτερο εδάφιο της παρ. 8 του άρθρου 20. Το ποσό που θα καλύπτει η εγγυητική επιστολή αυτή πρέπει να είναι ίσο με το ποσό που αναφέρεται στην εγκεκριμένη μελέτη του άρθρου 4 της παρούσης για το κόστος αποκαταστάσεως.

3. Ενα μήνα πριν από την λήξη της, η ως άνω εγγυητική επιστολή για τα λατομεία της παραγράφου 2 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93 θα αντικαθίσταται κάθε φορά από άλλη επίσης πενταετούς ισχύος αλλά ποσού προσαυξημένου κατά 40% από την προηγούμενη. Σε περίπτωση μη εμπροθέσμου καταθέσεως της νέας η παλαιά εγγυητική επιστολή θα καταπίπτει με απόφαση του Νομάρχου που επιδίδεται στον ενδιαφερόμενο υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, το δε αντίστοιχο ποσό θα διατίθεται στις Υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας κατά τα αναφερόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 8 του Ν. 2115/93.

4. Σε περίπτωση επιβολής διοικητικών κυρώσεων κατ' εφαρμογή του άρθρου 15 του Ν. 1428/84, όπως τούτο τροποποιήθηκε με το άρθρο 13 του Ν. 2115/93, για παράβαση της αποφάσεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων ή υποβολής σχετικής προτάσεως από το αρμόδιο Δασαρχείο ή τον Επιθεωρητή Μεταλλείων η κατατεθείσα εγγυητική επιστολή καταπίπτει υπέρ του Δημοσίου με τη διαδικασία της προηγουμένης παραγράφου.

5. Μετά την κατάπτωση, για οποιοδήποτε λόγο, της εγγυητικής επιστολής, καλείται ο ενδιαφερόμενος από τον Νομάρχη για την κατάθεση νέας εφόσον δεν τίθεται θέμα εφαρμογής του άρθρου 11 του Ν. 1428/84.

6. Στις χορηγούμενες από τον Νομάρχη άδειες ή παρατάσεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου πρέπει να τίθεται όρος ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να καταθέσει ένα μήνα προ της λήξεώς της ή μετά την τυχόν κατάπτωσή της, νέα εγγυητική επιστολή, άλλως η άδεια εκμεταλλεύσεως ή η τριετής παράτασή της παύουν ισχύουσες.

Αρθρο 6
Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος της παρούσης αποφάσεως καταργείται η ισχύς της αποφάσεως του Υπουργού Ενεργείας και Φυσικών Πόρων με αριθμό ΙΙ-5/Φ6.1/ΟΙΚ.9469/28.6.84 «Απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση αδείας εκμεταλλεύσεως λατομείων αδρανών υλικών (ΦΕΚ 454/Β).

Αρθρο 7
Αντιμετώπιση δαπάνης

Από τις διατάξεις της αποφάσεως αυτής δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

Αρθρο 8

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ισχύει από της δημοσιεύσεώς της.

Αθήνα 18 Μαρτίου 1993
Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

ΑΠΟΦ. 9373 ΤΗΣ 27/29.6.1984 (ΦΕΚ 436 Β')

Περί υποβολής στοιχείων δραστηριότητας από τους εκμεταλλευτές λατομείων αδρανών υλικών.

Εχοντες υπ' όψη:

Τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 13 του Ν. 1428/84 περί «Εκμετάλλευσης λατομείων αδρανών υλικών και άλλες διατάξεις», αποφασίζουμε:

1. Ορίζουμε όπως υποβάλλονται από τους εκμεταλλευτές λατομείων αδρανών υλικών τα κάτωθι στοιχεία:

Α) Με το Δελτίο Δραστηριότητας.

1. Στοιχεία του λατομικού χώρου.

α) Νομός, κοινότητα και τοποθεσία, που βρίσκεται το λατομείο, έκταση αυτού σε τετραγωνικά μέτρα ως και ιδιοκτησία (δημόσιο, δημοτικό, κοινοτικό, ιδιωτικό).

β) Ονοματεπώνυμο και ταχυδρομική διεύθυνση κατοικίας του ιδιοκτήτη του λατομικού χώρου.

γ) Αριθμός αδείας εκμετάλλευσης ή μισθωτηρίου συμβόλαιο.

2. Στοιχεία του εκμεταλλευτή.

α) Ονοματεπώνυμο ή τίτλος επιχείρησης. Διεύθυνση και αριθμός τηλεφώνου.

β) Ονοματεπώνυμο νομίμου εκπροσώπου της επιχείρησης, διεύθυνση και αριθμός τηλεφώνου.

3. Απασχολούμενο προσωπικό:

α) Ειδικότητες προσωπικού, αναγράφονται όλες οι ειδικότητες και ο αριθμός των εργαζομένων.

β) Ημερομίσθια που έγιναν κάθε μήνα και τα αντίστοιχα ποσά που καταβληθήκανε.

γ) Εκπαίδευση προσωπικού.

δ) Ατυχήματα - δυστυχήματα που έγιναν.

4. Κατανάλωση ενεργείας, καυσίμων και λιπαντικών και αξία αυτών κατά τομέα κατανάλωσης.

5. Χρησιμοποιηθείσες ποσότητες εκρηκτικών υλών και αξία αυτών. Ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και τηλέφωνο του διαχειριζομένου τα εκρηκτικά. Ονοματεπώνυμο και αριθμός αδείας γομωτού πυροδότου.

6. Τεχνολογικά δεδομένα του λατομείου:

α) Μηχανολογικός εξοπλισμός εξόρυξης.

β) Εγκαταστάσεις επεξεργασίας.

Θραύσης λειοτρίβησης.

Παραγωγή ασβέστη.

Παραγωγή ετοίμου σκυροδέματος.

Παραγωγή ασφαλτομίγματος.

Σύντομη περιγραφή, αριθμός αδείας κτιρίων, αριθμός αδείας μηχανολ. εγκατάστασης και ονοματεπώνυμο επιβλέποντος και σχετικές διατάξεις για κάθε μία από τις παραπάνω εγκαταστάσεις.

γ) Κτιριακές βοηθητικές εγκαταστάσεις.

Γραφεία, λοιπά κτίρια.

Αποθήκη εκρηκτικών.

Αποθήκη καψυλίων.

Συνεργεία.

Λοιπές εγκαταστάσεις.

7. Παραγωγή και διακίνηση προϊόντων:

Πίνακας παραγωγής, πωλήσεις εσωτερικού, διάθεση για έργα δημοσίου και ΟΤΑ, δυναμικό παραγωγής για όλα τα προϊόντα ήτοι πρώτη ύλη (πέτρα), άμμος, γαρμπίλι, σκύρα, 3Α, ασβέστης, έτοιμο σκυρόδεμα, ασφαλτομίγμα.

8. Αποθέματα εκμεταλλεύσιμα.

9. Επενδύσεις σε κτιριακό και μηχανολογικό εξοπλισμό εξόρυξης και περαιτέρω κατεργα-

σίας. Συνολικό ποσό των γενομένων επενδύσεων σε συνάλλαγμα και δραχμές ως και ανάλυση αυτού κατά είδος επενδύσεως.

10. Ποσό που καταβλήθηκε για μισθώματα.

11. Προβλήματα και προοπτικές της επιχείρησης.

Β) Με τη Δήλωση Απραξίας:

1. Στοιχεία του λατομικού χώρου.

α) Νομός, κοινότητα και τοποθεσία που βρίσκεται ο λατομικός χώρος, έκταση αυτού σε τετραγωνικά μέτρα ως και ιδιοκτησία (δημόσιο, δημοτικό, κοινοτικό, ιδιωτικό).

β) Ονοματεπώνυμο και διεύθυνση κατοικίας του ιδιοκτήτη του λατομικού χώρου.

γ) Αριθμός αδείας εκμετάλλευσης ή μισθωτήριο συμβόλαιο.

2. Στοιχεία του εκμεταλλευτή:

α) Ονοματεπώνυμο ή τίτλος επιχείρησης. Διεύθυνση και αριθμός τηλεφώνου.

β) Ονοματεπώνυμο νομίμου εκπροσώπου της επιχείρησης. Διεύθυνση και αριθμός τηλεφώνου.

3. Μισθώματα.

4. Λόγοι απραξίας, αναγράφονται οι λόγοι γιατί δεν εργάσθηκε το λατομείο.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 27 Ιουνίου 1984

Ο Υπουργός

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ

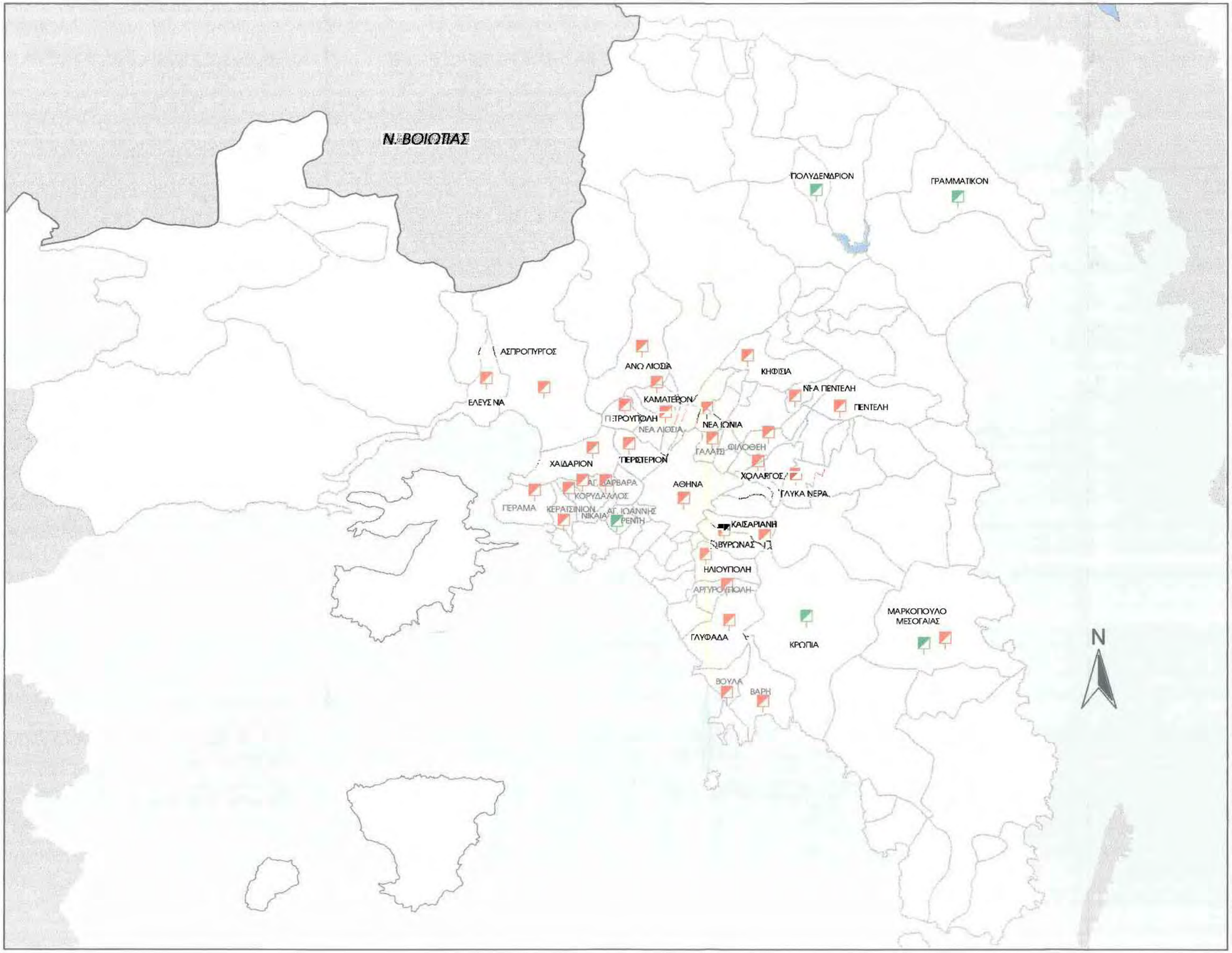

ΧΑΡΤΗΣ 1
ΕΝΕΡΓΑ ΚΑΙ ΑΝΕΝΕΡΓΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ Ν. ΑΤΤΙΚΗΣ

Διπλωματική εργασία
της φοιτήτριας
Παπαστάθη Μαριάνθης

με θέμα :

"Προβλήματα και μέθοδοι αντιμετώπισης των λατομείων αδρανών υλικών : Η περίπτωση του Ν. Αττικής"

ΕΠΙΒΛΕΨΗ : Άγγελος Κότιος

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΟΡΙΟ ΟΤΑ

ΟΡΙΟ ΝΟΜΟΥ

ΑΝΕΝΕΡΓΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

ΕΝΕΡΓΑ ΛΑΤΟΜΕΙΑ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:300.000

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Τμήμα Μηχ/κών Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

Εργαστήριο Αγροτικού χώρου